

מסע סיני בעיני הערבים

רובה הסער בפלוגה

מסע נפוליון בארץ ישראל

חמישה שראו את הארץ מנגד



קט"ז

טבת תשי"ט

דצמבר 1958



מערכות

לקורא הוטיק!

בדרך הטבע מקובל שמערכת תשגר את ירחונה אל הקוראים, ולא להיפך. אך הפעם, שלא כתמיד, פונים אנו לעזרת הקורא הוטיק - שכן עם חלוף השנים אזלו מספר חוברות ממחסננו.

המערכת תכיר טובה לכל קורא אשר יואיל להמציא לנו את החוברות המבוקשות ותשמח לזכותו בתמורתן.

ואלה מספרי החוברות: -

נ"ט, ס"ח, ע"ז, ק"ב, ק"ג, ק"ו, ק"ז, קי"א, קי"ב.

„מערכות“

אלה שערי שלושת הספרים

אשר יצאו לאור עד להופעת חוברת זו

(של „מערכות“)

קוים לאופים על ספרים אלה
ראה בעמ' 97, ב.מי ומה בחוברת“.




תוכן הענינים

2,97		מי ומה בחוברת
5	אחינועם	מערכת סיני בעיני הערכים, והשפעתה עליהם
14,85		"הדים"
15	גני-הארמיה ס. אלי	מה חושבים על הסיכויים הצפויים באסטרטגיה העולמית
19		אמרות • השגות • מושגים
20	קפ"ב. ה. לידל הארט	מפי חוגים : עיקרי המלחמה במיצויים
22	גני-מיוז צ"א. וינגייט	מארכים נידים
27	אל"מ רם רון	תרגולות קרב
35	סא"ל של.ג.	אתה חייב לפגוע! (סיפור)
38	קול-דיביונר מ. ואיבל	רובה-הסער והפלוגה הרובאית
42	גני-מיוז א. ט. ויליאמס	בעד הפוגה : סיוע ארטילרי יעיל בזמננו
48	סא"ל ג. ריבלין	אחות-לוחמים ומשמעת (משיחת מפקדים)
52		"הדים" עם לקחי "מבצע-לבנון" של ארצות-הברית
53	אל"מ י. ואלאך	מטע נפוליון בארץ-ישראל
65		מכתב לקצין-מילואים על כוננות
67	א.ל.כ.	המשה שראו את הארץ מנגד (סיפור)
		במת מערכות המג"ד נכשל כשלון כפול / כיצד לודא
		סיגול חומר-נקרא ? / גם מפקדים מרשים
		לעצמם לנהוג במהירות מעל המותר! /
72		הרהורים על תאונות דרכים
77	סגן א"ל	ורדיו של "קמלון"
80		בלי קרב מערכת-מרגמות חדשה לצבא-צרפת
82		זיהוי שריון : הסנק הבריטי "ציריטור"
84	אל"מ י. ואלאך	ממדף הספרים ירושת גודריאן
86		זרקור על המזרח-התיכון עיראק בתהפוכותיה
91		חידושי רכב-אוייר-זים (תמונות)
92		חידושי נשק וטכניקה (תמונות)
94	צוער א. ריין	בראי העלונים לחינוך הקצין

תמונת השער: באימוני "קומנדו" (צילם א. ורד)

"מערכות"

בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל



עורך ראשי: סא"ל אלעזר גלילי

סגן עורך ראשי: סא"ל גרשון ריבלין

"מערכות": קצין עריכה סרן משה ברימר

"צקלון": קצין עריכה שרגא גפני

ספרים להנצחת החייל: העורך ראובן אבינעם

מזכירת המערכת: מרים נתנאל

המנהל: יוסף דקל

עוזר למנהל: יוסף אלקוני

המערכת והמנהלה: הקריה-ת"א, רח"ג מס. 1

דפוס: י. שלומי, ת"א. עטיפה: דפוס אריאלי, ת"א.



מי ומה בחוברת

"הבין מחשבת אויבך" — כלל גדול הוא בכל מלחמה; במלחמה-ממש — אך ודאי

גם באותה מלחמה המכונה "פסיכולוגית". ואין ספק כי רב ערכו במצב של "לא-שלום", של הכרזות על "לוחמנות", ושל צפיה לקראת הזדמנות ל"מלחמה-בפועל", אשר מקיימים אותו כלפי ישראל שכניה הערביים. הסקירה רחבת-ההיקף וגלוית-הניתוח של "אחינעם" (ראה עמ' 5), המספרת כיצד נראית מערכת-סיני בעיני הערבים, ומה היתה השפעתה עליהם — דומה כי הנה הראשונה המציגה בפני הקורא העברי במלוא-הבהירות (אם כי לא-תמיד אולי בצבעים בהירים) את המציאות הסובייטיבית-הנפשית הקיימת בעולם הערבי כיום כלפי חזיון-זעזוע זה שנתרחש בשלהי 1956. ומהבנת מציאות זו כמות-שהיא — שבילים אל הערכת סיכויי מלחמה ושלום, והתפתחות-פנימית, בעולם-ערבי זה, כפי שהנו קיים היום.



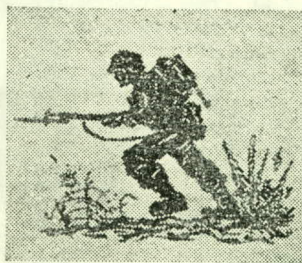
מדור חדש זה, המופיע לראשונה ב"מערכות", לא יהיה דבר של קבע כי אם ינתן

מדי פעם, בהתחשב באיזון הכללי של תוכן כל חוברת וחוברת. בדומה למדור שקדם לו — ואשר יחזור וינתן אף הוא מדי-פעם — "דברי מפקדים", יכוון גם הוא למתן תמצית-מחשבות של רבייה-תורה — ורבייה-מעשה — הצבאיים, בצורה אשר לא תצריך לימוד ממושך של משנתם אך תאפשר בכל-זאת לקורא לזכות בכמה מפירותיה, המנוסחים באמרות-קולעות או בפרקי הרצאה תמציתיים וקצרים.

מפ"י
הוגים"

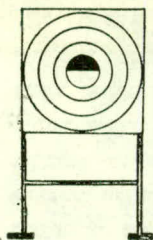
מעטים הם הנושאים שפניכם התנהלו בצבאות, במנין-השנים האחרון ויכוהים בה

רבים ולעתים סוערים כענין המכונה "תרגולת קרב". מאז התגבש המושג בימי מלחמת-העולם השנייה (ראה ב"מערכות" חוברת י"ד-ט"ו בשנת 1943, ובמהלך שנות השלום, שיודו-ימבנים וני-סויים שונים בתחום אימון והדרכה, נתבלטו דעות והערכות שונות מהקצה-אל-הקצה. יש שראו ב"תרגולת-קרב" את המפתח והערוכה למהירות-תגובה, לזריזות-טקטית ולכושר יזמתי-העצמית של המפקד-הנמוך; ואילו אחרים כינוה "תנור לאפיות חיילים וסמלים אוטומטיים", אשר יעשו את מעשיהם לא מתוך מחשבה עצמית אלא כמין "רפלכס-מותנה" רחמנא-לצלן. כרגיל היתה ודאי האמת מוגזת "אי-שם" באמצע, על-כל-פנים אין זה ודאי מקרה כי בשנים האחרונות הוגברה



מחדש במספר צבאות המגמה לשימוש ביסודות ותפיסות של "תרגולת-קרב" — אם כי, בפירושו, תוך שינויים גדולים לעומת הנוסח הבריטי הראשון שמלפני 15 שנה, הן מבחינת התפיסה הכללית והן מבחינת אורח-ההדרכה (ב"מערכות" חוב' ק' וחוב' ק"א הובאו כבר בשנת 1956 פרקים מספרו המיוחד של גנרל פריי, מצבא ארה"ב, על "תרגולת-קרב-להסתערות"). ההדים מהנעשה — והמוצע — בתחום זה בזמן האחרון מאחדים מצבאות העולם — הם המהווים את הרקע למאמרו של אל"מ ר. רון (עמ' 27).

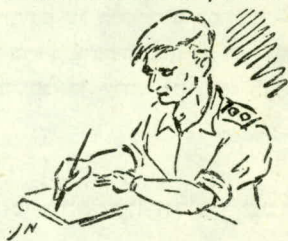
מ' ומה בחוברת



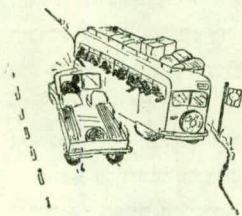
„לא רק מתקנון תצמח דעת, ולא רק מהוראות תלמד תורה“
יש ובלבוש טיפור תתגלגלה אמתות ויתבררו כללים לפיהם יש לנהוג. כזאת — בתחום טיפוח הקלעות — ניתן לומר על רשימתו של מפקד-במילואים, סא"ל „ש.ל.ג.“, הניתנת בחוברת זו בסמוך לנושאים „קלעים“ אחרים. (עמ' 35).

צה"ל או צבא נפוליון — מי עדיף? האמת היא כי לא קל להשוות את שני החישובים:
— מסע-טיני 1956 — ומסע נפוליון דרך אותו מדבר בפברואר 1799. לא רק מרחק של 157 שנים ומחצית-השנה הפריד בין השנים — אלא גם כמעט-ההומו מבחינת נתוני-טכניקה וגורמי-ההירות. המכוננית, המטוס והאלחוט — מה היה נפוליון עושה בהם? שמא היה הישגו משתווה — כשהללו לרשותו — עם הישג-הבוק של צה"ל, שהפתיע כה רבים? כמובן, שאלו הן שאלות שעליהן אפשר להתוכח הרבה, אך אי-אפשר לתת להן מענה ודאי. מה שהנו ודאי הוא כשרון-הארגון ומעוף-ההנהגה אשר גילה בונאפארטה הצעיר במסעו זה לא-י — וכן יכולתו וכוש-סבלו של צבאו הקטן והמיוגע. יריעת המאורעות המרתקים אותה מגולל בפנינו בסקירתו אל"מ י. ואלאך (עמ' 53), והמגיעה עד לכיבוש יפו — עוד תמצא את המשכה בגליונות „מערכות“.

במשחקי-אספורט אפשר לומר: „מה, חכמה' היא כי הכנסת זה-הרגע כדור אל
תוך השער שלי? הרי לא שחקנו עתה?“ — אך לא כן הוא במלחמה. אין בה זמנים „שאינם מותרים בפגיעה“, לעומת „זכות-היזמה“ אשר לאויב יתכן רק מגן-אמת אחד, ושמו — כוננות מתמדת. לא רק בקרב כי אם גם במסע, בחניה, בשעת התעסקות בכל אלף הצרכים הקיימים בצבא והתובעים את סיפוקם אף בתנאי החזית — אולם באותו תנאי-מפורש: כוננות. לנושא זה — בהדגמות מציאותיות — מוקדש ה„מכתב לקצין-המילואים“ שבחוברת זו (עמ' 65).



לפני ימים לא-רבים, באחד מבתני-ההבראה הצבאיים שלנו יכול היה האורה לראות



כי אחוז לא קטן מהמתלמים היוו צנחנים — רובם צולעי-קביים ומיעוטם מזועזעי-המות. ההשערה הטבעית היתה: — מה רבו תרגיליך וצניחותיך ישראל! והשניה: — שמא בכל-זאת אין הוזהירות בתרגילים אלה מספקת? אך חיש-מהר התברר כי השאלה כולה — בטעות יסודה. איש מן הללו לא נפגע בצניחתו. כל אלה קרבנות המכוננית היו, פרי טיסותיה וצניחותיה על כבישי הארץ ובואדיותיה. כיצד יכול כזאת להתרחש — והיכן אולי יש לחפש את התקנה לרעה-חולה זו — לכך מוקדשת (בדומה לרשימות שקדמו לה) גם הרשימה „וידויו של קטלן“ (עמ' 77). בעלה, סגן א"ל, אף כי חולק הוא על כמה מהנחותיו של אל"מ מ. זוהר (שבמאמרו ב„מערכות“ קט"ו) — הריהו שואף לאותה מטרה עצמה: — להמעיט בפגעים שנפגע החייל הישראלי מגלגלי רכבו הדורסני-ללא-צורך.

מִי וּמַה בַּחוּבֶרֶת

הלילה הוא ירידנו" — זאת ידוע, ו"שמוך בתוך העצמות" מאז מלחמת-הקוממויות,



ועוד מימי הפלמ"ח. אך מעטה-חיפוי זה של עלטה — האם אינו עלול להקרע אי-שם, ואולי דוקא ברגע חיוני? סיפור-ה"הרפתקה" של קבוצת אנשים קטנה המתואר ע"י א.ל.ב. (עמ' 67) המכיל בתוכו גם לא-מעט לקחים אחרים — בין-השאר מבליט הוא רגע דרוך כזה, בו מתנפצת זיקוקית-תאורה מעל לראשיהם של סיירים תועים, המערכת מרמזת בזה לקוראים — בין שמשכו בעט-סופרים בעבר, ובין שזוגמת סיפור זה תעוררם לכך — כי היא תשמה לראות בדפי "מערכות" סיפורים-אירועים-ומצבים נוספים אף אם יצטרכו למידת-מה של "גיהוץ" ספרותי.

אין זה דבר, "מכל ימות השנה", שאחד מראשי הצבאות של מעצמות עיקריות

בעולם ינסח שחור-על-גבירלבן, בדפוס, את מחשבותיו על הנתונים, ועל הדי-נמיקה, של ההתפתחות האיטרטגית של היום בקנה-המידה הבינ-לאומי. כזאת עשה ראש-המטה של הכוחות-המוזונים הצרפתיים, הגנרל אָלִי — והוא עשה זאת בבהירות רבה, בגילוי-לב נוקב ובחזירה ממצה אל תוכני הגורמים והמצבים (ראה בעמ' 15). ויטעה החושב כי המדובר כאן רק ב"הכללות בהיקף עולמי". לא מעטות במאמרו הנחות אשר משתמעת מהן מסקנות מאוד-מוחשיות לגבי מעמדן ובעיותיהם של חלקי-עולם מסוימים — ואף של ארצות מפרשות. ראיתו — ודאי שראיה צרפתית הנה; אך העובדות שהוא מציג ומנתח הן עובדות איביקטיביות, עדות לגורמים ילודי-מציאות.



כמה תיבחן עינו של מפקד? בין השאר — ודאי גם בכך כי בהסתכלו אל פני שטח



מסוים ידע לגלות בו, מאחורי הרושם הראשון, שתכופות הנו "סתמי", את החיוני שבו, את הגורמים של-ממש הטמונים בפני-קרקע אלה ובמצוי בהם ומעליהם. והנה, עד כמה שלא יפליא הדבר — הרי מעינו של הקורא נדרש בעצם מה שנדרש מעינו של מפקד; ומבחן שתייהן — היכולת לגלות את העיקר — דומה. על אף אפיו ה"מעורבב" במידת-מה, והרכבו המלוטש והבלתי-שושה בחלקיו השונים, של הספר "השריונים קדימה!" — שנתפרסם בגרמנית בשמו של גודריאן, והמנסה למצות את לקחי חיל-השריון הגרמני במלחמת העולם השניה — ידע אל"מ י. ואלאך ברשימתו הקצרה שבמדור "ממדף הספרים" (עמ' 84) להעלות ולציין את הקיום העיקריים שבו; וגדולה מזו — לסמן את הטעון לימוד וטיפוח, על-אף הנפח של המיותר והזר המצוי אף-הוא בספר זה. יתכן שבעקבות רשימה זו נתתן עוד לקוראי "מערכות" הזדמנות לעמוד במפורט על קטעי-פרקים אחדים מספר-לקחי-שריון זה.

מערכת סיני בעיני הערבים והשפעתה עליהם

מאת אחינועם

לא-מוזמן נחוג יום השנה לסיני בהכלטה רבה בציבוריות הערבית וכיחוד מעל דפי העתונות הערבית, כנצחון ערבי מפואר. אני מדגיש — בעיני העתונות הערבית; כי יש להניח שעל אף כל המאמצים התעמולתיים גונב משהו מן האמת על סיני לאזנם של הערבים, ואף חדר להכרתם.

אין זה חשוב שראיתם את סיני הינה עיוות היסטורי. העיקר הוא שכך הם רואים, וניתן לומר שאחוז ניכר של אוכלוסית ארצות ערב רואה מערכה זו כך. מן-הראוי, איפוא, כי שנתיים לאחר אותו מאורע גדול, שיש בו בשבילנו כה הרבה רוממות והתרוממות, והמפיח בנו הרבה אמונה וגאווה, ליחד דברים אלה לנסיון לתאר כיצד רואים הערבים את סיני, כיצד הם מתארים מאורע היסטורי זה, כיצד הגיעו לכך, מה לקח למדו ממנו, וכיצד השפיעה לאחר-מכן מערכת סיני על ההתרחשויות וההתפתחויות בעולם הערבי.

וּמְסִינִי — וְהַבְּעַת הַחֲשָׁשׁ לְהַתְקַפָּה
עַל יַרְדֵּן

יום סיני, ה"יום המבורך" כפי שקרא לו עבד-אלהקים עאמר, תפס השנה מקום חשוב במיוחד בעתונות הערבית. השנה שולב יום זה בתעמולה המוגברת והנמרצת, המתנהלת זה שבועות, והמב"קשת להוכיח כי ישראל עומדת לתקוף את ירדן. הערבים גזרו גזירה שוה, כביכול, ממאורעות סיני למאורעות שראום (או רצו לראותם) כאילו הם ממשמשים ובאים. התנהל מסע-תעמולה נרחב, שהיה מלווה אזהרות ואיומים המופנים כלפינו, מתוך הדגשת הנצחונות המצריים בעבר — והדגשת הלקה, כביכול, שישראל צריכה ללמוד מהימים ההם באם תנסה הפעם לתקוף את ירדן.

מְעַרְכַת סִינִי וּמַלְחַמַת סוּאֵץ

נפנה ונראה, איזה מקום מיחדים הם למערכת סיני. בעוד אשר אצלנו המלחמה נקראת "מבצע קדש" או מערכת סיני — מבחינת המצרים היו

קשה מאוד, ואולי בכלל בלתי-אפשרי במצב הנוכחי, לערוך מחקר חברתי בארצות ערב במגמה לבדוק מה עדיף אצל ההמונים, מה מכריע בהכרתם — ההודיה במפלה או הכרת נצחון. עלינו לקחת בחשבון — ותהיה זו שגיאה אם נתעלם מכך — כי ההדגשה והחזרה הבלתי-פוסקת של שופרות-התעמולה הערביים משפיעה על הכרתם. מוטיבים ורעיונות שנדושים עד אי-סוף, סיסמאות שחוזרים עליהן מאות פעמים — סופם שהופכים חלק מאמונתם, חלק מעצמותם, בשר-מבשרם, של ההמונים; סופם שמי-כיום שרשים עמוקים בהכרתם, סופם שנעשים בשבילם עובדה — עובדה מדינית, עובדה ציבורית רבת כוח.

כך רואים אנו שמלחמת סיני נחשבת, בסופו של דבר, על ידי שני הצדדים לנצחון. זוהי תופעה היסטורית בלתי-רגילה. היו בהיסטוריה קרבות שנגמרו ללא תוצאות ברורות וחותכות, עד אשר שני הצדדים ראו כנצחון שלהם. אך יקשה למצוא מלחמה שהתוצאות הצבאיות היו בה כה ברורות כבסיני, ובכל זאת נחשבת לנצחון על ידי שני הצדדים.

בעיני ההיסטוריה הערבית, כפי שהיא נכתבת לעינינו, נחשבת מערכת סיני לנצחון מצרי. יתכן, שבעתיד יבואו היסטוריונים ערביים ויעריכו זאת אחרת, שימדדו את מאורעות סיני כפי שאנו מודדים אותם. האופטימיות הנטועה בנו מביאתנו לסבור כי סוף האמת לנצח, ולכן ההסטוריה, גם אם עוותה, סופה להיות מתוקנת. אולם איננו יכולים להיות בטוחים בכך. יתכן שכן; אולי קרוב לודאי שכן, באשר נטיית רוח האדם היא להתור לחפש את האמת. אולם יתכן שלא. והדמות שניתנה לסיני כיום בעיני הערבים היא שתישאר חקוקה בכתבי תולדותיהם. מבחינה זו

האימפריאליזם וישראל

בתפיסה הערבית רואים את המאורעות במזוה"ת כתוצאה של התנגשות בין שני זרמים אדירים. מצד אחד, ישנה התנועה הלאומית הערבית, השואפת להשתחרר מעול האימפריאליזם, והצועדת לקראת איחוד העולם הערבי.

בדרך זו שואפת הלאומיות הערבית לממש את עצמה. מאידך גיסא, תנועה זו, שלה קושרים כל כתרי התהילה, נתקלת בכוח נגדי — באימפריאליזם, שמבחינתם אין פירושו מושג מדיני-כלכלי, אלא האימפריאליזם הוא כלל הכוחות המתנגדים למאמץ הערבי להתעצם, להתפשט ולהשתלט. הם מסבירים לעצמם כי המערב האימפריאליסטי רואה באחדות הערבית סכנה לאינטרסים הכלכליים והאיסטרטגיים שלו, ומנוי וגמור עמו לסכל אחדות זו. על כן תקף האימפריאליזם, ועודנו תוקף, את עבד-אנ-נאצר, המגלם את סמל התנועה הלאומית ומנהיג אותה להתחדשות, להתעצמות ולאיחוד הערבים.

מדינת ישראל הוקמה, לפי תפיסתם, ע"י המערב כאחת מעמדות-הכוח שלו באיזור למלחמה בלאומיות הערבית; או, במלים של רדיו קהיר ב-3.3.57: — "ישראל קשורה באימפריאליזם, המספק לה את אמצעי הקיום היום-יומיים שלה כדי להשתמש בה לאיום על העמים המשתחררים של המזרח וליצור מתיחות ואי-יציבות. האחריות לכל זה מוטלת על המדינות התוקפניות ואלו העוזרות לה והעומדות מאחוריה. יש ראל אינה אלא היד המ-לוכלכת המצייתת להור-אות הניתנות לה".

אבי אבות הטומאה, הם איפוא, האימפריאליסטים. ישראל היא גרו-רתם-שליחתם. אינני אור-מר שתפיסה זו היתה קיימת כל הזמן בעולם הערבי, אך היא הולכת ומתפתחת, היא הפכה ל-תפיסה הרשמית של ה-הסבר למתרחש. מוטיבים אלה חוזרים ומשננים ל-עצמם הערבים פעמים אין-ספור וללא הפסק. לא-מזמן היתה הזדמ-

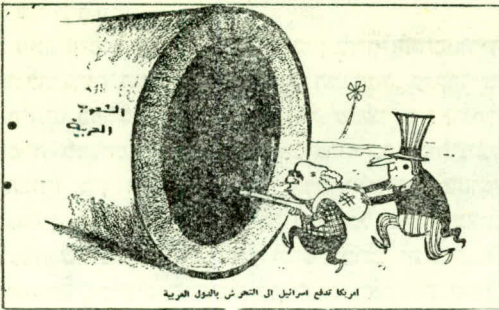
כאן שתי מערכות של מלחמה אחת: — מערכת סיני מצד אחד ומערכת סואץ מאידך גיסא. מכיון שהיו כאן שתי מערכות, עומדת השאלה: מהו המש-קל, והערך היחסי, שהם מיחסים לכל אחת מהן? איזו רואים הם כראשית — ואיזו כמשנית? לאחר שנבדוק, נמצא שהם רואים את המלחמה העיקרית דוקא במלחמת סואץ, אע"פ שמבחינת לחימה ומב-צעים עלתה מערכת סיני על סואץ. אך סואץ היתה התקפה קרובה ביותר על מרכזיהם, התקפה על מצרים עצמה; יתר על כן, השתתפו בה כוחות של שתי מעצמות; ומבחינה זו היתה מאורע גדול יותר ממלחמה עם ישראל. אך יש לחשוב שישנה לכך גם סיבה נוספת: — אם המגמה היא לראות במלחמה נצחון ללאומנות הערבית, נצחון למצרים — הרי שנוח, בהכרח, לראותה במלחמת סואץ. את המערכה בסואץ קל הרבה יותר לתאר כנצחון מצרי מאשר את סיני, באשר אנגליה וצרפת כמעט ולא השיגו יעדן העיקרי בהתקפתן. לכן הנטייה לתאר את המאורעות הללו כנצחון מביאה, מאליה, לראית מרכז הכובד במלחמה זו במערכת סואץ. וכך נמצא שלשתי המערכות יחד קוראים הם לעתים "מלחמת סואץ".

אך הסיבה העיקרית לראית מרכז-הכובד בפעולה בסואץ, ולא בסיני, נעוצה בכך כיצד מבינים הער-בים את הרקע, את המסגרת ההיסטורית שבה הם רואים את ההתרחשויות בעולמנו. שוב, זו מסגרת

מעוותת ומוטעית — ועם זאת שלטת היא בהכרתם; ולכן עלינו להפנות אליה תשומת לבנו. ננסה לתאר עתה את המחשבות, אי-דיאות-היסוד, המנחות את התפיסה ההיסטורית שלהם; ברם, לנסיון זה כמעט ויש צורך להקדים דברי התנצלות. אידיאות אלה, תיאור זה, בהכרח שייראו לנו אבסורדיים; הייתי אומר — ראוי-לבוז הוא מה שהם מיחסים לנו בו; זהו תיאור שכל ישר-תנו מתקוממת כנגדו ונפ-שנו נוקעת ממנו. אעפ"כ הוא מקובל ונפוץ אצלם.



"לא נשכח את פורטיסעידו"
קריאה נלהבת מפי אשה המנופפת ברובה — כך נשתקפה פרשת סואץ בעתונות המצרית. מתוך "אל-הדף" ("המטרה").



„אמריקה דוחפת את ישראל להתגרות במדינות ערב“

כך רוצה „אתחוריר“ („השחרור“), הבטאון הקרוב לכת הקצינים השליטה, לראות את דמותה של ישראל. קנה-התותח הענקי נושא את הכתובת — „עמי ערב“.

בהצגת ענין סיני רואים אנו התפתחות. בתחילה שמענו וראינו גם הצגת מבצע סיני — בארצות הערביות המתנגדות לנאצר — באורו הנכון. למשל, יכולנו למצוא את ההתבטאות הבאה ברדיו הירדני: — „הכוחות המצריים מסתירים מאחורי כוח-האדם ברצועת עזה, מתוך מגמה להמנע מהתנגשות עם הכוחות הישראליים. מדוע מעלים נאצר את האמת של מערכת סיני מעיני העם המצרי? האויב נהנה מפירות המערכה, ואילו נאצר נהנה מנצחונות ראווה על דפי העיתונות“.

כיום הולכות המדינות הערביות ומקבלות את הגרסה המצרית. גם עיראק, אשר עד המהפכה התייחסה בדרך-כלל לפרשת סיני כאל כשלון מצרי ולא בחלה לנצל את המפלה בסיני להטחת דברים נגד מצרים, השתנתה — והיא נוקטת בנימה הערבית הרגילה. לדוגמה, תחת הכותרת „יום הזכרון של התוקפנות הכושלת“ כותב העתון העיראקי „אל-יקוזה“ (מ־29.10.58). — „ביום זה בשנת 1956 הורה האימפריאליזם ל„כלב הציד הכחוש“ (כך קוראים לנו) להתנפל על מצרים, לאחר שכל האמצעים הבלתי-צבאיים לפגוע במצרים נכשלו. באותו יום נעו כוחות ישראל בחיפוי טנקים צרפתיים ובריטיים לעבר סיני. הכוחות המצריים זנקו לקראתם וגרמו להם אבידות כבדות. הכוחות המצריים הניידים הלמו באויב והשמידו תוך 24 שעות למעלה משליש מכוחותיו. דבר זה נתאשר מפי המפקד היהודי שנהרג בתאונת המטוס שנפל בירדן. כן מגלה המפקד הישראלי בזכרונו כי הוא ביקש מממשלתו לדרוש התערבות בריטית-צרפתית בטרם יחוסלו כוחותיו בסיני“.

נות מיוחדת לעמוד בבירור על תפיסה זו. פרשני הקע"מ הדגישו בסקירותיהם ליום-השנה לסיני את הגורמים והשתלשלות-המאורעות שהביאו למה שהם קוראים „התוקפנות המשולשת“ נגד מצרים. הם טענו, וחזרו והדגישו, כי תוקפנות זו בוצעה על רקע המאבק האימפריאליסטי הנואש נגד נחשול הלאומיות הערבית המשתחררת.

גישה זו כלפינו, ותיאור זיקתנו למערב, אנו מוצאים גם בצורתם המילולית של הכינויים המ-קובלים כלפינו. בעבר, היו הערבים, בדברם על ישראל, מוסיפים את התואר „אל מזעומה“, דהיינו „המתמרת להתקיים“, המתמרת להיות; — כל-ומר: ישראל, שבאמת איננה קיימת — אבל היא מתמרת להתקיים. ביטוי זה עצמו מלמדנו מה גדול כוח הרמאות-העצמית הערבית. ביטוי זה, שכיחותו הלכה ירודה-הלוך עם חלוף השנים, אם כי הוא מופיע, למשל, בנאומו של עבד-אלחכים עאמר בפראג. בזמן האחרון אנו נקראים בסדרת-שמות אחרת, והיא: „משרתי האימפריאליזם“ או „גורות האימפריאליזם“, „ראש-גשר“, „ראש-החץ של האימפריאליזם“, „המפונקת של האימפריאליזם“ וכדומה. רוחנו מתקוממת נגד תפיסה זו. אנו יודעים איזה עיוות נורא נעשה כאן, לראותנו כמשרתי של אימפריאליזם. אבל, בתפיסה הערבית — ושוב, כפי שהיא מופיעה בצינורות הפרסום והתעמולה, בספ-רות, בעתונות והרדיו — אנו נראים כשכירי האימפריאליזם — היינו, עושי-דברן של מעצמות המערב, ומשרתיהן.

תפיסה זו היא שמכתיבה, בעיקרו של דבר, את היחס המלווה ראית המלחמה כמלחמת-הסואץ — בתור מלחמת האימפריאליזם, מערכת סיני, מלחמת ישראל בה, היא לפי-זוה ביטוי צדדי של מלחמת האימפריאליזם בלאומיות הערבים, במצרים; היא תופעה משנית, וכעין פועל-יוצא ממלחמת-סואץ. כדי להמחיש ולהחיות הסבר זה, כדאי להעלות ציטטות אחדות המתארות את מלחמת-סיני:

„אל-שעב“ המצרי (29.10.58): „ב־29.10 יצאה ישראל להתקפה, עפ"י הוראות בריטניה וצרפת. יום זה יסמל לדורות את תפקיד השוט אותו ממלאת ישראל לטובת האימפריאליזם. לא נשכה את היום הזה בו הותקפנו ויצאנו מנצחים“.

„המערכה לא היתה מערכתה של ישראל“ — אומר נאצר בנאומו באלכסנדריה. (26.7.58). „אלא מערכה עם האימפריאליזם“.

כאן, איפוא, מאמץ נרחב המכוון לזיוף ההיסטוריה, או להוצרות המיתוס הגדול של המלחמה. עיקרו של המיתוס בפרשת סיני הוא, כאמור, שמצרים לא נחלה מפלה במלחמה אלא להיפך, ניצחה בה. זאת-מבלי להבחין בין הכשלוך האנגלו-צרפתי היחסי בסואץ, לנצחון הצבאי הישראלי בסיני. הכל כוסה באותו מעטה של מיתוס זה. סואץ וסיני נכרכו זה בזה. לא יהיה זה המיתוס הראשון בתולדות האנושות שנולד מתוך שקר וטופח בשקידה על-ידי הנהגה לאומנית צבאית. על יסוד לקח היסטורי ניתן לציין כי מיתוס כזה עלול להיות לרועץ לנושאי.

כדי להמחיש יותר את פרשת המיתוס — אפרט נושאים ומוטיבים הנכללים בו:

- כוחות יבשה בריטיים וצרפתיים בסיני. בסיני לחמו לא הישראלים אלא כוחות-יבשה אנגליים וצרפתיים. עזה נכבשה ע"י האנגלים והצרפתים ונמסרה לישראל. הדבר מגיע לכך שכאשר דו-בר השגרירות הבריטית בעמאן מצא לנחוץ להוציא הכחשה לגירסה זו, והיא פורסמה בעת-נים, מוסיף העתון הירדני "פלשתין" ב-10.3.57 שהודעת דובר השגרירות הבריטית היא נטולת-יסוד — והאמת הפוכה.

- תיאור הנסיגה מסיני. כידוע, כאשר חששו המצרים שהצרפתים והאנגלים יכבשו את התעלה ואז ינותקו הכוחות המצרים שבסיני מהכוחות שבמצרים עצמה, ניתנה לכוחות בסיני ההוראה לסגת. נאצר הכריז שבפקודת הנסיגה היתה מטרתו לשמור על הכוח המצרי העיקרי ולמנוע כיתורו במדבר. נסיגה זו מתוארת בכל מיני מילות פאר ושבח. עאמר קורא לה "הנסיגה ההיסטורית". העתונאי המקורב ביותר לנאצר, מחמד חסנין היכל, מציין — וזוהי ציטטה מדבריו — את "התבונה שבהחלטה הגורלית", את "השערה הגדולה" שבה החליטו להוציא את הכוחות מסיני. אולם לא רק שהמצרים שיבחו את עצם ההחלטה לסגת — שבלי ספק היה בה הגיון בשעה שניתנה ואולי גם מלמדת על יכולת החלטה, אבל תרמה לא במעט לאסון הצבא המצרי — אלא אף פיארו את עצם ביצוע הנסיגה, כמבצע צבאי מפואר. אנחנו יודעים יפה כמה רחוקים דברים אלה מן האמת.

- התנהגות הקצונה. ראינו בסיני את התופעה המכוערת של קצונה מצרית שדאגה לעצמה,

הזניחה והפקירה בעת צרה את פיקודיה וברחה כאשר החמיר המצב. עאמר, המפקד העליון, מכריז "המערכה היתה המבחן הטוב ביותר לכו-ננות הצבא והעם וליחס שבין החייל למפקדו, ולאמון ההדדי בין הצבא והעם". התנהגות הקצונה היתה כאילו ללא דופי.

- הקרב באבו-עויגלה. כידוע, נתקלנו באבו-עויגלה בהתנגדות; המצרים מתארים פרשה זו כנצחון מזהיר להם. נכון שהיו לנו קשיים בכיבוש אבו-עויגלה, אך מכאן עד לתאר זאת כנצחון מצרי — רב המרחק. עבו-עויגלה מתוארת כקרב מכוון מן הצד המצרי, שמגמתו היתה לחפות על הנסיגה.

במאמרו המפורסם המתאר את מערכת סיני, מספר נאצר שכוחות אבו-עויגלה הפילו שמונה מטוסים וגרמו לנו אבידות עצומות בטנקים ובאדם.

- חיל-האוויר. לחיל-האוויר המצרי וחלקו במערכה תולים הילה של תהילה ושבח. עאמר מכריז ביום השנה הראשון לסיני: "הטייסים הישראליים היו נסים בראותם את מטוסי-הקרב המצריים".

עלי אסד סברי מדבר (ב-18.12.57) על התהיי-לה לה זכו כוחות-האוויר בעת ההתקפה "המשור-לשת" על מצרים, שכן לימדו את התוקפים לקח בל-יישכה.

המצרים מספרים על שלושה מטוסי "מיג" שהפתיעו שמונה "מיסטריום" והפילו שלושה מהם מעל שדה-כברית... נאצר מציין וחוזר-ומציין שחיל-התעופה המצרי הפציץ את שדות-התעופה הישראליים "רק" עשרים פעם.

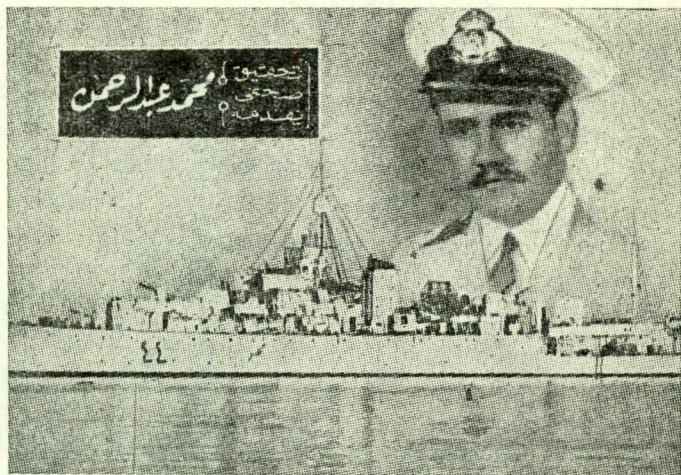
מספרים כי בקהיר, הוצבו לראוה גרוטאות מטוסים ב"כיכר-השחרור" — ועליהם מודעה שאלה מטוסים צרפתיים ואנגליים שהופלו על-ידי חיל האוויר המצרי המפואר.

בבתי הקולנוע מראים מטוס-אימונים — והקריין מסביר שרק אלה הם המטוסים שהופ-צצו ע"י הצרפתים והאנגלים. הקהל מוחה כף ומגיב בקפיצות וצהלות שמחה.

- שרם אש-שיך. כיבושה של שרם-אש-שיך מתו-אר ע"י נאצר כאילו בא לאחר ששה ימים של הגנת-גבורה ע"י היחידות שחנו בה. איזו הגזמה שבעיוות התמונה, להצדקת הכניעה!

פעולות חילוץ — ו"איברהים אל-אול". פרשת כניעת "איברהים אל-אול" היא פרשה מחפירה בהיסטוריה הימית. לא רבים המקרים של כניעה מסוג זה. והנה, נאצר מכריז בנאואו באלכסנדריה: — "הצי המצרי הצליח להגיע לנמל חיפה ולהפגיזו נגד עיני הצי הישראלי". מספר פגזים שנורו מתוארים כהפגזה רצינית. מתוארת הגבורה הימית של המצרים, שבה קושרים כתר

בשלב הסופי, המצרים עצמם הם שאמרו להן לא להשתתף. אך בתחילה ביקשו ודרשו פעולה מצדן. ארצות ערב התחילו לתגר לגבי אפשרויותיהן. לא ראינו את הלהיטות של האחות הערבית באה לעזרת "האחות הנתקפת". אך אין בכך כלום — ופרשני הקע"מ חילקו שבחים למדינות הערביות, שעמדו לימינה של מצרים בשעת המשבר וכאילו הזדרזו לחוש לעזרה, לו-



הקצין הסורי הזוטר ג'ולג'מל, שדמותו מופיעה כרקע לאניה המהוללת בעתון המצרי "הכוחות המזוינים", נהרג בקרב המתואר כאן בהיותו על סיפונה של "דמיאט". הוא הפך לאגדה ושמר נכנס להסטוריה הערבית כדמות הרוי אית של גבור לאומי.

"המיתוס הימי"

"ב-31 באוקטובר 1956 מקבל מוחמד שקר חטיין, מפקדה של הפריגטה המצרית "דמיאט" הוראה לשוט לעבר חופי שרם-אל-שייך. לאחר שייט של כ-80 מייל באיפול מלא מבחינים לפתע בשלוש יחידות ימיות בריטיות. "הגיע העת לנקום את נקמת אברהים אל-אול" אומר מפקד "דמיאט" לאנשיו, כשהוא נותן פקודת-אש. אך כיון שיחסי הכוחות הם תותח מצרי כנגד 21 תותחי-אויב, נאלצת "דמיאט" לסגת. זו עוד טרם הספיקה לבצע החלטת הנסיגה ונפגעת היא בחרטומה; אך תותחי "דמיאט" הספיקו בינתיים לפגוע באחת האניות. במצב קשה זה עולה רעיון "שדים" במחוז של מפקד "דמיאט" — הוא משנה כיוון ומנגח אחת מאניות האויב אשר טובעת מיד, אלא שגם שעתה של "דמיאט" לא מאחרת לבוא והיא צוללת אל תהומות היס".

לא המצרים מנעו אותם מכך. להיוצרות אגדות אלו עזרה בלי-ספק גם התופעה, הרגילה בצבא המצרי, של דיווחי שקר. המפקד המצרי, כנראה לעתים אינו מוסר דברים כהיותם אלא מקשטם, בצורה שיזרקו אור חיובי על עצמו. אין ספק שבמיתוס זה, מיתוס-הנצחון, ישנה תר-

מיוחד לקצין סורי ימי שנהרג. (סוריה טרם התאחדה אז עם מצרים, והיתה סיבה מיוחדת להחניף לסורים). מכניעת "איברהים אל-אול" — מתעלמים.

עודת שאר ארצות ערב. אנחנו יודעים יפה כיצד עמדו שאר ארצות ערב מנגד; אמנם,

מית מכוונת ומטופחת של מנהיגי מצרים, שאינם רוצים לספר לעמם את האמת. בשביל שליטי מצרים לא נודע לערך האמת ערך ממשי, אלא הם בוחנים את הדברים לאור התועלת הפרגמטית — ולכן אי-גם בוחלים בשקר ולו הגס ביותר.

המיתוס ויכולת האשליה העצמית לא נרד לעומקם של הדברים אם לא נציין תופעה נוספת במנטליות של הערבים, אשר מקלה על היווצרות המיתוס. ישנה תכונה יסודית ועמוקת-שרשים אצל הערבים, שכל מי שרוצה להכירם וללמדם חייב לעמוד עליה, והיא תכונתם וסגולתם להתעלם מן המציאות התעלמות רבה — ולהעמיד במקומה את פרי הדמיון. יש להם יכולת ניכרת לאשליה עצמית. כך, בחקירת השבויים המצריים אפשר היה לשמוע מפייהם כי מצרים היא המדינה החזקה ביותר בעולם, או לפחות המדינה השניה בעצמתה — אחר בריה"מ. כל זאת — כאשר, ישבו במחנה שבויים; למרות עורבדה זו, מעטים מאוד מהם הסכימו להודות כי מצרים נוצחה במלחמה. בין הקצינים איש לא הודה בכך. מאלף וראוי-לציון הדבר כי אותם המוטיבים האפולוגטיים שהשמיע עבד-אנ-נאצר בקשר למבצע סיני — שמענו מהקצינים המצריים, ואפילו מחוג-רים; וזאת, כאשר נמצאו רחוקים מההשפעה הישירה של מנגנון-התעמולה המצרי. גם הם טענו שהצבא המצרי לא הוכה בסיני אלא נסוגו במסגרת תכנון אסטרטגי נבון ואם גם היו הישגים למראית-עין של צה"ל, לא היו הללו מושגים לולא התערבותן של צרפת ובריטניה והסיוע הישיר שלהן למבצע.

המיתוס אינו יכול להסתיר האמת המיתוס של סואץ—סיני מבוסס, איפוא, על "סולם" יסודות זה:

- ישנו מאבק בין הלאומיות הערבית לאימפריאליזם;
- ישראל מהווה יצירת האימפריאליזם, ראש-גשר שלו, ומוציא-לפועל של דברו באיזור;
- סיני וסואץ הן שלב ואפיזודה במאבק בין הלאומיות הערבית העולה והאימפריאליזם;
- היה זה נצחון של הלאומיות הערבית.
- ראינו כי בתעמולה הערבית נדחקת יותר ויותר האמת לקרן-זווית — והמיתוס הוא שמוצא יותר ויותר את ביטויו. יסודותיו הנ"ל הופכים לאבן-פינה, לכלל גדול, ליסוד-מוסד של התעמולה הערבית כולה,

בלי הבחנה — נאצרית ואנטי-נאצרית. אעפ"כ, תהיה זו הגזמה-שבטעות אם נאמר שלגמרי טוישטשה מש-מעוט סיני. נטעה אם לא נראה את התוצאות המרחיקות-לכת יותר של סיני הנובעות מהמפלה המצרית. אפילו שניסו להצניעה, האמת, ולו בצורה חלקית, פורצת לה דרכה פה-ושם מבעד למעטה התרמית.

כבר עמדנו על ההבחנה בגישה הערבית לסואץ ולסיני. את סואץ הם רואים כולה נצחון. שתי מעצמות התקיפו את מצרים, ולא השיגו יעדי התקפתן. המערב נתגלה כמפולג; וארה"ב, המדינה הראשונה בו, נקטה עמדה של פורשת מבנות-בריתה ושמה מכשולים בדרכן.

סיני — לעומת זאת — איננה יכולה להחשב כנצחון כל-עיקר. את המפלה, אובדן השטחים, הרס היחידות והציוד — קשה להסתיר או לארץ. כך, מבעד לענני המיתוס ודרכם, בוקעת ההכרה במפלה ובמש-מעויותיה. יתר על כך, ישנם חוגים נרחבים בעולם הערבי — ואפילו מאלה שמקבלים את התיזה על סואץ-סיני כמלחמת האימפריאליזם, וקשר ישראל לאימפריאליזם — אשר אינם רואים את סיני כנצחון מצרי.

- אחת הדוגמאות לכך — הכרזת רדיו בגדאד (5.1.57) לאמור: — "בידי ישראל נפל תוך ימים מספר רובו של הנשק המצרי בסיני, נישבו חמשת אלפים מאחינו והושמדו כל הבסיסים והביצורים בסיני, אשר ניבנו במשך עשרות שנים".
- כן הקניטו ירדן ובגדאד פעמים איך-ספור את המצרים על מפלתם, על הפיגוע, על הפקרת עזה על פליטיה, ועל בקשת מחסה מאחורי כוחות האו"ם — ככוחות זרים שהמצרים הסכימו שיש-כנו על אדמתם; הם, הדורשים כללית פיגועי הזרים וסילוק השפעתם מן המזרח-התיכון הערבי.
- אין ספק בכך שקצינים בצבאות ערב מבינים משמעות העובדה שלקחנו בשבי כמעט 6000 שבויים מצריים ויכולים לחשב חשבונות מה היה פירוש הדבר לגבי צבא כצבאם-הם, לו נגרע ממנו כוח-אדם בהיקף כה גדול.
- אנשי הפיקוד העליון בצבאות ערב, וחוגים ממשלתיים, ניתחו בודאי את עובדות מבצע-סיני ונוכחו שהפיקוד המצרי נחל כשלון.
- העובדה של בריחת הקצינים והפקרת יחידותיהם על ידם, אין ספק שעשתה לה פרסום ביחידות בעזה והתפשטה למצרים.

סואץ. ומכאן שתוצאות היסטוריות, מסקנות, והשפעות על ההיסטוריה של המזה"ת יש דוקא לסיני ולא לסואץ. זהו דבר עיקרי להבנת המתרחש בתקופה הנוכחית באיזור עולם זה. הערבים יודעים יפה שאנו גורם קבוע במזה"ת — ולכן, מבחינתנו, יש בסיני לקח רב בשבילם. אפשר לומר כי יש כאן פרדוקס — אך דוקא המערכה ה"משנית" — היא שעוררה, בדרך-התגובה, השפעות כאלו, ודוקא לה היו תוצאות.

סכרו אל עסלה, ראש ממשלת סוריה לשעבר וסגן נשיא קע"מ (ג"כ לשעבר), מכריו, עוד בהיותו ראש-ממשלה, ביום-השנה הראשון: „לאחר מלחמת מצרים נגלו לערבים נקודות התורפה שלהם וידעו את סיבת פיגורם — והחלו מתקנים את שגיאותיהם כדי להתחזק". — המשמעות כאן — היא לגבי ישראל.

ודאי — גם לקח צבאי

נקל לשער כי הלקחים שהופקו במצרים ממערכת סיני מכסים את כל שטחי הפעילות הצבאית.

השפעת סיני על ההתליכים ההיסטוריים

ראוי שנפנה ונראה, מה השפעת סיני על המשך ההתרחשויות בעולם הערבי, על הלך הרוח בו, על ההיסטוריה של המזה"ת.

ראשית, מערכת-סיני היוותה זעזוע עז ושורשי בתפיסה הערבית לגבי אפשרות ההסמכות ההדדית, הבין-ערבית, כגורם ראשי בבטחונם.

שנית, ערכה של מצרים ככוח צבאי — ירד בעיני הערבים, על אף התעמולה הרבה הנעשית להבליט את עצמתה, תעמולה הקשורה ב"עסקות המזרחיות".

יתכן וכדאי להזכיר אחדים מן המאורעות, שמא נשכחו.

סוריה — לא מקרה הוא ודאי שההתקרבות העצמאית והמהירה של מנהיגי הכת הצבאית בסוריה, בראשם שר ההגנה ח'אלד אל-עזם, לבריה"מ, חלה מיד בתקופה שלאחר מבצע סיני — ונבעה מההלם של המכה שנפלה על מצרים, ומהמסקנה

• רווחו ידיעות על מתיחות ששררה בין כוחות היבשה והאוויר המצריים, כאשר כוחות היבשה האשימו את כוחות האוויר על התרשלותם, דבר המראה כי לא ראו שכאילו הכל מתנהל כשורה. • מספר מסויים, אם כי לא גדול, של קצינים נשפטו באשמת עריקה.

ואפשר לציין דוגמאות רבות המראות שלמרות הזיוף, למרות המאמץ לעות את התמונה, חדרה ההכרה שאמנם היתה מפלה בסיני.

אנו נמצא, שישנה כאן כפילות, אשר יש בה משום סתירה הדדית. בצד האשליה העצמית — האמונה שהיה כאן נצחון — מצויה באותה כפיפה הכרה במפלה בסיני, אם כי לא בסואץ. האמונה שהיה זה נצחון גברה כל-כמה שהתרחקו בזמן מן המאורע. התופעות הנובעות מהרגשת עיון המפלה — הולכות ונשכחות. אעפ"כ יש להניח שבמנהיגות ישנה הכרה בכשלון — ומצויים סימנים לכך.

לא זו בלבד ששמע המפלה חדר ופשט בציבור, אלא יותר מכך; נבעו ממנה לקחים כבדי-משמעות.

מבחינת מגמות ההתפתחות באיזור — חשובה סיני מסואץ

בכך צוין שהערבים רואים את המערכה העיקרית במערכה עם האימפריאליסטים, ומערכה משנית בסיני, באשר בה עמדה כנגדם „שליחת האימפריאליסטים". כך הם מתבטאים לעתים קרובות, או יור-תר-נכון לרוב — אולם אין זו התמונה במלואה.

המלחמה בסואץ היתה מלחמה עם גורמים הזרים לאיזור, אפיזודה במאבק עם האימפריאליסטים, לפי המונחים הערביים. אלה היו כוחות שאין להם קביעות באיזור. חזרה על פעולה צבאית באיזור זה מצדם היא אפשרות רחוקה, ואין הם מהוים איום מתמיד וקרוב על הארצות באיזור; בעוד אשר סיני היתה מלחמה עם ישראל, שהיא מן הגורמים העיקריים כאן, גורם קיים-ועומד באיזור, גורם שחוששים מפניו, גורם שהערבים רואים בו איום מתמיד, גורם שלשאר ארצות ערב גבולות עמו — ומפעולתו בסיני הן הסיקו לקח לעצמן; — מה שאין כן בפעולת אנגליה וצרפת בסואץ, שכן הן „אורח נטה ללון" — ובפעולתן אין לקח לארצות ערב האחרות.

בשל כך, מקבלת דוקא מערכת סיני משמעות גדולה ורחבה לארצות ערב, העולה בהרבה בהשפעתה ובתוצאותיה לגבי ארצות אלו על פעולת-

שעל אף הסכם המפקדה-המשותפת אין ביכולתה של מצרים לבצע מאמץ רציני לעזרת סוריה בעוד-מועד, הן מבחינת כוחותיה והן מבחינת יכולת-הפיקוד שלה. ולפיכך — על סוריה לסמוך על כוחותיה-היא, ולהתעצם בעצמה.

ניתן לשער שגם כיום לא חלף אי האמון, וכי על אף איחוד הצבאות קיימת בקרב אנשי הצמרת הסורית ההרגשה כי בעת התמודדות יצטרכו לסמוך על עצמם. וזאת למרות שהתכנון מתבסס, לפי ההכרות, על שיתוף-פעולה מידי, שהרי לבעיה של הקצאת כוחות נלווית הבעיה הקריטית של אמון הדדי.

ירדן: — המאורעות בירדן מאז אפריל 1957 גילו לא-פעם שלגבי סכסוך עם ישראל סמכה ירדן יותר על הרתעה מצד המערב מאשר על עצמה ועל מצרים כאחד; וזאת למרות הסכמיה הצבאיים עם מצרים, והצהרותיה של זו שתחוש לעזרת הנתקפת. אך היו לעובדה זו של ירידת קרנה של מצרים הדים רחבים הרבה יותר.

כך, למשל, בטודאן: — הקו העצמאי והאנטי-מצרי שננקט ע"י ממשלת סודאן החל בעיקרו-של-דבר מאז התבוסה במבצע סיני, והושפע ישירות מיחס של הערכה-מסתייגת לגבי יכולתו של הצבא המצרי. בתקיפות של סודאן, ובנכונותה בשלהי 1957 להלחם על איזורי הגבול, ניתן לראות תוצאה ישירה של סיני.

בצפון-אפריקה עזרה סיני עוד יותר להתמוטטות האגדה הנאצרית; עד כדי כך, שיש לציין קשר ישיר בינה לבין התופעה שגורמים כתוניסיה מעיזים פנים נגד נאצר.

התנגדות פנימית לשלטון: בתוך מצרים נראתה אחר סיני לראשונה התופעה של גורמים המעיזים לדבר נגד השלטון. היו שמועות שנאצר יוחלף. נער-כו משפטים נגד קצינים שנאשמו בנסיונות הפיכה — דבר המראה מעצמו שהיו גורמים שאוכזבו מההנהגה המצרית והעזו להתקומם נגדה.

הכנסת דוקטרינות זרות — מאי-בטחון בדוקטרינות שלהם: אמון המצרים כלפי עצמם נתערער. אי-מון הצבא בעצמו נפגע. ההחלטה, שנתקבלה כנראה לאחר מבצע סיני, לשנות את הדוקטרינות ולהעביר את האימונים לידי מדריכים סוביאטיים, מצביעה אם-כן על התערערות האמון בדוקטרינה הצבאית ש-היתה מקובלת בפיקוד ובמערכת האימונים. מאז סיני

קיים יתר שתוף של המומחים הצבאיים הסוביאטיים בחיי הצבא.

האיום במתנדבים מבחוץ הוא סימן חולשה: האימים המתפרסמים מדי פעם בפעם בתקופת מתיחות על אודות הזמנת מתנדבים — מוכיחים גם הם, כי המצרים יודעים שהאיום בכוחם-הם אינו משכנע עוד. הצורך ב"מתנדבים" מבחוץ אינו אלא סימן של חולשה.

פחת הבטחון ביכולת להשמידנו: לגבי ישראל, הנימה של בטחונם ביכולתם להשמידנו, "לזרוק אותנו לים", נשמעת הרבה פחות מאז סיני. לאחר סיני מסתפקים הם בשכנוע עצמי שיוכלו לעמוד בפנינו והם כמעט חדלו להפליג להצהרות על יכולת השמדה. רק לאחרונה עולה שוב הנימה של בטחון עצמי ביכולתם להנחיל לנו מפלה.

יותר מזה, לפני סיני גבר במצרים הבטחון בעצמם. הם היו בטוחים שה"המערב המתנוון, הדקדנטי", יסוג בפני העמים המשתחררים ברחבי אסיה ואפריקה. ראו את המערב מאבד צמדות באסיה ואפריקה. נוכחו בחיזורי אמריקה אחריהם ונכונותה לסי-בול בזיונות מידיהם. בירדן ראו איך צעיר בן עשרים מגרש את גלאב ובוטע באריה הבריטי — והלה מקפל זנבו בענוה. בטחונם עלה, והחלו מאב-דים את קנה-המידה הריאלי של יחסי כוחות ונתפסו לשכרון של עצמה.

יש מקום להנחה, שהסטריה זו שאחזה אותם היתה מביאה ביום לא רחוק להרפתקה מצרית נגד ישראל. כיום, למרות שהשנאה נגדנו לא רפתה כלל, והיחולים להשמידנו קיימים, אין עוד המצרים ניג-שים לכונת ההשמדה באותה מידה של ראית הדבר כענין קונקרטי, שיש להגדירו במונחי זמן.

ירידה בהסתננות. השפעת הכרה זו בולטת בירי-דה התלולה מאז סיני בפעילות בגבולות. מספר אחד מלמד הרבה. אם בשתי השנים שקדמו לסיני, 56-1955, היו 810 מקרי פעילות-אלימה בגבול מצרים — הרי בשנים 58-1957, השנתיים לאחר סיני, ירד המספר ל-156.

היו לכך משמעויות והשתקפויות גם בשאר החזיתות. הסה"כ הארצי של פעילות אלימה ירד מ-1478 מקרים בשנתיים שלפני סיני ל-600 בשנתיים של-אחר סיני.

ישראל אינה בודדה. בצד ההכרה שישראל היא "יצירת האימפריאליזם", הכרה ותיאוריה שפוחתו

ביחוד לאחר סיני, היתה שכיחה אצלם לפני סיני ההכרה שמעצמות המערב תבגודנה בישראל. לאחר סיני חדרה ההכרה שישראל איננה מבודדת כשם שסברו. כן היתה התפכחות מהאשליה שישראל תתמוטט מבחינה כלכלית. גם מוטיב זה נשמע כיום פחות מקודם. יתר על כן, נראית גם הכרה כי כושר המנהיגות של מדינת ישראל ועצמתה השיגו הערכה בין-לאומית, עד כדי נכונות להתקרב אלינו.

לפני סיני לא האמינו שנגיב קשה. לפני סיני העזה מצרים פנים כנגד ישראל. שרר אצלם הלך-הרוח, והתחזקה הדעה, כי ישראל אינה מהווה סכנה למצרים. כל הפעלת הפדאיון היתה מבוססת על ההערכה כי מצבה של ישראל אינו מאפשר לה תגובה רבתה מלחמתית. אך המצרים חזו מבשרם כי ישראל הגיבה הגבה חמורה על פגיעות בה.

הסיוט מנסיון מחודש של מלחמה בטואן, בתפיסה הערבית כיום הולכת וגוברת, איפוא, ההכרה שהמערב וישראל — הריחוק שביניהם פחת, וכי ישראל הולכת ומתחזקת. לאחרונה היתה הזדמנות מיוחדת לראות את החרדה שאוחזת אותם עם כל ידיעה על התעצמותנו בכלי נשק חדש, כאשר הודיעו על הצוללות וה"וטורים". נראה כי מצרים לא גשתה ררה מהסיוט של סואץ-סיני, ומהלכת עליה אימים המחשבה שמא המערב וישראל מחפשים הזדמנות לסיים את המלאכה ה"בלתי-גמורה" של מבצע זה. זהו סיוט רב עצמה והשפעה. ניתן לשער כי התנהגותה המדינית של הקע"מ מושפעת אף ממנו לא במעט.

סיני החישה תהליכים בעולם הערבי איך השפיע מבצע סיני על ההתרחשויות ההיסטוריות בעולם הערבי? אמנם, שלשלת הת-

גובות כאן רחוקה יותר. אך ניתן לקבוע כי מבצעי סיני וסואץ החישו תהליכים בעולם הערבי. לתהליכים אלה יתכן וישנה דינמיות משלהם, שיותר מאשר היא נקבעת ע"י נאצר מעצבת היא אותו. זוהי הדינמיות של הלאומיות הערבית. היא החישה את התגברות הלאומנות הערבית. היא היתה גורם עיקרי בהפיכות בסוריה ובמצרים, אשר חלקן מכריע בזירוה ועיצובה של הדמות השלילית והאלימה של הלאומנות זו. בדומה, החישו גם מבצעי סיני-סואץ תהליכים; החישו — אך לא יצרו, התהליכים היו קרוב לודאי באים ומתפתחים גם בלי סיני; אך סיני קירבם וקידמם.

השאיפה המצרית להשתלטות על העולם הערבי והשאיפה הסורית להשגת אחדות ואיחוד היו קיימות אף קודם-לכן. אך גורם עיקרי לכך שהסורים דחקו את הקץ בבקשת איחוד עם מצרים טמון היה ודאי בחוסר הבטחון שלהם; מאז מלחמת השחרור הם חיו בפחד וכוננות. חששות אלה הוגברו ע"י מערכת סיני. כך היה מבצע סיני בשלשלת-ההתפתחות, לא-חת הסיבות הבלתי-ישירות, בהיוצרות הקע"מ.

כן יתכן מאוד, אם כי לא ניתן להוכיח הדבר, כי הקמת ה"פדרציה ההאשמית", כתגובה להקמת הקע"מ, החישה את ההפיכה בעיראק. הקמת הקע"מ, מצדה, שימשה עידוד לאופוזיציה בלבנון להתמרד.

כל אלה הן ההתרחשויות האחרונות, שהן בעלות חשיבות ממדרגה ראשונה בהתפתחות במוה"ת, וייתכן כי ההיסטוריה תפסוק כי גם למבצע סיני, כמאורע היסטורי ממדרגה ראשונה, היתה השפעה על כל אלה.

תוצאות סיני, בצירופן הקיבוצי, הופכות את סיני, זו המערכה ה"משנית" כביכול, למאורע היסטורי גדול. רב-משמעות לגבי המורח התיכון, רב תוצאות והשפעה.

גודיטילים לעומת טייסות

הידיעות רבות העניין שלהלן שאובות מתוך רשימה בת-סמך שנפרסמה ב"השקפה הצבאית הכללית", כלי-מבטא בעל-השפעה שנועד לשכבת-הפיקוד של כוחות-נאטו: —
 "את השלד של עצמת-האש בכוחות נאטו באי-רופה מתחילים להוות, במידה גדלה-והולכת, הכוחות הטיליים" — ובולט בתוך אלה חלקן של יחידות

המפעילות טילים קרקע-קרקע. כיום מונות יחידות אלו 80 גדודים. לפי תכנית פיתוחן, יהיה המספר לשנת 1963 — 100 גדודים. במקביל להתפתחות זו, עומד להתכוץ היקפה המספרי של האוויריה. הצמצום שיחול בכוחות-מפציצים יגיע ל-25 אחוז; ואילו לגבי מטוסי-הירדוש יהיה היקפו של הצמצום הנובע מן התמורות האלו כדי 50 אחוז.

הגנה מוגבלת — או מודרגת ?

קצין אמריקני בעל-נסיון, מאלה הפעילים כעת ביעוץ-צבאי למדינות העומדות בקשרי-ברית שונים עם ארה"ב, יוצא נגד התפיסות הרואות ב"מלחמה מוגבלת" פתרון-מה לאימת הברירה בין מלחמה טוטלית-גרעינית לבין חוסר-אפשרות להתגונן בכלל. להלן — קטעים מדבריו: —
 מתהלכת עתה טענה הבנויה כדלקמן: —

1. הנחת-אב — מלחמה-טוטלית לא תתכן;
2. הנחה שניה — מלחמה-מוגבלת היא הברירה-האחרת למלחמה-טוטלית;
3. המסקנה — בעתיד תתנהלנה רק מלחמות-מוגבלות.

אך לרוע המזל, אין מצב-הדברים כה פשוט. מ־80 המדינות שבעולם אשר יש ביכולתן, לפי מעמדן הריבוני, לעשות את מעשה-המלחמה — רק שתיים בלבד מסוגלות כיום להביא לידי אותו סוג של מלחמה-טוטלית אשר אליו מתיחסת האמירה כי הוא "לא-יתכן". אך מה שהנו אולי "מלחמה-מוגבלת" למעצמות-רבתי — אפשר-ואפשר כי יהיה בגדר "מלחמה-טוטלית" בשביל איזו אומה פחותה-מהן. רק משמופיע הסיכוי כי מלחמה מעין-זו תביא

את ברית-המועצות לידי התנגשות בארצות-הברית — חוזרת אותה מלחמה להמנות על סוגי-המלחמות אשר "לא יתכן".

כן מגיע המאמר למסקנה, המובאת להלן, בענין הגישה הנכונה אל הגנתה של מדינה (אולי, עוד יותר — של ברית-מדינות) בתקופתנו: —

כזו היא הגישה הנכונה: — "על שלמות שטחינו גגן ככל אמצעינו ויכולתנו. אם יפרו פטרולים גבולותינו — נסלקם באמצעות נשק-קל; אם תקפנו פלוגה — אפשר ונשתמש בארטילריה; אם תהלום בנו דיביזיה — יתכן ונפעיל כלי-זיון גרעיניים. אם צבא זה או אחר יעלה עלינו למלחמה — נהלום לאורך קווי-התקדמותו, ונרחיק-לכת ככל אותו עומק אשר ידרש בשביל לעצרו.

זו היא הגנה ללא-הגבלות. היא מאפשרת שימוש מודרג בכוח; אך היא מושתתת על הרתעה שאינה מודרגת כי אם הנה הגנה ללא-הגבלות. ניתן לומר על הגנה ללא-הגבלות כי לה מיטב-הסיכוי להרתיע תוקפנות; וכן טמון בה מיטב-המענה לתוקפנות, באם אמנם תבוא".

כך מנסים להסביר — עוד כיום

אָדבין מ. רייט — מדצה למוח"ת ב"מכללת-ג'ון-הופקינס" שבבולטימור, סקר באחד הגליונות האחרונים של "אָרמי" את ספרו החדש של ג'. קפבל, הגנת המזרח-התיכון. בין הערותיו המעניינות של מבקר זה (אשר הוא שתקף קשות, בחוברת אחרת של "אָרמי", את הקולונל דה-ורד, על בקרו את ספרו הידוע של גנ. גלאב, "חייל עם ערביים") — מצויים גם המשפטים הבאים: —

"בדונו על, ההבקעה הסובייטית לתוך המזרח-התיכון, קובע המחבר את מועדה בספטמבר 1955, כאשר מכרה ברה"מ נשק למצרים; אין הספר עומד על מכירת הנשק ע"י ברה"מ לישראל, באמצעות צ'כוסלובקיה, ב־1948. בעזרת כלי-נשק אלה תפסה ישראל שטח שלא הוקצה לה ע"י האו"ם. האם לא זו הית תחילת ההבקעה? שהרי על-ידיה נקבע המצב אשר הביא לאחר-מכן לידי העיסקה של 1955".

גנרל אלי - על הסיכויים הצפויים באיסטרטגיה העולמית

ראש-המטה הכללי לכוחות-המזוינים של צרפת, ויו"ר ועדת ראשי-המטות שלה, ראה צורך להציג "קבל עם ועדה" את הערכתו למתרחש כיום באיסטרטגיה העולמית שבין שני ה"גושים", למגמות-ההתפתחות הצפויות לדעתו - ולציונים הנוכעים מכך לגבי ארצו ובנות-בריתה. הוא עשה זאת בכטאון הרעיוני של מערכת-ההגנה הצרפתית - "השקפת ההגנה-הלאומית" - מהודש נובמבר שנה זו. הערכותיו רבות-הענין תוכלנה להנתן כאן רק בצורה "מצומקת": - עיקרי דבריו (המוכאים להלן, באות הרגילה), וכינוחם - משפטים-מקשרים (באות זעירה, ובמוכנס), המוסרים את תמצית הרצאת-הדברים שלו באותו חלק של סקירתו.

כלל הניגוד הקיים בין מעצמות-ים ומעצמות-יבשת; ומן הראוי לזכור, כי המערב האירופי - וצרפת במיוחד - היה "יבשתי" ו"ימי" כאחד.

נוצר איפוא מצב שבו הושתתה ההגנה המערבית על איסטרטגיה כוללת "פריפרית"; ואילו בגורח מסוימת אחת - היא אירופה - על איסטרטגיה-שלייבשת. אך הגשמתן של שתי איסטרטגיות אלו העלתה גילויי-ישום ומסיבות-ישום שונים.

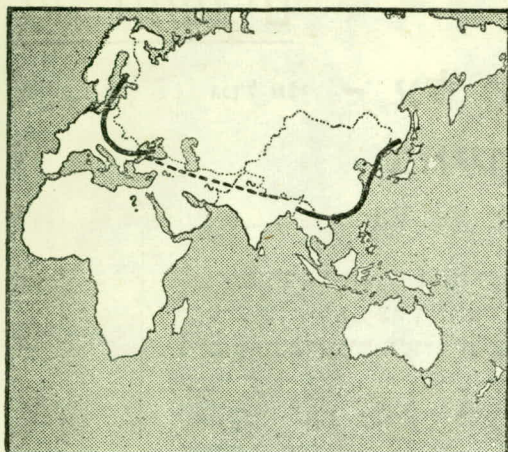
גודלו וקרבתו של הגוש הצבאי הסוביאטי, שעורר במערב תחושת איום ישיר, הקנו לו ע"י כך את האומץ להתאחד איחוד-של-ממש ולכונן ברית מדי-נית וצבאית מוצקת: - "נאטו". ואילו ה"איסטרטגיה-הפריפרית", דרשה טיפוח מערכת-בסיסים מתואמת שלמה, שתאפשר את הפעלתה של "עתודת-מרון" מרכזית. לרגלי העובדה, שבאיזורי ה"איסטרטגיה-הפריפרית" לא נמצא המערב במגע בלתי-אמצעי עם העולם הסוביאטי, חיבה, לשם כינון מערכת-הגנה כזאת, גם כריתת מערכת-בריתות שתקביל לה; - אלא שבמערכת-בריתות זו לא השתתפו בכל-זאת המדינות, שבתחומן נועדו לקום הבסיסים, מדינות המערב. פירושו של דבר: ערכה של ה"איס-מדינות המערב. פירושו של דבר: ערכה של ה"איס-טרטגיה-הפריפרית" עתיד היה להיות מותנה במדי-

לאחר המאורעות המתרחשים בימים אלה במזרח-התיכון זכאי אדם לשאול את עצמו שמא הכרחית עתה רביזיה באיסטרטגיה-המערבית, למען תוכל לעמוד באופן תכליתי-יותר בפני מסע-התנופה של יריביה. אם כן נראה, שחייבים אנו לבחון תחילה את האיסטרטגיה שנוקטה עד כה ע"י המערב - ואח"כ לעמוד על תוצאותיה בפועל...

במשך השנים שחלפו מאז 1945 נתבהר יותר ויותר כי בעיות ההגנה מתיצבות מעתה בהיקף עולמי - וכי ההגנה המערבית חייבת להיות אחת, כאשר אחד הוא האיום. בתהליך זה התבלט בדרך-



גנרל-הארמיה פ. אלי,
ראש-המטה הכללי לכוחות
המזוינים של צרפת



הגזרות המגובשות של חזית הגושים
והמרחב הפרוץ המאים שבמרכז

במזרח-התיכון, אשר יש להודות כי בו הובקע כמעט-לגמרי המחפה ה"פריפרי" — מכון עתה האיום במישרין אל מרכזי התחבורה והנפט הגדולים של המערב; לאורך חופי-הדרומי של הים-התיכון מותקף עתה, באמצעות תחנת-הביניים שבקהיר, הציר "צפון-דרום" האירו-אפריקאי — ומופיעה הסכנה שמקורות הנפט שבסהרה ינותקו וכי אירופה תכותר בפועל מעבר דרום; ולבסוף, ההשפעה היריבה עלולה להתפשט דרך "אפריקה-השחורה" עד לגדות האטלנטיק, במקום הקרוב ביותר אל יבשת אמריקה.

הגנרל אלי שואל, האם זהו כבר שיא הגאות של היריב? דהיינו: אילו התפתחויות עלולות עוד לשנות

שינוי נוסף את המצב הקיים כעת?

קשה לאמר כי סיכויי-העתיד יש בהם כדי לזרוע אופטימיזם רב מאוד.

אכן, תמונת המצב במזרח אסיה ובדרומה, המתוארת להלן ע"י גנרל אלי רחוקה מלהיות מעודדת בעיניו. במזרח-התיכון — הפירצה כבר נפרצה למעשה. נכון אמנם, שלמען תשלם נחוץ יהיה עוד לפוצץ את ה"ברית" התורכי-אירני של כורדיסטן; אך ההתעוררות הנוכחית במיעוטים הכורדיים עלולה להתגבר לפתע, וברה"מ עשויה למצוא, על-סמך טענות שמקורן בהסכמים-שבעבר עם ממשלות פרוסיות, אמתלה להתערבות באירן. על כל פנים, התפתחותן של מהפכות-הפנים הערביות אפשר ותסלק עוד איזה נדבך מבנינה של ברית-בגדד; וכבר מסתמך מן איום — דרך עיראק, ערבי-הסעודית, תימן — על אפריקה המזרחית.

נות-ברית אלו בהמשך-קיומה של מדיניות-החוץ שתהא מסבירה-פנים למערב — ואשר בסופו-של-חשבון תלויה היא במצבן הפנימי.

* * *

ברור היה כי הנקיטה באיסטרטגיה-שלייבשת, וההכרח לאבטח את כל מדינותיה של אירופה-המערבית, עושים ממכלול-ארצות זה גזרה חיונית. אך באותה מידה הכרחי היה, לשם בטחונה של פריסת-הכוחות המתחייבת ע"י ה"איסטרטגיה-הפריפריית", להקים במזרח-התיכון ובדרום-מזרח אסיה איזורי-מפתח של ההגנה, שיחסמו את ציריה-בכוח העיקריים של חדירה יריבה. כך הופיעו שלושה איזורי-מפתח עיקריים, אשר לכל אחד מהם הותאמה מערכת-בריתות מסוימת:

— במערב-אירופה — אשר, מנע מכוחות סוביאטיים גישה ישירה מערבה, ועשה זאת באמצעות "נאטו", כלל מדיני וצבאי מוצק, שכוחותיו המ"זוינים, המהווים את ה"מגן" המערבי, קיימו את ה"סטטוס-קוו";

— בדרום-מערב אסיה — אשר מנע מבידודה של ארה"ב במזרח ומהפיכה-במצב-האיסטרטגי לטובת היריב. כערבים לאיזור זה שימשו משתתפי "ברית-דרום-מזרח-אסיה".

במזרח-התיכון — שחשיבותו רבתה במיוחד משום שבשמירה עליו תלוי היה השימוש במקורות הנפט ע"י המערב והוא שהיה את המפתח לעולם הערבי; טיפלה בו — בצד הסכמים חלקיים שונים — "ברית-בגדד".

עד עתה נשארה ההגנה-המערבית מושתתת על יסודות איסטרטגיים אלה. עם זאת — מטעמי עצמה, מדיניות ומרחק — נוהלה ה"איסטרטגיה-הפריפריית" בעיקרו-שלידבר ע"י ארה"ב (תוך השתתפות בריטית במזרח-התיכון). בעוד שאיסטרטגית-היריב שת היתה ענינן הן של מדינות אירופיות והן של ארה"ב, אשר לא נרתעה מלקבל על עצמה כאן התחייבויות כבדות-משקל.

מה היו במציאות תוצאותיו של ארגון הגנתי זה? בזירת-אירופה — עמד "נאטו" במבחנים, והתחשבו בו. נכון אמנם כי כאן, שלא כבאיזורי האיסטרטגיה-הפריפריית, אורגנה הברית ב"זירות-מבצעיים" מגובשות, והיא בעלת פיקוד אחיד. לעומת זאת, בכל מקום אחר נפרצה ההגנה המערבית.

לאחר ציון הסכנות שכרום-מזרח אסיה, בא המשך הפירוט:

המתחות שבארצות צפון-אפריקה, שמצבן הפנימי מד-איג, מעוררת חששות לעתידו של „העולם-השחור“ שמדרומן — אשר הוא עצמו עשוי לשמש „מעביר-זרם“ אידיאולוגי אל אמריקה הדרומית והצפונית כאחת (כונת המחבר, כמובן, ראשית-כל לאוכלוסיה הכושית ששם).

היש להסיק מכך כי ה„איסטרטגיה-הפריפריית“ נכשלה, ושגיאיה גסה היא לחשוב כך בתחום הטכני-גרידא — ומהירות התגובות האמריקאיות-הבריטיות במזרח-התיכון הוכיחה זה-העתה, כי השיטה עשויה היתה לפעול היטב; אך עובדה היא כי לשם החלטות מדיניות על התערבות במסגרת ה„איסטרטגיה-הפריפריית“ נדרשת הסכמה, שתכור-פות קשה להשיגה, בין בעלי-הברית המערביים וכן השותפים שבמזרח הרחוק והתיכון.

אך שמא נובעות אי-ההצלחות בראש וראשונה מראיה צרה-מדי — ומתפיסה צבאית-מדי — של אפשרויות היריב? ...

* * *

גנרל אלי מסכם את „פוטנציאל-הכוח“ שבעולם הקומוניסטי, שעיקרי-גילוייו לא רק ביכולת-המריית וב-אנשים אלא גם באידיאולוגיה — ואשר ההנהגה המדינית-הצבאית האחידה השליטה בו מכונת את כולם אל השגת מטרה אחת: הנצחון. וזאת ע”י השימוש (או ההכנות לשימוש) באמצעים של כוח צבאי „קלסי“, באלה של כוח-אטומי, אידיאולוגיה ואפילו של כלכלה:

ובמידה שמצב כלכלי מסוים עשוי לעורר אקלים חברתי נוח לתעמולה אידיאולוגית — נוצרים מיטב התנאים לבחירה בין אמצעים אלה, וקביעת ה„מת-כוח“ הקובע בכוח מכל אחד מהם יש להשתמש. למען תכלית זו השיג העולם הסוביאטי: — א. עדיפות בכוחות-מלחמה „מסורתיים“; ב. שיווין בערך באותם סוגי-ציוד אטומיים שחשיבותם רבה ביותר; וכן — ג. טיפה, באמנות צרופה, ידיעה, כיו-צד לנהל מלחמה אידיאולוגית וחתרנית, וכיצד לפתח את התנאים להשרשתה והפצתה.

כתוצאה, יש ביכולתו לקוות להצלחה במלחמה בנוסח-מסורתי ובמלחמת-התירה או בצורה משולבת של השתים — ו„לעשות דיסקונטו“ על נצחון סופי במקרה שתפרוץ היאבקות גרעינית, תודות לעדיפות באמצעים מסורתיים. (ומתוך ההנחה כי צורת-המלחמה החתרנית — יש לה הרבה סיכויים להת-קיים תמיד).

אפשרויות אלו לא היו מאיימות כל-כך אלו יכו-לנו לראותם רק כדברים העלולים להתרחש אי-פעם; אך האיסטרטגיה של ברה”מ הנה אופנסיבית, בתוקף האידיאולוגיה שלה, והמערך של כוחותיה המזוינים, וכן ארגונם, מאפשרים את המעבר כמעט-בן-רגע אל ההתקפה, לעבר הדמוקרטיה המערביות. אין-ספק שרוסיה, למודת נסיון דורות, ושברצונה גם להיראות כמבקשת-שלום, מעונינת אף היא בכך שיעמדו לרשותה המרחב והזמן; והיא מבקשת, מאחרי המחפה של רצועת-בטחון קדמית, לאבטח את אפשרויותיה להת-גייסות, להתרכוזות הכוחות ולתמרון.

הרעיון המרכזי, אשר שימש השראה להקמת רצו-עות-בטחון קדמיות אלו, היה רעיון יצירת מדינות-גרורות, אשר ברה”מ משגחת בהן על שמירת-הקו במדיניות הפנים — וכמסקנה, אף אוסרת שם על כל סטייה בתוכן. מאז מלחמת 1945—1939 היא הקימה רצועת-בטחון זו בכנף-המערבי ובכנף-המזרחי שלה; זו חסרה עדיין באיזור שמדרום לגזרת-הגבול המרכז-זית שלה. פירושו של דבר — שאי-אפשר שלא תהיה מעונינת ביותר להביא לידי תמורה במזרח-התיכון. אם גם לא נאחזה, כידוע, באמצעי של מלחמה-גרעינית, ולא ניהלה מלחמות „מן הסוג המקובל“ אלא בעזרת גרורים באיזור-הביניים (ביון, בקוריאנה, ב-הודו-סין), הרי ניהלה בלי-הפסק מלחמה אידיאולו-גית, אשר הבריות התרגלו לכנותה „מלחמה קרה“, ואשר צורתה ה„חמה“ לא היתה אלא גילוי מאוחר של מלחמת-חתירה. לבסוף, בעקבות נסיונות סואץ ואינדונזיה, מתכוננת היא לנהל, בהיקף עולמי, מל-חמה כלכלית, המכוונת כלפי כל איזורי-הנפט, בבטחה, שע”י כך תגרום למשבר כלכלי ללא-תקדים, אשר יאיים על שיווי-משקלן החברתי של „ארצות הקאפי-טליזם“.

תודות למוצקותה של „נאטו“ — נהגו בה דרך-ארץ, הגם שנעשו נסיונות מתמידיים לרפות את ליכוד-דה ולמעט את יכולתה הצבאית — למען ייווצר מעין „חלל-ריק צבאי“, שניתן יהיה לנצלו אח”כ. לעומת זאת, במרחב של ה„איסטרטגיה-הפריפריית“, אשר מבנהו של המסדה-מדיני שלה הנו שברירי, נתאפשר לצד-שכנגד לפתח את האיסטרטגיה-התוקפנית שלו — ולסכל את עמדותיה של „איסטרטגיה-פריפריית“ זו.

הדבר נתבצע דרך הארצות המפותחות-פחות שבאסיה, במזרח-התיכון ואף באפריקה, במעין „תהליך נחרץ“: — עצמאות — נייטרליזם — הפיכה לגרורים; כי —

ודאי שיש לאחל לארץ צעירה כי תגיע לעצמאות; אלא שהמצב המפגר של התפתחותה וחלוקת העולם לשני איזורים השפעה עושים לבלתי-אפשרי בשבילה לקיים נייטרליות — המתפתחת מהר-מאוד לקראת נייטרליזם הנוח לטיפוחה של מלחמת-חתימה. יחד עם ההכרח למצוא שוב משענת טכנית וממונית, וכי תגובה כלפי האופטרופוס-לשעבר, המערבי, (ממנו קיבלה קודם את אלה) ובלחצן של אידיאולוגיות חדשות — גורם מצב-דברים זה לגלישה, מהירה יותר או מהירה-פחות, לקראת מעמד של "גרור".

כך, לנוכח המלחמה רבת-הפנים המתנהלת ע"י יריב הנתון להנהגה אחידה, לא ידע המערב להציב למול אלה אמצעים וצעדים שיהיו מתואמים, ומוש-תמים על ברית איתנה, אלא בגזרה האירופית בלבד. ודאי, הוא קיים שיווי-משקל "גרעיני" ברתוקף; אבל, פרט להנהגה-לצרכי-מלחמה המאורגנת שב"נא-טו", הרי גם באסיה ובמזרח-התיכון וגם באפריקה פעלו המעצמות המערביות במפורר, ותכופות אף כיריבות; ותוצאות פעילותן זו נתגלו כנושאות-שואה — הן בפריה הממשי, והן בניצול הפסיכולוגי של פלוגתות אלו ע"י היריב.

לאחר שייחסו ליריב כונה לפעול לפי "צירי-מאמץ" מן הסוג המסורתי, ואשר את האידיאולוגיה התוקפ-נית שלו היה מפיץ לא דרך גישות כאלו כי אם על-פני איזורים-איזורים, ותכופות היה "זורע" אל-הרחק מעין "כיסוי-מורסה" של-חתימה-מבפנים, שנועדו ל-סייע לתמרוננו — הרי תכופות נמצאו מדינות המערב מופתעות, בראותן כיצד נעקפו עמדותיהן, או לנוכח מפולתו של בנין שנחשב על-ידן עדיין כאיתן למדי. אין לומר כי המערב עקב באדישות אחר אבדן עמדותיו בנו אחר זו; אך הוא לא הכיר בכך כי המא-בקים, שנוהלו ע"י אחרים משותפיו — ובמיוחד, מזה 12 שנה, ע"י צרפת — היו חיוניים לאבטחת העולם-החופשי; והוא סירב להודות בעובדה כי נסיון-הפעולה של סואץ היה בפירוש תגובת ההודמנות-האחרונה, שנועדה למנוע בעד תמוטת מערך-ההגנה של המזרח-התיכון — בהיותה מכוננת, בצדק, אל קהיר, עצם-מרכזו של המערך הערבי הנגד-מערבי. על-אף הסכנה המאיימת כיום על עמדותיו ועל כלכלתו נראה המערב עדיין כחסר-החלטה. אולם, כורח הוא לו — אם אינו רוצה למות — לתקן באורח תכליתי את האיסטרטגיה-ההגנתית שלו, בהביאו באמת-חשבון את כל אפשרויותיו של היריב.

אם גם נראה כי לכונן-מחדש במזרח-התיכון אותן עמדות צבאיות שהחזיקו בהן בעבר הוא דבר שקשה להגשימו — הרי המשחק של "איסטרטגיה-פריפריית" עודנו אפשרי.

ודאי, העומק העומד לרשות היערכות הגנתית כזו פחת; ועקב-כך — פחתה גם יכולת-התמרון; אך למול הפירצה, שהמזרח-התיכון מהווה אותה היום, צריך לקום חיפוי "פריפרי" צפוף-יותר באפריקה המזרחית. אך היות ואין ספק שמערך זה יהיה בכל-זאת שביר — הרי יש לגבש יותר את האגף-המערבי, ואת זה המזרחי, שמשני עברי הפירצה; בעוד שאת ה"מגן" האפריקאי, שיהיה דומה לזה של "נאטו", צריך לכונן באותה עמדה, אשר החזקתה חיונית — והלא היא ה"ביר" הצרפתי הגדול: פריס-אלג'יר-בראזאוויל, אשר ניתן גם להאריכו באירופה לעבר צפון, ובאפריקה לעבר דרום. לחשיבותה של עמדה זו נתן עתה את הגושפנקה שלו הגנרל דה-גול, במסעו לא-מוזמן ב"אפריקה השחורה".

פירושים של כל הדברים הללו הוא, כי צרפת מוצאת את עצמה פעם נוספת בקו הראשון; אך נקל-לראות, כי הפעם מחזיקה היא בעמדה של משמר-חוץ קדומני — ולא עוד מנהלת קרב-מאסף, קרב-נסיגה.

מסקנותיו של גנרל אלי הן: פתרון בעיית אלג'יריה, עזרה נדיבה להתקדמות מדינית של מדינות "אפריקה השחורה", פיתוח מקורות נפט בסחרה ע"י המערב ובשיתוף אתן — וגיוס כל הכוחות החמריים והרו-חניים של המערב לשם החזקה ב"קו האפריקאי", במלחמה זו שהנה "פסיכולוגית" במהותה ושעל-כן —

נחוצים לנו לשם-כך לא נייטרליות אילמת, ואפילו לא אהדה בלתי-הפגנתית — כי אם אימון-בוטח בסיכוייו של הענין עליו אנו מגינים. הספק פועל תמיד לטובת יריבנו, וגורם לנו נזק לא פחות מהת-קפות יריבינו.

כאן באה התביעה להגברת מעמדה של ה"קהילה הצרפתית" — על "עמדותיה הגיאוגרפיות החיוניות שבאירופה ובאפריקה — בנייהל עניני המערב. לדעת המחבר מסוגלת עתה צרפת, בתוקף נסיונותיה, להני-חותו לקראת "היכולת לנהל מלחמה אידיאולוגית פורה".

גנרל אלי מסיים את דבריו בקריאה להתעודדות והת-לכדות של ארצות-המערב, כתנאי לעמידה בפני הסכנות הצפויות לו.

שמים וארץ

„האומה השליטה על הקרקע — היא השליטה באויר שמעליו“.
גנרלווט, ג'נטס מ. גבין, בהודמנות של „סמינר-מדיניות-ההגנה“ של מכללת הארוארד.
„האומה השליטה על הים — היא החולשת על היבשה שמסביבו“.
ג'ורג' פילדינג אליוט, סופר בשאלות מלחמה, בספרו החדש „נצחון ללא מלחמה, 1958—1961“.
„מידת השמים שמעל לראשו של עם — כמידת הקרקע שמתחת לרגליו“.
מדברי ה. נ. ביאליק.

* * *

אף בתקופה האטומית יכול להיות ערך-של-ממש לכוחותיה ה„מקובלים“ של מדינה — אלא שהדברים יהיו כמובן תלויים בכוח-ההתנגדות הנפשי של אותה מדינה, בהתכוננותה החמרית והפסיכולוגית, בסיגולו-מראש של ארגונה הפנימי לקראת אפשרות-חירום כזו. ערכם זה של כוחותיה יכול להיות רב אפילו לא יהיו לגילויי-הפעולה שלהם לא הצורות ולא ההיקף שהיו למבצעים הגדולים ב„נוסח-המקובל“. וזאת, על אחת-כמה-דוכמה, גם משום שהחוקה אפילו בכלי-זין אטומיים או „מימניים“ כל-שהם עשויה עתה להקנות אף לגופים מצומצמים-במספרם, ושלרשותם רק מרחב מוגבל, עצמה ניכרת-מאד להזיק.
(מתוך מאמרו של הגנרל הצרפתי גרי-דא-בופור, סתו 1958)

* * *

„המצביאות היא, בראש-זראשונה, ענין של התרכוות: — היכולת להבחין, בכל מצב-דברים נתון, במטרה היחידה שהנה החיונית, ויהיו אשר יהיו שאר הדברים אשר יתכן והנם רצויים — ולמאמץ לשם השגתה את כל האמצעים שבנמצא. זה סימנו של המצביא הגדול כי מבחין הוא במטרה החיונית, ואינו מניח לשאלות-צדדיות להסיח דעתו ממנה. המוניטין של ולינגטון צמחו משורש זה: — מן החוש, שהיה לו כל-הזמן ולא בגד בו אף-פעם, לצורך האחד — לקיים את צבאו בחצי-האי הפירינאי, כצבא שהאויב מוכרח להביאו-בחשבון. ראייתו הבהירה של מונטגומרי — אשר במספר מצבים שונים, בהם צריך היה לטפל בזה-אחר-זה, חדרה דרך סבכיה-ענינים — הריהי עובדה כה קרובה עדיין אלינו בזמן, עד שאין צורך להוכיחה בהדגמות. אף להייג היתה סגולה זו. הוא הבחין בצורך החשוב-מכל — אשר נתברר לו כבר בראשית 1916, ולאחר-מכן באה רק התחזקות דעתו זו — כי חלק גדל-והולך מעול-המלחמה יועבר מעל שכם צבא-צרפת, שדולל חמורות ואף נתערער לא-מעט ברוחו, אל כתפי הצבא הבריטי; עד שהאויב יישבר, ויודה בכשלוננו. (בתקופת-החלטתו זו חיזקה את ידיו גם התחושה, שאיננה דבר נדיר בין מצביאים גדולים, כי יש כאן לגביו דבר של שליחות אישית: — חזקה היתה בקרבו האמונה כי תעודה היסטורית שלו ושל צבאו היא להרוס את מכונת-המלחמה הגרמנית ע"י הלחימה בחזית-המערב. לעולם לא רפתה החלטתו; לעולם לא נתיאש; ולבסוף ניצח).“

מתוך מאמר של היסטוריון-צבאי בריטי, ג. טרו, על תפקידו של פילדמרשל הייג, המצביא הבריטי בזירת-המערב בשנות 18—1916, בהשגת הנצחון — לרגלי מלאות ארבעים השנה לסיום מלחמת-העולם הראשונה (9.11.1958).

עיקרי המלחמה במיצוים

ב. ה. לידל הארט



קפ"ב. ה. לידל הארט
מבקר והיסטוריון
צבאי

כלל עקרונות המלחמה — לאו דוקא עיקרון אחד בלבד — ניתן לתמצתו במילה יחידה: — "ריכוז". אך בכדי שהגדרה זו תביע את האמת, יש צורך להרחיבה ולנסחה כ"ריכוז של חוזק נגד חולשה", ובשביל שתהיה להגדרה זו ערך מציאותי, נחוץ להסביר תחילה כי הריכוז של חוזק כנגד חולשה מותנה בפיוור כוחו של יריבך, פיוור אשר הוא-עצמו בא עקב חלוקה כזאת של כוחך-אתה. היוצרת את הרושם ובמידה ידועה גם את ההשפעה של פיוור. פיוורך, פיוורו, ריכוזך — כזהו סדר-ההתרחשויות, וכל אחת מהן היא תוצאת קודמתה. אכן, ריכוז-כהויתו הוא פרי פיוור מחושב. כאן לפנינו עיקרון-יסודי, אשר הבנתו עשויה למנוע את שגיאת-היסוד (שהיא גם השגיאה השכיחה ביותר): — והיא, לתת ליריבך חופש זמן בשביל להתרכז לקראת ריכוזך. ברם, קביעת העיקרון — אין בה משום עזר רב לביצועו.

דברים אלה הנראים לי כמושכלות ראשונים (ואשר אפרטם להלן בצורת אמרות מבטאות-עיקרים) — אין אפשרות למצותם במלה אחת, אך ניתן לבטאם באותו מינימום של מילים אשר בלעדיו לא יהיו ברי-שימוש. העליתי שמונה: ששה לחיוב ושנים לשלילה. הם חלים על איסטרטגיה ועל טקטיקה כאחד, אלא אם-כן צוין אחרת.

נזאת עשה:

1. שים לך מטרה לפי אמצעיך. שעה שאתה קובע את מטרתך, ישלטו נא ראייה-מפוכחת ושיקול-קר. איולת היא "להרבות גגוס משתוכל לעוס", וראשית החכמה הצבאית היא דעת הבלתי-יניתן להעשות. לכן, למד להכיר בעובדות אך עם זאת שמור אמונתך: רב יהיה הצורך באמונה — אותה אמונה שבכוחה להשיג את הבלתי אפשרי לכאורה — בהפתח הקרב. משולה הרגשתי-בטחון לזרם שבסוללה: המנע מלכלותה במאמץ שוא — וזכור, אף אם היא תתמיד, הרגשתי-בטחונך-אתה לא תועיל, כאשר רוקנו תאי סוללתך — האנשים שמשענתך עליהם.

2. שוה מטרתך לנגד עיניך תמיד, בבואך לסגל תכניתך למסיבות. דע שיש יותר מדרך אחת להשגת מטרה, אך הקפד על כך, שכל יעד יכוון למטרה. וכשהגך בוהן יעדים אפשריים, שקול אפשרות השגתם כנגד מידת שרותם למטרה אם יושגו; לא טוב לטעות במשעול צדדי, אך גרוע מזה להגיע למבוי סתום.

3. בחר בקו (או באורח) הצפוי פחות-מכל. השתדל להכנס לעורו של האויב וחשוב, איהו קיר-הפעולה אשר אותו — פחות מכל — עלול יהיה לחזותו או לקדמו.

4. נצל את קו ההתנגדות-הפחותה — כל עוד יובילך אל יעד מהיעדים העשוי לתרום להשגת מטרתך הסופית. (בטקטיקה — חל עיקר זה על השימוש בעתודותיך; ובאיסטרטגיה — על ניצול של כל הצלחה טקטית).

שני הקוים שהוזכרו בשני ה"עיקרים" האחרונים הסיכוי לכך שיוזוהו ביניהם ירב באם יהיה

ביכולתך —

5. לבחור בקו-פעולה המאפשר יעדים אלטרנטיביים, כי ע"י כך יוצב יריבך בפני ה"שמא" שבאיום כפול, מצב המוסיף הרבה על סיכוייך לזכות ביעד אחד לפחות — את זה אשר הוא ישמרו פחות — ויתכן שאף יאפשר לך להשיגם בזה אחר זה. יעדים אלטרנטיביים מניחים לך לשמור על האפשרות שתשיג אחד היעדים; ואילו יעד ייחודי (פרט למקרה שנחות האויב ללא תקנה) פירושו ודאות שלא תשיגו — משטר מעל האויב הספק מה הנה מטרתך. אין לך טעות נפוצה יותר מערוב מושגים בין נקיטה בקר-פעולה יחיד, שכרגיל הנה מעשה נבון, לבין נקיטה ביעד יחיד, שכרגיל הנה מעשה שוא. (אם גם מתיחס עיקר זה לאיסטרטגיה, הרי יש להשתמש בו בכל מקום שאפשר בטקטיקה — ואמנם מהוה הוא את הבסיס לטקטיקת ההסתננות).

6. ודא שגם תכניתך והערכותך כאחת תהיינה גמישות או סגילות. תכניתך צריך שתחזה מראש ותביא-בחישובן בסידוריה את הצעד הבא; הן למקרה של הצלחה והן למקרה של כשלון, ואף לזה של הצלחה חלקית — שהוא המקרה השכיח ביותר במלחמה. הערכותך (או תבניתך) צריכים להיות כאלה המאפשרים ניצול או הסתגלות בזמן קצר ככל האפשר.

נזאת אל תעשה :

7. אל תכה שעה שיריבך מסוגל להדוף את המכה. לרשות המפקד אמצעים רבים יותר — וצריך שתהיה לו תושיה רבה יותר — מאשר ללוחם בקרב-כידונים. ולעומת זאת, כושרו של גוף גייסות להתאוששות מהירה פחות משל יחיד. נסיון ההסטוריה מראה, שמכה בת-תכלית אינה אפשרית בטרם שותק כוח-ההתנגדות של האויב, או כושר ההתחמקות שלו. לכן, אל לו למפקד לפתוח בהתקפה אמיתית על אויב ערוך-בעמדות בטרם ישתכנע, כי אמנם התפתח שיתוק כזה. אותו שיתוק משיגים על-ידי שיבוש ארגונו של האויב — ועל-ידי שוה-הערך של זה בתחום הנפשי — דכודן רוחו.

8. אל תחדש התקפה לפי אותו קו (או באותה צורה) לאחר שהיא נכשלה פעם. תגבורת המשקל כשלעצמה — אין בה משום שינוי מספיק, כי ניתן לשער שגם האויב חיוק את עצמו בינתיים. וניתן לשער אפילו עוד יותר, כי הצלחתו, שעזה שהדף אותך, תחזק את רוחו. האמת החיונית העומדת מאחורי מושכלות-ראשונים אלה היא, שלשם ההצלחה יש לפתור שתי בעיות ראשיות: שיבוש-ההערכות וניצול. האחת מקדימה את המהלומה עצמה — אשר היא בהשוואה עם שני אלה הנה מעשה פשוט — והשניה באה בעקבות המכה. אין אתה יכול לפגוע באויב פגיעה שיש עמה תכלית — אלא אם-כן יצרת תחילה את ההזדמנות לכך; ואין אתה יכול לעשות תכלית זו למכרעת, אלא אם-כן תנצל את ההזדמנות השניה הניתנת לך לפני שיש סיפק בידו להתאושש.

אין אולי לומר, "קדוש-קדוש" אחר ניסוחיהם המקובלים של "עקרונות-המלחמה". ודאי שדרושה תמיד החכמה-המעשית, האומרת לנו כיצד לישמש במציאות נתונה. אך עצם הניסיון להבחין מה הם השיקולים המכונים את המפקד במעשהו — והיה הניסוחים אשר יהיו — הוא עזר הכרחי לניהול תכליתי של לחימה. המבקר וההסטוריון הצבאי הנודע, קפיטן ב. לידל-הארט, ודאי שאיננו בין מקדשי נוסח-העקרונות. אדרבא, מדי פעם בא הוא להציע ניתוחי תוכן, וניסוחי-לשון, הסוטים מאוד מן המקובל — והכל במגמה "לגרות" את ערות-המחשבה ולרענן את הבנת המושגים. אין חובה להסכים דוקא לדפוסי ה"עיקרים", בניסוחו, הניתנים בחוברת זו; שהרי העיקר כאן לא הדפוסיים אלא גרעיני המחשבה הטקטית התוססת. אכן, ניתן כאן לראות כיצד מושגים "עיוניים" משתקפים ממשית אף בבעיותיה של טקטיקה קטנה.

לקח טקטי מאלף



מארבים ניידים

ממשנת המארבים של וינגייט

כל חידוש בנוהג הטקטי מתבטא תמיד, בעצם, בדברים „פשוטים מאוד“; ולעתים קרובות אף בדברים אשר ניתן לאמר, כי כבר השתמשו בהם אי-פעם, בזמן ובמסיבות אלה ואחרים. אך ערכו ומהותו של החידוש הטקטי בזה, מתי והיכן הוא בא, וכיצד הוא מוצא את המענה הקולע למסיבות וצרכים של השעה הנתונה. ובוה — ערכו של הנוהג, אשר ה„נייד“, צירלו אורד וינגייט, טיפח אותו בשביל „פלגות הלילה המיוחדות“ במאורעות 1937—38 בצפונה של ארץ-ישראל. אלא שבכל חידוש טקטי קולע כזה, אם אמנם כיוון אל שורשי העניינים, מצוי גם — מעבר למסיבות טכניות מסוימות (של טיב-מקומות, או פרטי-חימוש או תחבולות המותנות במצבים מקומיים של הרגע), שהן בעלות אופי חולף — גם גרעין של מתודלחיה העשוי עוד לעלות ולבוא-לידי-שימוש במצבים נוספים ואחרים, ואף לפתרון של בעיות נוספות ושונות מאלו שבגללן הועלה בתחילה. אכן, בנוהגו זה של וינגייט ב„טקטיקה זעירה“ במאורעות ארץ-ישראל רואים אנו גם את המבוא למסע „גדעון“ שלו בחבש ולחידוריו העמוקות ב־1943 בזירת בורמה — אך גם גרעין ראשוני וזעיר ל„טקטיקה של הסתננות“ כללית-יותר אשר יתכן והיא דוקא עשויה להיות אופינית לתקופת-הלוחמה החדשה, ה„אטומית“, רבת-הפיזור השואפת למגע-מהדוק ככל האפשר עם היריב והמושתתת על מכסימום של הפתעה לאויב ושל יזמה מהירה מצד מפקד היחידה הזעירה. אף אותו אורתופעולה, לכאורה ספציפי ומיוחד למסיבות ולזמן, אשר קבע וינגייט לפלגה הבולשת אחר כנופיות בשטח „נגוע“ (יצוין — אף זו אחת מן הבעיות שתציינה, כנראה, את „לוחמת-המחר“) — הלא-הוא ה„מארב-הנייד“ — האינן לראות בו, ביסודו הטקטי (והאימוני) גרעין ראייה ומתכונת לפעולה-מהירה שהם כמפתחות לצורת הקרב המכונה: קרב היתקלות.

גרעיני-מחשבה ודוגמאות-מעשה אלה, ואפילו קנה-המידה שלהם זעיר היה — הם העושים את לקחו זה של נוהג-הפעילות נוסח וינגייט מימי מאורעות ודיכוי כנופיות ללקח טקטי (הדרכתי) מאלף גם לימים-יבואו, בין למצבים שידמו לאלה בהם נוצר, ובין לסוגיות טקטיות נרחבות ומגוונות יותר.

*

להלן ניתנים במשולב קטעים אחדים מכתבי וינגייט (רובם — בעלי אופי רשמי או רשמי-למחצה) בחודשית-סיסה של גיבוש דרכו בטקטיקה-הזעירה במאורעות ארץ-ישראל 1937—38.

- מתוך "ארגון פלגות-לילה מיוחדות ואימונן" הקדמה: — בראשית הקיץ 1938, התהווה בצפון א"י המצב שיתואר להלן: — תודות לפעילות אויר וקרקע, הפכה לבלתי-בטוחה תנועת כנופיות גדולות כקטנות בשעות היום. אך לא היה מה שימנע את הכנופיות מלהתכנס ולנוע בלילה, ולכן זה היה הדבר אשר עשוהו: על-פני שטח נרחב הטילו אימים על כפרים ערביים, הטרידו ישובים עבריים על-ידי צלפים וביצעו חבלות רבות, במיוחד בקו-הנפט.
- דרכי פעולה. מארבי-לילה יכולים להיות משני סוגים: — נייחים או ניידים. את המארבים משני הסוגים אפשר לערוך על סמך מודיעין ברור, או כגישוש באפלה. מארב נייח — אינו יכול "לכסות" אלא מקום מסויים אחד; מארב נייד יכול "לכסות" שטח רחב-ידיים — לכן הוא חסכוני יותר. אם כי יתכן, שלימוד מדוקדק של הקרקע ושל הרגלי האויב יאפשר אף למארבים הפועלים על יסוד ידיעות שאינן-מדויקות, או ללא ידיעות כלל, להשיג תוצאות — הרי מובן-מאליו כי חסכוני יותר לפעול על-סמך מיטב-הידיעות שבנמצא. לפיכך, על הקצין המפקח על המבצעים לעמוד במגע הדוק-ביותר עם כל מקורות המודיעין.
- התכלית שיש להגיע אליה. אשרובים מאבדת בלילה הרבה מערכה. כלי-הנשק הנכונים לשימוש בלילה הם הרימון והכידון. על-כן, יש להגיע למגע פיסית קרוב עם האויב. זה יגבש במוחות אנשי האויב את ההכרה, שאין ביכולתם לנוע בלילה מבלי שיסתכנו במידה ניכרת בהיתקלות פנים-אל-פנים — אשר אין להם כל כושר לעמוד בה.
- מתוך "ארגון ומקטיקה זעירה של פלגות-לילה"
1. הרכב הפלגות. כל פלגה תורכב כדלקמן:
 - א. מפקד פלגה.
 - ב. שני מפקדי כיתות (יהודי ובריטי).
 - ג. שני רמנים (יהודי ובריטי).
 - ד. 8 חיילים (4 יהודים ו-4 בריטים).
 הערה: שני הרמנים הולכים מיד אחרי מפקד הפלגה.
 2. מבנה תנועה רגיל יהיה טור אחד:
 3. תמיד יפעל כגשש — איש אחד בלבד. כאשר עובדים שני אנשים ביחד, מפריע רעש צעדיו של האחד את חברו משמוע היטב.
4. הגשש והמפקדים ישאו כל אחד פנס חשמלי קטן, מחובר אל מקל באורך של 90 ס"מ בערך. האור חייב להיות מעומם כך שיראה בכיוון אחד בלבד. אותות-האור. נחוצים ארבעה אותות-אור:
- א. עצור
 - ב. עבור לתבנית-קרב
 - ג. עבור לתבנית-מארב לצד ימין שלושה אותות-אור
 - ד. עבור לתבנית-מארב לצד שמאל ארבעה אותות-אור
6. עצור: לפי סימן זה סוגרות הכיתות אל מפקדן ועוברות למצב-כריעה.
7. תבנית קרב:
- א. שני הרמנים סוגרים קרוב אל המפקד למרחק של לחישה.
 - ב. שני מפקדי הכיתות סוגרים קרוב אל המפקד משני צדדיו, סמוך אל הרמנים, כך יכולים הם לשמוע פקודות; כל כיתה סוגרת אל מפקדה.
8. מעבר למארב בכיוון שניתן: כל הפלגה נעה בשקט ובתבנית-קרב אל אותו אגף שנקבע; בה-נתן הפקודה לעצור, תופסת היא עמדות חסויות לפי הוראת המפקד ובהתאם למחסה המצוי, בדרך כלל יושם המארב במרחק של כ-5 מטרים מהדרך שבה האויב נע, אך כמובן, יהיה למעשה המרחק תלוי בפני-הקרקע. וזאת לזכור, שכל הפלוגה תמצא מהעבר האחד של קו-תנועתו של האויב, ואף פעם לא משני עבריו.
9. פעולה במקרה והאויב נתגלה ראשונה. הגשש מאותת ליחידה לעצור, והוא-עצמו חוזר אל המפקד; הלז נוקט בפעולה מתאימה.
- הערה: לרוב ייטיב לעשות המפקד אם יחזור במהירות אל פלגתו. דבר זה חוסך זמן ומונע שגיאות אפשריות.
10. פעולה במקרה ושני הצדדים מגלים זה את זה בעת ובעונה אחת. הגשש מאותת למפקד, והלז עורך את פלגתו לתבנית-קרב, מקדם את הרמנים, מפעיל רימוני-היד נגד האויב — ובעקבות פעולה זו פותח מיד בהתקפת-כידונים. טוב יעשה המפקד אם יחזור בריצה אל פלגתו וילחש לה הוראותיו.



11. פעולה במקרה והאויב מגלה אותך לראשונה. מקרה זה נדיר, אלא אם כן נעה הפלגה על-פני שביל. אם קורה הדבר, אין להניח שכל הפלגה תותקף בפעם אחת, כי בתבנית הרגילה שלה היא מתפזרת לאורך של 75 — 100 מטר. אותו חלק של הפלגה שהותקף יתפוס מחפה וישיב אש; ובו בזמן ינסה היתר להפתיע חלק זה או אחר מאנשי האויב עצמם.

12. פעולה אידיאלית בשעת היתקלות באויב. נניח שהפלגה עברה לתבנית של מארב מבלי שנת-גלתה. המפקד שולח את שני הרמנים שלו כמאה מטר ממנו אל הכיוון אשר לשם נע האויב. כאשר מרבית האויב נמצא מול המארב, נותן המפקד סימן. שתי הכיתות זונקות האחת לצד השניה אל האויב, וכל איש בוחר לו אחד מאנשי-האויב ודוקר אותו בכידונו. המפקד יורה יריה אחת — ושני הרמנים זורקים או רימונים על ראשוני אנשי-האויב שעל הדרך, והודפים אותם חזרה אל זרועות המתקיפים וגורמים בזה פניקה נוספת.

13. פעולה בהמשך להתנגשות. אם חלקים מהכנופיה אשר הותקפה כך, או חלקים מכנופיה שאותה לא הצליחה הפלגה להפתיע כליל, יתלכדו וית-פסו עמדות-ירי, הפעולה שתבוצע בעקבות זה צריך שתהיה זו העשויה ביותר להתמיה את ה-אויב. תהיה זאת, בדרך כלל, תנועת איגוף נרחבת מבוצעת בריצה, על-ידי כל הפלגה או על-ידי

חלק ממנה, — והתקפה נוספת על אגף-האויב או על עורפו.

14. תכנית אימונים. להלן הצעה לתכנית אימונים בשביל פלגה מעורבת (יהודים ואנגלים, המערכת). ההנחה היא שהפלגה עומדת לרשות אימונים במשך שעתיים ביום, וכן במשך שלוש שעות בלילה. נוסף לכך יש לבצע במשך הקורס לפחות שלוש שעות אימון בתבניות-קרב, ירידה מכלי-רכב, ניצול פני-הקרקע ואיתות-אור.

שעה ראשונה	שעה שנייה	יום ראשון	יום שני	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי	יום ששי
הסברה ע"י המפקד על תפקיד ה-S.N.S. אורחי-הפעולה שלהן בכללם, הנשק והתלבושת.	קרב כידונים. שלב ראשון — תבניות-קרב. תרגול-לילה.	הסברת המפקד על תבניות קרב ואותות, תפקידי הכי-ששים, הרמנים ומפקדי הכי-תות. תרגול לאור-היום בתבניות-קרב ובאותות.	אימון בכידון — דקירה ארוכה.	הסברה על שיטות הכניסה לכפרים. שיטות התקפה: א. כשהפלגה מגלה את הכנו-פיה ראשונה; ב. כששתיהן מתגלות זו לזו באותו הזמן. ג. כשהכנופיה מגלה את הפל-גה ראשונה.	אימון ברימון (מנגון ותפעול). תרגול-לילה.	הסברה על ניהוג כיתה, ניצול פני-הקרקע, המנעות מתנועה בשבילים.	אימון בכידון. תרגול-לילה.
						ניתוח וביקורת השגיאות שנתגלו בזמן אימוני-הלילה — וחזרה על תבניות-הקרב, על שימוש באותות, על המנעות מתנועה בשבילים וכו'.	זריקת רימוני-תרגול.
						תרגול-יום בירידה מכלי-רכב נעים ובביצוע הפקודות הנ-ינתות ע"י אותות.	אימון בכידון. תרגול-לילה.



קץ למרור בצפון ארץ-ישראל“

תנועות שראשיתן גלויה. כידוע, ישנן מסיבות בהן אי-אפשר שתנועתו של פטרול צבאי בשטח נגוע בכנופיות תעשה בהסתר. אך ענין שיש לעמוד עליו במיוחד הוא — כיצד לאפשר תנועה-בהסתר בשלב ידוע של הפטרול גם לאחר שהיציאה היתה גלויה. בסביבות אשר בהן (כבמחוז עכו, במאורעות 1937) היה בתנועת גייסות ומשטרה לאחר שעה 1700 כדי לבשר דבר-מה היוצא מגדר-הרגיל — אין טעם לנסות ו„להסוות“ את התנועה עצמה; אלא צריך לעורר את הרושם שיש לה כונה שונה מזו שנקבעה לה באמת. דבר זה תטיב הפלגה הניידת להשיג על-ידי שתקבע לשם כך שיתוף-פעולה עם כוחות מזוינים אחרים. למשל, אפשר לבקש מפלגה משטרית או צבאית שתצטרף ליציאה בפטרול בין הערבים, אשר ינוע על פני נקודה, שבה מתכונת הפלגה הניידת לסטות מן הכביש. חיוני הוא שתכלית זו לא יגלו מראש למשטרה או לפלגה הצבאית, אך דבר קל הוא לתת „כיסוי“ מתקבל על-הדעת לבקשה הנזכרת.

את הפטרול יש להוציא לפועל יומיים לפני המ- בצע. הדבר ודאי שמעורר את התענינותם של אנשי הכנופיות (הרואים את הכל!) והם רושמים לפנייהם, כי כנראה אין זה אלא פטרול רגיל. ואילו בלילה, שנקבע למבצע, תפגר במקצת המשאית העורפית שבשדרה, מאחורי השאר, והנה לכשיגיע הפטרול אל נקודת-הסיום של מסעו — יתברר, כי קצין אחד ו-12 חיילים נעלמו אי-שם לאורך הדרך, והם יצטרפו אל השאר מאוחר-יותר, בנקודת היציאה של הפטרול. האמת היא, כי חיילים וקצינים פשוט „נשמטו“ מן המשאית כשזו היתה נעה לאטה במקום מתאים, אשר סויר מראש.

בנוהל זה אין להשתמש לעריכת מארב ניח. כאשר מתכונים לבצע מארב ניח — תמיד צריך מסע-הגישה אל אותו המקום להתבצע ברגל, תוך חציית שטחים ללא דרך. ואם הוטמן המארב על-דרך, הרי אסור שייראה אותו ערב כל כלי-רכב שהוא בדרך זו.

היתקלות. העיקרון — בקיצורו — לגבי הצורות השונות של ההיתקלות אשר תיתכנה הוא: שעה שנוצר מגע בלילה, ניתן להשיג בדרך כלל רק מעט או שום

יתרונותיו של המארב הנייד. כבר מהנסיונות הראשונים של פעולת „פלגות הלילה המיוחדות“ הוכחו יתרונותיו העצומים אשר למארב הנייד על-פני המארב הניח. מארבים ניחים לא ישימו לעולם קץ לפעולת הטרור; הם ילכדו כנופיות פעם אחת לכל עשר פעמים אשר ילכדון מארבים ניידים. אמר גם, כרגיל יהרגו מארבים ניחים אנשי כנופיות רבים יותר — כמובן בתנאי שישתמשו באורח-הפעולה שיתואר להלן ולא בזה שלפיו נהגו בתמי-דות עד כה, דהיינו — ירי מאחורי מחפה; אך דבר זה אינו כה חשוב כאשר השגת הדבר האחר: — להפתיעם באופן מתמיד במצבי-מסע או במצבי-רגיעה כשהם מותקפים ברימון ובכידון. כן מאפשר אורח-הפעולה שלי, לאחר שנלמד ביסודיות, לפטרול-נע לערוך בן-רגע מארב תכליתי, — ועל-ידי כך משת-לבים זה בזה יתרונותיהם של שני טיפוסיה-המארב.

תנועה בנסתר. ניתן לאמר על תנועה שהיא מתבצעת בנסתר כאשר אין אפשרות מתקבלת על-הדעת שמישהו, פרט למשתתפים בה, יגלה אותה או יחזה אותה מראש. תנועות כאלה — ראשיתן וסופן ברגל או ברכיבה, אם רוצים שהתנועה תשאר נסתרת, הרי ראשיתה יכולה להיות רק מיישוב יהודי או מנקודת התכנסות של פלגה כפי שתואר במקום אחר — ששם נסתלקה הפלגה בהחבא מכלי-רכב במסעו. על ניהולן של תנועות-בהסתר חלים כללים אלו: — השתמש באותו מבנה-יסוד אשר נקבע (ב„תז-כורת“ על האימון הדרוש) למסע ולתבניות-קרב. מבנה זה הועד לתת את המענה לכל המצבים בהם יתכן יהיה להיתקל, ואם לא יקימוהו בהק-פדה — צפוי יהיה כשלון.

לעולם אין לנוע לאורכו של שביל למעלה מקילומטר אחד בבת-אחת. כאשר תכלית הת-נועה היא לפטרל שביל אשר הכנופיה נוהגת להשתמש בו, הרי הנוהג הנכון הוא בתנועה זיגזגית או עקלתונית, באופן שהפלגה תחצה את השביל מדי ק"מ בערך. נוהג זה עושה לבלתי-אפשרי כמעט-כליל עריכת מארב נגדי על-ידי האויב; ובאותו זמן-עצמו מגדיל הוא את סיכוינו להפתיעו. תמיד חייבים לחזור בנ-תיבת-תנועה השונה מזה בו השתמשו ליציאה.

דבר על-ידי השימוש באש. הערבי המזוין בכלי-נשק פרימיטיביים יחסית. אם כי מסוגל להלחם מתוך עמדה מותקנת-מראש שעה שהוא עצמו המפתיע, נוטה הוא במיוחד לפניקה. אמת היא להגיד שהוא אף פעם לא הופתע בלילה. באם יאמצו את אורח-הפעולה המתואר לא יקל לו להפתיענו. הבעיה היא: כאשר הושגה הפתעה בלילה — איך לנצלה ניצול מלא. ראינו זאת בלילה ההוא שעה שהפתענו כנופיה על קו-הנפט; הקושי היה לרוץ ריצה מהירה-מספיק

כדי לשמור על קשר-ראיה עם האויב. במקרה ההוא נעשו שגיאות. לו ננקט אורח-הפעולה הנכון אפשרי היה להרוג את הנכופיה כולה ברימון ובכידון שהם אף במלחמה שבארצות התרבות. הנשק הבלעדי לפשיטות-לילה. נראה כי בארץ זו קנתה לה שביתה דוקטרינה האומרת, שיש מן התועלת ב"הבזקת הלי-לה" בכדורים. הסיבה היא, שהפתעה הושגה תמיד על-ידי הכנופיות וכמענה היחיד נראית היתה השבת-אש. ברוב המקרים האלה מדובר על המשטרה.

* * *

הנני מאמין, שפשיטת-לילה מבוצעת על-ידי מנהיגים חודעים מלאכתם היטב, ועל-ידי פלגות מזוינות ברימון וכידון המוחפשות הזדמנות להסתער על האויב, תצליח לשנות את פני הדברים באיזורים הכפריים ולהשיג עליונות על הכנופיות, שעה שפשיטה זו מנוהלת כמרכז אשר נמצא ממוגע עם כל היריעות שבידי הממשלה ואשר לצדו עזרת השלטון האזרחי והמשטרה.

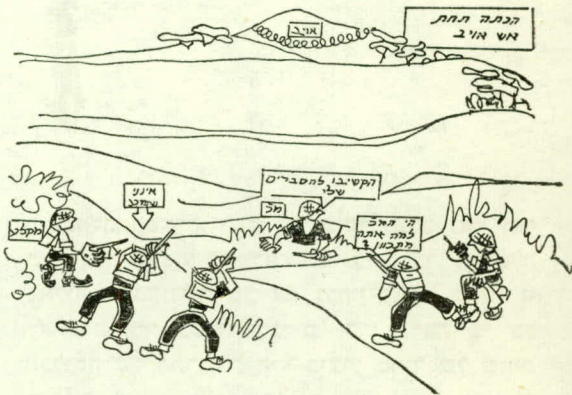
רגשי-תודה והערבה-הפטורית — אלה וודאי שמצויים בקרבנו כלפי ה"ידיד", צ"א. וינגייט. אך לא בהם המניע העיקרי לפרסום תשובת הפרקים והקטעים על "מארכים נידים" וגם לא ברצון להעלות פרשת-זכרונות מראשית כוחנו-המזוין טמונה הסיבה העיקרית לכך. האמת היא כי עדיין גלומה בפרקים וקטעים אלה תפיסה דינמית ומועילה לאימון ולפעולה באיזורים בעלי אוכלוסיה בלתי-ידידותית ושוררת. היודע לחזור במבטו אלי-מעבר למעטה החיצוני של תנאי-זמן וגורמי-מקום, ולהעלות את הגרעין המאלף המצוי עד היום במחשבותיו (ונסיונותיו) של וינגייט — לא ייצא ריקם, גם כיום, מעיון בפרקים קצרים אלה, אשר טרם תמה תועלתם השימושית.

תרגולות קרב

אלימ רם רון

כל חייל מנוסה-קרבות יודע שמאות-המטרים האחרונים לפני יעד האויב — הם-הם המטרים העקובים מדם. מכאן ועד ליעד יש לנוע אל-מול אש יעילה של נשק שטוח-מסלול, לספוג הנחתות מדוייקות של פגזי מרגמותיו ותותחיו, להתגבר על מכשולים שהונחו למניעת גישה קלה ונוחה אל היעד. בקטע זה מוכרע תכופות הקרב. השתהות במקום, וזו גם מאחורי מחסות, הסכנות כביצוע, פעולה בלתי-מתואמת — יעלו לנזח התוקף בקרבנות רבים, ובכשלון כביצוע-המשימה. חיילים שאינם יודעים כיצד לנהוג בשדה-הקרב, מפקדי-משנה הנזקקים, תחת אש אויב, להסברים ממושכים מפי מפקדיהם, מפקדים שרק בתחום 500 המטרים מיעד האויב, כשהקרב גועש מסביב, מתחילים לתת לפיקודיהם הסברים על כך מה וכיצד צריך לעשות — כל אלה גורמים בסופו-של-דבר לכשלון יחידותיהם.

ההלם לנוע, ממחסה אל מחסה, עד לעמדת-הזינוק — ממנה יזנק ויבצע את הלחימה על-היעד. יחידה תוקף פת, שלא תדע לבצע אחת מאלה, שלא תשלב נכונה את התנועה והאש, לא תצליח בדרך-כלל לעבור את "500 המטרים" האחרונים ולהגיע אל יעד האויב. כיצד אפשר להגיע לרמה כזו של תיאום ושילוב מהירים של האש והתנועה, וכן של מכלול הפעולות אותן צריכה היחידה התוקפת לבצע שעה שהיא נתקלת באש יעילה של האויב? האם אפשר להרגיל את היחידה להגיב על אש אויב בהתקפה סכמטית, שצורתה נקבעת מראש בשדה-האימונים? והרי ידוע לנו, שמצבי-ההקרב לעולם אינם זהים, וכי בכל קרב יעמוד המפקד בפני בעיות חדשות ובכל זאת, בדיקה של קרבות רבים תוכיח לנו, שלמרות השוני הקיים בין קרב לקרב — רבים בהם יותר הצדדים המשותפים, החוזרים על-עצמם כך או אחרת; ולמעשה, ברוב המקרים, יבצע הכוח התוקף — בין שהוא כיתה, מחלקה או אפילו פלוגה — התקפה חזיתית, איגוף מלימין או איגוף משמאל, כשהתנועה היא תמיד בחיפוי אש של חלק מהכוח, או של כוח אחר. אפשר לכן לאמן יחידות לפעולה בשלוש צורות-יסוד אלה ובשטחי קרקע שונים — ולאחר-מכן, באימון המתקדם, להעמיד בפני הכוח התוקף בעיות אשר תחייבנה פתרונות שונים, שיהיו ביסודם בנויים על שלוש צורות-היסוד של התקפה

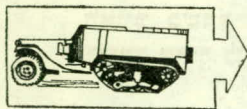


הדבר אמור במיוחד בקרב-ההיתקלות, שעה שהיחידה מוצאת עצמה לפתע תחת אש יעילה של האויב. כאן, יותר מבכל מקרה אחר, חשיבות מברעת למהירות התגובה של הכוח שהתוקף, לתגובה אינסטנט-טיבית ותוקפנית של הפרט ושל היחידה, שתכליתה להניע את היחידה קדימה, אל יעד האויב. שכן בתנועה מהירה קדימה טמון סוד הנצחון של היחידה. אלא שבתחום "הלחימה-אל-היעד" אין התנועה קדימה פשוטה כלל ועיקר. אש האויב, במידה והיא יעילה, תמנע את התקדמות הכוח התוקף. במצב זה יוכל התוקף להגיע אל היעד רק באם יצליח — בתגובה מהירה ותוקפנית — ליצור אש יעילה ומדייקת שתחפה על תנועת-ההלם; ובאם יצליח כוח-

לבצע באמת כל אלה? האם החיילים כה שוטים עד שאי-אפשר ללמדם כל אלה, מיד, בשטח טקטי המחייב זחילה של ממש, והמאפשר תפיסת עמדה נכונה?

תרגולת-קרב שלב "א" על מגרש-מסדרים דומה לאימון בתרגולת-ירידה מזחלים המתבצעת בארגון עץ במקום בזחלים עצמו. אם יכול אתה להתאמן בזחלים ולא בארגון-עץ — עשה זאת; אם יכול אתה להתאמן מיד בשטח, ולא על מגרש-המסדרים עשה אף זאת.

אימון היגדה בירידה מזחלים



חיילים יורדים במדרגות
עץ שסיפקו
במקום
בזחלים



ביחידות שבדרגים הנ"ל. אכן, האימון המתקדם חייב להבטיח, שהמפקד לא ישתעבד לפתרון הסכמטי — אלא להיפך, שהפתרון הסכמטי יסייע בידו לתת את התשובה הנכונה והמהירה למצבים בהם ייתקל.

כיצד ובאיזו דרך אפשר להגיע לרמה כזו, בה תפעל היחידה הקטנה הנתקלת לפתע באש אויב בצורה יעילה, במהירות ובהחלטיות? כיצד נביא כל חייל וכל מפקד ביחידה ליכולת לבצע עצמאית מספר פעולות נכונות, בהן יספיקו הפקודה הקצרה, הרמוז או האות-המוסכם בשביל להורותם לבצע פעולות נכונות נוספות, שתכליתן להביא להכרעה בקרב?

נראה שתרגולת-הקרב יש בה כדי לסייע בידינו להשיג מטרה זו. אלא כשמזכירים את המושג "תרגולת-קרב" — נתקלים מיד בהתנגדותם של רבים. אך טבעי הוא בעיניהם שאנו מבצעים תרגולות, שתכליתן אימון טכני של יחידה או צוות. על כך אין איש עורר. כולם מסכימים כי יש מקום לתרגולת "עליה על מכונית", לתרגולת "ירידה מזחלים", לתרגולת "הפעלת טנק" או תותח; אך מעטים המסכימים כי יש מקום לתרגולת-קרב לכיתה, למחלקה ואולי אף לפלוגה. מדוע?

ה ש ל ב י ם

נשאלת השאלה, האם ע"י ביטול שלב "א", ואף שלב "ב", וביצוע תרגולת-שלב "ג" בלבד, מתבטלת מאליה תרגולת-הקרב? אם נבחון היטב שאלה זו לאור הנאמר בפתח-הדברים, הרי נראה כי כל תכליתה של התרגולת היא ביצוע מהיר של שורת פעולות בשדה הקרב. אפשר לכן ללמד מיד את התרגולת שלב "ג", ואמנם זוהי התרגולת אליה אנחנו מתכוונים בדברינו על "תרגולת-קרב". כי שלב "א" ושלב "ב", כפי שהכרנום בתרגולת-הקרב הבריטית, לא היו אלא שלבים מתודיים, אך בשום פנים ואופן לא היו הם העיקר. ומכאן נוכח כי אלה, הטוענים שעם ביטול שלב "א" ו"ב" של התרגולת מתבטלת מאליה התרגולת כולה, אינם אלא טועים. הרי מטרת תרגולת-הקרב היא לבסס את הקרב-עצמו על אלמנטים של תרגולת; דהיינו — על פעולות נכונות של חיילי היחידה, שתתבצענה על-יסוד פקודה קצרה, רמז או אות-מוסכם. עלינו ללמד איפוא מיד את תרגולת שלב "ג" — בשלבי-משנה והפסקות מתודיות כפי שיוסבר להלן.

דומה כי ההתנגדות העיקרית — מקורה בתרגולת-קרב שהיתה נהוגה בזמנו בצבא הבריטי. תרגולת זו היתה בנויה על שלושה שלבים: —

שלב "א" — תרגול על מגרש-המסדרים

שלב "ב" — תרגול על שטח "חצי-טקטי"

שלב "ג" — תרגול על שטח טקטי — בתחילה תרגול "יבש", ולאחר-מכן תרגול עם אש חיה.

תרגולת זו, שהועתקה בזמנו ע"י מספר צבאות, בוטלה לאחר-מכן אף בצבא הבריטי. כל הצבאות הגיעו למסקנה, שאין מקום לתרגולת שלב "א". לשם מה יש צורך להביא את הכיתה למגרש-המסדרים וללמדה שם כי שעה שתפתח עליה אש יעילה על כל חייל לצעוק "פול! זחל! צפה! טוח! אש!" — ולאחר מכן לעבור ל"דום" (כשמעמידת "דום" מייצגת פתיחה באש)? מדוע אי-אפשר לעשות זאת בשטח עצמו, ולא על מגרש-המסדרים? ובמקום לצעוק "פול! זחל! צפה! טוח! אש!" —

זוה סיפור-המעשה שקרה באחד הצבאות הזרים:

מחלקה מספר 2 מפלוגה א' קיבלה פקודה לנוע קדימה בשטח-הפקד ולהתבסס על אחת הגבעות. המחלקה נעה במבנה מאובטח, כשכיתה מספר 1 משמשת ככיתה-החוד. בעוד המחלקה מתקדמת, נפתח לפתע אש יעילה על כיתה-החוד. אחד מאנשיה נפגע מיד. אנשי הכיתה החלו דוהרים קדימה, כדי לתפוס מחסות מתאימים, שנראו להם במרחק של 40—30 מטר לפניהם. תוך כדי התקדמות זו נפגעו עוד שני חיילים מעשרת החיילים שהיו בכיתה. החיילים תפסו עמדות וחיכו לפקודת-אש של מפקד הכיתה. מפקד הכיתה החליט לא להפעיל את אשו בטרם יאכן את מקום האויב במדויק. יזמת האש היתה כולה בידי האויב. בכל עת שניסה המ"כ להרים את ראשו היו הכדורים מזומזמים סביבו, אחד מהם פגע בו, והוא נהרג. סגן מפקד הכיתה, שנמצא מאחורי הכיתה, חיכה אף הוא לפקודת מפקדו. המחלקה כולה, שנמצאה במרחק של 300 מטר מאחורי כיתה-החוד, אורגנה במקום ע"י הסמל להגנה-היקפית.

מפקד המחלקה, עם השמע היריות הראשונות, נשאר תקוע במקומו כשהוא מחכה לרץ כיתה מס' 1 שיבוא ויודיע לו מה מתרחש ב"חזית".

סגן מפקד כיתה מס' 1, שהיה חייל מצטיין, בראותו שמפקד כיתתו נהרג, זחל קדימה, הצטרף אל הכיתה והצליח בסופו-של-דבר לתת פקודת-אש לששת חיילי הכיתה שנותרו בחיים. לאחר-מכן, וכפי שלמד באימונים, שלח את הרץ הודיע למ"מ על מה שקרה. הרץ הצליח בקושי רב להגיע אל המ"מ ולתאר לו את המצב.

המ"מ נע קדימה לעבר כיתה-החוד. אתו היו הרץ והחובש. זה האחרון שאל את המ"מ האם עליו להתקדם עמו לעבר עמדת-התצפית. "כן", אמר המ"מ, "בוא אתי. האם רוצה אתה להשאר כאן לבדך בשטח?" המ"מ הגיע לעמדת-תצפית, צפה, העריך את השטח, את אפשרויותיו — והחליט לתקוף. הוא שלח את הרץ האישי שלו להביא את מפקדי הכיתות, וכן הודיע לסמל שירכז את המחלקה באגף השמאלי, שממנו החליט לבצע את ההסתערות. כשהגיעו מפקדי הכיתות, נמצאה כיתה-הרתק במגע עם האויב במשך 25 דקות. עוד אחד מאנשיה נפגע, וכבר הוצאה כמות רצינית של תחמושתה. מפקד המחלקה התחיל נותן הסברים ממושכים למפקדי הכיתות על השטח, על האויב ועל דרך ההתקפה. בעודו מדבר, פנה אליו הרץ ואמר: — "המפקד, נדמה לי שמרחוק אני רואה תגבורת של אנשים מתקדמת לעבר היעד". "שתוק", אמר לו המ"מ, "אני חייב לתת הסברים שיובנו ע"י כל מפקד" — והמשיך. משגמר לתת את הסבריו, נעה קבוצת המפקדים לעבר המחלקה. כל מפקד הסביר לאנשיו את צורת ההתקפה ואת צירה. לאחר מכן החלה המחלקה מתקדמת. כמה מאנשיה נפגעו. לכשהגיעה המחלקה לעמדת-הוינוק, סידר המ"מ את אנשיו וקיים את הטכס של הצמדת-כידונים, ושל שליחת הרמנים קדימה. בעודו שולח את רמניו קדימה החל האויב מנחית אש יעילה על עמדת-הוינוק. ה"התרוממות" היתה כמעט בלתי אפשרית. כשהצליח לבסוף המ"מ, בסופו-של-דבר, להתרומם — נסתבר לו שמחלקת האויב, שהוחשה כתגבורת, הגיעה אל היעד. לא נותר למ"מ זה אלא לתת פקודת נסיגה. חלק גדול מהמחלקה הושמד בדרך הנסיגה, ורק מעטים חזרו שלמים ליחידתם.

* * *

דוגמה זו עוסקת במחלקה מאומנת. אלא שהאימון שהיא קיבלה — שוב אינו מתאים לקצב קרב-ההיתקלות של היום. דוגמאות רבות אחרות אפשר להביא על מחלקות שלא אומנו דיין.

* * *

אך בטרם נעבור לתרגולת-הקרב הכיתתית — מן הראוי שנבחון נקודות מספר באימון הכיתה, שכן תרגולת-הקרב הכיתתית לקרב-ההיתקלות הנה חלק בלתי-נפרד מאימון הכיתה.

תרגולת-הקרב שתואר פה באה לודא פעולה מהירה ומתואמת של הכיתה, המחלקה והפלוגה הנאלצות לבצע "קרב היתקלות". על-כן זוהי תרגולת אשר שייך מוש נכון בה — יש בו כדי להביא את היחידה לנצחון בקרב.

אימון הכיתה

במלחמה רק לעתים רחוקות תמצא עצמה הכיתה לוחמת עצמאית כנגד כוח אויב. בדרך כלל תלחם הכיתה במסגרת המחלקה והפלוגה. ואמנם ישנם צבאות בעולם שהפחיתו עד למינימום את אימון הכיתה העצמאית, והסתפקו בעיקר-של-דבר בשיעורי תנועה ואש במסגרת הכיתה. כיום, מתוך עיון בספרות צבאות זרים, נראה כי גוברת הנטיה לחזור לאימון רבי-יותר של הכיתה העצמאית.

נראה לי שאמנם יש מקום לאימון הכיתה העצמאית, שכן אימון הכיתה העצמאית מהווה את היסוד לאימון המחלקה; וכבר אמר מי שאמר כי כיתות טובות נותנות לנו מחלקות טובות, ומחלקות טובות נותנות לנו חטיבות טובות. אך עם זאת יש לשים את הדגש העיקרי באימון הכיתה כחלק מהאימון במסגרת המחלקה.

ו. נקודות הנוגעות לאימון עצמו:

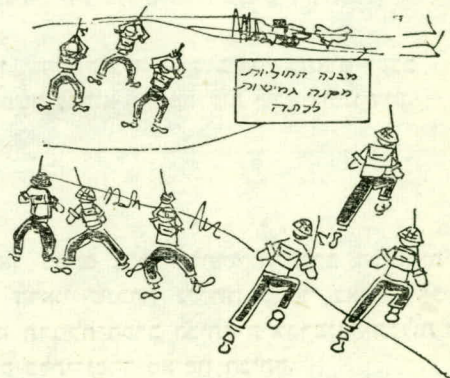
א. הדגמה. כל פרק מהאימון-הטקטי של הכיתה, המחלקה או הפלוגה יש לפתוח בהסברת מבנה היחידה. לאחר-מכן באה ההדגמה: — הצגה, עם אש חיה, של קרב-היתקלות. כשהמדובר הוא באימון כיתה — יודגם כבר בתחילת הפרק קרב-היתקלות כיתה-ת, ורק לאחר-מכן יבואו השיעורים האחרים באימון כיתה. צורת אימון זו תביא ליתר-תכליתיות בשיעורים שאותם ילמדו לאחר-מכן; שכן החייל בכיתה יראה לנגד עיניו במשך האימון כולו את התכלית אליה עליו להגיע, אפשר גם לחזור על הדגמה זו בשנית, לפני שיעור "תרגולת הקרב".

ב. חלוקה לחוליות. האם הכיתה צריכה להתחלק לחוליות, או לא? על שאלה זו כבר נכתבו בספ-

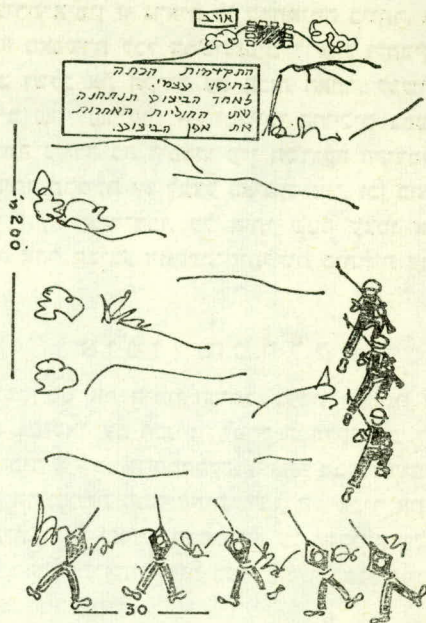
רות הצבאית מאמרים רבים. הכיתה הבריטית, למשל, המורכבת מ-10 רובאים, מתחלקת לשתי חוליות — החוליה הרובאית וחולית-המקלע. לעוזרת זאת, בצבא האמריקאי טרם ניתנה תשובה מסכמת לשאלה זו; שכן הכיתה האמריקאית הנוכחית בנויה מ-11 חיילים ביחידות הרובאיות הרגילות או מ-13 חיילים ביחידות אחרות. בכל כיתה יש שני מקלעונים. דעה אחת מצדדת במבנה של שתי חוליות (ראה "צקלון" מספר 67, אוקט' 1958), בעוד שהאחרת מצדדת במבנה של שלוש חוליות. כולנו יודעים שהשליטה בשדה-הקרב נעשית קשה יותר ויותר. מפקד הכיתה יתקשה לא-פעם לשלוט על אנשיו. יהיו אמנם מצבים בהסתערות בהם הכיתה, כחלק מכוח גדול יותר, תנוע מקורה-התחלה בשרשרת עד ליעד כשאר הנשק-המסייע מאפשרת "טיול" מעין זה. במקרה כזה בעית השליטה של המ"כ לא תהיה מורכבת ביותר; אך מה יעשה כשה"לחימה-אל-היעד" אינה "בחינת טיול"? במקרה זה, גם מבלי שהדבר ייקבע-מראש, ימצאו עצמם חיילי הכיתה מפוצלים בקבוצות של שנים או שלושה; כשהם מנסים לחתור קדימה אל יעד האויב, האחד בסיועו של השני. ואם כך נראית תמונת הקרב — מדוע לא להכשיר מראש את הכיתה ללחימה כזאת, של שלוש חוליות בכיתה, כשכל אחד בחוליותו יודע, מכיר ומבין את חברו ממש כפי שהוא מבין את עצמו? ומה-יעוד שמבנה זה מקנה גמישות רבה יותר לכיתה הלוחמת; והוא מגביר את הרגשות ההשתייכות של החייל לחוליה, בה אחראי כל אחד לחיי חברו וכן לביצוע מושלם של המשימה המוטלת על החוליה.

ג. תנועה ואש. לשיעור זה יש לתת משקל מיוחד, שכן בו יתורגל החייל לנוע קדימה תחת אש אויב בחיפוי חבריו בחוליה; ולאחר-מכן תתורגל החוליה לתנועה בחיפוי החוליות האחרות. לבסוף תתורגל הכיתה לנוע קדימה בחיפוי-עצמי.

אימון זה אפשר לבצע בצורת תרגולת אם יוכן שטח מתאים שיאפשר התקדמות ותפיסת עמדות. החוליה תובא לקצה השטח, ולפי פקודת המדריך תנוע קדימה ב"קפיצות", עד ליעד האויב. לאחר כל ביצוע של תרגול כזה תנתח הכיתה כולה את האופן בו ביצעה החוליה את התקדמותה. לאחר שתורגלה כל חוליה בנפרד, תתורגל הכיתה בהתקדמות בחיפוי-עצמי.



- זו תהיה הנקודה ממנה יזנק התוקף בריצה אל היעד, כשהוא מפעיל את מירב אשו.
- ז. אף כי התקפת-איגוף רצויה, יש לתרגל את הכוח גם בהתקפה חזיתית, בה יתקדם עד לעמדת-הזינוק בחיפוי הדדי משל עצמו.
- ח. יש ללמד מצבים בהם מתחלק הכוח לשנים — מחציתו ב"הלם" ומחציתו ב"רתק". עלולים להיות מצבים, בהם שתי יחידות-משנה תהיינה ב"רתק", ולא תמיד מאותו מקום, בעוד היחידה השלישית תהווה את ה"הלם".
- ט. החוליה הנעה מאחור — ברגע שתפתח אש על הכיתה — תתפוס מיד עמדה נוחה באחד האגפים, ותפתח באש לעבר האויב ללא הוראת המ"כ.



ההבדל בין צורת התקפה כזו, לבין הנהוגה בצבא הבריטי, למשל, הוא בזה, שהחוליה הנעה מאחור — תנוע עצמאית, מיד עם היתקלות הכיתה באש — אל אחד האגפים ותפתח אף-היא באש לעבר האויב; וכן בזה שהכוח לא יעצור בעמדת הזינוק, אלא ימשיך בתנופה-אחת את ההסתערות על יעד האויב. כיצד תבצע התרגולת הכיתתית לאור ההנחות שצוינו זה-עתה?

2. הנחות לביצוע קרב-היתקלות של כיתה

- א. הלחימה-אל-היעד מתבצעת תחת אש האויב. פירושו של דבר, שהחיפוי הניתן ע"י כוח-משנה של היחידה התוקפת עדיין אינו מאפשר "טיול חופשי" אל עמדת-הזינוק. את תנועתו נאלץ ה"הלם" לבצע לא פעם מתוך שילוב של תנועה ואש משלו-עצמו.
- ב. ברמות של כיתה, מחלקה ופולוגה, בקרב-ההיתקלות, אין מקום לאיגופים עמוקים וממושכים. כמובן, שרצוי לבחור ל"הלם" בנתיב-תנועה שיימצא בהסתר ביחס לכוח האויב; אך במידה ונתיב כזה יחייב איגוף עמוק וממושך — יש לוותר עליו ולבצע התקפה בנתיב קצר ונוח יותר.
- ג. כוח המבצע התקפת-היתקלות לא יבצע אלא פעולות-הכנה קצרות ביותר, ורק במידה שאלה תהיינה הכרחיות.
- ד. מפקד הכוח הנמצא בתנועה יודא תמיד תנועה מאובטחת, וכן מתן פקודות מקדימות וברורות לכל מקרה של היתקלות.
- ה. בקרב-היתקלות לא ינוע כוח מבלי שינתן לו חיפוי-אש על-ידי כוח אחר.
- ו. בהגיעו אל עמדת-הזינוק לא יעצור הכוח. עמדה ראשית, להיעד, מפעיל את מירב אשו.
- ז. אף כי התקפת-איגוף רצויה, יש לתרגל את הכוח גם בהתקפה חזיתית, בה יתקדם עד לעמדת-הזינוק בחיפוי הדדי משל עצמו.
- ח. יש ללמד מצבים בהם מתחלק הכוח לשנים — מחציתו ב"הלם" ומחציתו ב"רתק". עלולים להיות מצבים, בהם שתי יחידות-משנה תהיינה ב"רתק", ולא תמיד מאותו מקום, בעוד היחידה השלישית תהווה את ה"הלם".
- ט. החוליה הנעה מאחור — ברגע שתפתח אש על הכיתה — תתפוס מיד עמדה נוחה באחד האגפים, ותפתח באש לעבר האויב ללא הוראת המ"כ.
- ההבדל בין צורת התקפה כזו, לבין הנהוגה בצבא הבריטי, למשל, הוא בזה, שהחוליה הנעה מאחור — תנוע עצמאית, מיד עם היתקלות הכיתה באש — אל אחד האגפים ותפתח אף-היא באש לעבר האויב; וכן בזה שהכוח לא יעצור בעמדת הזינוק, אלא ימשיך בתנופה-אחת את ההסתערות על יעד האויב. כיצד תבצע התרגולת הכיתתית לאור ההנחות שצוינו זה-עתה?
- ראשית, עלינו לקבוע מה הן הפעולות שאנו רוצים כי הכיתה תבצע מיד עם ההיתקלות באש: — נפיר לה-במקום של כל חיילי הכיתה, וחילה, תפיסת עמדות-תצפית, ופתיחה באש לעבר האויב. לאחר-מכן — שיקולים קצרים של המ"כ; ובמקרה שהחליט לתקוף — פקודה סכמטית קצרה, שתכיל את ציון מקום האויב — ("האויב על הגבעה לפנינו"), צורת ההתקפה — ("איגוף מימין" או "משמאל"), דרך התנועה — ("דרך השיחים" וכו'), ה"רתק" ומקומו — ("חולית הסמ"כ תחפה מכאן!"). כשהכיתה מאומנת, מספיקה פקודה קצרה זו לביצוע נכון של הפעולות: — יציאה מהעמדות, תנועה בנתיב שנקבע ע"י המ"כ, זינוק אל היעד, ולחימה עליו.
- החינוך למתן פקודה קצרה — רב ערכו, שכן הפקודה הקצרה והמובנת חיונית היא בקרב-ההיתקלות; לות; ובדרך כלל פקודה קצרה ומובנת ברורה יותר מאשר פקודה ארוכה ומפורטת.

3. דרך האימוון (או תרגולת שלב ג.)

הכיתה לומדת את קרב-ההיתקלות לאחר שלמדה את השיעורים הקודמים באימון-הכיתה, ולאחר שהודגמה לפניה התקפת-היתקלות כיתתית. השטח

עליו תתאמן יהיה שטח טקטי קל; דהיינו, שטח מבו-
תר-במקצת, שיאפשר תפיסת עמדות ותנועה ממוח-
למחסה.

הכיתה נעה בתנועה מאובטחת (אותה למדה בש-
עורים קודמים) לעבר האויב. בהתקרב הכיתה אל
דגל מספר 1, נותן המדריך סימן כי נפתחה עליה
אש יעילה. על כל חייל יהיה ליפול, לחול, לצפות
ולירות לעבר האויב. על תרגיל זה חוזרים מספר פע-
מים, עד שכל אחד בכיתה יבצע דבר זה בצורה
המניחה את הדעת; ואחר-מכן יתורגל המ"כ במתן
הפקודה הנכונה. לאחר זאת מתרגלים את כל הכיתה
בתנועה באיגוף-שמאלי, דרך דגל מספר 1 אל
דגל מספר 2 — ומשם הזינוק אל האויב. על כל שלב
יש לחזור פעמים מספר, עד לביצוע מושלם. עם
כיבוש עמדות האויב תנועה החזויה-המחפיה אל
היעד. לאחר-מכן פוקד המ"כ את אנשיו ובודק את
כמויות התחמושת שנותרו בידיהם.

אחראי להדרכת הכיתה יהיה המ"מ; שכן המ"כ
יתורגל יחד עם כיתתו. רצוי שבידיו יהיה מגפון
ומשרוקית. בכל מקרה שישרוק פעם אחת — תעצר
הכיתה וכל חייל יעמוד במקומו. לכשיקום ויעמוד —
יוכל כל חייל לראות את השטח, וכן את מקומו
של הכוח האחר שבכיתה. מפקד המחלקה ינצל הפ-
סקות אלו למתן הסברה לכל חיילי הכיתה.

צורת-אימון זו נראית לי כמתאימה ביותר, הואיל
והיא מאפשרת לכל המשתתפים לראות ולהבין בכל
שלב ושלב את הקורה עם הכוח האחר. לכשישרוק
המ"מ שתי שריקות — ימשיכו החיילים בפעולתם
מאותה נקודה בה הופסקו ע"י השריקה הקודמת.
אותה תרגול יש לבצע באיגוף ימני, וכן בהתקפה
חזיתית; ולאחר-מכן, על אותו שטח עצמו או על
שטח אחר תבוצע התקפת-היתקלות כיתתית עם אש
חיה.

א י מו ן ה מ ח ל ק ה

משסיימו את אימון הכיתה, נעבור לאימון המח-
לקה. גם כאן, עם הכניסה לפרק המחלקה, יש להציג
ולהסביר את מבנה-המחלקה, ולאחר מכן תודגם הת-
קפת-ההיתקלות המחלקתית. דבר זה יגביר את הר-
גשת-התכלית באימון המחלקתי. על ההדגמה של מח-
לקה בהתקפת-ההיתקלות רצוי לחזור לפני תרגולת-
הקרב המחלקתית.

בטרם ניגש לדיון בתרגולת זו, רצוי להבהיר כי
כל הנאמר בפתח-הדברים, וכן בתחילת פרק אימון-
הכיתה, מתאים כמובן גם למחלקה.
אך לכשנבחון את האופן בו מבצעים צבאות זרים
את קרבי-ההיתקלות המחלקתי — יתבררו לנו מספר
דברים המחייבים בדיקה.

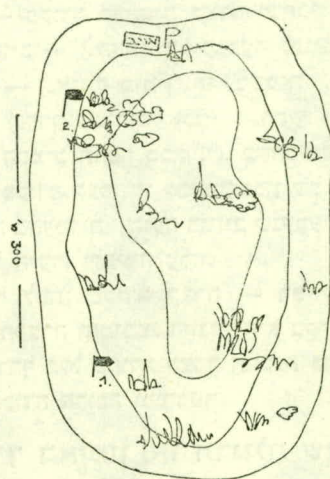
1. נוהלי-הקרב המחלקתי

אמרנו שקרבי-ההיתקלות מחייב תגובה מהירה
ותוקפנית. לפי התרגולת הנהוגה כיום במספר צבאות
זרים, לכשנתקלת כיתת-החוד באש יעילה — נעצרת
כל המחלקה, ומפקד כיתת-החוד שולח רץ אל המ"מ
להודיע לו מה מתרחש. מדוע לא ייקבע שהמ"מ, הנע
במרחק לא-רב מאחורי כיתת-החוד, יתקדם מיד עם
השמע האש אל עמדת-התצפית, מבלי לחכות להודעת
המ"כ? ומדוע יחכו מפקדי-הכיתות הנמצאים עם
הגוף לקריאת המ"מ? כלום לא יהיה זה נכון יותר
שמיד עם הפתח האש ינועו הם קדימה אל המ"מ
לעמדת-התצפית?

בצבאות ידועים נהוג שעם היתקלות כיתת-החוד
באש ייעצר גוף המחלקה — ויתארגן להגנה היקפית
במקום בפיקוד הסמל. האם לא רצוי שהגוף —
במידה והוא נמצא בשטח-מת — ינוע קדימה ככל
האפשר לעבר כיתת-החוד, ורק לאחר-מכן יתארגן
להגנה היקפית?

בצבא הבריטי, שבו ישנו במחלקה שלוש כיתות

תרגולת קרב כיתות



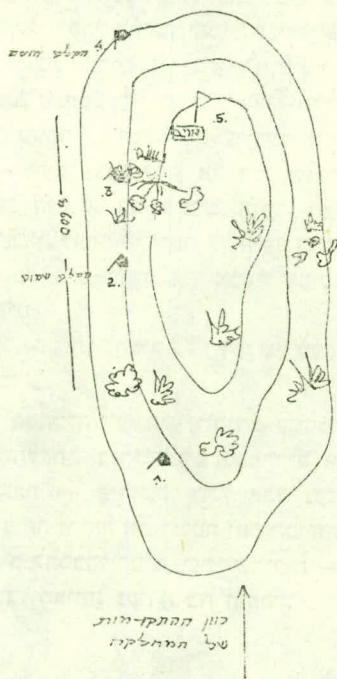
כיון ההתקדמות
הכיתה. ↑

- יא. מ"כ-הנשק ישמש בדרך כלל כמפקד בסיס-האש.
- יב. הפקודות התינה קצרות ככל האפשר.
- יג. עם הפתיחה באש ינוע המ"מ מיד קדימה, אל עמדת-תצפית, מבלי לחכות להודעת מ"כ-החוד.

2. דרך האימון (או תרגולת שלב ג.)

לפי חומרי-ההסתכלות המצוי לגבי סיגול נוהגי האימון בצבאות למגמות שצוינו לעיל, ניתן להסיק את התמונה שלהלן: —

המחלקה תלמד את תרגולת קרבי-ההיתקלות לאחר שלמדה את השיעורים הקודמים באימון המחלקה, ולאחר שהודגמה בפניה התקפת-ההיתקלות מחלק-ית. השטח עליו תתאמן המחלקה יהיה שטח טקטי קל; דהיינו — שטח מבוותר-במקצת, שיאפשר תפישת עמדות ותנועה ממחסה אל מחסה.



פעולת המחלקה תוסבר על גבי לוח או שולחן-חול. בשטח-עצמו תנועה המחלקה במבנה מאובטח (באשר תנועה-מאובטחת כבר נלמדה בשיעור קודם) כשכיתת-החוד נעה לפניה בתחום טקטי. בהגיע כיתת-החוד לקרבת דגל מספר 1 — תפתח עליה אש יעילה, הכיתה תפעל כבתרגולת-קרב כיתתית, תתפוס עמדות ותשיב אש. מפקד המחלקה ינוע מיד קדימה לתצפית, אליו ינועו הסמל ומפקדי כיתות

רובאיות, נקבע כי הסמל נשאר מאחור ומארגן את התגנה ההיקפית של המחלקה. בצבא האמריקאי ישנם שני סמלים מחלקתיים — אחד בתפקיד סגן-מפקד, ואחד כסמל המחלקתי. סגן-המפקד נע קדימה אל המ"מ, והסמל נשאר לארגן את המחלקה מאחור. מוזר הוא שבצבאות אירופיים, בהם ישנה כיתת-נשק במחלקה, הושאר הסמל מאחור. האם לא היה זה נכון שהסמל ינוע עם כיתת-הנשק מאחורי המ"מ — ובעת ביצוע התקפת-ההיתקלות, במקרים רבים, לקחת את הסמל עם כוח-ההלם — למען יוכל להחליף את המ"מ במקרה וזה-האחרון נפגע? מדוע ינוע החובש בעת התנועה-המאויבת עם המ"מ? האם אין דבר זה מכביד על תנועת המ"מ? באותם צבאות, כמו הצבא האמריקאי, למשל, שישנה בהם כיתת-נשק במחלקה — האם לא יהיה זה הגיוני יותר שהחובש ינוע עם כיתת-הנשק, ויצטרף אל כיתת-ההלם רק כשאלה תכנסנה להסתערות?

- לאור האמור-לעיל, מחד-גיסא, והבעת-הדעות בעתונות הצבאות השונים מאידך-גיסא, נראית המ-גמה עתה לשנות את נוהל-הקרב המחלקתי הנהוג כיום בכמה צבאות, ולקבעו על ההנחות הבאות: —
- א. קרבי-ההיתקלות יהיה קרבי-היסוד, עליו ילמדו את צורות-הקרב האחרות.
- ב. קרבי-ההיתקלות יתורגל באמצעות תרגולת-קרב.
- ג. פעולת המחלקה תהיה מהירה-יותר מכפי שהור-גלנו לה עד עתה.
- ד. בעמדת-הזינוק לא יעצור הכוח כי אם ימ-שיך את תנופת ההסתערות.
- ה. הסמל ינוע עם כיתת-הנשק ולא מאחורי המח-לקה.
- ו. אחראי לאבטח-ההיקפית מאחור יהיה מ"כ כי-תת-הנשק.
- ז. עם ההיתקלות באש ינוע הסמל ומפקדי-הכיתות קדימה, אל המ"מ, ללא צורך בפקודה מיוחדת.
- ח. המחלקה הנמצאת מאחורי כיתת-החוד אשר עליה נפתחה אש, במידה ותמצא בשטח מת, תנוע קדימה ככל-האפשר לעבר כיתת החוד, ותאבטח עצמה היקפית.
- ט. החובש ינוע עם כיתת-הנשק ולא עם המ"מ. כשהכוח ינוע להלם — יצטרף אליו החובש.
- י. בעת ההסתערות ינוע בדרך כלל הסמל עם ה"הלם".

על תרגולת זו יש כמובן לחזור פעמים מספר, כשהאיגוף נעשה פעם משמאל, פעם מימין, ופעם ההתקפה היא חזיתית. בהגיע המחלקה לרמת-אימון מתאימה, יבוצע התרגיל עם אש חיה, גם-כן פעמים מספר — עד לביצוע המושלם.

קוים לתרגולת-קרב פלוגתית

האם תיתכן תרגולת-קרב לפלוגה? רבים גורסים שתרגולת-הקרב יתכן ומתאימה לפלוגה. נכון אמנם שברמת הפלוגה קשה לתת פתרונות סכמטיים למצבי-קרב שונים (ואכן לא מצאתי בצבאות זרים דוגמה לתרגולת-קרב פלוגתית). אך טענה זאת נראית לי כבלתי מבוססת די-צורכה. שכן גם כאן, שעה שה-פלוגה נתקלת לפתע, תוך-כדי תנועה, באש אויב אפקטיבית — חיונית התגובה המהירה והתכליתית. הפתרון למצבים מעין אלה יהיה, במרבית המקרים, הנחתת אש על-ידי מחלקת-ההוד ועל-ידי הנשק המסייע הגדודי באמצעות תצפית שבחוד. לאחר-מכן יצפה המ"פ, יעריך המצב, יקבע תכנית ויתן פקוד-דה: — להתקפה מימין, משמאל או מהחזית. לעתים תנתן בודאי פקודה כזו אף באלחוט.

אפשר איפוא גם כאן ללמד סכימה של התקפה פלוגתית, סכימה שלאחריה יבוא תרגול נוסף בשטחי קרקע שונים, תוך העמדת בעיות שונות אשר תחייבנה גדי פעם בפעם פתרון אחר. גם כאן, כפי שראינו לגבי רמת הכיתה והמחלקה, יהווה, כנראה, קרב ההיתקלות את הקרב היסודי, עליו ילמדו את צורות-הקרב האחרות.

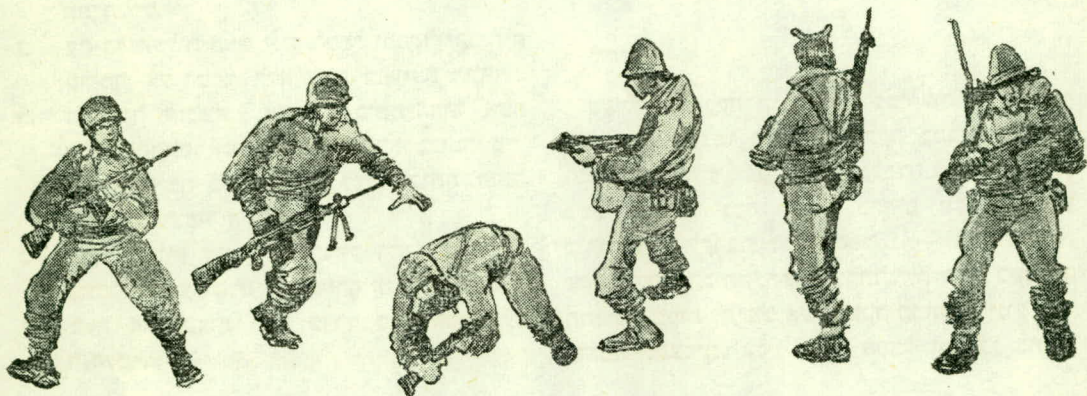
לאחר הסברה, דיון, או הדגמה על שולחן-חול, תוכל הפלוגה לבצע את התרגולת שלב "א", דהיינו — ביצוע על שטח טקטי קל, כפי שהדבר בוצע בתרגולת המחלקתית; ורק לאחר זאת — שלב "ב", תחייבה ללא אש, ולאחר-מכן עם אש חיה.

2 ו-3. מ"כ-הנשק יניע את גוף-המחלקה קדימה ככל האפשר, יעצור ויארגן את האבטחה ההיקפית. על שלב זה ינהגו לחזור פעמים מספר, עד לביצוע מושלם. מפקד המחלקה, לאחר שצפה והחליט לת-קוף, יתן פקודה קצרה וברורה שבה יצוינו מקום האויב — "האויב 500, הגבעה ממולגן"; כיוון ההת-קפה — "אנחנו נתקוף באיגוף שמאלי, דרך הגיא שמשמאל"; סדר התנועה — "כיתה מספר 2, אני וכיתה מספר 3"; בסיס האש — "כיתה מספר 1, ה-מרגמה והבווקה אתי!"; "יש שאלות? זו!" (סימנים מוסכמים, כגון סימן להצלחה, יהיו קבועים — ולא יהיה צורך לחזור עליהם מדי-פעם). על כל קטע בתרגולת כזו ינהגו לחזור פעמים מספר, עד לביצוע מושלם.

כן מסתכם הרושם כי לאחר הפקודה ינוע הסמל ויביא את הגוף אל נקודת-הריכוז. מפקד כיתה-הנשק ינוע קדימה, ויקבל הוראות המ"מ לניהול בסיס-האש. לפי תמונת-דברים זו ינוע הגוף כולו על ציר ההתקדמות שנקבע ע"י המ"מ, ישאיר מקלע "שמוט" ליד דגל מספר 2, ישלח מקלע-חוסם אל דגל מספר 4 — והוא-עצמו יגיע אל דגל מספר 3 ומשם יבצע את הזינוק. עם כיבוש היעד, תנוע כיתה-הרתק לעברו. לאחר הלחימה על היעד תתארגן המחלקה, כשכל מ"כ פוקד את אנשיו ומוסר על כך דו"ח למ"מ.

מתיאור זה ניתן להסיק על חלקו של מפקד-הפלוגה באימון כזה.

תרגול המחלקה ייעשה ע"י המ"פ כשהמ"מ מתור-גל עם מחלקתו. בידי המ"פ מגפון-יד ומשרוקית. שריקה אחת — פירושה, שכל אחד נעצר ועומד במקומו, צופה ורואה את השטח ואת הכוחות האחרים — ומקשיב להסברי המ"פ. שתי שריקות — והאימון נמשך שוב, מאותה נקודה בה הופסק.





אתה חייב לפגוע!

השמש כבר ליהטה את החולות. במרחק הזהיר באורה כחולו של ים והזכיר בלי הרף תענוגות-רחצה שנתקפחו. פה ושם כבר נראו כתמי זיעה כהים על חולצות החיילים. ה"ענינים" החלו להתנהל בעצלתיים.

מפקד המטווח הביט בטינה על הג'יפ המתרחק.

בתחילה, בראשית הבוקר, נוף בו מפקד הפלוגה על הזמן המתבזבז בין יריותיו של מקצה אחד ליריותיו של משנהו. קשה היה לנתק את החיילים מניידת השק"ם ששכנה קרוב מדי אל עמדות-הירי. אחרי מפקד הפלוגה הגיעו מפקד החטיבה וקצין האג"ם. הם התבוננו זמן רב בנעשה ונוכחותם הטרידה את שלוותו. והנה, לאחר שהסתלקו הללו, הגיע המג"ד. הלז עיין ברשימות ההישגים והתענין לדעת מה היו הערותיו של המח"ט. לאחר שהאזין, הואיל לצרף את חתימתו אל הערות אלה והוסיף עוד הערות משלו. הוא הדגיש — בפעם האלף — את הצורך בטיפול נכון ביורה. נוסף לכך העיר בעל-פה על מספר יורים, שתנוחתם לא הניחה את דעתו:

"הסתכל במספר 4. איך אתה רוצה שהוא יפגע במטרה? הוא לא יפגע לעולם!

אחיזה גרועה, שכיבה בלתי נכונה. מדוע אין איש חונך אותו?"

המג"ד הסתלק כשהוא יורה מבטי זעם אל סנדליו של אחד המדריכים (חופשת

השבת בסכנה!).

מפקד המטווח התבונן, כאמור, בטינה על הג'יפ המתרחק של המג"ד. מצב רוחו

עמד להשתפר בהרבה עת ניגש אליו אחד הסמלים ולחש באוזנו:

"יורה מספר 4 מצטיין. הוא אחד היורים הטובים בפלוגה. רציתי להראות למג"ד

את סימני פגיעותיו במטרה, אבל לא הספקתי".

אולם מצב רוחו הורע שוב משום שאותה שעה חדל הרמקול לפעול.

"רק זה היה חסר לי היום!" אמר במרירות וביקש מעוזרו להשיג טכנאי. הוא

ירד ממגדל הפיקוד, התקרב אל עמדות-הירי וניסה לשאוג את הפקודות.

"מקצה מספר 5! שלושה כדורים! בזמנכם אתם... אש!"

אחד החיילים טרם נכנס למצב יריה והמשיך לדבר עם מדריכו.

"מה הענינים שם, מספר 6?"

קולו אבד ברעש היריות. רק כעת ניתן להעריך כמה מועיל היה הרמקול. הודות

לרמקול יכול היה לעמוד על מגדל הפיקוד, עיגו צופה ורואה הכל וקולו חודר לכל פינה,

באומרו בנחת במיקרופון: "מספר 6, שים לב!" והלו היה נדרך לשמוע, משל כוחות

עליונים שולטים בו. ואילו כעת, יש צורך להצריך את הגרון ואיש אינו מתרגש

מצעקותיו הניחרות.

מפקד המטווח זינק בכעס אל עמדת-ירי מספר 6.

"מה הענינים כאן?"

"בחור זה משגע אותי", התלונן המדריך, "הוא מכניס באופן קבוע שתי פגיעות

צמודות לגמרי במטרה, ואילו הכדור השלישי הולך לגיהנום".

השמש הלוהטת והחול הבהיר והמקרין אור הקטינו בהרבה את יעילות המטוות. והיו גם עוד מסיבות לכך, שכדור „ילך לגיהנום“. מפקד המטוות הרגיש שעיני כל המדריכים נשואות אליו, על־כן אמר בתקיפות:

— „אם אינך מצליח להגיע למקבץ עם חייל זה, אינך יודע לחנוך.“

— „אין סיכויים“, אמר המדריך, „עשיתי כל מה שאפשר. דבר אל הקיר.“

— „חייל, מדוע בורח לך הכדור השלישי?“ שאל מפקד המטוות.

— „הכל באשמת הרובה, המפקד. הרובה הזה איננו טוב.“

— „מה חסר לרובה?“

— „אינני יודע, אבל אני יורה באותה צורה שלוש פעמים ומדוע בורח הכדור?“

מפקד המטוות הביט אל האיש בחשדנות ואחר־כך פנה אל המדריך:

— „מדוע אינך מסביר לו שזה בלתי אפשרי? הרובה יורה תמיד שזה!“

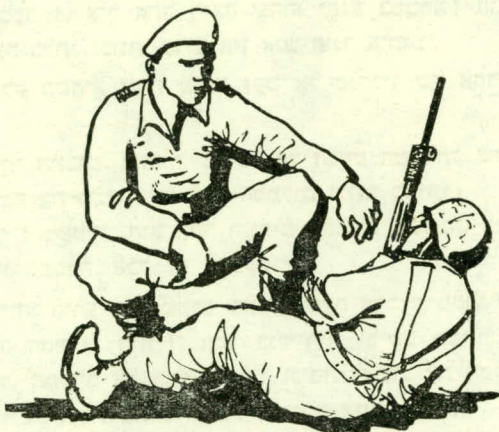
— „הסברתי לו“, אמר המדריך, „דבר אל הקיר.“

מפקד המטוות הניע בידו מתוך יאוש ואמר לחזור אל עמדת הפיקוד, אולם בפנתו נוכח לפתע לדעת, שעיני כל המדריכים נעוצות בו. מחשבה היתה תקועה במבטם זה: „קל מאוד לפקד ברמקול ולדרוש תוצאות. יותר מסובך הוא להביא חייל לידי פגיעה“.

התנהגותו ברגע זה היה תהיה אמת־מידה למידת המאמץ שצריך להשקיע בחניכה. הוא חזר ופנה אל יורה מספר 6.

— „שים לב בחור, אתה תירה כעת לפי הוראותי, ואני אחראי שתשיג מקבץ.

תעשה בדיוק מה שאומר לך!“



בשדה המטווחים הושלך הס. הירי נפסק וכולם התבוננו במתח אל יורה מספר 6, ואל מפקד המטוות החונך אותו. בסתר ליבו של מפקד המטוות הבהבה מחשבה מסותרת: „הסתבכתי כהוגן! יבוא המ"פ ויראה שהמחלקה אינה יורה ואני מתעסק עם חייל בודד. מעשה נאה!“ למרות מחשבה זו המשיך בחניכת החייל ללא פקפוק ורתיעה. לא היתה אפשרות של נסיגה. היתה לו ידיעה ברורה שתוצאות המטוות ורמת החניכה של המדריכים באותו יום מותנים בדבר אחד:

„על יורה מספר 6 להשיג מקבץ מינימלי!“.

בקפדנות ובאבהות התקין ליורה את עמדת־הירי ושיפר את מצב האחיזה שלו:

— „ככה נוח לך? המתן, נרוקן קצת את שק החול. הנה כך... איך אתה מרגיש?

החזק יפה את הרובה. לא כך, הרחק את העין מן הכוונת... זהו! זה בסדר! כעת טען.“

החיילים הצטופפו מאחורי היורה כאילו דבר מקובל הוא, שתהא מחלקה שלמה צופה

ביריה של חייל אחד. ניידת השק"ם הוזנחה וחיילים המחזיקים בקבוקי משקה ומיני מתקה הצטרפו אל קהל הצופים במחזה. היה זה שיעור ספונטני בחניכה. כל כבודו וסמכותו של מפקד המטווח היו מונחים בעת ההיא על קלף אחד. מפקד המטווח המשיך בחניכה יסודית ושקטה:

— «כוון לך בשקט, זכור את כללי הכיוון, הקפד על לחיצה ראשונה. אל תאריך לכוון כדי שלא תסבול מעצירת הנשימה. כוון ופגע בול!».

בקולו של מפקד המטווח היה טמון כוח-שכנוע כזה, שודאי היה ביכולתו להשפיע על מסלול התעופה של הקליע. אותו עצמו הפליאה עובדה אחת: הוא בחן את עצמו ונוכח לדעת שאין בו צל של חשש שמא יחטיא החייל. לגבי דידו לא היתה קיימת אפשרות כזו. דאגתו היתה מופנית אל הזמן ההולך לאיבוד, אל המחלקה שהשתבשו אימוניה. מספר 6 ירה את יריתו הראשונה. הוא הניח רובהו לשניות מספר ואחר הרימו שנית למצב יריה. הוא כיון בזהירות וירה את יריתו השניה. כשהרים את רובהו ליריה שלישית, הפסיק אותו מפקד המטווח:

— «תנוח כמה דקות. שים לב, הכדור השלישי היה בורח לך רק בגלל עייפותך. הרובה שלך הוא מצוין, ביריה השלישית תפגע בדיוק כמו בשתי הראשונות».

מרחוק נשמעה המית מנוע. היה זה ג'יפ המג"ד המתקרב.

— «תנוח עוד שניה ואחר-כך תירה ותפגע!» אמר מפקד המטווח, ובלבו חשב:

«הלוואי ויבוא טכנאי הרמקול יחד עם המג"ד».

— «בסדר מספר 6. יכול אתה לירות ועתיד אתה לפגוע. זכור את הכללים».

החייל הרים את רובהו כיוון... וירה.

— «כעת גש וראה את התוצאות!» אמר מפקד המטווח ופנה אל עמדת הפיקוד.

החייל ומדריכו רצו אל המטרה ומיד נשמעו משם צעקות חדות:

— «יופי! מקבץ של סנטימטר אחד!».

— «מקצה מספר 5 אל עמדות היריה!» הכריז מפקד המטווח בשביעות-רצון.

ג'יפ המג"ד נעצר ומתוכו יצאו המג"ד, המ"פ וטכנאי הרמקול.

— «מה היתה ההתקלות?» שאל המ"פ.

— «המתח ירד», הסביר מפקד המטווח, «החניכים התרשלו והחלטתי לאסוף

אותם ולהדגים להם חניכה טובה».

שעה שהסביר השתומם בעצמו להיווכח, שלמעשהו הספונטני יש הסבר וצידוק

כל-כך משכנעים.

— «איך היתה ההדגמה?» שאל המג"ד בהחליפו מבטים עם המ"פ שהוועק על-

ידו לאחר ביקורו הקודם במטווח.

— «הדגמה משכנעת במאה אחוז!» השיב אחד המדריכים, שעה ששיפר בשקדנות

את שקי-החול מתחת לרובהו של חניכו.

— «יפה!» השיב המג"ד, «אני רואה שהתחילו לעבוד כאן ברצינות».

— «אצלנו תמיד עובדים ברצינות!» אמר המ"פ בטון של אדם שנעשה לו עוול.

המג"ד חייך ואותה שעה הכריז הטכנאי והודיע בקול כרעם באמצעות הרמקול:

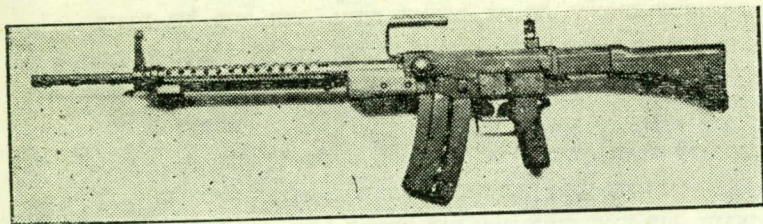
— «אחד, שתיים, שלוש, ארבע... המפקד, המכשיר תוקן!».

מפקד המטווח טיפס בשמחה על מגדל הפיקוד והענינים לא נראו לו יגעים כלל

וכלל.

רוח ים קלילה החלה לנשוב והיטיבה עם החיילים השקודים על מלאכתם בחריצות

מחודשת.



רובה- הסער

והפלוגה הרובאית

מאת קול-מפקד דיביזיה מכס ואיבל

הגברת עצמת-אש

מהם, איפוא, הגורמים שבכוחם מביא רובה-הסער תגבורת מכרעת לעצמת-אשה של פלוגה רובאית? הראשון הוא ריבוי כלי-הנשק האוטר-מטיים; ובמידה שהמדובר בהשוואת רובה-הסער עם תת-המקלע שבעבר — צפיפות אש וטוח מוגברים ופגיעת-קליע מחצנית יותר. אם נשווה את אש עשרת-רובי-הסער של הכיתה לזו של המקלע הקל, הרי טוחם השימושי באש שוטפת אמנם יהיה פחות במקצת, אך חסרון זה יתאזן בהרבה על-ידי האפשרות "לכסות" אפילו מטרה מרוחקת על-ידי אש-בודדת מהירה של כלי-זיין רבים.

בשביל יחידה, הנתונה בקרב-ירי בטוח קצר ביותר, שבו רבות האבידות, חשוב על-יכן, שיעמדו לרשותה מקורות-אש אוטומטיים רבים יותר ולא רק כלי קיבוצי יחיד, כי משהוצא כלי זה מפעולה ניטל מן היחידה אמצעי-האש העיקרי שלה ושותק חלק

אורח-הקרב של חיל-הרגלים

לגבי אופן כניסת הרגלים לקרב מסתמנות שתי שאיפות: א. להקל על חיל-הרגלים את עומס מסע-ההתקרבות — ולהסיעו, ככל האפשר לקרבת שדה-הקרב ברכב זחלי או בדרך האויר; ב. לפתוח את הקרב באש כלי-הנשק-הכבד ולדחות עד כמה שניתן יותר את שעת תפעולו של נשק-הפלוגה. לשתי השאיפות — שמירת כושר-הלוחמים בטרם קרב וחסכון יכולתן של היחידות הקטנות (כולל מלאי-תחמושת) — מטרה אחת: לקיים בשלמותו את כוח-המחץ הנפשי, הפיסי והחומרי עד לראשית ההאבקות המכרעת עם היריב — דהיינו, עד לשלב הקודם לקרב-המגע. אך בבוא הרגע, כשעל חיל-הרגלים להשען רק (או כמעט רק) על אמצעיו הוא — צריך שהללו במחץ-אשם ובניידותם יכריעו במהירות אפילו יריב חזק במספרו ובנשקו. על דרישות אלו עונה רק רובה-הסער.

תפיסת-היפור בענין רובה-הסער

מבין כלי-הנשק הרבים, אשר הונהגו בחיל-הרגלים ב-50 השנים האחרונות, נודעת חשיבות מיוחדת לרובה-הסער. הרעיון במקורו, אשר הניע לקראת רובה-הסער, דהיינו — הרצון להחליף את התת-מקלע הישן בחדש — הורחב ב-1954 ופותח עד כדי תפישה כוללת של חיל-הרגלים. תפישה זו נשענת על חמישה רעיונות-יסוד:

1. גם במלחמה אטומית נשאר חיל-הרגלים החיל העיקרי של צבא שתפקידו ההגנה-האסטרטגית.
2. מיטב סיכויי ההצלחה צפויים להגנה בקרקע קשת-תנועה אך שם דורש קרב-המגן מספר רב יחסית של לוחמים בודדים. מצד שני מכביד שטח כזה על הפעלת נשק כבד — לא רק אצל היריב אלא גם בצדנו. לכן יצטרפו הלוחם הפרט, ויחידת-הרגלים הקטנה, להשען במידה מרחיקה-לכת על אמצעייהם-הם בלבד.
3. הגברת עצמת-האש של הרגלים הכרת, איפוא, כי תועתק בראש וראשונה אל הלוחמים-הבודדים הרבים, שהם המביאים את ההכרעה בקרב-המגן. אין זה מספיק אם רק נצייד את הגדודים בכלי-נשק-קיבוציים ברי-מחץ מעטים.

חיוני מכוח לחימתה. הרבה פחות מורגשת יציאתו מן הפעולה של רובה-סער אחד, עשירית בלבד מכוח-אשה. ריבוי מקורות-אש בקרב-הרגלים מבטיח יור-תר רציפות-אש בשלבי הקרב המכריעים.

הגורם השני לתגבורת עצמת-האש הוא יכולתו של כל חייל שבפלוגה לירות רימוני-רובה (נ"ט, חנ"מ, עשן). כאן ניתן לכיתה ולמחלקה אמצעי יעיל לפגיעה למאות מטרים אחדים במטרות שמאחורי מחסות, וכן ליצירת אש-חסימה כבדה ומידית.

הגברת עצמת-האש לא הביאה לידי הקטנת היחידות אלא לידי הגדלת מרחב הלחימה שלהן. תופעה זו מוסברת בכך, שבצד עצמת-פעלם של כלי-נשק משפיעים עוד הרבה גורמים חשובים על גודל היחידה. בעת מלחמה על חיל-הרגלים לבצע תפקידיו כל 24 שעות-היממה, כשאת התחלפות ה"מש-מרות" חייבות היחידות הקטנות לבצע בכוחות עצמן.

כדי למגבירה את עצמתה, את רב-גונותה, את ניי-זותה ואת רציפותה, וחשיבות לא מבוססת לעובדה, כי תכופות נעלם עתה ההכרח בהזמנות-אש מהדרגים הגבוהים-יותר, הגוזלות זמן והפגיעות לשיבו-שיקשר, שהרי כבר למפקד-הכיתה ישנם אמצעים כדי לפעול מהר וביעילות נגד מטרות קרובות מסו-כנות. והדבר מקל הרבה על הפיקוד הנמוך ביותר.

אך נוסף לכל אלה תטיל המלחמה האטומית שורה של תפקידים נוספים על חיל-הרגלים. אנשי דרגי-הקרב הקדמיים צריכים בכוחותיהם-הם ובאמצעים צנועים לבצע התחפרות עמוקה יותר והסוואה מדוקדקת. לחימה במבנים מרווחים-יותר מצריכה סיור מוגבר, הבטחת הרוחים המוגדלים בין היחידות, דרכי-קשר ארוכים יותר ומאמץ רב יותר בתספוקת תחמושת ומזון. כל הפעולות האלו נופלות לבסוף שוב על שכם האנשים שביחידות-הרגלים הנמוכות ביותר ומכבידות עליהם נוספות. ככל שיקטן מספר האנשים, גדל חלקו של הלוחם-הפרט בעומס זה הגורע מכוח-לחימתו.

בסיכום פרק זה נציין: אף עם כלי-הנשק-הגדודי המצויים כיום, נשאר תחום פעולתה העיקרי של הפלוגה הרובאית בגבולות של 500 מ'. אף הנהגת רובה-הסער אינה מגדילה את טוח אש-הפלוגה — כי אם מגבירה את עצמתה, את רב-גונותה, את ניי-זותה ואת רציפותה. וחשיבות לא מבוססת לעובדה, כי תכופות נעלם עתה ההכרח בהזמנות-אש מהדרגים הגבוהים-יותר, הגוזלות זמן והפגיעות לשיבו-שיקשר, שהרי כבר למפקד-הכיתה ישנם אמצעים כדי לפעול מהר וביעילות נגד מטרות קרובות מסו-כנות. והדבר מקל הרבה על הפיקוד הנמוך ביותר.

ארגון וחימוש

א. כוח-אדם. עם הנהגת רובה-הסער צצה מיד השאלה, שמא עם הגברת עצמת-האש של הרגלים, תתאפשר הקטנה ניכרת בכוח-האדם של הפלוגה. לכאורה מוצדקת שאלה זו, אך אני מחזיק בדעה אחרת. כוח-האדם של יחידות-הרגלים אינו מותנה רק על-ידי חימושו. הלו אינו אלא אחד מן הגורמים

4. למכשיר העיקרי של קרב-האש הרגלי הופך על-יכן רובה-הסער, אשר יחד עם זה הנו הנשק האישי של הלוחם-הפרט. על כלי-נשק זה יהיה לפתור את כל ארבעת תפקידי-האש העיקריים, המתיצבים במסגרת קרב-הפלוגה: אש-נפח לוחכ-נית; הגנה נ"ט מקרוב; שימוש ברימוני רובה; העשנת מטרות קטנות.

5. מבחינת מדיניות-ההגנה הכוללת הנה "תפיסת-רובה-הסער" רבת-משמעות. היא מחזירה את מכשיר-האש העיקרי של חיל-הרגלים לידי של החייל-הפרט. הרובה אינו עוד כלי-נשק להגנה עצמית בלבד. כתוצאה, לגבי חיל-הרגלים לובשת שוב ההתאמנות החוץ-שרותית בקלעות, במפורש, את האופי של הכנה בלתי-אמצעית לקראת קרב-האש של החילות-העיקריים.

כן מאפשר שוב הבסיס הרחב, שעליו תושחת אש-הרגלים בעתיד, לרבים מאוד מחיילינו, להשתתף בלחימה, כשהם יוריס אישית בכלי-נשק, שיש לו חלק בהכרעת הקרב. לבחינות פסיכולוגיות אלו נודעת במלחמה טוטלית משמעות רבה ביותר לגבי איתנות הרצון-להגנה.

ב. הכיתה. בכדי שתוכל לבצע תפקידי-קרב למשך זמן רב יותר וללא הפסק זקוקה הכיתה ל-10 אנשים בערך — כגודלה אצלנו כיום. אין בחימוש החדש כדי לשנות זאת. ברם, כאן מביאה הגברת החימוש לידי הרחבת מרחב-הלחימה. חימוש הכיתה יהיה שונה לא מעט מזה של היום. כל אנשיה מקב-לים רובה-סער ועקב-כך יש ביכולתם לירות אש-בודדת מהירה עד ל-400—500 מ' — ואש שוטפת עד 300 מ' — אל מטרות קטנות ומחופות בסיכווי-פגיעה טוב. כן מותקן רובה-הסער להטלת רימונים, אשר עם אנשי-הכיתה או ברכב הפלוגה. כאן שוב נוגעים אנו בבעית גודל הכיתה. כגודל הכיתה — כמות התחמושת שביכולתה לשאת אתה.

ניתן אס-כן לארגן את כיתת-הקרב באופן פשוט ביותר: מפקד-הכיתה ו-9 אנשיו זינם זהה, רק חלוקת סוגי הרימונים ביניהם משתנה.

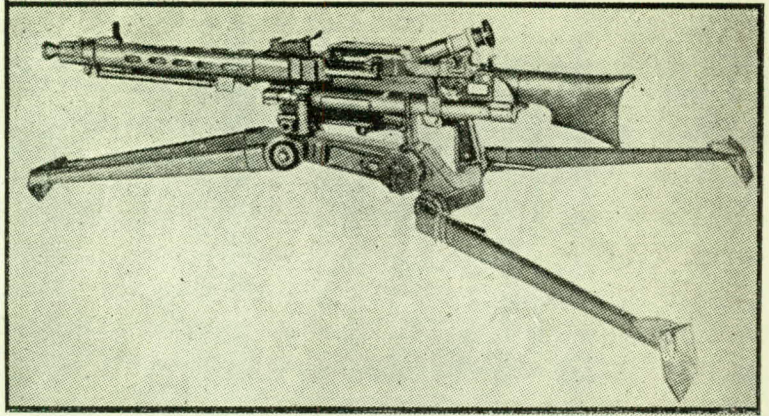
ד. הפלוגה. בהתאם לתפקידה כנושאת קרב-הרגלים בקרבת האויב, צריך שיהיו כלולים אורג-נית בפלוגה רק אותם כלי-נשק, אשר אנשיה יכו-לים לשאת אתם, ואשר יש ביכולתם לגונן על עצמם באשם-הם. אלה הם — נוסף לכלי-הזיין שבמחלקות — מקלעים, ובזוקות. שפעת רובי-הסער היא נושאת קרב-האש של הפלוגה. המקלעים, הבזוקות והרובים בעלי-כונת-טלסקופית נשארים כלי-נשק מובהקים של פיקוד-הפלוגה או לתכלית-מיוחדת — ליצירת נקודת-כובד של אש או למלוי משימות מיוחדות. לאיזה נשק-בפיקוד זקוקה הפלוגה בנוסף על שני המקלעים הבינוניים ותשע חוליות בזוקה?

ג. המחלקה. מה שמציין את המחלקה הוא יכול-תה לאגד כיתות אחדות כדי להגביר כוח-פועל על-ידי הפעלתן במאוגד. לתכלית זו זקוק מפקד-המח-לקה לחולית-פיקוד קטנה ולעתים גם לאשם של כלי-אש מיוחדים אשר יכולים להנתן לו אורגנית או במקרה הצורך מוקצבים תחת פיקודו. אמצעי-האש הראשי של המחלקה הוא רובה-הסער שלה. לשם פעולה נגד "מטרות-נקודה" קשות-איכון יהיה גם להבא צורך בצלף עם רובה בעל כונת טלסקופית. את הבזוקות מספקים למחלקות בהתאם למשימה ולפני-הקרקע, כאשר פני-הקרקע מאפשרים הפעלת שריון על-ידי האויב. להבזוקים, מוקשים ואמצעי-פיצוץ אחרים יסופקו גם הם לפי הצורך.

הדרישה לאורח לחימה מרווח מאד מדגישה את חשיבותם של טוחי-ירי גדולים יותר גם בדרג הפי-קוד הפלוגתי. כאן מתעוררת בעיקר שאלת שילוב של מרגמה 81 מ"מ שטוחה השימושי הגדול, משקלה הקלי-חסית ופשטותה עושים אותה כאילו למתאי-מה בשביל דרג הפלוגה. נגד שילובה מדברים בראש וראשונה שיקולי הדרכה והדאגה לניידות פלוגת-הרגלים. הפתרון הקיים אצלנו עד כה עמד בדרך כלל במבחן. כאשר תנאים מיוחדים ידרשו זאת, יקצה מפקד-הגדוד, כמו עד כה, מרגמות או אש-מרגמות בסיוע לפלוגות. היות וממילא נחוץ יהיה למכין את המרגמות, תקל בעתיד ניידותן המוגברת על שיתוף הפעולה ההדוק עם פלוגות-הרגלים; וה-נסיון אשר ירכש עם המרגמות הממוכנות מחד גיסא, ועם רימוני-הרובה נפיצים מאידך גיסא, יבהיר, אם יש לשלב מרגמות לפלוגת הרגלים — ואם לאו. הבעיה הדחופה ביותר, אשר מעוררים רובי-הסער בקשר לשאלות-מינוע היא בעית תספוקת התחמושת. גם בארגון הנוכחי ניתן רק בדוחק פתרון לבעיה זו. תובלת התחמושת, במיוחד של רימוני-יד, רי-מונים נ"ט וסוגים אחרים של רימוני רובה-הסער הכרחי להעמידה על בסיס אחר — כי בעתיד לא תוכלנה לא התובלה בעזרת בהמות ואף לא המשאית לשמש פתרון משביע-רצון. רק כלי-רכב עובר-בכל, היכול לנסוע במשך זמן-מה גם בקצב הליכה, מסוגל

הזקוקה המחלקה לנשק מחלקתי?
יתכן כי יש להעמיד לרשות מפקד-המחלקה כיתת-אש קטנה — בדומה למצוי עתה אצל הפלוגה; כיום היו באים בחשבון בשביל זה מקלע בינוני או מרגמה 81 מ"מ. אך שני אלה כבדים מדי בשביל המחלקה. לעומת זאת היו המקלע הקל או המרגמה הקטנה מביאים תועלת קטנה מאוד, כי יתרון אשם על אש-רובה-הסער ורימון-הרובה החדש שלו קטן מכדי לאון את חסרונותיהם: ניידות פחותה וארגון מורכב. למפקד מחלקה, תודות לרובי-הסער ולרימוני-הרובה, אפשרויות מגוונות ליצירת נקו-דו-ת-כובד של אש.

גם חישובים בדבר רמת-האימון של הקצין הצ-



הנשק הקיבוצי של אש
שטוחת המסלול בפלוגת
הרובאים השביצרית.

של „נשק-הפיקוד“ לעומת זאת מביא רובה-הסער גם כן לתוספת עצמת-אש. רצוי כן לציין שחוליות הבזוקה תצוידנה אף הן בעתיד גם בנשק אוטומטי.

כעת, בטרם נסתיימו הניסויים ביחידות, מוקדם היה לקבוע את פרטי הארגון של פלוגת-הרגלים. גם שאלת תקן רכב-המנוע ודירוגו, וכן בעית תובלת התחמושת בשדה-הקרב, זקוקות עוד להבהרה יסודית. הנסיון באותן פלוגות הרגלים חמושות רובי-הסער, אשר הוקמו ב„אסכולות הטירון“ שבקיץ זה (1958) יעלה תשובות מאלפות לאחדות משאלות אלו. אך דבר אחד ידוע וברור כבר היום:

יהיו אשר יהיו ארגונן וחימושן של הפלוגות-הרובאיות בעתיד, הרי לעולם לא יוכלו להיות אלא האמצעי לתכלית:

להביא את רצון-הלחימה של חיל הרגלים לידי התגשמותו.

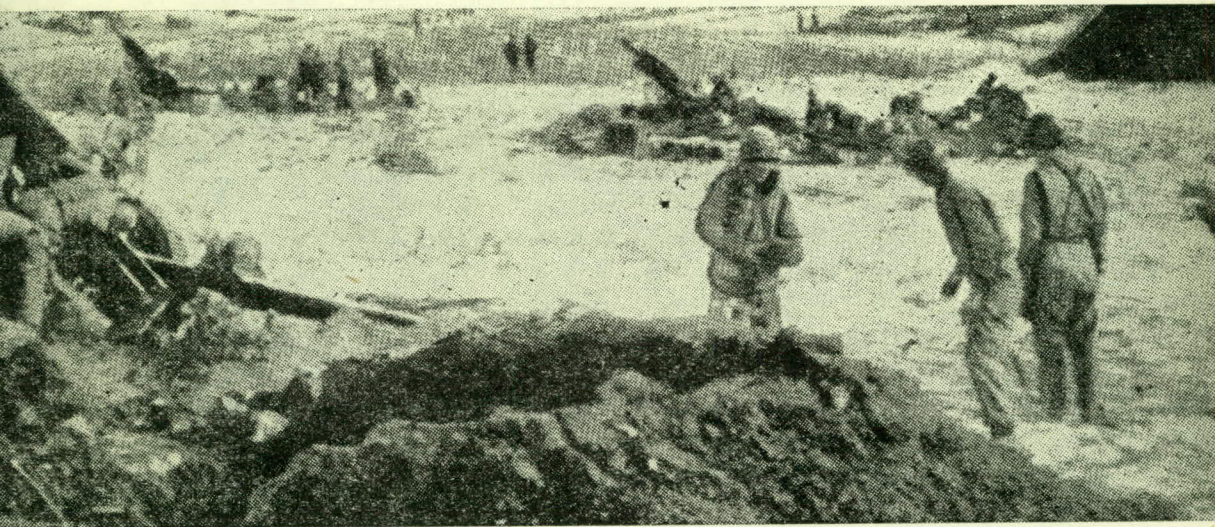
לפתור את בעית תובלת התחמושת או לבוא בחשבון כ„נושא-נשק“ בתוך פלוגת-הרגלים.

שיקולי כוח-אדם והשגת נשק וציוד — ומעל לכל גם תחומי אפשרות-האימון — גוזרים עלינו שהצעד הראשון לשידוד מבנה של הפלוגה הרובאית, ההופך להכרחי עם הנהגת רובה-הסער, לא יהיה בגדר פסיעה גסה-מדי. צורות ארגון ונוהלי פעולה, אשר נבחנו ונתגבשו בעבר בפלוגה הרובאית — אין לשנותם ללא הכרח אמיתי. והרי ידוע, כי נחור צות בצבא מיליציוני שנים בשביל שיספיק חידוש להכות בו שורש ולהתבסס. הפלוגה הרובאית החדשה תשאר על-כן לעת עתה, בקוי היסוד של המבנה שלה, דומה לפלוגה של היום, והיא תהיה מורכבת ממחלקת-מפקדה, מחלקות-רובאים ומחלקת-אש. ההבדל הגדול ביותר לעומת הפלוגה של היום הוא בזיון — ובעיקר במחלקות, עקב הכנסת רובה-הסער. ואילו במחלקת-האש אין לצפות להגברה ניכרת

הרובה המיטען, מהיר-הירי ואשר הנו קל-יותר במשקלו ובמשקל תחמושתו, הונחה



כשנים האחרונות בשורה ארוכה של צבאות — ובעצם עובדה זו יש משום עדות להכרח אשר ראו אלה לעשות כן. אך נסיון קליטתו בצבאות קצר עדיין; וכל עדות, או ניתוח, לנסיון כזה — הגם רצויים ועשויים-להועיל. הקולונל-מפקד-הדיביזיה מכס ואיבז — בעל המאמר הן בשאלה „מה תורם רובה-הסער“ (כשמו-המקובל בשביצריה) לפלוגה-הרובאית, מוכר כבר לקוראי „מערכות“ מלפני 7-6 שנים, מסקירותיו על לקחי צבא ארה״ב בקוריאה (שנכתבו בהיותו הנספח-הצבאי השביצרי בחשיגטון).



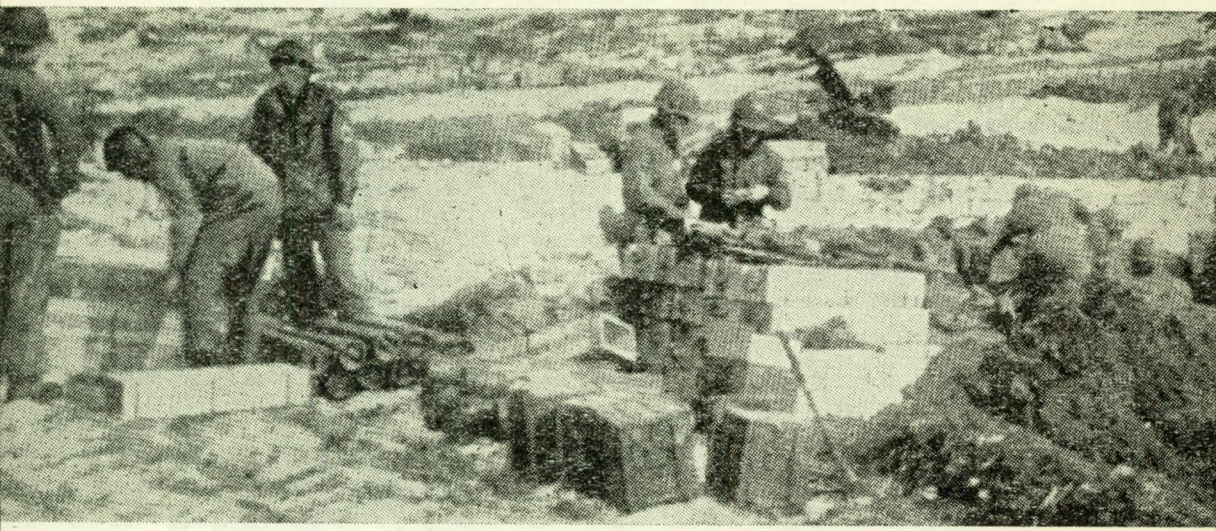
בעד הכונת

סיוע ארטילרי יעיל בזמננו

גנ"מיור א. ט. וליאמס

תעודתה של הארטילריה „קרקע-קרקע“ הנה כפולה: (1) לפייע לשאר החילות באשה, בנטרלה או בהשמדה אותן מטרות המסוכנות ביותר לחילות המסתיועים; (2) להקנות „עומק“ לקרב — „לבודד“ את שדה-הקרב ע"י: אש-נגד, אש על עתודות אויב, אש להגבלת תנועותיו באזורים-עורפיים ושיבוש אמצעי הפיקוד של האויב ושאר מתקניו. ניצול יעיל של סוגי-היכולת השונים אשר לארטילריית-חשדה מהווה אמצעי אדיר, המשפיע על מחלף הקרב. סוגי-יכולת אלה כוללים:

- יכולת לתמרן באש-מרוכזת במהירות, בתוך איזור גדול לאורך חזית רחבה — מבלי להחליף עמדה; • יכולת להעתיקת-עמדות מהירה; • יכולת לצרף ולערוך יחידות מחדש — על מנת להטיל עצמת-אש גדולה יותר על גזרות חשובות;
- הנחתת-אש מדויקת בקליברים וסוגים המתאימים של תחמושת על מטרות, בהן היא נתקלת בכל תנאים שהם של ראות, מזג-אוויר וקרקע; • הנחתת-אש תכליתית, עם תיקונים או בלעדיהם.



אולם, גוסטבוס אדולפוס הנהיג את ה-4 ליטראון* ככלי סטנדרטי קל של ארטילריית-שדה. כלי זה היה מורכב על גלגלים גדולים, והוא ניתן למשיכה ע"י שלושה אנשים או ע"י סוס אחד. הנהגת כלי-שדה ניידיים איפשרה למלך השבדי לפתח את החלוקה המשולשת של הארטילריה — אשר תחת שמות שונים נשתמרה עד היום — והיא: — ארטילריה של רגימנטים, ארטילריה דיביזיונית, וארטילריית מצור. נצחונותיו של גוסטבוס אדולפוס במערכות בריטנפלד (1631) ו-ליוטצן (1632) היו במידה-רבה תוצאה ישירה מיכולתו להזיז את הארטילריה שלו במהירות — וע"י כך לנהוג עיתוי מדויק במצבים טקטיים שונים.

פרידריך-הנדול "טאל", לא מעט, מן הנסיונות בשימוש באש-מרוכזת, אשר בהם התחיל לואי ה-14, מלך צרפת, ואף הנהיג שיפורים נוספים. במערכת לויתן (1757) השתמש פרידריך ב-12 כלי ארטילריית-מבצרים כבדות-חיסרע", כדי לסלול את הדרך להתקפת כוחותיו הרגליים, הערוכים במערך האלכסוני הנודע שלו. תשומת-לב מיוחדת ניתנה ע"י פרידריך לאותה מידה של מחסה ומגן הניתנת ע"י גבעות הן לכוחות תוקפים והן לכוחות מגינים — והוא עסק בניסויים שונים באשר לשימוש בהוביצרים; וכבר ב-1762 השתמש הוא בקרב בסוללה בת 45 כלים כאלה. כן התחיל פרידריך בכינוס תורת לחימה למספר עמדות-מפתח-לאש, בנטשו את הנוהג של חלוקת

עקרונות המלחמה הלים במידה שווה על ארטילריית-שדה כשם שהם חלים על שאר החילות. העקרונות של ריכוז (או "מסה") חסכון בכוח; הפתעה ותמרון (גמישות) יש לישמש באופן מיוחד לגבי ארטילריית-שדה — וכך הוא הדבר גם ביחס לגורם שיתוף-הפעולה.

התפעול הטקטי והטכני הנכון בעצמת-האש הארטילריית מנצל את עקרונות הריכוז והתמרון. כלי-הזינוק של ארטילריית-השדה ויחידותיה — אין ריכוזן ריכוז פיסי, באותה צורה הנהוגה לגבי החילות "כובשי-השטח"; למעשה ארטילריית-השדה מורפת באופן כזה שיאפשר את מלוא יכולתה לריכוז הנחתות-אש בזמן ובמקום הדרושים. גם את החסכון בכוח וההפתעה משיגים באמצעות שימוש בטכניקה מתאימה של ביקורת-אש.

הבה ונעלעל עתה אחרונות בדפי ההיסטוריה — ונראה בקיצור כיצד התפתחה הטכניקה הנוכחית של סיוע ע"י ארטילריית-שדה:

ארטילריית-השדה היא שלב התפתחות חדישי-יסודית בתולדות הנשק-הכבד. לפני מסעיה-המלחמה בפולין של המלך השבדי, גוסטבוס-אדולפוס (מ-1622 עד ל-1630), היתה הארטילריה מורכבת קליברים ומשקלות שונים, אבל בכללה היתה כמעט ונייחת בפעלה בשדה. עובדה היא, שבשביל כלי-ארטילריה מסוימים — עקב מצב הרכיבים אז — היה צורך ב-32 סוסים כדי לגרור אותם.

* כלי-יריה שמשקל כדוריה-תותח שלו היה 4 ליטראות (במקרה זה — גרמניות של אז; דהיינו: לא הרבה יותר מק"ג וחצי).

במערכת-וטורלו שילם נפוליון ביוקר בעד כך שלא הנהיג את ההוביצרים והשרפנלים בצבאו;***) שכן גיטותיו של חלינג' טון, מוגנים ע"י רכס נמוך, לא היו פגיעים כלל לאש הארטילריה הצרפתית, בעוד הצבאות הצרפתיים המסתערים אל הרכס סבלו נוראות מהשרפנלים הבריטיים.

בשנת 1859 במערכת סולפרינו***) הפגינו כוחות צרפתיים, שהיו מצויידים בכלי-השדה הראשונים עשויי הפלדה, המחורקים ונטעני-המכנס, את האפשרויות החדשות של הארטילריה. הטוחים המוגדלים אשר הושגו בעזרת כלי-שדה חדשים אלה איפשרו לצרפתים להקנות עומק-אש לקרב בשוברם יחידות אוסטריות שעה שאלו נערכו להתקפה. יש בכך משום אירוניה של הגורל שצרפת עצמה לא הכירה-לדעת את הגורם שהביא לידי נצחון זה; שהרי אחת הסיבות לתבוסתה, מאוחר יותר, בידי מולטקה במלחמת 1870, היתה האיכות והארגון הגרועים של הארטילריה הצרפתית — לעומת האש המרוכזת אשר הנחיתו הגרמנים מסוללות שפוזרו בשטח.

נסיגותיהם של הגרמנים בחזית הרוסית, במלחמת העולם השנייה, הוכיחו את הצורך בלוחמה בת-זמננו הן בכלי-זין שהותאמו במיוחד לתכליות מסוימות — והן באותה גמישות

* בסירת הקרבות נגד האוסטרים על גדות הנהר דנובה, מורחית מוינה, הנודעות בהן: מערכות-וגראם ומערכת-אספן.

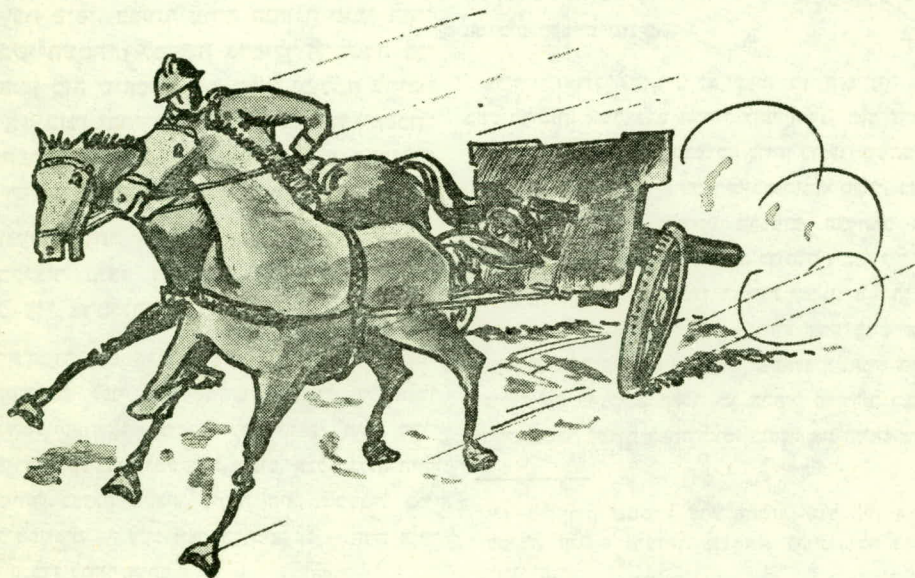
** כמובן שההוביצר (Obusier) היוו חלק מתמיד בארטילריה הצרפתית בתקופה שלפני נפוליון, במהלך כל המלחמות הנפוליוניות, וכן לאחר מכן.

*** במלחמת צרפת-אוסטריה באיטליה, כשצרפת באה לעזרת מלכות סרדיניה (פיאמונט) במלחמתה לאיחוד איטליה.

הארטילריה בשוה לאורך המערך, אשר היה מקובל בהיערכות לקרב באותה תקופה. עקב כך שיפר את יכולתו לנצל כל נקודת-תורפה משוערת בפני-הקרקע שבמערך האויב, או באר-פן היערכותו.

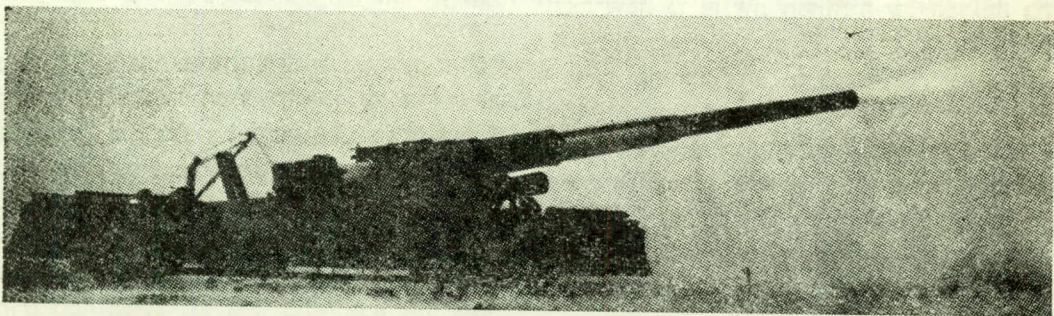
נפוליון לא העריך את מלוא אפשרויותיה של הארטילריה אלא מאוחר-למדי בדרכו הצבאית. במערכת פרידלנד (1807), הכריעה את הקרב סוללה מאולתרת של שלושים וששה כלים מרוכזים, שכונסו בחפזון ע"י אחד ממפקדי-המשנה. עובדה זו וכשלונו הגדול הראשון בקרב לובאו* (1809) הח-דירו בנפוליון את ההכרה, כי עצמת-האש הארטילרית הנה חיונית בשביל מפקד, אשר מעמדו לקוי מאיור-שהיא בחינה טקטית ומספרית. בשעות הקודרות של כשלונו על האי לובאו כתב נפוליון: „כלי-הזין המשלחים קליעים הפכו עתה לגשק העיקרי; הנצחון בקרב בא כיום בעזרת אש ולא בעזרת הלב... בשדה הפתוח, כבלוחמת המצור, נודע לתוחת התפקיד הרא-שי; הוא הביא מהפיכה גמורה. כיום מתנהלת המלחמה באמצעות הארטילריה“. אכן, נפוליון יישם א"כ לקח זה באופן שהיה נעדר-דמיון במידה מפתיעה; שכן, על-מנת לה-שיג ריכוז כמותי, הוא פשוט הרבה את מספר תותחיו בני 12 הליטראות.

חלינג'טון, לעומת זאת, שילב במהלך המלחמה בספרד את הצלחתו של פרידריך הגדול בשימוש בהוביצרים עם פעולתה הקטלנית של ההמצאה החדשה — פגז ה"שרפנל"; ושילוב זה אפשר לו להחזיק את הגיטות הצרפתיים תחת אש מתמדת, אפילו כשהיו משתמשים במחפה. שעה שהיו נערכים להתקפה.



האש אשר ניתן להשיגה רק ע"י שליטה מרוכזת. מחמת נחיר תותם המספרית החמורה, גילו הגרמנים במהרה, שהגורם היחידי שיעזור להם לאזן את הפרשי הכוח-המספרי הם "תו-תחיהסער" שלהם — אשר אותם, תודות לשליטה מרוכזת, יכלו הם לכנס במהירות בכל נקודה קריטית שבשדה-הקרב. לרוסים, שמתמיד היו חסידי-דבקים של הארטילריה, היה לעומת-זאת שפע גדוש של ארטילריה; וכתוצאה מכך יכלו לרכו עצמת-אש מספקת, כך שכרגיל נגרמו בזמן-אחד חזיר-רות אחדות בקוי הגרמנים. עתודות תותחיהסער הבלתי מס-פיקות של הגרמנים, אף כי השיגו תכליתן בכל מקום שאליו נשלחו, לא יכלו לבסוף לטפל בכל ההבקעות של הרוסים.

אם תפרוץ מלחמה נוספת תהיה זאת הזדמנות טור-בה לרבים, שהם אנשי-צבא לפי משלוח-ידם, להיוכח מחדש בחשיבות הגדלה-ההולכת הנודעת לארטילריה בשדה-הקרב של מחר. בימינו אלה קיימת אצל לא מעטים הנטיה לדחות את הלקח שנלמד במלחמה, ולהגיש כתחליף לארטילריה — "כפתורי לחיצה להפעלת כלי-נשק רובוטיים". אנשי-צבא בעלי מח-



התותח ה"אטומי" (למעשה — דו-תכליתי, לתחמושת רגילה או אטומית) בן 280 המ"מ.

שבה סבורים, כי הצבא-הלוחם של תקופת האטום יהיה מורכב "צוותות-קרב" קטנים, בני אלפיים עד שלושת אלפים איש, המפורזים ברווח רב על-פני שדה הקרב. יש הטוענים בזכות סיפוחה של ארטי-לריה אל צוותות-קרב קטנים כאלה, על-אף העובדה שפיצול האש הארטילרית או פיזור הכוח המסייע שלה למנות קטנות הביאו בדרך כלל לסיוע מוקטן ולקרי.

אלה התומכים בביוור* (הבקרה-הארטילרית (דהיי-נו, לסיפוחה אל הכוח המסתער) שכחו כנראה, שנת-רחשה התפתחות מחושבת ושיטתית של שליטה-מרוכזת בארטילריה — וכי שליטה זו נתגלתה כחיובית להנחתת אש יעילה. עצמת-אש איננה תלויה במספר הקנים בלבד אלא בעיקר בגמישותם-יכולתם לרכו אש מעמדות שונות ופזורות בשטח, וביכולתם להעתיק אש זו לפי הצורך. ריכוז זה של עצמת-אש תלוי כמובן בטווח הכלים וביכולת היחידות להסתייע הדדית. על-כן יש לקבוע לעצמת-האש הערכה מציאותית. סיפוח סוללה אחת של ארטי-לרית-שדה לכול גדוד רגלים לא יבטיח לאותו

* ביוור = אל-ריכוז.

אף על פי כן, הדגים השימוש בתותחיהסער אלה ע"י הגרמנים את ערכו של כלי-זין לתכלית-מיוחדת, שעה שהוא נתון בשליטה מרכזית — וכן הוכיח הוא את ערכה של עתודה ארטילרית במצבים שהיו אמנם מיוחדים-בינם, אך אשר יתכן ועתידים הם להתהוות גם בעתיד; הוה אומר — למול עליונות מספרית של האויב, בחזית ארוכה ובשטחים פתור-חיים. הרוסים, מאידך גיסא, אף כי סמכו על מספר עצום של כלי הארטילריה שלרשותם, לא נהגו גמישות בבקרת-האש; וכתוצאה מכך היו תכופות מבצעים כרוכים באבידות בנפש ובציוד למעלה ממידת ההכרח. תכופות קרה, שכאשר נעו הכוחות הרוסיים באופן אשר לא הובא מראש בחשבון ע"י התכנון המוקדם של הקרב — קבלו הם סיוע-אש בלתי מספיק בהחלט.

* * *

דוגמאות הסטוריות קצרות אלו ברור שמאמתות את האימרה: "סיוע ארטילרי יעיל — לא פרי מקרה הוא". כיום ידוע לנו, שעל הארטילריה להיות ניידת, שעליה להיות מסוגלת לרכו עצמת-אש במהירות רבה, באיזור רחב מבלי החלפת עמדות; שחייבת להיות בה שליטה גמישה המאפשרת שינויים באי-גוד היחידות, באופן שתונחת עצמת-אש מוגברת

גדוד אלא את עצמת-האש של סוללה אחת — ולא יותר מזה. לעומת זאת, גדוד ארטילריה שלם, כשהוא פועל כולו בסיוע ישיר לחטיבה — יספק בדרך-כלל לכל אחד מגדודי הרגלים את עצמת-האש של גדוד-ארטילריה מלא, בכל זמן שהדבר ידרש; וכן יהיה הוא גמיש דיו בשביל לאסור קרב גם על "מטרות-הודמנות" תוך הפעלת אש מכסימלית.

* * *

מאיך גיסא, אשה של יחידת-ארטילריה שסופחה לסיוע לעוצבה מסוימת — רק לעתים רחוקות תהיה מצויה לרשותן של עוצבות ויחידות אחרות. והרי דבר זה עומד בסתירה ישירה לשליטה, המקובלת עתה, של "שלמות עצמת-האש", המאפשרת לארטי-לריה להיות מצויה תמיד לרשותו של הזקוק לה. יתר על כן, בכל מצב של סיפוח יתקל מפקד הסוללה בזרם של בעיות-ארטילריה מיוחדות, אשר בדרך-כלל מתפקידו של דרג ארטילרי גבוה-יותר לפותרן — כגון: בחירת מטרות, פיענוח תצלומי מודיעין, הבטחת חיפוי אוירי לגזרה, וחימוש מלאי התחמושת. גורם נוסף הפועל נגד אותו ביזור הבא עקב סיפוח חים מתבטא בכך, שאיזור העמדות הנוח והרצוי ביותר, המאפשר סיוע ישיר מידי הארטילריה — לא ימצא בדרך-כלל באותו איזור התפוש בידי היחידה המסתייעת; שכן חיל-הרגלים זקוק לקרקע נישא וחולש — בעוד שהארטילריה זקוקה לשטח המאפשר לה מחפה וטווח מתאים, כדי להתאים את עריכתה למסלולי-התעופה הנתונים של פגזיה.

זאת ועוד: ביזור השליטה על ארטילריה פרושו, כי אכן את אשן של היחידות הארטילריות השונות לא ניתן יהיה לתאם ולנצל לדרישות אחרות; ואילו בשיטת השליטה המרוכזת אשם של גדודי ארטילריה רבים מצויה לרשותה של כל יחידה הזקוקה לה. הקרבת הריכוז לצורך השגת יתרון "השערתי" כלשהו, הנה דבר מסוכן; והרי קבע בשעתו גנרל ד. איזנ-האור: — "הטכניקה שלנו למתן-אש במכונס — היא שהיתה אחד הגורמים המכריעים במסעי-המלחמה היבשתיים שלנו על-פני העולם כולו!"

ולבסוף: שליטה מרוכזת על ארטילריה מספקת אמצעי לדירוג האש באופן כזה, שבקרב נייד יתאפשר מתן סיוע מתמיד-רצוף ואילו שליטה-מבוזרת וסיפוח חים היו מחייבים את היחידות הארטילריות הקטנות לנוע עם היחידות-המסתייעות שלהן, והרי ארטילריה כשהיא על הכביש איננה בגדר "ארטילריה יורה".

יש הסבורים, כי העובדה שהמרגמות בנות 4.2 אינן טש נוספו אל משפחת-כלי-הנשק הארטילריים, הופכת את כלי-השדה הארטילרי הסטנדרטי הקל — את ההוביצר 105 מ"מ — לכלי מתישן-והולך, מאחר והתוצאה הסופית של פצצת מרגמה 4.2 איננו כמעט וזהה עם זו של פגז ההוביצר בן 105 מ"מ. הם שור-כחים את העובדה, שטווחה הקצר של המרגמה בת 4.2 איננו, בצירוף עם ההיערכות הטקטית הרגילה של היחידות המסתייעות, עושה את בעיית כינוס-האש התכליתי של כלי-זינוק זה במצורף עם מרגמות אחרות, או עם כלי-נשק ארטילריים אחרים, לקשה במידה יוצאת-דופן. כן מונעות תכונותיה של המרגמה בת 4.2 איננו ממנה את היכולת, להגיש את אותו סיוע ארטילרי מהודק-ורצוף, גם במצבי קרב נייד, אשר כיום ניתן הוא בידי ההוביצר בן 105 המ"מ, אכן, המרגמות מספקות תגבורת-אש חזקה למתן אש-הגנה בסמוך אל עמדות גיסותינו אנו; אך אם מרגמות העומדות לרשותינו כיום תוצבנה באופן כזה ש"תכ-סינה" את האיזור המוגן כולו — זוהי התפיסה המקובלת, בהתאם להלכת-הקרב הנהוגה כיום — הרי שלא יהיה ביכולתן להגיע באשן אל מעבר לעמדות-החוף הקדמיות (** של כוחותינו. דבר זה אומר, שההוביצרים בני 105 מ"מ ו-155 מ"מ יצטרכו-כתמיד-לספק את הדרישה לאותה אש אשר נועדה לשבור את התקפת האויב בטרם תגיע עד אל מערך-הקרב שלנו. המסקנה מזה היא, שהמרגמה בת 4.2 איננו, כשהיא פועלת תחת שליטה מרוכזת ומעמ-דות הנמצאות עורפית-יותר ממערך-הקרב — יש ביכולתה לסייע, לטווחים קצרים, לתמרון המתבצע באיזור קו-ההיקף של היחידה המסתייעת; אך אש זו הכרחי שתוגבר ע"י אש הוביצרים ותותחים אשר תחת אותה שליטה-אחידה עצמה. כלי-זינוק אחרונים — אלה נותנים את הגמישות ואת הריכוז הדרושים — בעוד שהמרגמות נותנות את חומת האש האדירה בסמוך לאיזור המוגן או אל קו-המגע עם האויב.

* * *

הרקיטה-הבליסטית, הטיל-המונחה והתותח-האטום — הם כיום חלק אינטגרלי וחשוב עד-מאד ב"מש-פחת" כלי קרקע-קרקע שלנו. בצורתם הידוע לנו

(**) מאז נתפרסם מאמר זה במקורו, החלו מנהיגים בשרות צבא ארה"ב מרגמות-כבדות מטיפוסים חדשים המבטיחות גם טווח ארוך-במשהו מזה המתואר כאן.

של ארטילרית-השדה — ניידות, ריכוז-אש, גמישות-השליטה ודיוק ההנחתה — אשר נלמדו במחיר מאמץ כה רב במשך מאות-בשנים של לוחמה, ואשר נותחו ופותחו באופן כה מדוקדק ושקדני במשך מלחמת העולם השנייה ומלחמת קוריאה, לא רק תוקפם יפה עדיין, אלא שלאמיתו של דבר עוד גבר ערכם. שינויים צפויים בהלכת-תפעולם של כוחות-רגלים ושריון בת-קופה אטומית זו צריך שיביטוהו גם סיוע ארטילרי נאות. להוציא לאור-עולם הלכת תפעול חדשה לארטי-לרית-השדה, אשר ייעדו בה זה או אחר מעיקרי-יסוד אלה — דבר כזה לא היה הולם את צרכי הזמן והיה מסכן את הצלחתם של חי"ר וחיל השריון בקרב. אותו סיוע ארטילרי יעיל, בו נעזרו הרגלים והשריון בדרכם אל הנצחון במסעי המלחמה, לא היה דבר-שבמקרה; וגם כיום לא פרי-מקרה הוא סיוע שכזה. סיוע ארטילרי תכליתי בגדר תורה ומדע הוא; מטפ-חים ומפתחים אותו באמצעות אותם תהליכים-עצמם של „עשה, שגה ובחון“, של ניתוח נתונים, ניסוי וצבירת-נסיון — אשר ציינו את התפתחותם גם של שאר מדעים-מדויקים.

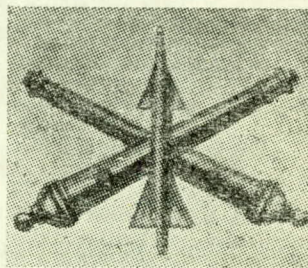
מי שימהר לותר על העיקרים ועל מערכת כלי-הזין עליהם מושתת הסיוע-הארטילרי התכליתי כפי שהנו כיום — ספק אם יצדק יותר ממי שינסה להתנכר לעקרונות המשמשים יסוד לכל אחד מה-מדעים-המדויקים.

כיום הרי הרקיטה והטיל המונחה הנם, ביסודם, כלי-נשק ארטילריים ארוכי-טווח. הם שולבו בעצמת-האש של הארטילריה; אולם לפני שיוכלו לבוא תחת תותחים והוביצרים צריך שיהיו בעלי אותן התכונות של גמישות, דיוק ועצמת-אש מרוכזת כאשר לארטי-לריה ה„מקובלת“; ויש לפתחם כך שיתנו אותה מהי-רות-ההנחתה, אותו סיוע מתמיד וחסכוני עצמו כאשר התותחים וההוביצרים, ושבאותה מידה אפשר יהיה לסמוך עליהם. נעשים מאמצים נמרצים לשיפור יכולתנו הטקטית והטכנית להשתמש בכלים אלה. הם מהווים בהחלט גורם רב-תועלת, בנותנם עומק רב-יותר לקרב ובאפשרם הגדלה ניכרת בגמישותה של אש ארוכת-טווח ובכוח-ההשמד שלה; ברם, אינם יכולים עדיין לשמש תחליף לכל התותחים וההוביצרים בכל המצבים.

התותחים וההוביצרים הכלולים כעת ב„משפחה“ הארטילרית מוסיפים להיות חיוניים בהחלט, בכל הנוגע להנחתת-אש על יחידות-רגלים ועל מרגמות וארטילריה של האויב הנמצאים קרוב יותר אלינו מאשר תחום-הבטיחות המינימלי של כלי-הזין הרקיטיים שלנו — ורחוק יותר מתחום-יכולת, קצר-הטווח, של מרגמותינו. כיום יהיה זה לא מן החכמה, ומוקדם מדי, להעמיד את התותחים וההוביצרים במעמד נחות, או לסלקם בכלל לטובת כלי-נשק שעדיין לא נבחנו די צרכם. נראה לנו בברור, שיסודות הטקטיקה

המאמר הניתן הפעם במדור הארטילרי „בעד הכונת“ פוקר את התפתחותה

הטקטית של הארטילריה מראשיתה ועד ימים אלה, ימי השתלבות גורמים „טיליים“, ואף „גרעיניים“, בהרכבה ובמבנה-כוחותיה. תהליך זה, המתואר ע"י גנרל-מיוור וליאמס, מפקדו של „מרכז הארטילריה והטילים-המונחים“ בצבא ארה"ב — מסתמל יפה באותה תשלובת המצויה בתג-החילי החדש של חיל-התותחנים האמריקאי: — טיל-מונחה המתנוסס, כחץ-שלוח, על גבי שני התותחים המצטלבים ש„מימים עברו“.



אחות-לוחמים ומשמעת

סאל גרשון דיבלין

פנוי הייתי אותו ערב, ובמקצת חיפשתי מה לעשות עם עצמי. נזכרתי כי "ערב-מפקד" אותו ערב בבסיס-האימונים הסמוך, ועל כן ודאי היה לי כי אמצא בו את שני חברי, קציני-מילואים הנמצאים בו עתה בתקופת-השתלמות. זה מזמן רוצה הייתי לראותם וההזדמנות להפגש טוב, דוקא בקורס, קסמה לי. אלמלא "ערב-המפקד" לא כדאית היתה הנסיעה שמה: או שעסוקים המה באימונים וחס מלהפריעם, או שיצאו ל"כייף" בעיר הסמוכה — ואתה לך חפש את הרוח בשדה...

הכרותנו גם היא החלה בקורס, לפני שנים אחדות. עם עוד שלושה בחורים חילקנו אז אוהל גדול ועליו, דברי תורה צבאית וליצנות מילאו את חללו בכל שעה שיותר מזוג אחד של נעלים צבאיות נושאות "קורסנט" בתוכן היו עוברות את ספו. והדיונים באוהל היו לרוב "חמים ונוקבים", כראוי ל"מים טרופים של קורס" — (וגם מעשי והקונדס שעוללנו — גם הם לא היו פושרים לגמרי).

והנה, שנים מאותה חבורה, שפרשו בינתיים לחיים אזרחיים — נקלעו מחדש יחדיו לקורס השתלמות; וראה, מזל! — שוב שוכנו בצותא. והרי מובן כי לא יתכן שאניח להזדמנות ולא אבוא לבלות זמן-מה בחברתם, כאשר שוב כולנו לובשי מדים הננו

— כי משום-מה נראה למילואים כי חייבים הם, בסופו של דבר, לתמוך בגישה מסוימת. — אבל, לכל הרוחות, האם אין מלמדים בקורס הזה גם "התבטאות"? הרי טרם אמרתם לי על-מה סב הויכוח הזה!

— סליחה, המפקד, הויכוח הוא על אחות-לוחמים ומשמעת.

— ההסטוריה חוזרת! — זהו, איפוא, אותו ויכוח שהיה ער עוד בימי הצבא-בדרך, בתקופת ה"הגנה". לא יכולתם להגיד כי אתם שקועים בויכוח חדיש זה, חדיש-שבחדיש בצה"ל? או מה הלכה חידשה בו האס-כולה של חדר זה?

— מה הלכה, מי הלכה. השאלה היא עקרונית: מה עדיף, — אחות-לוחמים או משמעת? האם טיפוח אחות-לוחמים ברמה גבוהה, נאמנות לחבר, הנכונות לבוא לעזרתו, בטחוננו של החבר כי לא תעזובנו לבד בשעת צרה או סכנה — האם אין אלה עדיפים מכל למען יצירת צות-לוחמים יעיל? האין הם מבטיחים הצלחה בפעולה יותר מאשר הרגלי-נוהג הנרכשים על פי שגרה ורגילות, הנובעים רק מהלכות-משמעת שהוטלה "מלמעלה"?

— אין חולק כי אחות-לוחמים היא דבר רצוי, טוב ונכבד, ואפילו נכבד עד-מאד. אבל מי זה מבטיח כי אחות-לוחמים — הנובעת אמנם ממיטב רצונו

כשנתדפקתי על דלת חדרם בצריף המוארך ופתח תיה לשמע ה"יבוא", נישאו אלי קולות ויכוח בין שוכבי החדר; שני רעי, ושכנם השלישי לחדר, שרו-עים היו על המיטה חלוצי נעל וחולצה — ושקועים בויכוח.

אחר טפיחות-שכם וכף ושאר גינוני-טכס המקור בלים הצמדתי גם אני ברכי לכרסי ונסתדרתי על אחת המיטות.

מבעו של החבר השלישי לחדר הוכיח גלויות כי צר לו על הויכוח שנפסק בהכנסי, לכן אמרתי לאחר רגעים אחדים:

— שמעו, חבריה, רוצה הייתי להרגיש את עצמי שוב "כמו אז". מדוע לא תמשיכו לגלגל בשיחה שהופסקה עם הכנסי? אני כבר אמצא לי ודאי רגע להתפרץ לתוכה.

הבחזור, שלא הכרתיו לפני-כן, התנער. לפי מבטו שנתן בחברי חשתי כי רוצה היה מאד לדבר, ולכן המשכתי, ללא הפסקה, בפנותי אליו:

— באינו סוגיה עסקתם? הנושא בכללותו ודאי שבעניני צה"ל הוא — אבל הסוגיה מה היתה?

— אנחנו עמדנו בבירור מענין אבל לא-קל, — אמר לי בהסתייגות-מה. זהו ויכוח המתנהל ברתחה מזה יומים שלושה בקורס כולו. אנו כאן רובנו אנשי מילואים — ויתכן כי גם בשל כך משתלה הויכוח

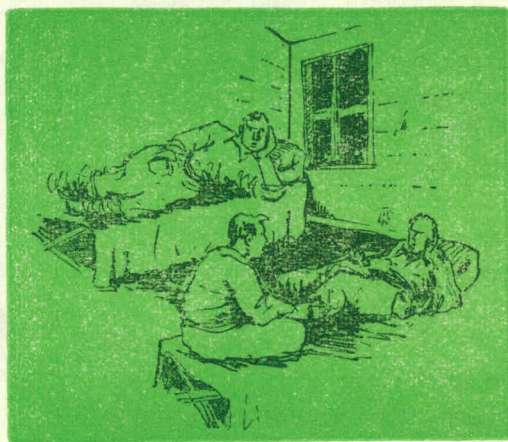
של כל לוחם-פרט — תזנחה לתוך אפיק אחד — אחד באורה פעולתו, אחד בעיתויו ובעצמתו? האם תתואר השגת כל-אלה בלי הרגלי משמעת, בלי הקפדה על מילוי-פקודה של המפקד?

— אין איש מעלה על דעתו אף רגע, כי כל אחד יעשה כעולה על רוחו. אין מי שחושב שבלי מפקד, שמכון את המאמץ, שהאנשים מצייתים לו ועושים כמצותו — יכולים לנהל פעולת-קרב. אף אדם לא יעלה על דעתו מצב של אנרכיה בתוך קבוצה לוחמת. אדרבא, אנו טוענים כי רק מתוך אחות-לוחמים אפ"ש להגיע למיצוי מיליון של פקודות המפקד.

— אין בינינו מי שמזלזל בערכה של אחות-לוחמים ואף לא בחשיבותה. אבל הגדנא לי: אחות-לוחמים זו — למה היא מחייבת בחיי יום-יום, שלא בעת-קרב? האם אחות-לוחמים זו מתירה להעלים-עין מסטיות "קלות" בקיום הוראות-הקבע? האם אין היא גורמת לכך שיש מפקדים הסומכים עליה יותר מן המותר, ובשמה מתרופפת המשמעת ביחידתם? הופעת חייליה היא אמנם של חברמנים, — אבל היחידה היא "בלג" ניסטית".

יחידה כזאת — כאשר יהיה עליה לגלות עצמה בקרב — קרוב לודאי שתתגלה כיחידה בעלת רוח תוקפנית והעזה רבה. אבל אילו יכול היה מישהו לשקול ולמדוד כמה דם הוקז ממנה, דם שיוכל היה להחסך בעורקים — יתכן מאוד כי אז היה מתגלה עקב-אכילס שבהשענות זאת על אחות-לוחמים, באם היא באה במקומה של המשמעת.

— חברה, דומני כי הויכוח עולה שוב על פסים של "שחור-לבן", של "כולו זכאי" או "כולו חייב"... — לא, לגמרי לא! אין זו שאלה של "שחור-לבן" השאלה היא מעשית: היכן גבול ה"איזור המסוכן"?



שבאחות-הלוחמים, והיכן עולים על "שדה-המוקשים" של המשמעת הנוקשה, המשמעת-לשמה. בצבאות שור-נים אפשר למצוא דוגמאות למכביר לטובת עמדה זו ואף זו.

— שתי הגישות תלויות הרבה במנטליות של העם, ברוח של חייליו וברמתם המוסרית של מפקדיו. כמו בדברים רבים אחרים קשה מאוד גם כאן להפיק לקח מנסיונם של אחרים. המסורת, הדוגמה האישית, היחסיים ההדדיים בין הפיקוד ואנשי-השורה — כולם תורמים את חלקם לעיצוב הדמות והנהוגים של לוחמי האומה. ואין לחשוש להפרת משמעת — כל פקודה שיתן המפקד בקרב — וזה העיקר — תבוצע!

— כל זה נשמע נכון ויפה. אבל מה יהיה אם תגבר רק אותה מסורת של מה שאתה קורא אחות-לוחמים, המתפרשת בימי-שלום בחיפוי על חולשות ועל פג-מים, — בזלזול (קל אמנם!) במילוי החובה, בטפיחה על שכמו של החייל ה"מסתדר"? כל המצוי אצל ספרות צבאית שמע, שמוע וחזור, על תוצאות עגומות וחמור-רות הבאות מחמת זלזול בחוקי המשמעת. אם רצונך, הרי ניתן למצות ולומר כי זלזול במשמעת הריהו, במהותו ובעיקרו, כבגידה באחות-לוחמים.

— זוהי כבר הפרזה הגונה! מה ענין שמיטה להר-סיני?

— אין זה כלל ענין של "שמיטה והר סיני", אלא דוקא מין במינו. רוצה דוגמה? טוב! מה דעתך אתה: — זקיף שאינו ממלא כראות את תפקידו — בימי שלום! — מתרשל במילוי הוראות שקיבל, ומסתנן הצליח לחדור למחנה וקטל בחברי הזקיף — מהו זקיף זה, האם רק מפר-משמעת או בוגד באחות-לוחמים? ואם המכונית, שמתוך הפרת הוראות-הקבע, לא נבדקה כראוי ביום טיפול, ומחמת הזנחה זו נת-קלקלה בשעת פטרול באיזור מסוכן, ואנשי האויב עטו על אנשיה וחיסלום — האם אותו עובד-סדנא שזלזל בהוראות — האם הנו רק מפר-משמעת או ראשית כל יש לתלות בו אשמת בגידה באחות-לוחמים?

האזנתי בענין לויכוח הישן-חדש והרביתי לח-שוב עליו. כעבור זמן אמרתי בלבי: הבה-אנסה לתרום לו משהו מעל דפי "מערכות". באין מולי מתוכה ממשי — הבה ואחזור על סיפור-מעשה מסוים, שבדומה לו יכול לקרות גם בקטע-זה או אחר של גבול מדינתנו ואשר עלולים להיות

מעורבים בו גם החברים שנפגשתי עמם באותו ערב בקורס.

אינני זוכר אם את העולה בזכרוני עתה קראתי אישם באיזה ספר או שמעתי כולו או קטעים ממנו, מפי חברים מפריינסיונס, או שהננס בליל של השננים, אך לא מקום העלילה ולא זמנה קובי עים כאן.

ובכן, איך היו פותחים ומספרים בתרגיל בצבא הבריטי: „בגבול מתוח בין וריטניה ושכניה מצפון חנו יחידות-צבא. יחידת ההנדסה קיבלה הוראה לסלול דרך לא הרחק מקוי האויב. כדי לחסוך זמן נצטוותה הפלגה המבצעת את העבודה לחנות בישוב אחד קרוב למקום עבודתה. יחידת-האם הקצתה לפלגה יחידת-אבטחה וציותה על מפקד האבטחה לעמוד במגע עם מפקד חיל-המצב בעיירה בה הם חונים. הלה נצטווה לעמוד עמה במגע-אלחוטי ולהחיש לה עזרה בשעת-מצוקה, ולהזעיק תגבורת מיחידת-האם, באם יצטרך.

הימים חלפו, העבודה נתמשכה ללא תקריות. האויב צפה מעבר לגבול בפלסים המבצעים את עבודתם אך לא הפריעם; המלאכה התקדמה וקרבה לסיימה. הפלסים עמלו לסיימה במועד, כראוי ליחידה צבאית השוקדת על שמה הטוב, ואילו אנשי יחידת המשמר היו אכולי-שעמום. הצפיות מבוקר עד לילה, יום אחר יום, ללא מעשה וללא שנוי גון, ומפקדם גם הוא השתעמם; הצב משמרת, החלף משמרת. הצב משמרת — החלף משמרת — ותו לא. מה לו ולאנשי שיו כאן? סתם שגרת-צבא להציב אבטחה! וביצוע המשימה הפך מצות אנשים מלומדה, יוצאים מצוידים ככתוב בהוראות, — תופסים עמדות כביום את-מול, שוהים עד הערב — וחוזרים, ובעיירה — עומד מוקצה למענם רכב וצותו, לסיוע ולחליצה בעת הצורך. אנשי-רכב זה שפר עליהם גורלם. פטורים הם מאימונים ומתרגול — כי יחידת-הכנ הם, וכמעט

בצער שומעים הם כי המלאכה מסתיימת והולכת, ועמה יסתיימו הימים הטובים שזכו בהם כבהיסח-דעת. למען האמת, חיילי האבטחה חיו חיים טובים. המפקד היה בחור הגון וחי בידידות עם אנשיו, והשדל להקל עליהם כיכולתו. כך נמשכו הימים כמעט עד לסיום המשימה. כמעט...

ואז אירע מה שאירע: האויב פתח באש על העובי-דים. הוא שילח את קליעיו גם לעבר יחידת-ההבטחה. ועתה נתברר כי המבטיחים רחוקים מן העובדים. הללו התקדמו במשך עבודתם ואילו מפקד-ההבטחה לא טרח לשנות את עמדותיו עם התקדמות העבודה. ועתה, מתחת לאש, לא יכול להגיע את ההבטחה למקום נוח להגנה על הפלסים. המרגמה — פגזיה לא יכלו להגיע, בטוח שגדל בינתיים, לשטח שבין הגבול ומקום הפלסים ולהגן עליהם מהסתערות חיילי האויב. הוא נאלץ לקרוא לעזרה את הרכב. אבל עתה נתברר לו, להרדתו, כי מכשיר האלחוט שלו אינו פועל. טוללותיו לא נבדקו בבוקר לפני צאתם, ועתה היה המכשיר „מת“. הוא שלח רץ לעיירה (מרחק מספר ק"מ) להזעיק עזרה. ובינתיים — הזמן אינו עומד במקומו, ואינו פועל לטובתו. הוא רואה מרחוק כי לפלסים נגרמו אבידות: פצועים, ואולי אף הרוגים. גם בין אנשיו, שניסו להתקדם, יש נפגעים. באין תגובה יעילה יורד האויב ומתקרב אל הפלסים המתגוננים במידת יכולתם, ותופס לו עמדות טובות מאלו שהיו לו לפני-כן. הזמן שדרוש היה לעזרה להגיע — לפי חישובו — כבר חלף, אך זו טרם באה. (כפי שנתברר אח"כ — לא מצא הרץ את מפקד הרכב במקום, כי „קפץ רגע אל ידידים לשתות כוסית של אחר-הצהריים“). הסמל שלח להפשו, ועבר זמן עד שהחליט להתקשר אל הרמה הגבוהה יותר וקיבל את הפקודה לצאת בלי להמתין למפקדו. הקצין שבמפקדת הרמה הזו היה ער יותר, וציוה להזעיק מיד תגבורת. ואכן, רק הודות לערנותו של זה לא נסתיימה ה„תק-



רית בשואה. האויב שטף את השטח וחיבל בעבודה שנעשתה ובמכשירי-העבודה שנותרו במקום.

ממה נבעו התקלות? האם מרי-צון רע? או מחוסר-נאמנות? או שמא מיחסים פגומים בין המפקד ואנשיו? לא ולא. החידק היה רק חוסר משמעת, חוסר הקפדה

אולי ניתן לסכם את הויכוח בהצבעה-בכתב: מי
 בעד הקפדה, הגיונית ונבונה, על חוקי המשמעת למען
 אחות-הלוחמים ובשמה?
 מי נגד?



במילוין של פקודות כתוצאה מירידת מתח-הכוננות.
 יתכן לומר כי הלקח מן המסופר איננו בתחום
 משמעת הקרב, אלא נוגע בעיקר ל"משמעת-הלוגיסטי-
 טית" אם מותר להתבטא כך, היינו, הקפדה על אותם
 "פכים קטנים" כגון בדיקת סוללות המ"ק, ידיעת
 מקומו של מפקד חיל-המצב, וכדומה. אך הן פכים
 קטנים אלה, "משמעת לוגיסטית" זו, הם המתנים את
 ההצלחה בפעולה-קרבתית, ובלעדיה לא תציל גם מש-
 מעת מבצעת.

יתכן, אמנם, כי יבואו אנשים ויספרו מנסיונם כי
 במסיבות כאלו הצילה לעתים את המצב אחות-
 לוחמים, הסתערות נועזה על האויב לחילוץ חברים-
 לנשק.

אבל, כלום לא פשוט יותר לשמור את אחות-
 הלוחמים — שאין ערוך לחשיבותה — ולא לבזוזה
 כלאחר-יד? כלום לא עדיף הוא להקפיד יותר על
 המשמעת, על מלוי הוראות בכל שעה למען "ידפקו"
 הענינים, ולא תבוזבוז פנינה יקרה זו של אחות-
 לוחמים ולא תהפוך חולין?

מה יעמוד לחיילינו ולמפקדינו בשעת-מבחן? "אחות-לוחמים" — או "שגרת-
 משמעת"? לכאורה, הצגת השאלות משונה: — מדוע "זה או זה" — ולא "גם זה וגם זה?". אך הרי זהו,
 בעצם, כל הענין שבהצגת הדברים ע"י סא"ל ג. ריבלין (עמ' 48) — כי יש ומתנהלים ויכוחים מעין-אלה;
 ועל-כן, אף בשביל להגיע לידי "סינתזה" בראית הצרכים — ואולי עוד יותר בשביל לפזר אי-הבנות,
 ו"מוסכמות" שלא נבחנו עד-תומן — היה הצורך להציג בצורת סיפור-בירור זה את השאלה על שני
 חלקיה.

א מ ר ו ת

גורם גדול, לעתים מכריע, במלחמות של זמננו הוא גורם התכנון. מצויות שתי
 גישות אליו. האחת (והיא אופינית בדור האחרון למצביאים בארצות דוברות-האנגלית)
 רואה את התכנית, שפותחה ופורטה לכל סעיפיה ודקדוקיה, כנתיב-הסלול, ולוח-הזמנים
 הקבוע, שלפיו יש ללכת וממנו אין לסטות, ושכל שלב ובחינה בו חייבים להתבצע
 ולהתקיים כמתוכנן. ואילו הגישה האחרת רואה בתכניתו של מבצע קו-מחשבה —
 וכן דוגמה-ממחישה לאפשרות מסוימת של הגשמת אותו מבצע; אך היא מביאה מראש
 בחשבון את האפשרות (את הודאות-כמעט) של שינויים ותמורות שיבואו בנתונים
 ובגורמים של המבצע — ועל-כן גם בדרך-הגשמתו — והיא נכונה להסתגלות לאלה,
 לתיקוני-תכנית מהירים ואף לנקיטה בדרך חדשה.

עם לקחי מבצע-לבנון של ארה"ב

פה ופעם מעט שם. אין פתרונה פתרון צבאי גרידה; הצבא נועד להיות רק סמל תקיפות-ההחלטה, משען לדפלומטים, כלכלנים, מחנכים ומעצבי-דעת-ציבור, שהם חייבים לצעוד-בראש. אך כוח-תומך זה — חיל-הצבא — הכרח שיהיה חזק-דיו ונכון-דיו בכדי שיתקבל על הדעת בתור מכשיר בר-תכלית".

* * *

"ממש כשם שכוח-האוויר, לבדו, לא יכול היה לבלום את תנופתם, הפורצת-דרומה, של כוחות צפון-קוריאניים, ב-1950 — כן אין ביכולתו של כוח-האוויר כיום, ואפילו בעזרת כלי-זין גרעיניים, לעצור כוחות אשר יגלו-קדימה דרך הג'ונגלים וההרים של ארצות-הספר, כשאין להבחין בהם ואינם נפגעים. רק לכשיתקבץ התוקפן למול איזה מחסום של כוחות-קרקע מגינים — מתחיל הוא להוות מטרות "משתלמות" לכלי-זין גרעיניים או אף "מקור-בלים".

מטוסים וטילים שהם לבדם, הרי הם חסרי-ישע. כאותו פטיש ללא-סדן, הולמים הם באויר — מבלי השג תכלית, לשוא.

נקודת-המבט האומרת "תגמול-גרעיני" — המ-אורעות פסחו עליה. זהו מענה סטטי לאיום דינאמי, כשהוא מגיע אל קץ-מסקנותיו ההגיוני. לא יהיה בו כדי לתת לאומה אמצעים צבאיים להגיב על מין "סואץ", "לבנון", "קוריאה", "הודו-סין" או "אינדו-נזיה". הרי שהוא יפתור את כל הבעיות הקטנות-יותר ע"י שיטיל את אוכלוסיתן של צ'יקאגו, פיטס-בורג, וושינגטון, קייב, מוסקבה ולנינגראד אל כפות-המאזנים. האם לא ברור, מהי הבחירה?

* * *

מדברי גנרל ג'ימס גבין
מי שהיה סגן ראש המטה
של צבא ארצות הברית.

להשתמש במפציץ "גרעיני" איסטרטגי, כ-52 B לטיפול במלחמה מקומית מוגבלת — כמוהו כשי-מוש בתותח-הוביצר בינוני בן 155 מ"מ לפעולה נגד אדם שעבר כללי תנועת המכוניות ברחובות.

מדברי הסנטור ג'ון קנדי, בנאום על מדיניות-ההגנה לפני הסנט של ארה"ב, סתו 1958:
"מנסיוננו בלבנון ודאי שנתברר לכולם, כי חסרה לנו המידה של יכולת ההיסע-בים, ושל יכולת-ההיטס, שהנה הכרחית בשביל שהתערבותנו במלח-מה-מוגבלת תיעשה באותה מהירות, באותה הבחנה ובאותו כושר של ביצוע תפקידים מגוונים ביותר, אשר יתכן מאוד ובלעדיהם אי-אפשר יהיה כלל להשיג כי תשאר מלחמה מוגבלת — ולהשיג זאת מבלי להחליש את עצמת-התגמול שהנה בגדר "הדי-בור האחרון" שלנו".

* * *

מן ההגבות של כותבי המאמרים הראשיים בירחון "אָרמ"י" האמריקאי על שילוח הגייסות למזרח-התיכון:

"לא מטוסי-הפצצה הטסים מעל למזרח-התיכון, ולא אניות-מלחמה החונות בים למול חופי לבנון — אין ביכולתם לבצע את המשימה דקת-ההבחנה וה-קשה העומדת בפני כוחות שנשלחו לתעודה כזו".

* * *

"המכשיר לביצועה של החלטה כזו — המכשיר התכליתי היחיד — הרי הם אנשים החמושים בכלי-זין; ולא כלי-זין שאנשים משמשים אותם".

* * *

"מהלך המאורעות במזרח-התיכון מבליט את העוב-דה, כי קור-המדיניות האומר: נבחר באותם כלי-זין הנותנים "זבנג", גדול-יותר בעד כל דולר שנוציא' — לקוי הוא בחסר; והוא משאיר אומה זו, ובני-בריתה, חשופים במידה מסוכנת בפני תוקר פנות ע"י גרורים של יריב, או אף ע"י עושי-דברו בלא-יודעין".

* * *

"הבעיה — שזרשה לא במזרח-התיכון בלבד, אלא לכל אורכו של קו-הקפי נרחב. הבעיה היא כיצד לעצור תוקפנות "מכרסמת" — מכרסמת פעם מעט

מסע נפוליון בארץ-ישראל

פתח-דבר

מימי קדם ועד ימינו אלה לא חדלה ארץ-ישראל, ארץ-המעבר המובהקת שבחוף-המזרח של היס-התיכון, מלשמש זירה למלחמות. מהמלחמות שהתחוללו בה בתקופה החדשה, שטרם זכתה לתיאור מפורט ולניתוח מקיף בשפה העברית הנה, מסע-המלחמה של הנג'ל הצרפתי בונאפארטה (שנודע לאחר-מכן כקיסר נפוליון הראשון) בשנת 1799. רב הענין שבחקר מסע זה כבחקר שאר המלחמות בארץ זאת, לפניו ואחריו, מטרת סקירה זו — לתאר ולסכמו! עלי להדגיש שהחלק התיאורי מטתמך בעיקרו על עדות המציאי עצמו. בשביו, באי "הלנה-הקדושה" (1815—1821), הכתיב זכרונותיו לשותפיו-לנגלות. הזכרונות פורסמו-ברבים בגרסאות אחדות. אני מסתמך על גרסתו של נג'ל ברטראנד, בה מהוה תיאור ה"מסע המצרי-הסורי" את הכרכים השלישי והרביעי. אין זה תיאור בלתי-משוחד, והוא אף נכתב אחר זמן רב. זאת יש לזכור בעת אומדן מהימנותו של פרט זה או אחר טוב יעשה הקורא אם יסתייג, בעת העיון בסקירה זו, במפה (מוטב בקנה מידה של 1:100.000); אם כי בשטחי הקרבות, חזלו גם שינויים טופוגרפיים (לדוג' מה: אז טרם נכרתה תעלת-סואץ).



א. המבואות למסע

א. הרקע הפוליטי

בשנת 1789 פרצה המהפכה הצרפתית הגדולה. במהלכה, מוג'ר בשנת 1792 המשטר המלוכני בצרפת — המלוכות האירוסיות נתאגדו לקואליציה אנטי-צרפתית (ה"קואליציה הראשונה") ואסרו מלחמה על צרפת. נפוליון בונאפארטה, אשר בשנות המהפכה מילא תפקידים צבאיים שונים, נתמנה בשנת 1796, בפתח שלב חדש של "מלחמת הקואליציה הראשונה" ואסרו מלחמה על צרפת. נפוליון בונאפארטה, זה הלך מחיל אל חיל (ידועים "ששה הנצחונות בששה ימים" שבוחזלים מסעו זה).

אחרי שורת נצחונותיו על האוסטרים כורת בונאפארטה את חוזה-השלום עם אוסטריה (ב' 17 באוקטובר 1797, בקאמר פורמיון). הוא חוזר בסוף השנה הזאת כמנצח לפריס. מכל אויבי צרפת היתה עתה אנגליה היחידה שנשארה במצב מלחמה אתה. וכאן אנו מגיעים לתקופה ערב "המסע המצרי-סורי".

ב. הרקע האסטרטגי

סיבות אוביקטיביות רבות הניעו, מבחינה מדינית ואסטרטגית, את הדירקטוריון להגיע בשנת 1798 לכלל-החלטה על שיגור חיל-משלוח לכיבוש מצרים.

קשרי-מסחר ישנים אשר לסוחרים דרום-צרפת במזרח הים-התיכון, יצרו ענין בהגברת ההשפעה הפוליטית הצרפתית באותן ארצות. אך בהיות השלטון, התורכיה-להלכה, מרושל ורקוב — לא היה בסיס בטוח לקיום מסחר זה.

1. הגני מצרף בסוף הסקירה רשימה ביבלוגרפית של המקורות אשר שימשוני.
2. על קרבות אלה — ראה בפרק "מערכת מונטנוטה", בספר "אמנות-המלחמה", מאת קול-לויט א. ברן, אשר הופיע לאיזמן בעברית, בהוצאת "מערכות".

ג. הרקע האישי

אך היו גם סיבות „סובייקטיביות“, לדירקטוריון ולבונא פרטה, להכרעה (שנפלה ב-5 במרס 1798) בעד ביצוע המסע למצרים.

הדירקטוריון, שמעמדו לא היה איתן ביותר, ראה בחרדה עלית קרנו של המנצח המהולל — וחשש שעלול לבוא יום בו, בעזרת הצבא, יטול הלו את השלטון. לכן, לא חששו לשגרר בראש צבא מעולה הרחק מגבולות צרפת (מה גם שמכמו על כשרונותיו כמצביא וקליו שישגי לצרפת כל אותם היתרונות שהוכרו לעיל), ואילו נפוליון חשש שאם ישב באפס-מעשה בפרים — ידעך זוהר נצחוננו ויישכח. אם אמנם קיוה הוא להגיע לשלטון בצרפת, טרם ראה את המצב בשל לכך.

ד. הרכב חיל-המשלוח הצרפתי

חיל-המשלוח מנה בסך הכל כ-30,000 חייל, ובראש מטהו של בונאפארטה כיהן גנרל ברטיה — זה אשר הוסיף לכהן בתפקיד זה משך כל תקופת עליתו של נפוליון לגדולה. בחיל היו 5 דיביזיות-רגלים (ככ"א 4800 חייל, כשבכל דיביזיה כלולות שלוש „חצי-הבריגדות“ בלבד), ודיביזיות פרשים בת 4000 חיילים לערך, אמנם בלי סוסים (פרט ל-150). — לפי מקור אחר — 300 פרש, אך עם הרתמות ואוכפיי-הסוסים. את מרבית הסוסים לדיביזיה זו ולארטילריה, נתכנו להשיג במצרים. התותחנים מנו כ-3000 איש.

מפקדי הדיביזיות היו גנרלים קלבר, דוא, בון, מנו, רייניה; מפקד הפרשים היה דיומא². מבלד מפקדים אלה, השתייכו לחיל-המשלוח אחדים שנתפרסמו כמרשלים, במהלך התקופה הנפולינית, כגון דבו, מירא, לגיונו, מרמון ואחרים.

בונאפארטה לא רק בחר במיטב המפקדים של צבא צרפת אלא אף ברר אישית רבים מהתוגרים — בעיקר מתוך ה„ארמיה-דאיטליה“ המוכרת לו, ובהתחשב במאמץ המיוחד שידרש בזירת-הקרב הצפויה. את טיבה של זירה זו למד נפוליון במדוקדק, מתוך ספרי גאוגרפיה וספרי מסעות, אכן, ב-2 ביולי 1798 עלה בונאפארטה בחוף אלכסנדריה — וב-20 ביולי כבר מיגר את צבא-הממלוכים בשערי קהיר. שנת 1798 הוקדשה להשתלטות על מצרים כולה, לארגון האדמיניסטרציה ולציוד הצבא באמצעים החסרים לו (כגון סוסים, אספקה וכו'), וכן לסיגולו אל תנאי האקלים.

1) מענין להזכיר כאן שבתקופה מוקדמת-יותר הגיש הפילוסוף הגרמני לייבניץ תזכיר למלך לואי ה-14 מצרפת, בו הוא הציע לכבוש את מצרים כדי לערער את מעמדם של ההולנדים ששלטו אז בכל המזרח.
2) אביו של הרומניסט הנוודע, בעל „שלושת המוסקטרים“.

שנית, צרפת הפסידה את רוב מושבותיה (באמריקה ובהודו), והממשלה רצתה במושבות חדשות תחתן.

שלישית, — השפיעה הדעה שניתן ממצרים לסכן את מעמדם של מתחרים מסחריים-פוליטיים בהודו. האנגלים התבססו יותר ויותר בהודו, אך טרם השתלטו כליל על התנגדות הנסיכויות והשבטים שם¹. בונאפארטה מונה אמנם, עם שובו מאיטליה, למפקדה של ה„ארמיה-דאנגליה“, שחנתה לאורך החוף-הצפון-צרפתי ושנועדה לפלוש לאיים הב-ריטיים, אך הוא טען כי אפשר לאיים על אנגליה ביתר-הצלחה לא דרך מיצר-לאמאנש, בו שולט הצי הבריטי העדיף, כי אם ע"י כיבוש מצרים, ויצירת בסיס לפעולה כנגד עצמת אנגליה בהודו.

לפי הרשום בזכרונותיו, קיוה נפוליון שלאחר הקמת „בסיס מוצק“ במצרים לא יהיה זה גועז-זמדי להוליך גייסות בדרך היבשה להודו! „המרחק מקהיר לאינדוס אינו רב-יותר מאשר מבאיזון למוסקבה. גיס-רכוב בן 60,000 איש, עם 50,000 גמלים ו-10,000 סוסים, מצויד באספקה לחמשים יום ובמים לששה ימים, יגיע בארבעים יום לנהר פרט; ותוך ארבעה חודשים — לאינדוס. שם יימצא בין העמים ההינ-דוסטניים, המצפים בקוצר-רוח לפרוק את העול המדכא אותם“, ועוד: — „יש בכוחה של מצרים לספק את הכל:— 10,000 סוסים, 15,000 פרדות ו-50,000 גמלים. אין בה מחסור בנאותות-מים, אורז, קמה, ובל שאר הדרוש למסע כזה. כל הבנין הזה יכול להתבסס על היאחזות בטוחה בארץ מצרים בלבד“.



„נפוליון לפני הפירמידות“
(לפי תמונת לאמי)

ב. בשערי הארץ

א. הרקע האופרטיבי

יאיר לו פנים, יהנה במרס 1800 על חוף האינדוס, עם גיס בן 40.000 חייל או יותר. הוא החל כבר לטוות חוטים דיפלומטיים, להבטחת אהדת מדינות המזרח למסע כזה.

ב. תכנון המסע

יחסי הכוחות הצפויים היו כדלהלן:—

מצד "ג'זאר" עמדו, כאמור, חלוצי בן 4000 חייל באל-ערשי ומשמר-קדמי בן 10.000 איש בעזה²; לזה האחרון צפויים היו להצטרף גיס בן 10.000 איש מדמשק, וגיס אחר, בן 8000 חייל — מירוש-לים. כן ציפו לבואם של שני גופי-צבא נוספים, כ"א בן 10.000 איש לערך — מחלב ומעירק. כל הכוח הזה נתמך ע"י ארטילריה בת 40 קני-תותח, מופעלת ע"י תותחנים בעלי אימון צרפתי, שנמצאו ביפו.

לקראת מסע-טוריה ארגן נפוליון את הארמיה שלו בשלושה קורפוסים: — קורפוס בן 6500 איש, שבמצרים-עילית; קורפוס בן 10.000 חייל, שבמצרים-תחתית; הקורפוס-הסורי, בן 13.000 חיילים. האחרון כלל 4 דיביזיות, של לך, בון, רייניה וקלבר (אך בשל חלוקת הארמיה לשלושה קורפוסים מנתה כל דיביזיה 2500 איש בלבד), וכן 800 פרשים (לפי ידיעה אחרת — 900) ו-1500 או 1400 תותחנים, ויחידת "מורי-הדרך" ("גידים"). בכל דיביזיה היו 6 תותחני-שדה, ולפרשים וליחידות "מורי-הדרך" בת 600 האיש (שמילאה גם תפקידים של משמר-הראש) — גם-כן 6 תותחים לכ"א. עם צותים רכובים — ביחד 36 קני-תותח אורגניים, ובנוסף היו לקורפוס 16 תותחים, הוביצרים ומרגמות של-מצור — בסה"כ 52 תותחים. 12 כלי-מצור כבדים-ביותר, שלא ניתן היה לטלטלם דרך חולות המדבר, הוטענו בספינות קטנות, כדי לשגרם בשעת הצורך למקום הדרוש לחיל-המשלוח (ובכדי להבטיח את המסע בפני תקלות הכרוכות ב"מזל-מלחמה" — הוטענה מערכת-כלי-מצור מקבילה, בת 16 קני-תותח אף היא, בשלוש פריגטות צרפתיות בנמל אלכסנדריה). הציוד ההנדסי, להבקעת מבצרים וביצורים, היה לפי התקנים של הימים ההם מושלם.

ג. התכנון הלוגיסטי

הבעיות המנהלתיות שבפני "חיל-המשלוח הסורי" היו נכבדות ביותר. ההמורה שבכולן היתה כמובן

להלכה, לא היתה הפלישה למצרים מכוונת כנגד רבונות השולטן התורכי אלא להענשת הממלוכים, השכבה השלטת במצרים; והסבר זה הופך ע"י בונאפארטה והממשלה הצרפתית, שליטי תורכיה פסחו על שני הסעיפים: — האם לקבל הסבר זה — או לצאת כיריב חוצץ נגד הצרפתים? לבסוף סייעה לקבלת ההחלטה השמדת הצי הצרפתי, ע"י נלסון, בחוף אפוקיר. הדבר ניתק את חיל-המשלוח הצרפתי מן המטרופולין ומקבלת תגבורת וציוד — והניע את שליטי תורכיה לפעולות צבאיות כנגד הפולש.

בסוף 1798 מתארגנים שני מחנות תורכיים למלחמה בנפוליון. הראשון מתארגן בסוריה, בפיקודו של אחמד פשה, המכונה "ג'זאר" (דהיינו "הקצב"); ואילו השני מתכנס באי רודוס. הידיעות שבידי בונאפארטה היו כי כל מחנה ימנה כ-50.000 לוחמים, וביוני 1799 יפלוש המחנה הסורי דרך מדבר סיני למצרים — בעוד שהמחנה מרודוס ינחות בצפון מצרים, בסיוע הצי הבריטי.

בסוף שנת 1798 כמעט והסתיים כינוס המחנה הסורי, וג'זר משגר חיל-חלוצי בן 4000 חייל לאל-ערשי, מחזיק את עזה בכוח של 8000 חיילים בעוד שבערי ארץ-ישראל נצברת האפסניה לגיס זה. הארטילריה של המחנה כולו, אשר הגיעה ממרכז תורכיה מתרכזת ביפו.

נפוליון כמנהגו בעבר ובעתיד מחליט להכות, במרבית כוחו, כל מחנה בנפרד — ופונה תחילה נגד המחנה הסורי, טרם יהיה המחנה שברודוס מוכן לנחיתתו במצרים. עוד קודם לכן, תוך ראית-הנולד, הציג את דיביזיות רייניה בצלחיה, בואך צפון-סיני¹.

נראה לו לנפוליון שבנקל יוכל לכבוש את אל-ערשי, יפו, עזה ועכו, ובעקבות הצלחות אלה יוכל להרים את נס המרד נגד תורכיה בקרב הנוצרים הסוריים (בעיקר המארוניטים) והדרוזים, וע"י כך להגדיל את חילו. הוא סבר שיעלה בידו לכבוש את דמשק וחלב עד יוני 1799. באם המזל

1) 20⁰⁰⁰ ק"מ מערבית לקנטרה של ימינו.

2) במקום אחר ציין נפוליון את עצמתו של הכוח שליך עזה כשמונה אלפים חייל. — המער.



מערב מול מזרח

סים מקומיים, היה ביכולתם להתמודד עם הממלוכים. הממלוך-הפרט היה חזק מן הצרפתי; הוא היה בעל אימון עדיף וחמוש עדיף. מאה ממלוכים יכלו להתכתש, תוך סיכוי של הצלחה עם מאה צרפתים; אך משנתקלו שתי יחידות שוות, בעצמה מעל ל-200 איש, זו בזו — היו כל הסיכויים לצד הצרפתים. הממלוכים נלחמו ללא סדר; הם התפזרו לצדדים כדי ללפות את אנפי האויב ולתקפו בעורפו. והנה מעשה: — יחידת צרפתים בת 300 חיילים נערכה בשלושה דרגים (שורות); הדרג השני, ביצע תפנית (מחציתו הימנית — ימינה והשמאלית — שמאלה), ונערך משמאל ומימין לאנפי הדרג הראשון. פרשי האויב שהחלו נעים על-מנת להקיף את אנפי הדרג הראשון, נעצרו אזי כדי לרכב מסביב לאגפים של המערך החדש; עתה ביצע הדרג הצרפתי השלישי אותו התמרון — ובו ברע פתח כל המערך באש; אצל הממלוך כים נוצרה אנדרלמוסיה, והם פינו את שדה הקרב. הארכנו במעט בתיאור זה, אך הוא מכניסנו לאוירת אורחיה-הלחימה של הימים ההם ותכסיסיה.

1) "Carré" — תבנית מרובעת, בה נערך חיל-הרגלים בימים ההם ל"הגנה-היקפית" כשהוא נתקל באויב עדיף, ובעיקר לנוכח הסתערות פרשים. 2) להבנת ביטוי זה יש להזכיר "ההיערכות ברי-בוע" נועדה גם לסייע לשמירת רציפות האש של המתגוננים — דבר אשר בימים ההם של "רובה-חלמיש" הנטען באטיות, היה חיוני ביותר לנוכח הסתערות פרשים. בעוד ששתי הראשונות ירו — נצרה השורה השלישית את אשה; והיא ש"מילאה את הפ"רץ", ע"י הירי שלה, בשעה ששתי השורות הראשונות טענו-מחדש את רובהיהן; וחזרו חלילה. — המערך. 3) הטקטיקה הצרפתית בתקופת המהפכה ונפוליון היתה מושתתת על פעולה בשדרות מכוונות (בהתקפה — להבדיל מ"ריבועים" בהגנה, כניל) אשר לרוב היו נעות לפניהן שורות, צפופות-ייחסית, של קלעים. הפועלים-במפורז, ע"י ירי והתקדמות גמישים. כלומר, כאן לפנינו גילוי טקטיקה התקפתית של צרפתים כלפי האויב המזרחי — אלא שגם בה, במקרה של התקפת פרשים, הונהג טכסיס התגוננותי, כמוסבר בתיאורו של נפוליון. — המערך. 4) דהיינו — הבידואים להבדיל מן הממלוכים. — המערך.

אורחיה-הלחימה של בונאפארטה כנגד יריביו בני המזרח הושתת על השואתם ובהיתנם של אופך-הלחימה של הצרפתים מזה ושל הערבים מזה, כפי שהוא עצמו מגדירם בזכרונותיו: — "הערבים לעולם לא החזיקו מעמד תחת אש חיל-הרגלים הצרפתי; הממלוכים, אם כי בתחילה העיזו פנים, נוכחו במהרה בנחיתותם ובאייכותם להבקיע את שורות הצרפתיים. נסיינם מהמערכה לרגלי הפירמידות למדם שלא לזלזל בכוחות רגליים. כתוצאה, יכלו מאה רגלים (צרפתיים) לעבור בארץ שתי-וערב; ואפילו נתקלו ב-700 עד 800 ממלוכים, היו אלה נמנעים מלהתקיפם. בשלוש המערכות הראשונות נערכו ה"ריבועים" הצרפתיים ששה "דרגים" (שורות) לעומק; למשך תקופה ארוכה נשא כל חייל מטה מרוקע-ברזל, באורך של 4 רגל ועובי של אינץ', כשמחזברים אליו לכל צד שלשלאות באורך של שמונה אינץ'. מטות אלה שימשו להגנת חיל-הרגלים (מין "הגנה נ"ט" שמודה של הרגלים בימים ההם — י.ו.). אך כשנתבררה בעליל העדיפות הצרפתית על האויב, נטשו אמצעי-הירות אלה; והריבועים נערכו בשלוש שורות, לעתים אפילו בשתיים בלבד. לקצינים ניתנה הפקודה לפתוח באש של שתי שורות; כאשר חיל-הפרשים הממלוכי יתקרב כדי מאתים וארבעים מטר לערך; כי לו נתנו לו לקרב יותר, לא ניתן היה עוד לעצור בעד הסוסים בדהרתם המלאה... אף כשנשלחו קלעים-במפורז; נגד בדואים או ממלוכים, צעדו תמיד בקבוצות של ארבעה — ויצרו מיד "ריבועים" בזעיר-אנפין, גב-אל-גב, בפנותם לארבעת כיווני-הרוח, מדי זנוק פרשים לקראתם. דבר זה היה מוציא את פרשי האויב מן הכלים. כמוכן, קרה אפילו לעתים שגם קלע בודד, איתן-ברוחו, הפיל בירית-רובה אחת את הפרש התוקף; אך את זאת אין להניח בתורת כלל.

*

הערבים לעולם לא עמדו מול התקפת חיל-הפרשים הצרפתי, אלא אם כן עלו עליו לפחות ארבעה מוגים. הממלוכים, לעומת זאת, הכריזו בקוליקולות על ביום לפרשים הצרפתיים; אך כאשר צוידו אלה בסר-

בעית צליחת מדבר סיני — מצלחיה ועד עזה. לפי הערכת הצרפתים נחלקה דרך זו לשלושה קטעים: —
 א — מצלחיה לקטיה (1); ב — מקטיה לאל-עריש;
 ג — מאל-עריש לעזה.

הקטע הראשון השתרע על דרך שוממה לחלו-טין של כ-70 ק"מ ללא מים, ללא צל וצמחיה כל שהיא. אורחות רגילות עברו קטע זה בעשרים שעות צעדה. קטיה עצמה הנה נאות-מדבר עם שתי בארות של מיישתיה, ובשנת 1799 היו בה כ-1000 עצייתמר. מרחק משפת הים — כ-18 ק"מ.

אורך הקטע השני, מקטיה לאל-עריש הנו כ-110 ק"מ. אורחה עוברת מרחק זה ב-32 שעות צעדה. בכברת-דרך זו מצויות היו שלוש בארות, אם כי לפי חישובי הצרפתים מימיהן הספיקו לגדוד או שנים בלבד. היות והן נמצאו במרחקים שונים פחות או יותר, שימשו הן גם כמקומות

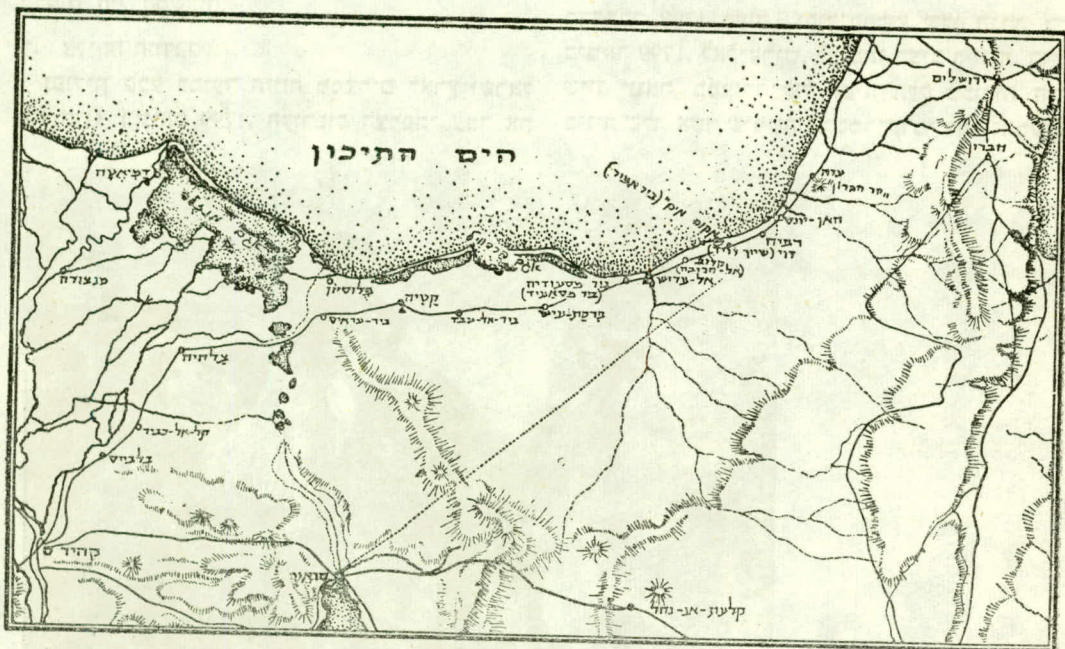
(1) הקורא ימצא מקום זה במפה מדרום למסילת הברזל אל-עריש-קנטרה, בין תחנות רומני ואנגילה.

חניה אפשריים. באר בירא-אל-עבד (1) נמצאה כ-29 ק"מ מקטיה; השניה, הנה בירכת-אל עיש (2) ואילו הבאר השלישית, ביר-מסעודיה (3), היתה מרוחקת מהשניה ב-35 ק"מ, וממנה לאל-עריש כ-13 ק"מ. גם באר זו מרוחקת משפת הים כ-10 ק"מ בלבד. באל-עריש היו אז שש בארות, שבכוחן לספק מים לגיס בן 15,000 — 20,000 איש, וכן אלפי תמרים אשר הצלו למחנה שלם. כן היה בה נמל קטן שניתן היה להשתמש בו.

מרחק הקטע השלישי, בין אל-עריש לעזה, הוא כ-80 ק"מ. אורחות נזקקו ל-23—24 שעות צעדה בשביל לעברו. כאן רבות יותר הבארות; והחל מחני-יונס, אין השטח מדברי כלל.

לפי חישובים אלה יודקק הצבא לצליחת מיצר-סואץ והמדבר, לשנים-עשר יום, בהם כלול יום מנוחה בקטיה ויום מנוחה באל-עריש. הזכרתי בתי-אורי את מרחקי מקומות החניה משפת-הים, כי בין שיקוליו הלוגיסטיים של בוגאפארטה היתה כלולה גם אפשרות של אספקה מן הים תוך כדי המסע.

- (1) הקורא ימצא מקום זה במפה בתחנת רכבת בקו אל-עריש קנטרה, בערך במחצית המרחק בין קנטרה לאל-עריש;
- (2) לא הצלחתי לאתר מקום זה במפה של ימינו, אך יש להניח שהמקום נמצא בקרבת תחנת הרכבת מזר.
- (3) הקורא ימצאה בנקל מערבה לאל-עריש.



זירת המסע לארץ-ישראל
 (לפי מפה מתקופת נפוליון)

אך למעשה נתגלה דבר זה כבלתי־אפשרי, בשל רדידות מִי־הים בסמוך לחופים.

בדרך כלל, על הקורא לזכור, בחשבו על תנאי המסע, שבשנת־1779 לא היו קיימים תעלת־סואץ, רשת הדרכים והכבישים הנוכחית, וכמובן גם לא מסילת־הברזל, כי בחירת עונת החורף לצליחת המדבר הפחיתה את כמויות המים הנדרשות. בכל זאת נשארה אספקת המים לחיילים ולבהמות הבעיה בהא הידיעה, אם כי מספוא ועצי־הסקה, שלא היו מצויים במדבר, היוו סוגיה לוגיסטית נכבדה. הפתרון הלוגיסטי היה כלהלן: — הוקצו 1000 גמלים לשאת את מצרכי המזון ל־14,000 חיל, וכן מספוא ל־3,000 סוסי חיל־הפרשים, המפקדה והארטילריה; הכל — לשבועיים. 2000 גמלים נשאו מים לשלושה ימים, בהתחשב ביכולת ההצטיידות־מחדש בבארות קטיה ואל־עריש. מתוך 3000 החמורים שצורפו למחנה נתנו לכל 10 חיילים־רגלים חמור לנשיאת חלק מחגורת־המסע. סידור זה איפשר לכל חייל להפחית את מטענו בשבעה וחצי ק"ג בערך. בימינו ובשפתנו, היינו מכנים דבר זה כ"תובלת־דרג־לוחם" בזעיר־אנפין של הכיתה.

בתכנונו המנהלתי הכולל קבע נפוליון הקמת בסיסי־אספקה בצלחיה, קטיה ואל־עריש, בד־בבד עם התקדמות חיל־המשלוח.

ד. צליחת המדבר

נפוליון קבע כמועד תזווה ממצרים לארץ־ישראל את ה־31 בינואר 1799. הקורפוס הצרפתי עבר את

בזכרונותיו עורך נפוליון מעין "סיווג" מכשולים אשר סוגי קרקע שונים שמים בורכו של התכנון המבצעי והלוגיסטי. הוא קובע שבמקום הראשון עומד המדבר; במקום השני — רוכסי הרים, כגון האלפים (ואין לשכוח שנפוליון התנסה בחצייתם של אלה); ואילו לשטח מבוטרי־נהרות קובע הוא את המקום השלישי — ונימוקיו עמו: תמיד מעשה מסובך ומכביד הוא לשאת עם הצבא את כל מזונו; אך קשה פיעשרים (לפי הערכתו) לשאת גם מים, מספוא ועצי־הסקה) דברים שמשקלם רב ונפחם גדול, וקשה לטלטלם ממקום למקום; בעוד שבזירות־קרב לא־מדבריות נתן להשיגם מטוב־הארץ עצמה (כבטיסת ההספקה הנהירה בצבאות־צרפת בימים ההם).

70 הק"מ שבין צלחיה לקטיה במשך יומיים, אך הכבודה (גמלים, קרונות וארטילריה) נזקקה לכך לשלושה ימים. את הקטע מקטיה עד למבואות אל־עריש, כ־110 ק"מ, הוא סיים בשלושה וחצי ימים. כמובן, שלא כל חיל־המשלוח בכללו נע ממקום למקום כגוף אחד, ודבר זה הוכתב בעיקר ע"י תפוקת הבארות בדרך ומקומות הצל לחניות.

המפקד הקדמי מטעם ג'ואר, עבדאלה, הגיע ב־20 בדצמבר 1798 לעזה; וחיל־החלוץ שלו הגיע, ב־2 בינואר 1799, לאל־עריש. לעומתו הציב ריינייה, בראשית ינואר, במצודה של קטיה חלק מכווחות הדי־ביזיה שלו, אשר שימשה כמשמר־קדמי לחיל־המשלוח



נפוליון במסע במדבר
(לפי תמונת ראפא)

הצרפתי. ב-23 בינואר קידם את מפקדתו-הוא לצל-
 חיה; וב-5 בפברואר — לקטיה. ב-6 בו יוצא הוא
 את קטיה עם כל כוחו, וב-8 מגיע לביר-מסעודיה.
 דיביות קלבר, שחנתה בצפון-מצרים, סביב דמי-
 אטה, חצתה בכלי-שיט קטנים את אגם מנולה (1)
 וב-6 בפברואר נתרכזה בקירבת אט-טינה, כ-9 ק"מ
 מערבית לקטיה. משם יוצא קלבר לדרך — ומגיע
 בבוקרו של ה-12 למבואות אל-עריש.
 נפוליון עצמו מקבל ב-11 בפברואר, בקרבת צל-
 חיה, תשדורת מדאיגה (מ-9 בפברואר) מאת רינייה,
 מביר-מסעודיה. הוא עולה על גמל — ומופיע עם
 שחר יום ה-15 בפברואר אצל הכוחות הצרים על
 אל-עריש.

יתר הכוח — דהיינו דיביות בון ולן, המטה
 והארטילריה של החיל (כלומר, פרט לזו הכלולה
 אורגנית בדיביות) — חנו בליל ה-12 בצלחיה,
 בליל ה-14 בקטיה, ב-15 בביר-אל-עבד, ב-16 בביר-
 כת אל-עיש וב-17 בביר-מסעודיה. בין ה-18 — ל-
 20 בפברואר מתכנס כל הקורפוס לפני אל-עריש.
 נפוליון מודיע לעורף בוז הלשון: — „ארבע דיבי-
 זיות-הרגלים וחיל-הפרשים התאחדו במבואות אל-
 עריש, לאחר שצלחו את המדבר בקלות הודות
 לצעדים שננקטו-מראש“. בולטת כאן נימת שביעות-
 הרצון של המצביא מתכנון שלב ראשון זה, ומבי-
 צועו. אכן, הקורא העברי אשר מכיר נוף צפון-סיני
 ואקלימו — ואשר ניסה לדמות בעיני-רוחו את השטח
 בלעדי כל אותם שינויים ושיפורים בו, שהנם פרי
 תקופתנו — לא יוכל להתכחש לצדקת הרגשה זו.

ה. כיבוש אל-עריש

בימים ההם כללה אל-עריש כפר בנוי-אבן, עם
 אוכלוסיה בת 500—600 תושבים, וכן מצודה הבנויה
 לבנים שרופות, במרחק של כשני ק"מ משפת-הים.
 4000 התורכים החזיקו במצודה, בכפר (בחיפוי
 תותחי המצודה), וכן בכל בארות וחורשות-התמרים
 הסמוכות. לרשותם עמדו, במצודה, שלושה תותחים.
 רינייה, שהגיע עם הדיביות שלו ב-8 בפברואר
 לביר-מסעודיה, תפס למחרת, ב-8 בבוקר, עמדה לפני
 אל-עריש במרחק-טוח-ארטילריה (של הימים ההם,
 כמובן). היערכות התורכים הכריחה אותו להאחו
 ברכס החשוף מכל צמחיה וחסר מים. משבוי שנפל
 לידיו שמע שעבדאלה יצא עם 8000 חייל ו-12 תו-
 תחים מעזה לחילוף המצודה. המערך התורכי היה

ן הקורא ימצא אותו בקרבת פורט-סעיד של ימינו.



טלת על עצמה את המצור על המצודה — ואילו
 רינייה מכנס את עוצבתו בחורשת התמרים שבגדת-
 השמאל של נחל-מצרים, ממול למערכו של עבדאלה.
 את ה-13 וה-14 בפברואר מקדיש רינייה לסיורים,
 למתן פקודות ולתדריכים מפורטים למפקדי המשנה,
 כי תכניתו היא להכות את עבדאלה בהתקפת לילה.
 אפרט בתיאור מבצע זה, כי היה בו כל מה שנדרש
 מהתקפת-לילה מעולה. בשעה 2300 ב-14 בפברואר
 נוטשת הדיביות את חניתה וצועדת כ-4—5 ק"מ
 במעלה נחל-מצרים, צולחת שם את הואדי ונערכת
 בעברו השני במערך-הסתערות, כששמאלה נשען אל
 שפת-הנחל, ואילו אגפה הימני משתרע אל-מעבר
 לאגף השמאל של האויב — והמערך כולו ניצב אנ-
 כית למערכו של עבדאלה. בדממה מוחלטת נערכים

כאלה בזה-אחר-זה ("מקבילות"), ופתיחת "חפירות-התקרבות", בויגוגים אלכסוניים — כדי לאפשר למסתערים להתקדם אל חומת המצודה עד כמה שאפשר וכן שפכת סוללות-עפר³, וחימושן בקני-תותח-של-מצור, לשם הבקעת פרצות בחומות שדרך יסתערו הרגלים מתוך חפירותיהם. אכן, מבצע משולב כזה של חיל-הרגלים, ארטי-לריה ומהנדסים היה מורכב לא פחות מאשר הטכניקה של הבקעת מערך-מבוצר בימינו. ארטי-לריה-המצור טרם הגיעה, בי-נתיים החלו בהפגזות המצודה מתותחי-השדה וההוביצרים המצויים בדיביות; וכאשר ב-19 בפברואר הגיעו שנים מתוך תחילת-המצור (שמפקד הארטי-לריה פקד לרתום אליהם צותי-בהמות כפולים), הו-בקעה כעבור 6-5 שעות פרצה ראשונה על ידם. ראש-המטה, גנרל ברטיה, הציע לחיל-המצב להכנע, אך זה השיב



המבצע-הלילי של דיביות רייניה (תרשים סכימטי)

שיילחם עד מות. הפשרה שהציעו היתה שאם תוך שבועיים לא יבואו כוחות מהחוץ לחלצם — ייכנעו. ברור היה לנפוליון שבהסתערות ישירה יהיה צבאו צפוי לאבדות ניכרות; אך אסור היה לו להשתהות יתר-על-המידה באל-עריש, ולהניח לכוחות ג'וזאר את האפשרות להתארגנות מחדשת ולמתן תגבורת לעו-צבתו של עבדאלה, שנמצאה לא-רחוקה יחסית (ב-ח'יוניס). מפקד הארטי-לריה של חיל-המשלוח, הג-נרל דומרטאן, ריכז את ההוביצרים שבכל הדיביות (שמסלול תעופת פגזיהם תלול יותר, ועל כן נחשבו אז למתאימים לפגיעה באנשים המרוכזים מאחורי חומות — יותר מאשר לפריצת החומות) להפגזה

הצרפתים בשלוש שדרות (של "חצאי-בריגדות") עם רווחים מתאימים ביניהן כדי לאפשר תימרון. ברווחים אלה מעמיד רייניה את תותחיו כדי לשתפם במבצע בירי בכינון-ישיר. 200 פסיעות לפני כל שדרה עורך הגנרל 150 רמנים¹, בתוספת 50 פרשים. הוא צייד את יחידותיו בפנסים וציווה על כל חיל לשאת אגד לבן על הזרוע, כדי להקל על הזיהוי — אם כי היה לו ברור שהבדלי-הלשון יסייעו ממילא הרבה להבחנה בין אויב לידיד. בתום ההיערכות ניתנה הפקודה להתקדם. משנתקל הכוח במשמרות-החוץ של האויב, חדרו פלוגות הרמנים במהירות בכיוונים שונים לתוך מאהל האויב, ביוצרם ערבוביה בתוכו, כשהשדרות מסתערות בעקבותיהן. חיש-מהר התמוטט האויב. עבדאלה נס ברגל, בהשאירו בשדה-הקרב 400-500 הרוגים, 900 שבויים², את כל גמליו וכבודתו וחלק ניכר מסוסיו. לצרפתים היו 3 הרוגים וכ-20 פצועים. עבדאלה כינס את שארית כוחו רק בח'יוניס; ואילו רייניה תפס מערך בגדת-המזרח של נחל-מצרים, וחיפה ע"י כך על הכוחות הצרים על מצודת אל-עריש.

1 רמנים — Grenadiers — או יחידות-משנה מובחרות בתוך גדודי הרגלים (או כבר התחילו מרכיזים אותן תכופות לגדודים-מקובצים זמניים). 150 רמנים לשדרה של "חצי-בריגדה", אם מדויקת הידיעה, היו ללא-ספק את כל רמניה; שכן 9 פלוגות-הרמנים הקטנות שבדיביות כולה (כשישנן בה שלוש "חצאי-בריגדות") לא יכלו למנות אלא כ-300 איש לכל היותר. אכן, אי-דיוקים כאלה אינם בלתי-שגורים בתר-אוריו של נפוליון. — (המערכת).

2 לפי ידיעה אחרת — 1200 שבויים ו-17 דגלים; אלא שבכל הענין מפתיע היעדרם של התותחים, וכן מצויים פרטים אחרים המעוררים ספיקות. — (המער).

3 כאן — במובן של "בטריה" כעמדה, מחופה-קמעה להצבת תותחים — כרגיל עמדה מוגבהת, שמחפים עליה "תלימגן" (עשוי-עפר, או צרורות-זרדים "פשינות"), או סלים ממולאי-אדמה "גביונים", מחזיתה ומשני אנפיה. — המער.

המצודה החזיקה עדיין מעמד, על אף מפלת עבד-אלה. לא היתה לפני הצרפתים דרך אלא לארגן מצור והבקעה בנוסח הימים ההם. פירוש הדבר היה: — הקמת קו-מצור מבוצר, יש ואף שנים או שלושה

מרוכות על המצודה. לאחר ששוגרו כ-900 פגזים לתוכה, שעשו שמות בחיל-המצב הצפוף, חתמו ארבעת השיכים, שעמדו בראש ההגנה, על כתבי-הכניעה. בפני הצרפתים עמדה הבעיה: מה לעשות בשבויים הרבים? לשלוח למצרים, או לשמירתם במקום, נדרש מתן משמרה-ליווי שהיה מחליש באופן רציני את עצמת חיל-המשלוח. אי-לכך הותנה שכל חיל-המצב (פרט למספר מוגרבים, שעברו לשירות הצרפתים) יניח את הנשק ויסוג בלתי-מזוין לבגדד, בהתחייבו שלא להלחם יותר בצרפתים במשך מסע-מלחמה זה כולו, ושלא לחזור תוך שנה לסוריה או למצרים. מאוחר-יותר, עם כיבוש יפו, נקט נפוליון בפתרון אכזרי יותר. כיבוש אל-עריש הסתיים ב-20 בפברואר, וחיל-ההנדסה ניגש מיד לתיקון הפרצות בחומת המצודה ולהרחבתה, כדי להפכה לנקודת-משען ובסיס-אחזקה קדמי של חיל-המשלוח.

ו. כיבוש עזה

מיד לאחר כניעת אל-עריש משגר המצביא את דיביזית קלבר כמשמרה-קדמי לעבר ח'ניונס. בדרך היה עליה לחנות חנית-לילה ליד בארות שייך-זווייד. בעקבותיה, בריחוק של יום, נע המפקד-הראשי, עם מאה רוכבי גמלים ומאתיים רמנים-רכובים (או, לפי ידיעת אחרת — "מורי דרך"), לתמהונג, לא פגש במשמרה-הקדמי שלו לאורך כל הדרך. לאחר עברו את שייך-זווייד ואת רפיח נתקל הוא לבסוף במשמרות-החוץ של עבדאלה, בואך ח'ניונס — ונאלץ לסגת במהירות מרדיפת פרשי האויב. נתברר מאוחר-יותר שקלבר סטה כ-14 ק"מ מזרחה לאל-עריש, בקרבת אל-ג'רדי¹. מהדרך, בהולכו לפי עקבות שסימנו דרך אחרת, דרומית-מזרחית יותר — ותעה חמש-עשרה שעות בשטח המדברי, כשמלאי המים שלו כמעט ואוזל. כשהוחזר סו"ס לשייך-זווייד הגיע לשם ב-24 בפברואר — בזמן אחד עם הגוף העיקרי, שמתפקידו היה לאבטח אותו. נראה שהמרחב המדברי לעולם אינו פוטר את העוסק בסוגית-לוחמה זו מתשלום "דמי-לימוד"!

ב-25 בפברואר הוטל תפקיד המשמרה-הקדמי על דיביזית לן. לנוכח התקדמות הצרפתים נסוג עבדאלה לעבר עזה — והצרפתים הגיעו ללא התנגדות לח'ניונס. גניה המעובדים של עיירה זו נתנו להם

(1) שם זה ושייך-זווייד, וכ"כ שמות אחרים, הנם זכורים לנו עדיין היטב מהתקדמות הורוע-הצפונית של צה"ל במבצע "קדש".

את ההרגשה שסיימו ס"ס את צליחת המדבר והגיעו לארץ נושבת.

עזה העיר מנתה, לפי נפוליון, כ-3000—4000 תושבים. המערך כלל את העיר עצמה ואת המצודה שבתוך העיר.

הגיס של עבדאלה קיבל בינתיים תגבורות, והגיע עד 12.000 לוחמים. מחציתם פרשים. כן היו שמועות שכוח נוסף מירושלים, ו-14 תותחי-שדה מיפו, יצ"טרפו אליו "בכל רגע". אין לדעת אם מספרים אלה נכונים, אך נפוליון בעצמו מציין שחיל-הרגלים התורכי היה ברמה ירודה וצלח רק להגנת חומות העיר; ואילו על הפרשים מעיר הוא שבחלקם היו ערבים, אשר נהגו לבוא אל המחנה, ולצאת ממנו, כרצונם — ולכן לא ניתן היה לקבוע את מספרם המדויק (תופעה דומה לזו מתאר לנו, כעבור 120 שנה כמעט, לורנס, במחנם של חוסיין ופיסל).

מערכו של עבדאלה נשען בימינו על רכס-גבעות (כנראה — זה שבמזרח לעזה) ובאגפו השמאלי הוא החזיק את כל הפרשים במישור פתוח. את העיר נטש לחלוטין, בהחזיקו חיל-מצב, עם תותחים כבדים, בתוך המצודה בלבד. התגבורת הירושלמית טרם הגיעה ביום הקרב, הוא ה-25 בפברואר 1799.

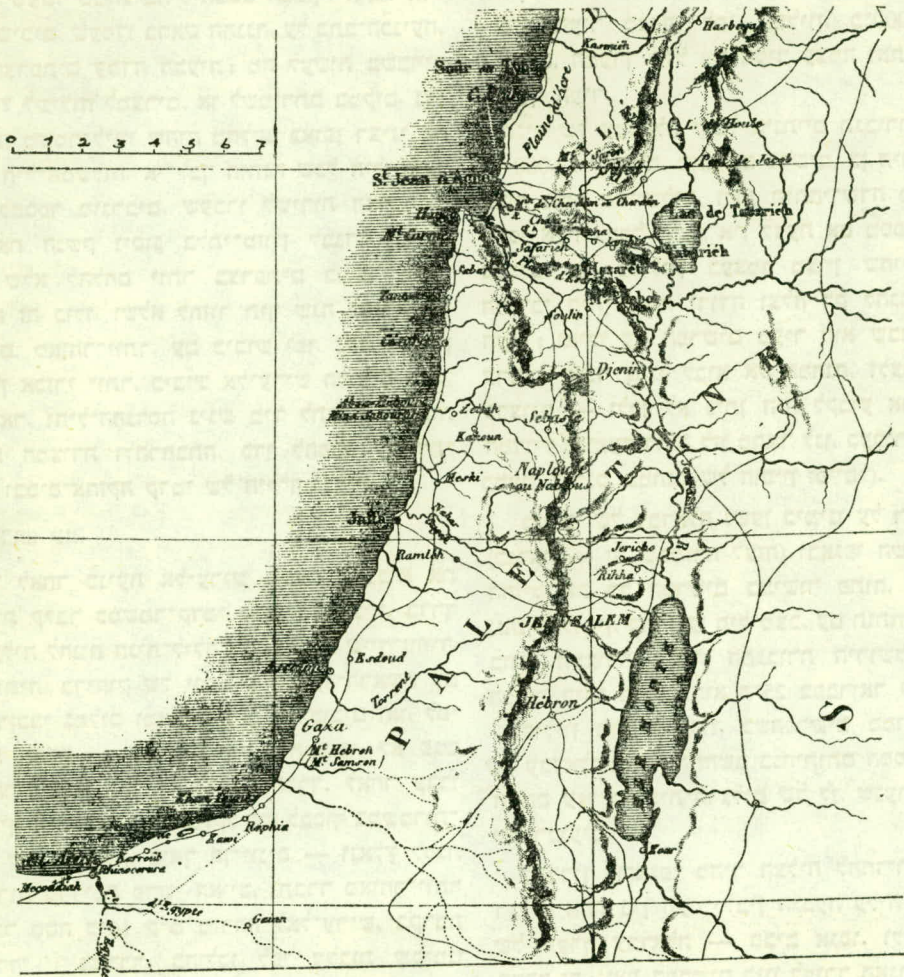
נפוליון נערך ממולו, כשהפרשים ממול לפרשיו של עבדאלה; אך בהתחשב בנחיתותם המספרית הוא חיזקם ע"י דיביזית-הרגלים של לן, שנערכה בשלש-שה רבועים.

בתמרון דר-אגפי מהיר הצליח להחדיר דיביזית-רגלים אחת בין העיר לבין הגבעה עליה חנה ימינו של מערך עבדאלה — סביב אגפו, ולעורפו של מערך זה; ואת הפרשים כיון לעורך האגף השמאלי; בעוד שיתר הכוח מרתק את האויב חזיתית. רק הממלוכים של איברהים-ביי הצליחו תחילה לנפץ את שלוש גונדות הדרגונים הראשונות של פרשי מיורט — אך הוטלו אח"כ אחורה אף הם. עוד בטרם הושלם תמרון-כיתור זה במלואו, פקד עבדאלה על נסיגה כללית; שדה-הקרב נשאר בידי הצרפתים.

עוד באותו ערב סגרו הצרפתים על המצודה. ברם, מפקדה הסגירה למחרת בבוקר ללא קרב. בתוך המצודה נמצאו מצבורי ציוד צבאי, תותחים ושפע נאודות-מים.

בונאפארטה איפשר כאן מנוחה נוספת לחיילים (או-

(1) גם שם זה מוכר לנו מהתקפתו של אלנבי במלחמת העולם הראשונה ומכיבוש עזה ע"י צה"ל במבצע "קדש".



ארץ-ישראל
(לפי מפה בת-התקופה)

ז. כיבוש 19

מעזה, לאחר מסע של יום, הגיע חיל-המשלוח ב-1 במרס לאשדוד; ומשם, במסע יום נוסף, לרמלה. כאן ניצבה לפני נפוליון השאלה — לאן לפנות: האם ירושלימה או ליפו? הצורך בהשגת נמל טוב, בו ניתן לקבל אספקה וציוד חיוניים ממצרים, הכריחוהו להעדיף בתור היעד הבא את יפו; ואילו עם מושל ירושלים הסתפק הוא במשא-ומתן. וזאת לדעת, שכדברי נפוליון היתה או יפו הנמל הדרומי ביותר

תם פקד פה גם הגשם הארץ-ישראלי) והצטיידות במזון טרי. כן ציוה לארגן את המצודה כבסיס-אחזקה קדמי. לעולם לא שכח שעלולות להיות תהפוכות במלחמה, ושזקוק הוא לכן לנקודות-משען. וכך הוא מורה לקצין-ההנדסה הראשי שלו, בצוותו לשפר את ביצורי אל-עריש: — "נקל לך לראות שעלולים להתארע מאורעות בהם תהיה אל-עריש הנקודה-הקדמית של קו-התמרון שלנו, ושליכולתה להחזיק מעמד שבועיים או חודש תהיינה תוצאות שלא ניתן לחשבן-מראש."

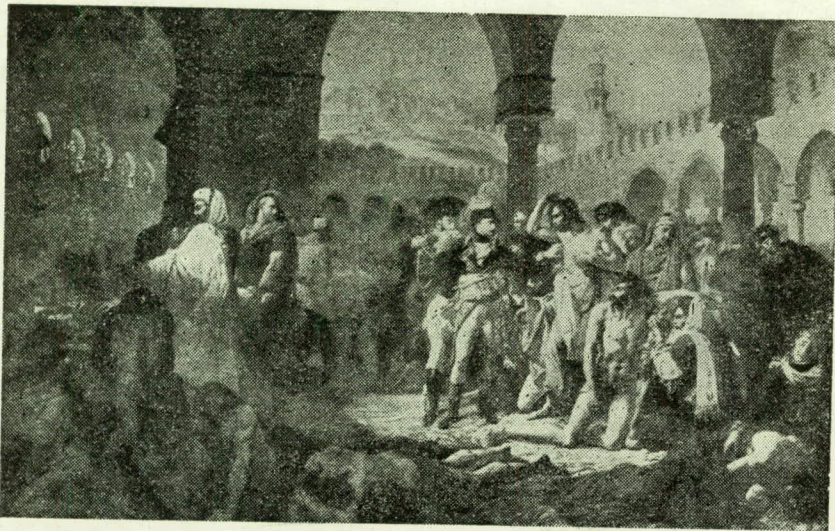
בארץ-ישראל שבא בחשבון לסוגי כלי-השיט בהם השתמשו הצרפתים.

יפו מנתה אז כ-8000—7000 תושבים, היתה מוקפת חומת-מגדלים דמוית חצי-משושה (גבוהה למדי, אך ללא חפיר מסביב לה) ובה, כמקובל, גם "מצודת-עיר" (ציטדל, בלע"ז). המגדלים היו חמושים בתותחים. עבדאלה ריכו את כל חילו ביפו ונתמך ע"י כל הארטי-לריה של הגיס הסורי של ג'זאר. לפי תיאורו של נפוליון היו פני הקרקע מסביב לחומת-העיר מבותרים ביותר ואיפשרו גישה מוסתרת, עד למרגלות החומה כמעט (כלשונו — "עד כמחצית מטחווי ירית-אקדח"). המצביא הצרפתי סגר על העיר ע"י שתי דיביזיות, ואילו דיביזיה שלישית (של קלבר) הציב על דרך-חיפה, בגדת הירקון, להבטחה בפני התקרבות אפשרית של האויב מהצפון; בעוד שהרביעית היוותה את המאסף, בדרך מרמלה. המצור החל ב-4 במרס. אף הוא נערך לפי הכללים המקובלים של הטכניקה להבקעת מבצרים; אם כי, תודות לחולשות המבצר התורכי שצוינו לעיל, ויתרו הצרים על הקמת "המק-בילות", ב-6 במרס הושלמה הצבת התותחים בתוך שלוש סוללות-עפר; הסוללות האגפיות הפגיוזו את פנים העיר בצורה ואת החומות, לפגיעה במגיניהן ולשיתוק ההגנה — ואילו המרכזית החלה באש לפריצת החומה. תחילה, לאחר שנורו שני מטחים כהפגזת אתראה, הוצע למגינים להכנע; אולם התורכים כרתו

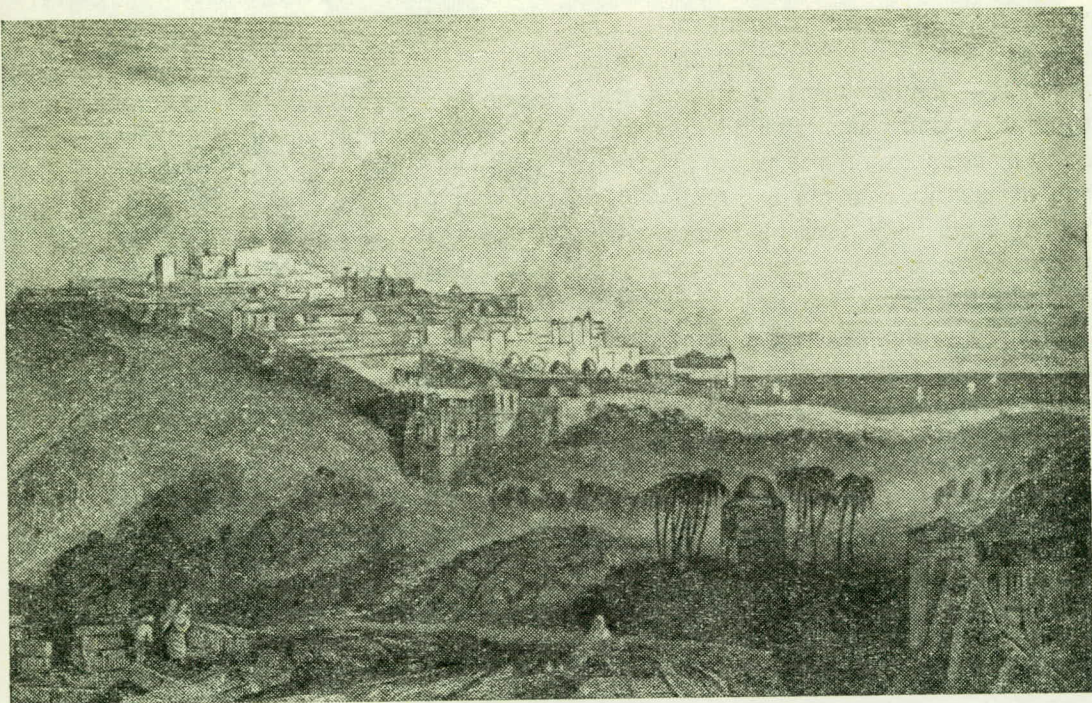
את ראשי השליחים, ואף ביצעו שתי גיחות, בחיפוי אש תותחיהם הם.

אכן, הסיפורים על הריגת השליחים — וביחוד זה על מציאת חיילים מחיל-המצב התורכי של אל-עריש בין השבויים (שנשבו בגיחות הנ"ל, ואח"כ עם לכידת העיר) — נודף מהם ריח של נסיון-הצטדקות מצד נפוליון, בעקבות מה שקרה לאחר כיבוש יפו. על כל פנים, עוד בו ביום ב-6 במרס, מוטטה ארטילרית-המצור הצרפתית את החלקה שסומנה לכך בחומה. הגישה אל פרצה זו שופרה ע"י מהנדסי חיל-המשלוח, והגנרל לן הסתער בראש עוצבתו לתוך העיר, כבשה והשתלט על המצודה. כיבוש זה — שנסתייע בחדירת רמני דיביזית-בון, במקום-תורפה שגילו בחומה בקצה הצפוני, סמוך לים — הפך לקטל איום ואכזרי והעיר כולה הופקרה על ידי המפקדים לביזיה. נלקחו 2000 שבויים (לפי מקורות אחרים — 4000). נפוליון היסס שלושה ימים — ולאחר ישיבות אחדות של מועצת-המלחמה נתן לראש-מטהו פקודה להוציא את כל השבויים להורג ביריה על חוף ימה של יפו, ולהבטיח לבל ימלט איש מהם. הטענה שבפיו היתה: — הפרת שבועת האמונים ע"י אנשי חיל המצב של אל-עריש.

כדי לקלוט את האספקה, וציווד-מצור נוסף, מה-שייטת שנצטוותה לצאת ממצרים, נשתהו הצרפתים ביפו. וכאן השיגתם יד-הגורל — בצורת מגפת דבר,



נגועי-הדבר ביפו
(לפי תמונת גרז)



191, המראה מצפון-מזרח
(לפי תחריט מראשית המאה הי"ט)

שהייתה כמעט ללא-ספק תוצאה ישירה מהתנאים
הסניטריים הגרועים ששררו בעיר בעקבות הביזה
וההרג.
גם יפו, כמו עזה ואל-עריש שקדמו לה, הופכת
מעתה לבסיס-משען על נתיבי-התעבורה הצרפתי
ממצרים לסוריה.
עם כיבושה נשלם, בעצם, השלב הראשון של מסע-
סוריה: — כיבוש מאחז, והקמת "ראש-גשר", או

„ראש-חוף“ (מעבר לים — ומעבר ל„יס-המדבר“,
כאחד) בחוף-הדרום של ארץ-ישראל — כלוח-קפיצה
למבצעים נוספים. מרצו הבלתי-נלאה של נפוליון כבר
החל עתה, במקביל להתבססות זאת, בנקיטת הצעדים-
המוקדמים לביצוע השלב השני — מסע אל צפון-
הארץ, והשתלטות על המרכז השלטוני ונמל-המפתח
שלו, היא עכו.
על מצור-עכו והקרבות בגליל — בחלק השני של הסקירה



שני סוחרים
על גמלים

על
כוננות



שלום לך, אורי!

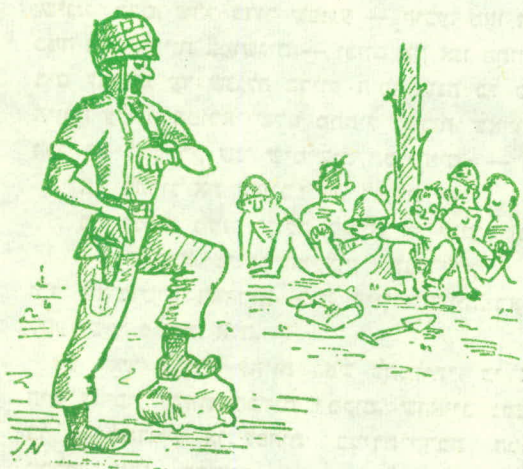
אתה זוכר את פגישתנו האחרונה? — היה זה באותו בוקר בו השתתפת עם פלוגתך בתרגיל המסכם את סדרת אימוניי-הקיץ. המג"ד סיכם את התרגיל ואת כל הסידרה. רוח קרירה נשבה על היעד ההררי, החברא הסירו את כובעי הפלדה ובבלוריות ספוגות הזעה חשו את הצינה המרעננת. ראינו על פניהם את ההרגשה שאכן הם "חברא", שעוד כוחם במת-ניהם. אבל אתה רצית שאומר לך בכנות איך הייתם, לאיזו רמה הגעתם, ואיך אתם עומדים בהשוואה לשאר הפלוגות שהסתערו על אותו יעד לפניכם ואחריכם.

לשפר? כיצד נגיע לתוספת מהירות בתנועה ובלחימה? — תתפלא אולי לשמוע שדוקא מבחינת כושר גופני, יכולת הצעידה והריצה בשדה, הגענו להישגים לגמרי לא רעים. החברא חיים בשדה ונעים בשדה. ונעים מהר. אבל איפה עלולות להיות נקודות תורפה? — בשני דברים: — בכוננות לתנועה ובכוננות בתנועה.

כוננות לתנועה: — כמה זמן עובר עד שאתה מרים את הפלוגה שלך? האם אי-אפשר לקצר זמן זה? והרי זהו הזמן שחסכון בו יכול להקנות יתרון של ממש: — יש פלוגות שיכולות להניע אותן אחרי 3-2 דקות, והאחרות — שלא חזו תוך 10 דקות. וזו

או נגענו בקיצור בכמה נקודות-תורפה; ועתה, משמגיע הקיץ לסופו, וכמה מאותן התופעות ראינו בשנות וחוזרות ביחידות אחרות, אנסה לציין איפה "היבלת לוחצת". נכון הדבר שיש יחידות מעולות ממש, שתענוג להסתכל בהן — ולעומת זאת עוד מצויות יחידות הטעונות שפשוף וליטוש של-ממש. המצביא הרוסי סבורוב הוא שאמר: "קשה באימון — קל בקרב!"; ולכן גם היחידה הטובה ביותר חייבת בעת האימונים באותו מאמץ-יתר אשר יוסיף לה תוספת יעילות-בקרב, יעילות שתתבטא קודם-כל באבדות כבדות לאויב, ובאבדות קלות יותר — לשלנו.

ולגבי ההערות שאפרט, הייתי רוצה שתשאל את עצמך: — האם גם אנלי זה כך? ואיך



כור: 5 דקות, במובנים של זמן ומרחב, זהו $\frac{1}{2}$ ק"מ, בתנועה מכונסת.

כוננות בתנועה: — נעים אצלנו מהר, אבל לא כולם חושבים — באימונים — על כך, שהתנועה היא תנועה למגע, למגע של אש! נתקלנו בבזוקאי, שנשא את נשקו בתוך מגן-הברזנט שלו. ראינו פה ושם רובים, שנישאים ב"תלה שק"י, כמו בצעדת-מסע. אין זאת כוננות למקרה של היתקלות. פה עלו-לות ללכת לאיבוד שניות גורליות, ולעומת זאת ראית יחידות, שבעת תנועתן כל חייל נע מתוח כקפיץ דרוך. צריך להחדיר לכל לחס את הדריכות הזאת, את התנועה במצב "היכון!" — את החזקת הכלי, את העינים הפקוחות

הערה קטנה בענין שלכאורה אינו שייך לכאן — תרגול-סדר. אם רוצים להגיע לכוננות לתנועה מי-דית, צריך לקיים ביקורת ביציאה לתרגילים, ובש-בה לבסיס, כענין של קבע: — בדיקת נשק, תחמושת (קליעי-עץ! תחמושת חיה!), חגור וכל היתר. אחרי הכל, בשביל מה המציאו את התס"ח, אם לא בשביל זה? אני כבר שומע אותך רוטן: — תרגול-סדר לחיילים ותיקים ולאנשי-מילואים? יצאת מדעתך? — ובכן, חשוב על הת"ס כעל אמצעי לתכלית. אחרי הכל — אם אתה רוצה להניע גוף במהירות ובמרוכז ממקום למקום, מוכרח הנך להצמיד אותו במבנה מכונס כמקובל בתרגול-סדר; ואם אתה רוצה לע-רוך ביקורת מהירה, ובכל-זאת יסודית, הדרך המ-הירה ביותר היא, אחרי-הכל, לעשות זאת בעזרת ה"לבדיקה טול — שק"!

וממהירות לכוננות בתנועה — לענין האש. פעם לימדנו חיילים לירות רק אל מטרה ודאית, שינגנו להם, שרק כדור שפוגע — קובע, מאז חלו כמה התפתחויות במושגים — וכיום אין אנו מתחיי-בים לחכות, עד שנגלה בדיוק היכן מונח כל כלי היורה עלינו. הטוראי שלנו מתחיל לשכות, שאחרי-הכל יש לאש רק שני שימושים תכליתיים: —

א. להרוג את האויב! או, לפחות —
ב. למנוע ממנו יכולת לירות או לנוע! (מה שנקרא בשפת-המקצוע "לנטרל"),
וכל השימושים האחרים, כגון ציון מטרות, באים למען שתי מטרות אלה.

אם האש צריכה להיות "אש לתכלית", כי אז היא צריכה להיות מכוונת למקום, שהאויב נמצא בו — במדויק, או לפחות במידת-קרבה המני-טרלת אותו. בקיצור: — נשאל את עצמנו,

האם הרובה המוטען שלנו לא גרר או-תנו לכמות של אש על-חשבון איכות של אש? — ואני רוצה להדגיש — הרובה המוטען אמנם בא על-מנת לתת לנו כמות של אש, אבל כמות של אש קולעת.

וכאן — כמה דברים מעשיים: —

א. הרובאים — חייב אותם לירות למטרות, שהם יכולים לציין לך! אם לא מטרות-דמות, או, נאמר, הקצה השמאלי של הסלע, מימין לשיח — אבל בכל מקרה ציין נוף מוגדר, ודרך אגב, מדוע לחסוך במטרות-דמות?

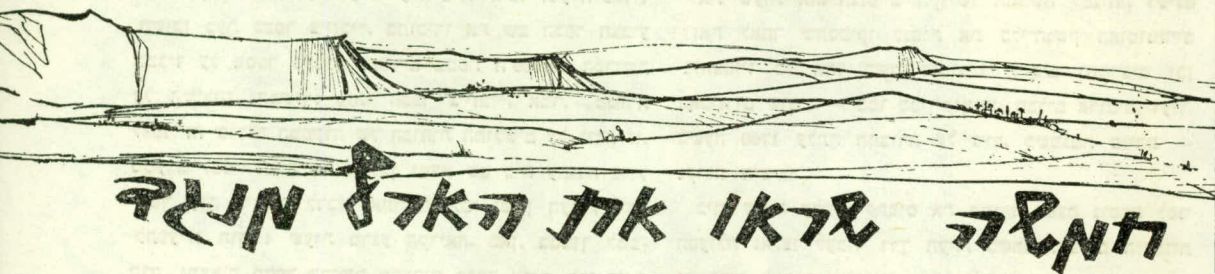
ב. המקלענים — אלה שוכחים לעתים, שהצ-רור התכליתי במקלע-הקל הוא הצרור המכוון; המקלע-הקל איננו מק"ב, המוצב על הצובה — ועליכן השיטה היא: צרורות קצרים, עם הפוגות לשם כיוון-מחדש, אל אויב שהופיע במקום חדש. צריך להחדיר במקלען אמביציה להפיק מהמחסנית שלו 7—10 צרורות של 2—3 כדור-רים, אבל שכל צרור קצר כזה יהיה מכוון.

תסכים בודאי שליקויים במהירות ובמתן-אש מוכ-רחים לנבוע מליקויים בשליטה. נבדוק קצת, איפה אנו עומדים בענין זה. איך המ"מים והמ"כים שלנו? איך הם כמפקדים? האמת היא, שבהרבה מקרים אנו מוצאים שהם אינם פוקדים! אין שומעים את הפקו-דות — הם כאילו מתביישים להוציא פקודה שישמעו אותה ולצוות על הזולת את הביצוע. אתה מוצא מפקדים שאינם מגיבים מיד, ובתוקף, כאשר מישו מתעלם מפקודה. אתה רואה מ"כ שצועק למקלען להסיט את האש, המקלען אינו מסיט את האש (אולי לא שמע? אולי לא הבין?); והמ"כ — אינו מגיב. צריך לעקור את ההיסוס במתן פקודה, שאולי הוא נובע מכך שבהרבה מקרים המ"מים והמ"כים שלנו במילואים הם צעירים מפיקודיהם. פה אין חכמות ואין ברירות. אמנם אנו תובעים מהמפקדים: לנ-שוך ולא לדחוף! אבל הם אינם יכולים לרוץ לבדם — הם צריכים למשוך את הכיתה והמחלקה אתם. אין הם יכולים "לנגן" לבדם, כי אם עליהם לנצח על "התזמורת".

חוסר השליטה בא לעתים לידי ביטוי בהצטופפות על היעד: — הטוראים כולם חותרים לראש הגבעה, ונשארים שם. איפה הסריקה היסודית של העמדות

(סוף בעמ' 76)

בעצם ימי קרבות חדרו חמשה חיילים לשטח כבוש ומשובץ מוצבי־אויב.
בשובם נותרו רק ארבעה ופניהם כצלליות – אך המשימה בוצעה בשלמותה.



חמשה ימים קראו את האלף חמשה

מאת א. ל. ב.

דו"ח המצבה־הנפגעים־והתגבורת של מפקד־כוחות האויב היה הפעם שונה משגרתו היום־יומית: — הוא כלל בקשת תגבורת, ודיווח על שלושה הרוגים וחמשה פצועים שנפגעו כתוצאה מתקרית עם כוחות יהודיים. לעומתו היה הדו"ח של הצד האחר הרבה יותר מעודד. בחלקו הראשון הוא כלל רק אותיות ספורות, שפירושו: — „איך מה להודיע“; ואילו בסעיפו העוסק בציון ידיעות חיוניות — שהיה מלא וגדוש — נרשמו פרטים מעניינים, וביניהם: ביצורי אויב, גידור, תאורה, מיקום כלי־נשק, דרכי גישה, נוהג־שמירה, ועוד פרטים חשובים, אשר השתרעו על פני עמודים רבים. ואף על פי כן היה זה מאורע שנחרת בלב כל המשתתפים, ועוד ימים רבים יזכרוהו, בעיקר משום שנראה להם כסיוט בלהות אשר כמוהו טרם ידעו.

לולאה זו יש לשחזר חבל ולקשרו היטב. את המתקן ניתן לנצל לצורך טיפוס וירידה באזור הררי ותלול. ע"י כך שזורקים אותו למעלה ואחר כך מושכים בחבל, תוך גרירת המתקן על פני הקרקע, יש סיכוי רב שאחד הווים או יותר ינעצו וייתחזו בקרקע, ובדרך זו יתאפשר לכם לטפס על החבל או לרדת באמצעותו. גבי רשם את הדברים בלבו ולאחר שהלה כילה דבריו, הסב את פניו לעבר שאר הנוכחים, לראות מי ומי המסובים. היו שם גדעון קצין המודיעין הגדודי והסמל סני — עוזרו; כמו כן ישבו בסמוך להם סרן ברדה — מפקדה של יחידת־הסיוור, ובסמוך לו ניצב סרן קליין — מ"פ.

המג"ד, לאחר שהבחין בתדהמה שהצטיירה על פניו של גבי, החליט, כפי הנראה, לדחות את הסבר שיטת הפעולה ולחזור על המשימה בפירוט־יותר. בקול חלש אך תקיף הוא פנה אל החבורה: „אתם הארבעה, אף כי שמעתם על המשימה פעמים רבות, תאלצו הפעם להקשיב שוב, ואני אחזור בקצרה בשביל גבי על עיקר מזרכתם“; „האויב, אשר בתחילת מלחמת השחרור פרץ בציר הואדי, נבלם לאחר קרבות קשים, וכיום עומד הוא בפני מספר משקים בודדים ומנותקים. מתוך מגמתו הכללית לפלוש למרכז הארץ, יש להניח כי בקרוב

עד לשעות ספורות לפני „שעת ה־ש“ היה גבי לגמרי „מחוץ לתמונה“. ויתר על כן, אורח חייו בימים האחרונים היה אורחי לחלוטין. בימי החופש הספורים, אשר הצליח לסחוט ממפקדו, לאחר ימי הקרבות שבטרם ההפוגה, הוא חזר אל אורח החיים המסודר אשר במשק, ופרט לשעות מספר של עבודה בהתנדבות, הקדיש את מרבית הזמן לשינה וכמובן לבילוי בצותא עם חברתו. לא יפלא על־כן כי הנהג, נושא פקודת החזרה למחנה, אשר התדפק על דלת חדרו של גבי, מצאו שרוע על המיטה כשהחברתו שרויה בנרועותיו ועל השולחן ניצב קומקום מלא קפה מהביל. באיירה אופטימית כזו היה קצת מוזר, ואולי אף בלתי נעים, לאותו נהג למסור את הפתק רבי־המשמעות ולהפר בכך את שלות הבית. תוך דקות ספורות, נמצאו השנים דוהרים, באורות מאופלים, על פני כביש ריק מאדם ורכב, כשפניהם מועדות למחנה אי־שם.

בפיוור נפש נכנס גבי לחדר מפקדו והיה זקוק לשעה קלה כדי לעכל את המעבר הפתאומי מ„אקלים“ ל„אקלים“. על שולחן המפקד ניצב מכשיר מוזר. היה זה מתקן מתכת רב־זוויות, שכל קצה שלו נראה היה כמו חוד ומושחו. המג"ד הורה על המתקן והסביר: — „שימו לב! לתוך

יפתח שוב באופנסיה ובריכוז כוחותיו באיזור מצביהם, אשר כבשו מידינו לפני ההפוגה הראשונה, יש לראות את הסוגיות לכוונתו זו. באמצעות מטוס ס'יור, תצלומי אויר ועוד מקורות אחרים, גודע כי עלה בידו לרכוש למעלה מגדוד השוכן כעת בכפר צ'יובי". בהזכירו את שם הכפר הצביע המג"ד על מספר כתמים שחורים במפת ה-20:000 הפרושה על השולחן והמשיך: "זהו הכפר צ'יובי", אמר, "ממזרח לכפר זה שוכנת המפקדה של הכוחות החולשים על גזרה זו. ממערב לכפר נמצא מחנה, וכן נמצא שם כוח עתודה גדול אשר עלה בידיהם לרכוש לאחרונה. לפי גסיון העבר, ניתן להפעילו תוך 4 שעות מרגע הקריאה. כאן, בסמוך למפ"ק, נמצאים מספר צריפים משוחים בצבע אדום. לפי דו"ח התצפית, מניחים אנחנו שהם משמשים את קציני היחידה כק"טינה". גדעון קפץ לתוך דבריו: — "סלח, המפקד, זה לא סתם קנטינה. אתמול, בשעות אחרצההרים, ראיתי במשקפת תור של חיילים מזדנב ליד אחד הצריפים — ואלה שיצאו מתוכו, רובם עסקו בכפתור מכנסייהם". כולם פרצו בצחוק קולני, וגבי הסיק מכך כי העניין ידוע לחברה מכבר והוא הירוק היחידי בפרשה, שכן ברור כי נערכו כבר תצפיות ובוודאי גם תכניות בקשר למבצע זה. הוא, שלא שותף בהכנה למבצע, החל להתקצף. אך המג"ד המשיך בתיאור המשימה: — "משימתכם תהיה להגיע עד למפקדה, ותוך-כדי-כך לבדוק את נתיב הגישה עד לשם. כמרכן עליכם לסקור את הגידור, נוהגי השמירה..." המג"ד הוסיף עוד רשימה ארוכה של משימות; אך גבי, אף כי עיניו היו נעוצות במג"ד, לבו לא היה עמו, רגע ראה בעיני רוחו כיצד הוא מכתת רגלים בבוץ טובעני, או מטפס על גבעות בחשכת הלילה; ובמשנהו — חדר חמים, נערה בחלוקי-בית ישובה בכורסה ובידה סריגה, ודאי סודר בשבילנו... אך מה זאת? המג"ד דובר אליו "מה? כן... סליחה..." בגמגם תחילה, אך חישקל טפחה המציאות על פניו. ולדברי המג"ד כי עליו ללמוד את הדרך מתוך תצלומי-אוויר, הוא קם ונטל אותם מעם השולחן, קיפלם ותחבם תחת בית-שחיו. החבורה קמה ועמדה לצאת, כשלתע חזר גבי על עקבותיו ופנה אל המג"ד: — "סלח לי, שכחתי לשאול, מתי אנו מבצעים את הפייל הזה? או באמת! כמעט ולא עלה בדעתי שלא זוכחת כל הזמן, מה פירוש מתי? הלילה. עליכם לסיים את המלאכה ולקראת עלות השחר — כלומר: לא יאוחר משעה 0300 — אני רואה אתכם בחזרה". גבי בלע את רוקו, עם הכל הוא הסכים, אך לכך כלל לא היה מוכן.

מחוסר זמן המשיכו החמשה את ישיבתם באורח מזורז במקצת. הם נצבו ערומים כביום הולדם, מתחת לקילוחי מים חמים שהעבירו צמרמורת של חום בגופם הקופא. שכן, כאולמי-שיבות שימשה להם הפעם מקלחת-הגברים

של הקיבוץ השכן. גבי קיבל בהזדמנות זו הסבר נוסף ומפורט על משימתם, ותוך כדי כך הסתברו לו פרטים חדשים.

את שעות אחרצההרים הקדישו החמשה למונחה ושינה וזאת לאחר שהספיקו לנסות את כלי-הנשק האוטומטיים ולהצטייד כל אחד בשני רימונים ערוכים וחמושים וכן באביזרים שונים — כמו סכיני-קומנדו, חבלים ארוכים, ועוד. בשעה 1700 עלתה החבורה על גיפ, כשמגמת פניהם — נקודת היציאה.

כיון שהיה עליהם לתפוס את המג"ד בפעם נוספת לפני הפעולה נאלצו לעבור דרך העיר, כשהם מנצלים הזדמנות זו בכדי להכנס למסעדה מזרחית, וזאת — כפי שגדעון הגדיר — משני טעמים: — ראשית, עליהם להסתגל לאורח חיים ערבי; ושנית, כל גידוך למות מקבל ארוחה אחרונה, ואין בדעתו כלל לותר על עונג זה.

בחדרו של המג"ד נמצאו הפעם אנשים רבים. לא חסרו כמובן כל אותם "יועצים" שלעולם אינם חסים על זמנם — כדי לסייע ב"עצות טובות" לאחרים. נערך דיון אחרון שנשב, בעיקר, על עיקרי המשימה, וחזרה נוספת על תכנית הפעולה. לשם סיוע הוצבו שני מקב"ם על גבעה רמה; אך, אם כי כוננו אותם מבעוד יום, היה דיוקם מפוקפק, כיון שמטעמי בטחון לא ניתן היה לטווח אותם לפני הפעולה. לצרכי חלי-צה, ועל כל צרה שלא תבוא נמצאה במקום מחלקה בתקן מלא וכן נוכחו שם חובש, רופא וכל אותם אביזרים אשר, למרות היותם מעוררים בטחון, יש בהם כדי להעביר צמר-מורה בגבו של אדם ואולי אף לגרוע קצת מן המוראל, שכן ברגעים שכאלה נוטים הבריות להשתעשע באשליה כי העניין אינו אלא דבר של מה בכך ובדרך זו מפחיתים הם קצת מהחשש המכרסם בלבם.

שעה לאחר רדת ההשיכה חלפו חמש דמויות מסתוריות דרך חצר הקיבוץ. היו אלה סרן קליין, סרן ברדה, סגן גדעון, הסמל סיני וסג"מ גבי. כיון שעברו דרך חצר המשק, נקלעו בסמוך לדיר הכבשים; וסרן קליין עמד על כך כי יסו עצמם במה שהוא כינה בוך, ואילו שאר החבורה עמדה על דעתה כי אין כאן אלא זבל וגללי כבשים, שאמנם היו מעורבים עם בוך אך הסרחון שנדף מהם לא עמד בשום יחס עם כמות הבוץ הדלה.

כיון שבמקום החציה לא נמצא כל גבול מוגדר, היתה החדירה לשטח האויב הדרגתית, מה שמנע מהם את ההת-רגשות הפתאומית של החציה. אט-אט חדרה לתוכם ההכרה שהם בשטח אויב, והם החישו פעמיהם כשהם נעים במבנה מפורז ככל האפשר, אך במקומות בהם פני הקרקע הקשו על שמירת המבנה לא האיטו תנועתם, אלא העדיפו לעבור למבנה של טור-ערפי ובכך לשמור על קצב התנועה המהיר

— כשלנגד עיניהם הצורך לסיים את כל הענין מוקדם ולחזור למוצביהם עוד טרם יאיר השחר.



סגן גדעון נע בראש החוליה, כשהוא מנווט כל העת לאורך הצלע הצפון-מזרחית של הואדי. היתה זו אפשרות יחידה, כיון שהואדי, אשר זרמו בו בעונה זו של השנה כמויות גדולות של מים ואשר חמשתם הרטיבו בו את נעליהם שעה שחצוהו, הלך והתרומם; תחילה אמנם באופן מודרג, אך כעבור שני קילומטר נאלצו לנטוש אותו, מחוסר יכולת לטפס בוויית כה חדה. אפשרות התנועה בצלע הדרומית של הואדי בוטלה נוכח העובדה כי בסמוך לשם נמצא מוצב-חוץ קטן; ובתצפיות הלילה, אף נתגלה שם זרקור אשר יכול היה לגלות את תנועתם. גם בצדו הצפוני של הואדי לא היתה הדרך סוגה בשושנים. האזור היה ידוע כרצוף במוצב-חוץ קטנים, אך יתרונו של הנתיב הצפוני היה בקלות היחסית של התנועה בו; כן נראה היה כאפשרי כי מוצב-החוץ יעזב עם לילה, ורק למחרת עם שחר נתפס הוא מחדש. שלוש שעות לאחר-מכן נוכחו לדעת עד כמה טעו בשיקול זה — אך על זאת עוד יסופר.

על פני החורבה מבלי להשתהות. אולם סרן קליין — מפקד הסיוור — גמר בלבו כי בדרכם חזרה יימנעו מלעבור סמוך לבנין זה.

שלוש צלליות מגושמות על רקע הרקיע בישרו את קרבנם אל היעד; היו אלה אותם הסלעים השחורים אשר נראו היטב ממוקם התצפית במשך היום, ואשר בסמוך להם חלפה דרך-עפר המקשרת את מוצב-החוץ הדרומי עם המפקדה.

החמשה התפזרו בשרשרת בעלת רוחים גדולים; ותחילה בגחניה, ולאחר-מכן בזחילה, קרבו אל הגדר. מקנטינות הקצינים בקעו קולות בערבוביה. ניכר היה כי הקצינים מבלים את זמנם בשעשועים, ואף ברגעים כאלה לא נמנע גבי כדרכו מלהרהר על ההבדל שב"קצונה" — זו שלהם ושלנו.

סיוור הגדר ועיקוב אחר המשמרות לא הצריכו יותר משעה ומחצה, ובתום הזמן הזה החלו גוררים גופם לאחור, באיטיות ובשקט מוחלט. בסמוך לשלושת העצים העיוז שוב להזדקף; במגמה לשוב אל דרכם בה הגיעו קודם, נעו וחצו את שביל-העפר לכיוון צפון. סרן קליין התעכב קמעה ליד שלולית מים מזהמת, כדי להרטיב פניו ולהתייבש. כל החבורה היתה רחוקה ממנו כדי שלוש פסיעות, ופרושה במקביל לדרך, שעה שהסמל שני טפח על גבו של סגן גדעון והפנה את תשומת לבו לצד מזרח. גם גבי חש ברמזו והסתכל לשם. לעיניו נתגלה מחזה אשר היה בו כדי להקפיא את דמם של חמיה-המוג ביותר; שכן בטוח של כ-80 מטר מהם נראה טור ארוך של צלליות שחורות, כשהן נעות ברוחים קצובים — ומגמת פניהם, מעשה-שטן, ממש אל החבורה. בתנועות קלילות ושקטות נסוגו הארבעה

גבי, אשר קשיי הדרך לא הדאיגוהו, נתפס להרהורים. האנשים אתם הלך באותו רגע לא היו מוכרים לו דיו הצורך; ויתר על כן, בשעת השיחה האחרונה עם מפקד הגדוד היה זה סרן קליין שהביע את רצונו כי לא יותר משלושה אנשים יקחו חלק בסיוור זה, ונימוקיו היו כי במספר מצומצם של אנשים תקל עליהם הגישה, ואף ההתחמקות בשעת הצורך. לכאורה, משאלה תמימה והגיונית. אך היה בה כדי להעלות את זעמו של גבי כיון שנשמעה בכך נימה ברורה של חוסר-אמון בשאר המשתתפים. מפקד הגדוד, אשר נקודה זו היתה ודאי זרה לרוחו, עמד על השתתפותם של כל החמשה מנקודת-ראות אחרת; שיקוליו היו כי בשטח מבותר וקשה-לתנועה, כפי שנועד להם, היה צורך רב בעזרה הדדית — ואמנם צדקת דבריו הוכחה לאחר-מכן.

האטת קצב התנועה העידה על אירוע כלשהוא בראש החבורה. ואמנם, כמאה מטרים מהם נצבה סוכת חימר קטנה אשר לפי מה שניתן היה לראות מרחוק בשעות היום ברור היה כי שייכת היא לערבי שמאורעות המלחמה לא הניסוהו, והוא שלא כשאר הפליטים, הוסיף לעבד אדמות באיזור זה. לפי התכנון לא היה כל צורך לעבור בסמוך לה, אך נראה כי גדעון המוביל שגה מעט בניווט, והדרים יתר על המידה. החמשה קרבו אל הבנין, כשהם מנסים לעקפו מצדו הצפוני. כאשר הגיעו בסמוך אליו, ראו את גציה של מדורה אשר טרם כבתה. היה בכך אות כי עוד רגע-קט ויתגלו, אך כיון שלא קרה דבר פסחו

קצת לאחור, מקום שם נמצא מסתור בתוך שדה קמה שטרם בשלה. סרן קליין, אשר, מחוסר, יכולת לאמר לו דבר, לא הבחין במתרחש, גילה רק לאחר שניות מספר גם הוא את הדמויות, אלא שהיה מאוחר מכדי שיוכל לנוע לאחור, כמו שאר הארבעה; והוא כרע במקומו. טור הצ'ליות, אשר לא קשה היה לשער כי זו המחלקה אשר ירדה ממוצב־התחן הדרומי — זה אשר לגביו בטוחים היו כי אינה מתזיקה בו בלילה — נעה ישר לעברם. משהגיע ההולך בראש הטור למרחק של 5 מטרים מהחבורה, עדיין השתעשעו אלו בתקוה כי יעברו בסמוך להם מבלי להרגיש דבר; אך צבע בגדיהם, אשר היה שונה לחלוטין מצבע הקמה, הוא שהסגירם. הראשון — כנראה מפקד המחלקה — נעצר; דבך נתן שהות לכל השאר לסגור את הרווחים. עיניו הבחינו בכתמים שבתוך הקמה, והוא פנה אל זה שמאחריו ושאל בקול תוהה שנשמע עד לאזני החבורה: — "שו הדא?" ("מה זה?"). השני תהה גם הוא שניות מספר, ולאחר שנתקבצו כששה מהם נראה היה כי הם מתארגנים בשרשרת, במגמה לנוע לעבר החמשה. ואכן, כך היה. אלא שטרם הספיקו לעשות שני צעדים, נשמע קולו הצלול של סרן קליין "אש!" — והתשובה, שלא אחרה לבוא, ניסרה את דממת הלילה ואת מתח האנשים. מנגינה של חמשה כלים אוטומטיים, כולם מכוננים ביישור מקורב, במגמה לפגוע ככל האפשר. גבי ראה את הראשונים משתטחים על הארץ באטיות; ומתוך כך החליט כי לא הצליחו לפגוע באיש. (השערה זו הופרכה מאוחר יותר). מתוך החשש כי לשמע היריות יזעיק האויב את תגבורותיו ויצבי מארבים על כל הדרכים האפשריות, אשר היו מעטות ומתוך כך גם מוגדרות מאוד, פתח גבי את מכשיר־הקשר הקטן, אשר עד כה נשאו על גבו ללא שימוש, והחל משדר אל כתת המק"ב: "ברווון! כאן גבי נתקלנו — העסק את המוצבים!" הוא חזר על קריאתו מתוך אכסטזה, כשהוא שוכח כי במרחק 4 מטרים ממנו מוטלת מחלקה על הארץ; מחלקה, אשר — כפי שהוא שיער תחילה — טרם נפגע איש ממנה. לקריאותיו החוזרות־ונשנות לא היתה כל תשובה; וגם המקב"ם שנועדו לסייע —

החלו לנוע לעבר מזרח. עוד טרם הספיקו לגמוע כדי קילו־מטר מרחק, ומסביבם החל הכל לרחוש; לאורך הואי נשמעו צורות ארוכים של מקלע־בינוני. המוצבים הדרומי והצפוני כאילו קמו לתחייה. תחילה ירו ללא הבחנה אל תוך הלילה ולאחר דקות ספורות הפעילו את זרקוריהם והחלו מגששים אחר הבורחים. החמשה רצו צפופים, ונאלצו להאיש במעט את מרוצתם — כיון שסרן קליין, אשר קודם עמד על כך כי ישתתפו במבצע רק שלושה, החל לפתע לאבד כוחותיו. שנים מהחבורה חשו לעזרתו ומשכווהו עמם. לפתע הבלית אור בהיר מצד מערב, האור הלך והתגבר, וקריאת בהלה נפלטה מפיו של גבי: — "מכוננית רודפת אחרינו"; ואמנם, עדיין נמצאו הם בשטח המישורי, אשר איפשר תנועת מכוננית.



האור גבר והלך, והחמישה, ללא היסוס, תפסו מחסה מאחורי תליקטן, בכונה לערוך מארב למכוננית ולהשמידה. אך מה רב היה תמהונם שעה שהבחינו כי מה שדימו הם תחילה למכוננית — לא היו אלא פצצות־תאורה, שריחפו באויר והאירו את פני השטח באוריים. תחילה היה בדעתם להמתין עד כלות האור, אך כיוון שאחרי פצצות אלו הופיעו עוד ועוד, גמרו בלבם להמשיך ויהי מה. מרוב בהלה וחפזון, לא שמו לב לעובדה כי הם עושים דרכם, במקום לכיוון צפון־



מערב, אשר שם ישנה במרחק-מה דרך, ישר לכיוון מערב. הירידה הפכה תלולה יותר ויותר, אך כיון שמי סביב רחש הכל בקלחת קרב, ואורות לרוב האירו את החשיכה כתוצאה מהפצצות, לא התחשבו הנסוגים במשגה הסטייה והמשיכו בדרכם. לפתע הגיעו לקצה המדרון ונצבו פנים אל פנים עם תהום, שאז עומקה איש לא ידע להעריך. בבהלתימה החלו לסייר את פי התהום. וכיון שלא נמצא אתם המכשיר רב הווים (הוא נזרק בדרך, בגלל ש"הכביד"), נאלץ סרן קליין להתקרב ככל-האפשר אל פתח התהום... לפתע נשמע קול עמום של התדרדרות. סרן קליין, אשר נאחו בא-דמה התחוזה, לא החזיק מעמד והחל מתדרדר לתוך התהום. נתמזל מזלו — ונמצא שם שיה, אשר הגיח מאחד הקירות; והוא התישב עליו, פשוטו כמשמעו. תחינותיו וגניחותיו היו מחרידות. שנים מן החבורה נזדרזו לשלשל חבל על מנת למשכו, אלא שמתוך התלהבות, נשמט החבל אל תוך התהום, ורק החבל השני הגיע לידי. אותה שעה התרוצץ סרן ברדה בחמת טירוף סביב סף התהום, ונראה כי גמר בלבו

לאחר תלאות לרוב, ובדרך שההגיון מתקשה להסבירה, חזרו הארבעה לגבול מוצביהם כשלעורם שאריות בגדים ולסוליות נעליהם, ואף לחלק מגרביהם, אין כל זכר. בהגיעם לקיבוץ שכבו הארבעה פשוטי אברים, ללא יכולת לזוז. לאחר דיון קצר הוחלט כי ישוּבו לתוך השטח דרך הוּאדי, כדי למצוא את גופתו של סרן ברדה. שעה שהארבעה, בלויית כוח נוסף ממחלקת החליצה, נעו לעבר הוּאדי — הבחינו לפתע בדמות הנעה לעברם. היו אלה ה"שאריות" אשר נותרו מסרן ברדה; שכן ידיו היו שבורות וממקומות שונים בגופו קלח דם רב. אכן, מחיר יקר שילם הוא עבור קיצור-הדרך אשר עשה.

עוד באותו לילה הצליח גבי לחזור אל ביתו. השחר שהפציע מצאו רחוק וסרוק ובמקום כל חבורותיו הלבינו תחבושות צחורות — מעשה ידי חברתו. אך עם כל רצונו לא יכול היה להשתחרר מסיוטי הלילה שחלף, ועוד שעה ארוכה, טרם נתפס לשינה, היה שב ומהרהר במסקנות אותן גיבש לעצמו במהלך הפעולה ואחריה.

לנסות ולרדת ויהי מה, שכן לפתע נשמע קול התדרדרות וגניחות, שלא השאירו ספק כי אכן גורלו של ברדה כגורלו של קליין ואף תמור ממנו; שכן ברדה לא מצא שום אחיזה — וכפי שנודע מאוחר-יותר נפל הוא בשלושה שלבים, מגובה של כ-20 מטר.

החבורה נותרה כמעט ללא מוצא. לרדת — לא היתה אפשרות. מתוך חמשה נותרו רק ארבעה, ואף הם בכוסר פגום. לנוע חזרה, למערב, היה בבחינת מעשה-טירוף; וכאילו לאמת הערכה זו, נשמעו מאותו כיוון יריות לאי-ספור, והאורות של פצצות-התאורה עוד הוסיפו על האימה. לאחר שיקול קצר — ושמא מתוך אינסטינקט — בחרו הארבעה להעפיל שוב לצד מערב, במגמה לנוע לאחראמכן לצד דרום — ולתקן בכך את משגה-הניווט, כדי לחזור ולהגיע אל מקום-המעבר הנוח. דרך זו נראתה אמנם גם היא כאיבוד-לדעת, כיון שהיא חלפה ממש ליד המוצב הדרומי, אך היתה זו האפשרות היחידה — פרט כמובן לאפשרות של התאבדות ע"י פגיעה לתוך התהום, או חזרה אל זרועות האויב.

במת מערכות

סדו צבי סלע

חיל המילואים

המג"ד נכשל בשלון כפול.

בקורא ותיק של "מערכות" מלוח אני את "מפנקסו של מג"ד" מאז הופיעו. עוד במרם פורסמו הרשימות מ"מפנקסו של מג"ד". נראו לי מאמריו של "פעיל" בשטח ההדרכה במעוררים ענין וכמאלפים בהגיונם ובבהירותם, אם כי מחלק של הנחותיו אפשר היה להסתייג. אולם הפעם, במאמרו האחרון (מערכות קט"ו, "על פולחן הסדר במחסנים" מאת סא"ל מ. פעיל), נכשל המג"ד בשלון כפול.

ובשל פריט כל כך לא חשוב ביחידה לוחמת כמו אלונקה (שבורה);; הוי אומר: בשל חוסר סדרו האמנם משוכנע המג"ד שהוא משוחרר מכל אחריות על-כך, שפלוגה (אחת?) שלו חסרה עזר-לחימה — ואלונקה הנה עזר-לחימה! — כי הרי חסרונה בפלוגה הוא תוצאה מכך, שהגודד שלו חסר אותם?!

יוגד נא בכל הבהירות, שמפקד המנסה להשתחרר מעניני מנהלה — ולו גם תחת הדגל של חישול היחידה לקרב — מבלי להבטיח שצות פיקודיו "יכסה" שטח-פעולה זה בנאמנות, איננו מסוגל לבצע את המשימה שהוטלה עליו. אחריותו של המפקד היא על כל מערך היחידה ואורחות חייה. כל מפקד — בדרג פיקוד שלו. ולכן לא צדק המג"ד ביחסו למחסנים וה"קול קורא" שלו הנהו פסול בתכלית. ולכן גם ידע המפקד הבכיר להפתיע את המג"ד בנקודת התורפה.

* * *

תגובות מספר הגיעונו בקשר לרשימתו של סא"ל מ. פעיל "על פולחן-הסדר במחסנים" (מערכות קט"ו). לצערנו הגיעה רק אחת מ-רשימות-תגובה אלו בזמן (לפני סגירת הגליון). הננו מביאים אותה בפני הקוראים ואת היתר — בגליון הבא.

א. סיפור המעשה שבפתח המאמר, וכן גם סופו, מוציאים החוצה אל הרחוב, לרשות הרבים, סבך של חכוכים אישיים ודברי התנצחות, אשר לא רק שהבמה הציבורית — "מערכות" — איננה האכסניה הנאותה להם, אלא שגם הקוראים — הציבור, הרחוב — מתרשמים קשות מהם, והיו מוותרים על הצגת כאלו ברצון רב. כמורכב מחייב הטעם הטוב שביחסים בין מפקדים לחיילים להמונע מהצגת דברים בצורה זאת בציבור.

ב. לעצם הענין. — מנסיוני יכול אני להעיד שנשאר טעם מר כשמפקד מנסה להצדיק את כשלונו. ונכשל המג"ד ולכן גם נכשל המ.פ. וזאת לדעת: כושרה ויכולתה-הקרבית של היחידה, כולל גם את המחסן, והוא חייב להיכלל בתכנית החישול הקרבי של היחידה. רציפות האספקה וטיבה — תחמושת ארוזה ומסודרת, נעלים שלמות ומסומרות, אמצעי הסואה, לבוש מתאים וציוד, שרות רפואי שצוידו תקין ובודק, וחלקי חגור אישי ויחידתי וכו', לא רק שהם חייבים להיות במחסן מסודרים וכשרים לתפעול בכל הדימנים, אלא שהם חייבים להיות מתורגלים כשם שאנשי היחידה ונשק היחידה מתורגלים. אינני מחסידי הצחצוח והגהוץ — על יחסי ל"צחצוח" מחסנים, אבזמים וכפתורים יוכלו להעיד עלי כמה וכמה ממפקדיו הבכירים של צה"ל, — אולם מה ענין "צחצוח" לנקיון וסדר? הן רוגזו של המפקד הבכיר "רם המעלה" פרץ לא בשל מחסן בלתי מבריק מסולר, אלא בשל איסדר ברישום תיקון הנעלים בפלוגה,

כיצד לודא סיגול חומר נקרא?

לדעתי הבחינה בכתב. אני קובע את הדבר על סמך נסיוני כמדריך במקצוע עיוני במשך קרוב לשבע שנים. על-אף כל הליקויים, שמנו חכמי החינוך וההוראה ב"בחינות" הרי לא הציעו במקומן תחליף מתקבל על הדעת. בכל התחליפים — מבחן בוחן, בדיקה ומיבודק, — ישנם כל הליקויים של "בחינה", לרבות: עצבנות, מתיחות וגם קלקול המידות, כי תמיד נמצאים חניכים מסוימים המנסים להערים על המדריך. הנימוקים לטובת בחינה בכתב מדברים בעד עצמם, והם מפורטים בה:

1. חומר הבחינה מוגדר מראש — החומר שניתן לקריאה עצמית.
2. מועד הבחינה ידוע והחניך לומד את החומר בקצב הנקבע על-ידי כמות החומר והזמן העומד לרשותו.
3. הבחינה יוצרת מתח חיובי אצל הלומדים, ומחייבת אותם לתכונן הקריאה. קריאה בצורות ועזרה הדדית בהטמעת החומר.
4. כיון שבמשך הקורס או הלימוד אין מבוזזים זמן על בוחן וכו' יכול המדריך להקצות 3-4 שעות רצופות לבחינה בכתב.
5. הבחינה בכתב מכילה שאלות על פרטים מסוימים לבדיקת הידיעות שנרכשו וכן שאלות כלליות על הנושאים שהנבחן למד בקריאה עצמית.
6. התשובות לשאלות הכלליות — חיבורים קצרים ותמציתיים — מעידות על כושר-הביטוי של הנבחן וכן על הבנתו, על טיב חות-דעתו וביקורתו על החומר הנלמד.
7. כיון שהבחינה מתקיימת פעם אחת במשך תקופה ארוכה, ניתן להכין תנאים חיצוניים מתאימים: אולם מרווח, כסאות ושולחנות נוחים, מחברות מיוחדות וכו"ב.
8. בתנאים חיצוניים מתאימים מספיקים מדריך אחד או שניים כדי להשגיח על טוהר הבחינה, וכן אפשר לקיים את הבחינה על דברת-כבוד של הנבחנים ללא נוכחות רצופה של מדריכים מפקחים.
9. הציון שניתן בבחינה הוא פרי איוון בין ה"ידיעות" וה"הבנה" ומושג על-ידי הקצאת מספר נקודות שונה לשאלות השונות.
10. הציונים שיקבלו הנבחנים בבחינה בכתב יודאו באיוון מידה אמנם נלמד החומר בקריאה עצמית (ולא רק נקרא כדי לצאת ידי חובה).

במשך זמן רב היה נדמה לי, שמדריך הדבק בעזרי-האמון הסטנדרטיים, מתעלם מהשוני שבשיטת ההוראה של כל מקצוע ומקצוע ומלמד את כולם בשיטה שגרתית, מתוך ניצול אחד וזהה של האמצעים שברשותו.

עם קריאת רשימתו של רס"ן ג. ברשי, ב"מערכות" קט"ו, גברה בי ההרגשה כי אמנם כך הוא הדבר. רס"ן ברשי קובע כי שאלון שינון, דף דיון, ובוחן שינון הם שלשה דברים המשלימים זה את זה כאמצעים להקניית ידיעות לחניך. אילו הסתפק בקביעת עובדה זו, היה מדגיש בכך את הקירבה שביניהם; אך כיון שציין בתור "ראשית דבר" כי ברשימתו של רס"ן קדם, שאליה הוא מתיחס, יש לגביהם ערבוב מושגים מוחלט, ניתן להסיק, כי רס"ן ברשי דבק בקנאות בטוהר המושגים וגורס: לא הרי "שאלון שינון" כהרי "דף הדיון" וכו'.

הן כחניך והן כמדריך נתקלתי בעובדה, ששכלול עזרי-האמון הופך לעיתים קרובות לרועץ לחניך ולמדריך כאחד. הכוונה במקרה זה לבוחן השינון, שעם המצאתו התחילו ליישם אותו לכל מיני מקצועות עיוניים, ובכך הפכו את הלימוד למעשה התגנדות של פותרי חידונים על חשבון הבנת החומר וקליטתו.

גם מדריך הכופר במספר עזרי-אמון — בעיקר באלה שאינם הולמים את נושא הלימוד — חייב להשתמש בהם, אם לא לשם לימוד הרי לפחות לצורך הסטטיסטיקה, שכן יש וההישגים של המדריך נמדדים לעיתים קרובות גם מבחינה כמותית: כמה שעות נתת? כמה שאלונים העברת? כמה דיונים קיימת?

נזכיר דבר יסודי בתורת החינוך: לכל מקצוע שיטת הוראה משלו. למשל, אין מלמדים חשבון בשיטה שבה מלמדים הסטוריה. אם ניישם את הכלל היסודי הזה לשימוש בעזרי-האמון שלנו, נוכל לקבוע שטבעי בהחלט לתת בוחן שינון בלוח-הכפל — ואבסורד גמור לקיים דיון על נושא זה. טוב לקיים דיון על הערכת-מצב כפרק בתורת ההגיון והמחשבה הצבאית! לעומת זאת אין כל טעם בשאלון שינון על נושא זה, שכן מה נותר עוד לשנן לאחר שהחניך למד בע"פ את החלוקה לקבוצות. מתוך כך יש גם חשש שהוא ינצל באופן מכני את מה שלמד, ובכוא העת יכתוב הערכת מצב כמי שממלא טופס שגרתית.

לסיכום: בדבר "שאלון-שינון נראית לי יותר תפיסתו הגמישה של רס"ן קדם מתפיסתו הסכימטית של רס"ן ברשי. ועתה אפנה לנושא העיקרי: כיצד לודא לימוד חומר בקריאה עצמית? הדרך הטובה ביותר, והעדיפה גם על שאלון שינון, היא

גם מפקדים נורשים לעצמם לנהוג במהירות מעל המותר!

להגיש נגדו קובלנה. וזה נכון לגבי כל העבירות, פרט לעבירות תנועה, כי בית דין לא יקבל קובלנה כזו. לכן אין המפקדים מתערבים ואינם מגיבים על השתוללות הנהגים הצבאיים בכבישים. והיות ולא רואים את עצמם שותפים פעילים לענין, מרשים הם גם לעצמם (לא כולם!) ולא תמיד!) לנהוג במהירות מעל למותר. זאת ועוד. האם מאמין בעל המאמר, ששופט בבית דין לעבירות תנועה ופסק הדין שהוא עלול להטיל עלי, "ישכנעני" יותר מפסקי הדין ע"י אלוף הפיקוד, מפקד החיל או מח"ט?

ועכשיו לגבי "מניעת הזיהום הגורם למחלה". גם אני מסכים, שאין אנו צבא "רגיל". גם לי נראה, שלפחות חיילים בשירות חובה צריכים לגור במחנות ולא לנסוע כל ערב הביתה (הנסיעה היא לפעמים תוצאה של חוסר מגורים!). גם לי נראה, שחייל בשירות חובה מקבל יותר מדי חופשות ולכן נמצא הוא, יחסית, הרבה זמן בנסיעות (אבל כאן "אשמה" גיאוגרפיה של הארץ: חייל לא חושב שהוא נוסע הביתה לחופש. הוא "קופץ" הביתה). ולבסוף גם לי נראה, שיש הזנחה בארגון הבידור במחנות הבסיסיים בכלל, ובמחנות יחידתיים בפרט. (וחוסר בידור זה דוחף את החייל "לגשת" לקולנוע בעיר וכך שוב הוא נמצא "בדרך").

ברור שאם חיילים לא יסעו הביתה, לא לחופש ולא לבידור, אלא פעם אחת בשבוע או בחודש בלבד, הרי לפי תורת הסיכויים — לפחות תיאורטית — יקטן מספר עבירות תנועה ותאונות דרכים. אבל האם זה הוא הפתרון? בעל המאמר מציין, שמטרה קדושה זו (הבטחת חייהם ובריאותם של מאות חיילים, חיילות ואזרחים הנפגעים ע"י

במאמרו "הרהורים על מלחמה בתאונות דרכים" (מער"כות קט"ו) מזמין אל"מ זוהר את הקוראים לויכוח על הבעיה הנדונה. ברצוני להעיר לאחדות מהנחות היסוד ומסקנותיו של בעל-המאמר.

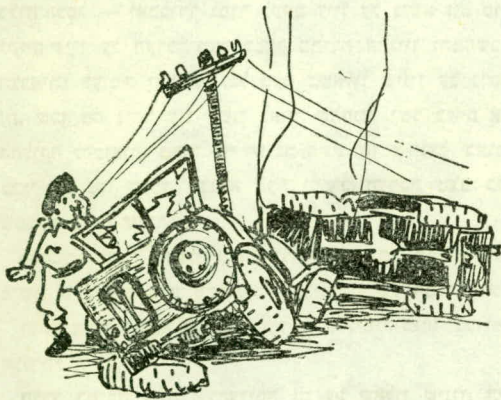
אל"מ זוהר מזכיר את תוצאותיה של הנהיגה הבלתי-זהירה, שגורמת לאבידות בנפש וברכוש, העולות במספרן על אבידות מערכת טיני. והוא שואל את עצמו ואת הקוראים "למה זה ככה?" השאלה היא מכאיבה פי כמה, מאחר ולדעתו: א. אנו משקיעים מאמץ רב בהדרכתו והכשרתו של הנהג. ב. רמתו השכלית ותבניתו של נהג צבאי ממוצע אינן גופלות מאלו של נהגים בצבאות אחרים. ג. מערכת שיפוט המיוחדת גם היא משיבצה רצון.

בקשר להכשרת נהגים אינני משוכנע כלל ועיקר, שמספר השעות ליד ההגה, הניתנות לנהג שלנו בקורס נהיגה, שזה למספר השעות, אשר מוקצבות למטרה זו בצבאות אחרים (אינני מתיחס להדרכת נהגים אזרחיים).

יש לי גם ספקות רבים בקשר להנחה השנייה, אבל מסיבות מובנות לא אתעכב בה כאן.

אבל השלישית לא נראית לי לגמרי, כותב בעל המאמר: "משוכנע אני שהשיפוט הזה (שיפוט מיוחד על עבירות תנועה) על רמתו הגבוהה ועל יעילותו הרבה הוא גורם מרסן ומרתיע בעל עצמה רבה... וחייב להמשיך ולפעול במשך תקופה ארוכה...". האם מספר עבירות תנועה או, מה שיותר חשוב, מספר תאונות הדרכים הלך וקטן במשך 10 שנות יקומו של השיפוט המיוחד? אין ברשותי מספרים סטטיסטיים, אבל נדמה לי שלא כן הדבר. היכן "היעילות הרבה" של השיפוט הזה? למה לא להחזיר ענין חשוב זה לסמכותם של קציני שיפוט בדין משמעתי? האם כושר שיפוטו של המג"ד מספיק, כדי לשפוט עבירות כגון התעללות, אלימות או סירוב למלא פקודה (אשר אינן פחות חמורות מעבירות תנועה, כי גם הן עלולות לסכן חייהם ושלמות הרכוש) ואינו מספיק כדי לשפוט עבירות תנועה? התשובה האפשרית לשאלתי זו ידועה לי. היא תנוסה בדומה להערתו של אותו משפטן אמריקאי, המצוטט בגוף המאמר הנדון.

אמנם אני מאמין שמפקדים אשר יתהילו לברר משפטי תנועה ויצטרכו להטיל עונשים על נהגים עבריינים, יהססו היסוס רב לפני כל לחיצה על דוושת הדלק, שעה שהם עצמם ינהגו במכונית. כאשר מפקד רואה חייל מבצע עבירה כל שהיא, ברור לו למפקד שתפקידו למנוע ביצוע העבירה ועליו לאסור או לעצור את העבריין או לפחות



הרהורים על תאונות דרכים

ג. להאריך את קורס הנהיגה ולהחמיר בבחינות הנהיגה;
 ד. לבצע הסעות חיילים או הובלות מסובכות (כגון גריחה) על-ידי נהגים ותיקים ומנוסים (דבר זה כבר בשלב הגשמה);
 ה. להעביר את השיפוט על עבירות תנועה למפקדים ולבטל את בית הדין לעבירות תנועה.

רכב צבאי מצדיקה כל טירחה וכל הוצאה. לכן אני מציע לבחון הצעות אחרות:
 א. להרחיב את הכבישים (זה בודאי חיובי גם לצבא וגם לאזרחים);
 ב. להתקין רמזורים או סידורי בטחון אחרים בהצטל-בויות ובסיבובים מסוכנים;

הסופר-דמוקרטי בין המפקד לנהג, השותפות בין השנים בביצוע ובהשקת עבירות התנועה ועוד כמה תכונות של צה"ל, אשר אפרט להלן בדוגמאות, הם הגורמים העיקריים, לדעתי, לתאונות הדרכים בצה"ל, הנובעות ממשטרו המיוחד.

א. בחודש יוני 1958 נסעתי לטקס סיום המחזור הראשון של ב"ס לקצינים בעכו. במספרן חיפה עקפה אותי נוסעית צבאית במהירות מטורפת ובהמשך נסיעתה עקפה היא מכוניות רבות אחרות, מבלי להתחשב במכוניות הבאות ממולה. התמונה, כאשר מספר נהגים עוצרים את מכוניותיהם ברגע האחרון בקצה שולי הכביש, והנוסעית הצבאית הדוהרת עוברת כמו נדנדה מצד אחד של הכביש למשנהו, תמונה זו היתה מזועזעת. לתמהוני ראיתי שעל יד הנהג ישב מפקד בכיר. אני שואל את עצמי: מה חשב המפקד ומה חשב נהגו כאשר דחף בזריזותו, את כל יתר הרכב מהכביש בכדי להביא את מפקדו, למרות לוח הזמנים המשובש, לזמן לטקס הסיום.

ב. עקב תפקידי בצה"ל התיצב בפני באחד הימים חייל (איני זוכר את דרגתו), וכהנמקה לבקשתו הדחופה סיפר לי שמפקדו נתן לו פקודה לא להתחשב בהוקי התנועה ולהגיע מחיפה לתל-אביב ובחזרה, בשעה אחת ורבע השעה נסיעה לכל כיוון, הסיבה — נשכח ציוד מסוים למפגן היחידה שנועד להתקיים באותו ערב בחיפה.

בדברנו על התנועה בכבישים בכלל ובתאונות דרכים בפרט, לא נוכל להפריד בין התנועה הצבאית ובין התנועה האזרחית. לא פורסמו אף-פעם נתונים, אם אחוז התאונות בהם מעורב רכב צבאי קטן או גדול. מאחז הרכב הצבאי הנע בכבישים.

בלי להתחשב בסטטיסטיקה זו, עלינו לדעת שכל מה שצה"ל יעשה להסדרת תנועת הרכב הצבאי, לא תוכלנה התוצאות להיות שלמות, אם לא יחולו הסדרים מקבילים על

אל"מ זוהר פנה בחוברת קט"ו לציבור קוראי „מערכות“ והזמינו ל„מחשבה ולויכוח“ על הרהוריו בגורמים העיקריים לתאונות הדרכים.

אולי ההזמנה לויכוח תיאורטי בפתרונות אוטופיים, תישא יותר פרי ממאמרים קודמים אשר כללו הצעות קונקרטיות, וייתכן ונהיה פה עדים לתגובות ערות יותר. יש לקוות שויכוח כזה יתרום להנעת הגורמים האחראיים לנקוט באמצעים יעילים יותר למניעת תאונות דרכים.

במאמרי האחרון על הנושא, בחוברת ק"א, היו כלולים בין היתר גם מספר הצעות מופנות אל בתי-דין לעבירות תנועה, אולם לדאבוני לא הגיבו עליהן לא הפרקליט הראשי ואף לא אחד מפקידיו, כמו שגם לא הגיב אף אחד מהגורמים האחרים הנוגעים בדבר.

מסכים אני עם אל"מ זוהר, שהנחפזות והבהילות הן הגורמים העיקריים לתאונות. אבל האם רק הנהגיה-חייל, החוזר מחופשתו או הנוסע לעבודה לאחר לילת-לילה בבית משפחתו, נחפו ומבוהלים? אם נשים לב למתרחש בכבישים, שעה שאנו נוסעים בהם ולא רק בתוך דפדוף במשפטי התינועה הצבאיים, נגיע למסקנה, שכל ציבור הנהגים בארץ — ללא הבדל תפקיד, דרגה ומסגרת — מבוהל, נחפו ומזלזל בזולת.

בלי שים לב לאופי האוטופי של השאלה הנני שואל: „האם ע"י ריכוז חופשות, מגורים ובידור אך ורק במחנה-ישנה את אופיו של הנהג הישראלי? נכון הוא, שאם לא יסעו, לא תקרנה תאונות — לפי המימרה הידועה: „אצל הרבי זה לא יקרה“. אבל האם לזה שואפים כל אלה הכואבים את כאב „תאונות הדרכים“?

מסכים אני גם עם השקפתו האפיקורסית של אל"מ זוהר, ש„האשמה היא במספר תכונות של המשטר בצה"ל, בהן שונה הוא מרוב הצבאות האחרים“.

אולם לפי דעתי לא התכונה שהזכרתי היא הגורם העיקרי אלא אותה תכונה, אשר הזכרתיה במאמרי הקודמים: הקשר

הם הצעירים והבלתי מנוסים בין כל ציבור הנהגים. חושש אני, שכאן המקום להערתו הצינית של המשפטן האמריקאי, אשר אותה ציטט אל"מ זוהר: ש"בעבירות (ענייני) תנועה — חושב השופט (המפקד) בלבד, כי ביום מן הימים יכול הוא עצמו להמצא במצבו של הנאשם". אולם מאד מועיל היה, לו צה"ל ומפקדיו היו מקבלים על עצמם את הדין וע"י התאפקותם ביחס למהירות, היו משמשים מופת ומדריך לדור צעיר של נהגים טובים ומרוסנים אשר יהיו עתודה לציבור הנהגים שלנו כיום.

לגבי אופן השיפוט שהזכיר אל"מ זוהר עלי לציין, שעונשים מרחיעים רק במקרים נדירים מעבירת עבירות מסוימות, ולא רק חומרת העונש קובעת. דאגתנו צריכה להיות נתונה ראשית כל למניעת האסון, ורק אחר־כך לקביעת התגמול.

מאז מאמרי האחרון (חוברת ק"א) לא השתנתה דעתי, שהבעיה היא חינוכית מיסודה ואשמח אם מתוכחים נוספים יתיחסו גם להצעותי בכיוון זה.

ציבור הנהגים האזרחיים. כי הנהגים האזרחיים, הם בסופו של דבר, נוסף למפקדים, הדוגמה, אשר הנהג הצעיר מוצא אותה בנוסעו בכבישי הארץ וממנה הוא לומד את מנהגי הנהיגה, שהוא מסגל לעצמו.

אולם לא זכורים לי אמצעים מועילים שנקטו ע"י המוסדות האזרחיים במלחמה בתאונות דרכים. עם העלאת המהירות המתרת הלך וקטן כמובן מספר עוברי עבירות התנועה. אבל האם גם פחתו תאונות הדרכים? נדמה לי שההפך הוא נכון. קשה להבין, מה הניע את משרד התחבורה לצעד זה. נכון שהרכב והכבישים מתאמים בשנים האחרונות למהירות גדולות יותר. אבל האם נעשה גם משהו לקידום הנהגה גם הטענה שעם הגברת המהירות המתרת תיעלם מכת העקשיות אינה מובנת, מאחר ובאופן טבעי נקבעו מהירויות שונות לסוגי־הרכב השונים.

יהיו נימוקי משרד התחבורה אשר יהיו, למה היה צריך צה"ל ללכת בעקבותיו? הלא בידי צה"ל היה הנימוק המשכנע ביותר שלא להעלות את המהירות המתרת: נהגיו

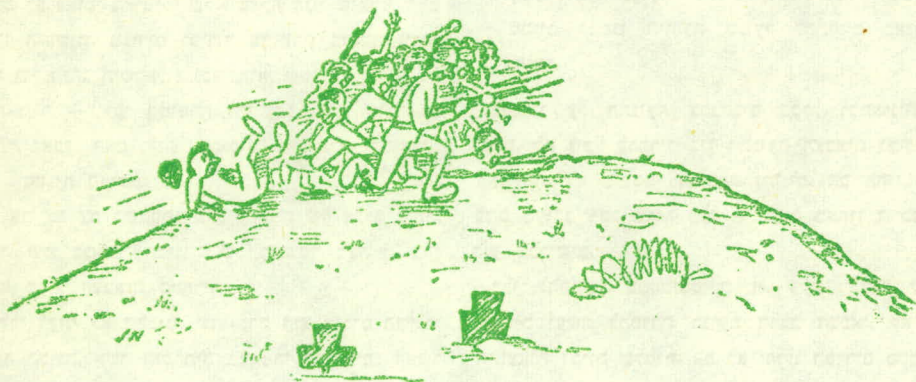
מכתב לקצין מילואים (מנף מעמוד מ"ט 66)

היעד, כדי להמחיש את ה"רדיפה באש" (?). ובכן, אורי, אני בטוח שאתה יודע מה מכל הנאמר נוגע לך ולפלוגה שלך, והדברים אינם חדשים בעצם. הצרה היא, שפה תמיד צריך להתחיל מחדש, "להעלות גרה" ו"לדוש" בדברים שהם, לכאורה, ידועים ומוסכמים. היה מי שאמר כי "כוח השרשרת הוא ככוח החלשה שבחוליותיה" — לכן, הבה נחשל גם כל חוליה חלשה. ואם יש לך כמה רעיונות טובים מפרי־נסייך, כיצד להגיע ליתר מהירות, לאש תכ"ליתית — ולשליטה יעילה הדרושה לשם כך — כתוב לי.

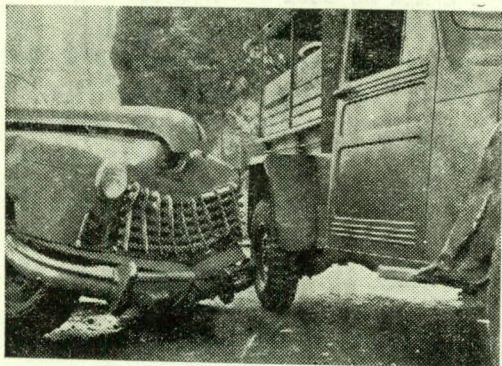
להתראות באימונים

אלי

בשולי היעדים? איפה הפיזור הנכון והעבודה בחור ליות? אולי הסיבה האמתית (בחלקה) להצטופפות היא שעל היעד — כשהמדובר בתרגיל — לא תמיד נחפרו עמדות, ולא הוצבו מראש מטרות־דמות, וקשה "לדמיין" אותן. שוב חוזרים אנו איפוא אל "פרט קטן" — מטרות־דמות מוצבות (וללא קמצנות!) בנקודות הגיוניות על־גבי היעד. ואגב, כאן נקודה חשובה לתשומת־לב: — בדרך כלל מציבים את המטרות כך, שהן תפנינה "לחזית". זה טוב בשביל בסיס־האש. אבל צריך להציב גם מטרות הפונות לאגפים, ובעיקר לאגף שממנו עולים המסתערים — כדי שגם הם יראו משהו לנגד עיניהם כשהם מגיעים ליעד (ומדוע לא כמה מטרות־דמות בואדי שמאחורי



וידויו של קטלון



כיון שהוזמנתי — כקורא נאמן של „מערכות“ — ע"י אל"מ ד"ר מאיר זוהר להשתתף בהרהורי על תאונות בדרכים ואף להעלות זאת על הכתב, הריני מביא בזה קצת מהגיגי על הנושא.

מתוך נסיוני האישי נוטל אני לעצמי את הזכות המוסרית לחלוק על דבריו של אל"מ ד"ר זוהר, ואף להציע הצעות שונות

ומהפכניות משלו. אין בדעתי להסתיר דבר, מטוב ועד רע, ועל-כן חייב אני „להתודות“ תחילה כי שותף אני לבעיית התאונות לא מתוך מחקר עיוני אלא מתוך מגע יום יומי.

את הכרותי הראשונה עם ההגה (האמיתי) עשיתי כבר בגיל 14, ומאז נהגתי בקביעות עד אשר קיבלתי את רשיון הנהיגה. נסעתי בכל המהירויות האפשריות, הייתי עד-ראיה לתאונות רבות, אך עם זאת מדגיש אני כי מעולם לא הייתי אני עצמי מעורב בתאונה, ולו גם הקטנה ביותר. המסקנות אשר אני רושם אותן בסוף מאמר זה הן שעמדו לי ומנעוני מתאונות בדרכים.

אך לפני-כן סיפור-מעשה קצר:

כביש קסטינה — אשקלון המה מאלפי כלי-רכב שהסיעו המונים דרומה. כולם נהרו אותו יום אל ה„אטרקציה הגדולה“ — מפגן הצנחנים.

אני נמצאתי אותה שעה בקרבה של משאית מלאה חיילים שהיתה נהוגה בידי חייל מהימן ונהג מעולה. לפתע חשתי טעמה של מחלת ים. המכונית החלה גולשת אל צדי הכביש ועוברת לתוך השדה שלצדו. הצלחתי להציץ מבעד לחלון ולעיני נתגלה מחזה שלתארו בדיוק צריך כשרון רב. אנסה לעשות זאת בפשטות: לנגדנו נסעה מכונית, אשר לאחר מכן נתגלתה כאמבולנס צבאי. הספקתי עוד לראותה נוסעת במשך מספר שניות כמקביל למכונית אחרת ובכיוון „נגחני“ כלפי המשאית שלנו. לפתע החלה „שוחה“ על הכביש עד שנטתה על צידה והתהפכה בצורה אצילית כשחרטומה הג על דופןו ב-180 מעלות לכיוון ממנו בא. תבינו ודאי מהי טעם מצא נהגנו — תבוא עליו הברכה! — להטות את מכוניתו אל מעבר לכביש — שכן, הודות לכך, איפשר לאמבולנס להתהפך בנחת מבלי לשרוט או אף לנגוח את המשאית.

בוינוק קל נמצאנו ליד האמבולנס ההפוך, כשאוונינו כריות לשמוע קולות של פצועים שיבקעו מתוכו. פתחנו את הדלת ובתוך סבך הברזלים שבקונסטרוקציה הפנימית גילינו חיילת. היא ישבה מחרישה, ואנו הבינונו שהתקרית זעזעה אותה במקצת. ביקשנוה ברוב אדיבות להואיל ולצאת, אך רק לאחר שידולים ומאמצים רבים הצלחנו להוציאה משם. המסכנה סבלה מכאב גב וההתכופות קשתה עליה.

ראיתי את הנהג מגיח מתוך תאו בכוחות עצמו, והייתי עד לדרמה נוגעת ללב. הנהג התישב מנגד למכוניתו הקורסת שפלטה מיני שמנים ונוזלים אחרים, הליט פניו בין כפות הידיים והחל ממרר בבכי. החיילת, זו שחילצנוה זה עתה במאמצים רבים, ניגשה אל החיילהנהג וברוך אמהי נטלה את ראשו בין ידיה, כשהיא, החולה, מנחמת ומעודדת אותו.

אף כי שעתי היתה דחוקה, כי לא רציתי להחמיץ את המפגן על צניחותיו החופשיות גמרתי אומר לתהות על כל אשר אירע כאן, כי מי יודע, שמא אפיק בדרך זו גם קצת תועלת?
קראתי לחיילת לצד הדרך ושאלתי:
"את משרתת אתו באותה יחידה?"
"כן, אני שם אחות והוא משמש נהג אמבולנס".
"כלום זכה ידוך לנהוג באמבולנס משום שנחשב לנהג מוכשר במיוחד?"
"אינני חושבת שעמדה לו איוזו זכות מיוחדת. פשוט קיבל את התפקיד. עד כמה שאני יודעת, לא אירעה לו עדיין שום תאונה".

"ההפחידה אותך מעט, בעת שנסעת אתו, המהירות המופרזת?"
"לא נורא, בדרך כלל נוסע הוא מהר מאוד. כשמעירים לו על-כך נוהג הוא לפסוק נמרצות: מה זה, אמבולנס או לא אמבולנס?"
עזבתי ופניתי לנהג, שבינתיים נרגע במקצת.
"מאימתי אתה נהג?"
"חצי שנה בערך".
"ידעת לנהוג לפני התגייסותך לצבא או שלמדת לנהוג רק בתור חייל?"
"זמן קצר לאחר סיום הטירונות יצאתי לקורס נהגות. לפני-כן לא היה לי מושג בנהיגה".
"הקרתה לך לפני כן איוזו תאונה?"
"לא! אף פעם לא, זוהי הפעם הראשונה בחיי שקורה לי דבר כזה. אני מעולם לא חשבתי שאהיה מעורב בתאונת-דרכים".
"וכשנסעת מהר ורצית לעקוף את המכונית שלפניך, וכי לא הרגשת כי מאבד אתה את השליטה על המכונית?"

"אני זוכר שרציתי לעקוף והכביש היה פתוח, נתתי "ספיד" ונסעתי על ידו. פתאום גם הוא נתן "ספיד" והוציא יד, ואז ראיתי את המשאית ממול. נתתי קצת "ברקס" ופתאום התחלתי לשחות על הכביש וההגה היה לי כמו חמאה ביד. המכונה הלכה ימינה ושמאלה ואינני יודע איך, פתאום התהפכנו".
שאלה אחרונה: "שמעני, אינני מהמטרה הצבאית, אבל אני סקרן לדעת באיוזו מהירות בערך נסעת?"
לאחר שהרהר רגע, אמר: "כשהשגתי, הייתי בערך על שמונים".
בפקודות שגרה של יחידת חר"פ אי-שם הופיעה הודעה בוו הלשון:
"נהג פלוני שהועמד לדין על נהיגה רשלנית נמצא אשם ונידון ל-35 ימי מחבוש".
בזאת נסתים תהליך קצר של עבריין הבא על ענשו. ואני שואל אתכם בכנות, האמנם נהג אשם?

עד כאן תאור המעשה. ועתה הבה וננתח את הבעיה באופן האוביקטיבי ביותר.

על נהגים מסוג אחר במקצת...

או גרוע מזה — בגובה של מטרים ספורים, עליך להיות בקיא ומהיר-הגבה".
"כלומר — סיכמתי דבריו — אתה מתכוון לכך שיש צורך במקדם בטחוני השקול כנגד הסכנות העלולות לקרות באויר?"
"כן, זהו בדיוק" — ענני.
אם כך, רבותי, דומני שיש צידוק למבחני אינ-טליגנציה, מבחנים פסיכוטכניים, השכלה כללית, כושר גופני מעולה, — הכולל כושר-הגבה מהירה, יכולת התרכזות ומעבר מנושא לנושא, כושר טכני ועוד, שהם רק חלק מכל אשר נדרש מטייס. כל זאת לפני הקורס — ושמשך הקורס מקבלים לא פעם "כנפים" לפני סיומו — הריהו סוד גלוי.

מפקד בכיר וחשוב אמר פעם לאחר שהוסמך וקיבל רשיון-טיס אזרחי: "אלמלא נחיתות והמראות משעממת הטיסה כנהיגת קרון של חשמלית".
ואני בסקרנותי שאלתי מדריך-טיס: "אם אמנם כך הדברים (ואין הכוונה למטוסי סילון מהירים) למה כל הצרמוניות והסינון הקפדני שחל אפילו על טייסי "הקלה" או גם טייס פרטי?"
הסברו היה פשוט בתכלית: "באויר עלולות כל מיני הפתעות להתעורר, כגון: בעיות אטמוספירות, שא-לות ניווט והתמצאות, וגרוע מכל: המטוס עצמו; מנוע מתקלקל, אין די דלק, הגאים נתפסים או חלק נקרע. וכאשר קורה הדבר בגובה של כמה אלפי רגל,

בסערת הרוק-נרול — והמכוניות

נפל בגורלנו להיולד ולחיות בדור המדע והטכניקה של המאה ה-20. העולם קטן והולך, כביכול, מיום ליום, עד כי נתעורר הצורך להמריא מעט אל החלל. ובימינו אלה "כל אדם הגון" מרשה לעצמו להחזיק מכונית יפה ומהירה. כלום עובדה זו יש בה להפחית מהצורך בכוסר מיוחד ובלמוד ממושך בנהיגה?

מענין יהיה לשמוע את נימוקיו של הטוען כי כדי לנהוג אמבולנס נושא פצועים, או משאית ובה 20 חיילים ויותר, או כל רכב אחר בכביש בעל רוחב של שתי מכוניות וריחוף של "שיבר" ביניהן, אין כלל צורך בתכונות מיוחדות. או כי בכביש רטוב, או בלילה בכביש דרסטי הומה מכוניות, כשהסנוור — גם של האורות הנמוכים — הוא חזק ביותר, אין צורך בידיעה מופלגת בנהיגה? ואם כך הוא, כיצד תוסבר העובדה שנהג לעולם אינו נבחן בנהיגת-לילה למשל? והאמנם די לבוחן לעשות "סיבוב" עם הנבחן בתוך עיר, אשר המהירות בתוכה ממילא מוגבלת? ושמא יש מי שסבור כי נהג, ככל אשר יהיה מסוגל למעט במחשבה כן ייטיב להתרכז בנהיגה? נכון. נהגות בעיקרה הנה פעולה מוטורית של תפעול ואיני סטינקטיביות. אך האמנם ניתן ב-30 יום לרכוש כושר אינסטינקטיבי זה במידה מספקת? אני סבור כי לא. לא בחודש, ולא בחודשים אחדים.

יאמרו נא בטובם אנשי החי"ר "קטני האמונה" — כמה זמן נדרש כדי לאמן חייל עד אשר ניתן לקוות כי בבואו תחת אש לא "יאבד את מכנסיו" אלא ינהג בתבונה? והלא שני הדברים — נהיגה וקרב — שאלה של חיים ומות הם!

קורא יקר, המתן נא ביחידתך למחזור הבא של החוזרים מ"קורס" נהגות בן שבועיים ואז — ראשית ראה מי ומי הבאים, ולאחר מכן עקוב-נא אחר הישגיהם. ואנא, אל תתפעל מכך שבשלב הראשון אין כל תאונות, שכן הם עדיין בגדר "אפרוחים", הקורקבן מרטיט בהם, והנסיעה בשבילים היא עדיין בגדר הרפתקה שנוקטים בה זהירות. אין פלא בדבר. אולם שים לב כיצד, לאחר תקופה קצרה, הם גאים בהיותם "שולטים" בבהמה הגדולה ששמה מכונית, מבלי לדעת באורח יסודי את מגבלותיה הטכניות, כגון: מרכז הכובד ושווי משקל, או פעולת ההגאים, המעצורים וכד'. כי הרי אין די בפרורי-הידיעה שהם מקבלים

על קצה המזלג מן המורה לנהגות. הכוונה היא לידיעה טכנית ותיאורטית מובהקת, ומעל לכל — לנסיונות רבים של נהיגה בתנאים שונים. את אלה אין פשוט אפשרות טכנית להנחיל לאדם בפרק זמן קצר כזמנו של קורס הנהגות, ועל אחת כמה וכמה כשאין מיון וסיווג המועמדים על פי תכונות הנדרשות לנהג (הכושר להבחין בצבעים, או הצהרה כי לא חלה במחלה אנושה או אינו סובל כאבי-ראש, עדיין אין בה כדי להבטיח רמת נהג מתאימה).

טענותיו של אל"מ ד"ר זוהר ברובן מאלפות הן, ובודאי מוסקות מתוך נסיון משפטי רב. ואף על פי כן אינני יכול שלא לתהות על גירסותיו באשר להחזקת חיילים באופן תמידי במחנות. האם לא יהיה זה אבסורד ומשגה חינוכי במדינה ששטחה 21,000 קמ"ר להחזיק חיילים תקופות ארוכות במחנות? שעה שביתם נמצא במרחק של שעתיים נסיעה משם. זאת ועוד: הפנו-נא תשומת לבכם לעובדה שלא רק חיילי צה"ל מעורבים בתאונות דרכים, גם אזרחים שלווים, השוכנים קבע בבתיהם "מתברך-כיום" מפעם בפעם בתאונה, למרות שגילם הממוצע עולה לרוב על 18 שנה.

ולפרשת הנסיעות, "לעבודה", או לבילוי אחר יום יגיעה ואימונים, שכותב הרשימה תולה בהן את האשמה בתאונות: — הרי מובן כי אלו הן תפקידיו של הרכב הקטן (והמהיר), ואשר לנסיעות פרטיות, הללו אינן קיימות (וזאת דוקא לברכתו של המשטר אשר הוא כה מציע להחליפו). אם כך — מה חידש ביחוס הגורמים לתאונות?

ו ל ס י כ ו ם

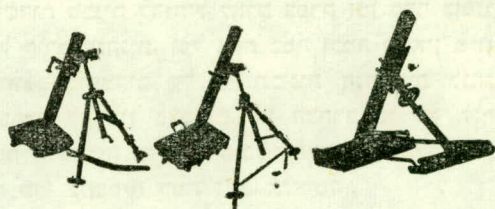
במקום להשקיע סכומים עצומים בהחלפת משרו של צה"ל ובבניית קסרקטינים שיתאימו להצעת אל"מ זוהר, ובהחזקת כך וכך חיילים במחנות באור פן קבוע — (ויישאל כאן: ומה יהיה על קציני צבא-הקבע, אשר בעייתם עשויה להפריך את כל ההצעה המהפכנית) — מוטב היה להשקיע במיון ובאי-מון נהגים במשך תקופות ארוכות הרבה יותר. ע"י כך תיהפך הנהיגה למקצוע מכובד — אמנם לא כזה של הטייס — אך למקצוע הדורש מבעליו אינר-טליגנציה מינימלית וכשרים כפי שציינתי לעיל. ואז גם נזכה לנהגים אשר בקיאותם המקצועית תאזן את בטחונם המופרז ותסיסת גילם הצעיר. בלעדי זאת אינני סבור כי כל עונש שהוא יבלום את המשך פעולתו של מלאך-המות בדרכים.

מערכת

מרגמות

חדשה

לצבא צרפת



דגש חדש הושם בצבא צרפת בפיתוח מרגמות מטיפוס הדיש ומשובלל. בצבא זה סבורים כי כבר מלחמת 1945 הכליטה את השיבותו של נשק-רגלים תלול-מסלול, ובסיוכום הדו-חיים מן היחידות, שרוכזו ע"י הפיקוד בסיום מלחמת-העולם השנייה (ויצוין כי מרגמות-הרגלים היו אז משני סוגים בלבד — בנות 60 מ"מ ובנות 81 מ"מ) אפשר היה לקרוא:—

כלי-נשק תלול-מסלול מהווים בידי מפקדי-רגלים, בכל הדרגים, אמצעי-אש העומד מידית לרשותם והמאפשר התערבות רבת-מחץ וקטלנית במהלך הקרב. שיוצרת השפעה של הלם הגוברת-והולכת בהתאם לקוטר-הנשק שהופעל. את כלי-זין אלה מציינות גמישות-תפעול רבה וגמישות בליסטית שאין-דומה-לה. לבסוף, כלי-זין אלה מאפשרים גם פעולה נגד אויב הנמצא מאחורי מחפה ואין הם מצריכים אלא נוחלי-ירי פשוטים למדי, שניתן לסגלם, עד לפרטי-פרטים, לכל מצב שיתהווה בקרב. עם זאת, קליעיהם כבדים ומסורבלים, צריכת התחמושת על-ידם רבה — והם גורמים לבעיות לוגיסטיות מורכבות.

מכאן — ההחלטה שיש הכרח לחקור את אפשרו-תו של טיפוס חדש של מרגמה בת 120 מ"מ, אשר יקיים את התנאים שלהלן: — שניתן יהיה לפרקו למטענים נפרדים; שמשקלו במצב-ירי יהיה בין 300 ל-400 ק"ג; טוח של 6 אלפים מטרים; משקל-פצצה שלא יעלה על 16 ק"ג; מידת-דיוק בטוח 4.000 מ', שזה לזו של הוביצר בן 105 מ"מ בטוח 8.000 מ'.

המחקרים, שהתנהלו במקביל במנהל-המחקר-ויצור-הנשק ובחברת מפעלי "בראנדט", הביאו לידי ייצורן של המרגמות הבאות, אשר נמצאות כיום בשימוש בצבא-הצרפתי; ובאשר נוגע ל"בראנדט" — גם במספר צבאות זרים: —

יצוין, כי לעומת הערכות אלו חלוקות מאוד היו הדעות בענין תותחי-הרגלים. על הוביצר-הרגלים בן 105 מ"מ (סוג, שהוכנס תחילה לשימוש ע"י הגרמנים במהלך מלחמת-העולם השנייה) חשבו הרג-לים, לפי נסיונם, כי הנו כבד מדי, וכי קשה לטלטלו ולהפנותו — והם דרשו תותח קל יותר (במשקל למטה מ-700 ק"ג), אך עם זאת בעל קוטר של 150 מ"מ בערך, ואשר יתן אפשרות טובה לפגיעה אל מאחורי-מחפה. "קיצורו של דבר — הם דרשו מרגמה", כפי שהוגדר ע"י המסכמים. היתה אז בנמצא מרגמה בת 120 מ"מ, אך הסרוגותיה — פיזור קליעים רב-מדי, משך-זמן ניכר שנדרש להצבתה, אטיות מופרזת של טיווחים ותיקונים, אורך זמן טיסתם של הקליעים — עשו תפעול מהיר לבלתי-אפשרי לגביה.

תכונות וציונים	מרגמה 60 מ"מ	מרגמה 81 מ"מ	מרגמה 120 מ"מ מדגם 1951	מרגמה 120 מ"מ של "בראנדט" מדגם 1949-1950
כלי-הנשק				
משקל	19.7 ק"ג	60 ק"ג	500 ק"ג בערך	470 ק"ג
מתפרקת	אינה מתפרקת	ל-3 מטענים	ל-5 מטענים	
טוח	100-1680 מ'	100-3120 מ'	500-6700 מ'	500-6700 מ'
מהירות-ירי מעשית	20-25 יריות לדקה	20 יריות לדקה	10 יריות לדקה	
הפצצה				
משקל	1.330 ק"ג	3.130 ק"ג	13 ק"ג	
התפוצצות	אוטומטית	אוטומטית	אוטומטית או מכוונת	
הירי			רק מעל כן-הגלגלים	ירי מעל כן-הגלגלים או מעל דורגל

ותפעולה אינם שונים מן המקובל עד כה. ואילו המרגמה בת 120 המ"מ המוקלת, הנמצאת עדיין בשלבי-הניסוי האחרונים, מיוסדת על תפיסה מהפכנית: הפצצה תשוגר במהירות-התחלית מוגבלת-יחסית; ואילו התאוצה הנוספת ההכרחית בשביל השגת הטוח הנרצה, תנתן לפצצה באמצעות "הינע-עצמי". בהגיעה לאותה נקודה במסלול-התעופה אשר תיקבע לכך. לפי לשון-הגדרה זו מתקבל הרושם, כי המדובר כאן הוא באיזה סידור רקטי-נלווה המפעיל עצמו לאחר מספר-שניות מסוים, שנקבע בודאי באמצעות מוסת-מרעום מיוחד. מובנות מאליהן המעלות הנובעות מסידור מעין זה. ככל שקטנה יותר המהירות-התחלית הנדרשת בשלב צאת הפצצה מתוך לוע הקנה — כן פוחת הלחץ אשר התפוצצות המטען-המניע יוצרת אותו בתוך הקנה: — וממילא אפשר אזי לבנות את כלי-הנשק עצמו באופן שיהיה קל יותר (ושניתן יהיה, בין-השאר, להציבו אף בתוך כלי-רכב זהיליים קלים מאוד).

ומאידך-גיסא: "ההינע-עצמי" הנ"ל עשוי להגדיל בהרבה את טווחו — בלי תוספת רבה במשקלו של כלי-הנשק. הבעיה העיקרית אשר יש עוד צורך לפתרה היא בעית הדיוק למרחקים גדולים. דעה צרפתית אומרת: — "חשיבות רבה נודעת להתקדמות שמשיגים אותה עתה בפיתוח כלי-נשק קלי-משקל לירי תלול. מרגמה בת 120 מ"מ אשר טווחה 7000 מ' (ואף למעלה מזה) — יהיה בה משום השלמה חיונית למכלול כלי-הנשק המצוי כיום בידי חיל-הרגלים".

ב-1957 הניעו מספר גורמים חדשים את המטה-הכללי הצרפתי לדרוש, כי תכנית פיתוח-המרגמות משנת 1945 תשונה מן היסוד; את כלי-הזין החדשים צריך היה לפתח לאור הדרישות הבאות: — משקל קטן-יותר, טוח מוגדל, דיוק משופר ופצצות רבות-מחץ יותר.

ואלה נתוני כלי-הזין החדשים (מרגמה בת 60 מ"מ הוצאה בכלל מן השימוש).

תכונות וציונים	מרגמה בת 81 מ"מ	מרגמה בת 120 מ"מ
כלי-הנשק		
משקל	40 ק"ג	100 ק"ג (מכסימום) — בגיר-סת-הכלי שנועד לטלטלת-יד
טוח	150-4000 מ'	400 — 6800 מ'
שדה-ירי	כל האזימוטים	כל האזימוטים
הפצצה	מרעום להתפוצצות-מידית או להש-היה-קצרה שהוא מבטיח את בטחון קנה-המרגמה ומבטיח במקרה של הזנה כפולה	

המרגמה בת 81 המ"מ נועדה לשמש כנשק-פלוגה; ואילו בת 120 המ"מ — כנשק הגדוד.

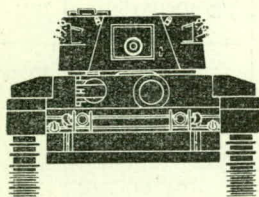
המרגמה בת 81 המ"מ הקלה החדשה — מבנה



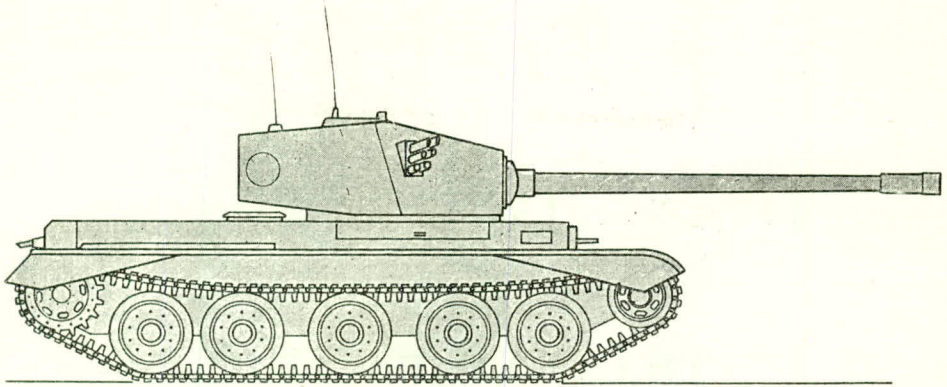
צ'ריוטיר

על אף משקלו, הדומה לזה של ה"שרמן" המקורי, יש ליחס כיום את הצ'ריוטיר על סוג הטנקים הבינוניים הקלים. לפי הגדרה מקובלת כיום, זהו אחד מ"טנקי התותח-הקל". יש הסבורים כי צורתו איננה מן הטובות ביותר (באשר להצבת לוחות השריון באופן שיבטיח עמידה מכסימלית מפני פגיעות). יתכן שמבחינה ידועה יש לראות בו "אלתור" על-גבי השילדה של "קרומול". מאז הכנסו (ב'54—1953) לשירות בצבא הבריטי ראוהו בעיקר כ"משחית-טנקים" מהיר-תנועה.

תכונות:



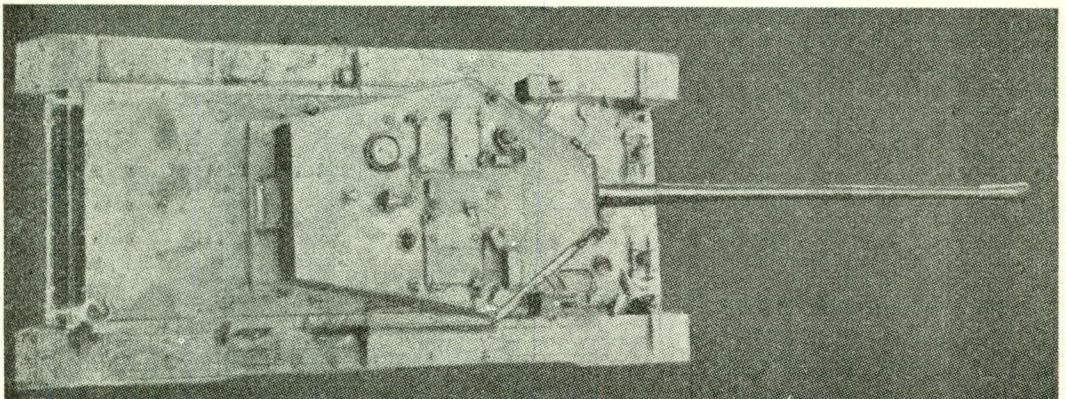
- משקל: 28.5 טון.
- מהירות: 48 קמ"ש.
- מנוע: רולס-רויס 600 כ"ס.
- צות: 3 אנשים.
- חימוש: תותח 8.34 ס"מ — "20 ליטראון" — (מהירות-לוע 1350).
- מקלע ברוננינג מקביל 7.62 מ"מ.



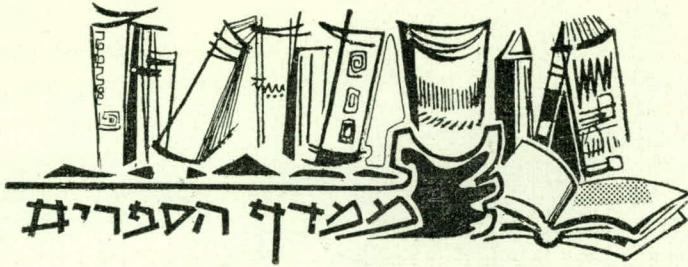
מידות:	אורך עם תותח:	8.85 מ'.	רוחב:	3.05 מ'.
	אורך בלי תותח:	6.33 מ'.	גובה:	2.52 מ'.
	אורך קנה התותח:	5.84 מ'.	רוחב שרשרת:	38 ס"מ.

סימני היכר:

- שלדה של "קרומול" וצריח מיוחד ל"צ'ריוטיר", שהותאם לשאת בתוכו את התותח פורץ השריון של ה"צנטוריון" 3.
- בזמן נסיעה מופנה התותח לאחור.
- תובה מאורכת-שטוחה.
- דפניו אנכיים ברובם, ובחזית מצוי רק שיפוע מועט.
- עורפו של הצריח, דמוי ארגז, מתמשך אחורה ברוח-מה מעל התובה.
- הצריח שטוח-מראה מלמעלה, וצורתו כשל משושה מאורך, אשר לצדדיו הקדמיים מתבלטים שני מטולי העשן.



המראה מלמעלה



ירושת גודריאן

(עם קריאת עזבונו של מומחה-השריון הגרמני גנרל-קולונל ה. גודריאן — "שריונים קדימה")

ב"ציון-המקורות", המצורף אל תוכן העניינים של הספר, נאמר: רשימות, וכן עבודות קודמות של גנרל-קולונל גודריאן, שהועמדו לרשות העורך ע"י גברת גודריאן; רשימות, וזכרונות אישיים, של העורך; תקנונים והוראות-אימון של חיל-השריון הגרמני לשעבר; וכן חומר-התעודות של ביה"ס לחיל-השריון. הפרק "לוחמת-שריון במדבר" מתבסס על מחשבות ולקחים שאוברים מהספרים "מלחמה ללא-שנאה" מאת רומל, "צבא בכבלים" מאת וסטפאל, ו"שנות-הגורל האפריקאיות" מאת פון-אופק. אכן, אינך יכול לדעת עד היכן כאן רעיונותיו של גודריאן — ומהיכן מתחילים הרהוריו, ואולי "תיקוניו" של מונצל.

הספר מתחלק לששה חלקים עיקריים:

- הקדמות, הכוללות בין היתר את תולדות חייו של גודריאן ואת תולדות חיל-השריון הגרמני;
 - חלק הדן בעקרונות כלליים של תפעול שריון;
 - חלק שענינו "לחימה בתנאים מיוחדים";
 - חלק העוסק בשיתוף-פעולה בין-חילי ובין-זרועי;
 - חלק חמישי, שאותו מהוות תשע דוגמאות של קרבות-שריון;
 - ואילו החלק הששי האחרון — נושאו הוא "השריון כיום ומחר".
- לששת חלקים אלה של הספר ניתנת השלמה נאותה ע"י שורה של נספחים.
- על אף הביקורת שהושמעה לעיל, ייאמר במלוא-ההדגשה, שבפנינו ספר-לימוד ממדרגה ראשונה: — לכל קצין שריון, ואף לכל המפקדים אשר אינם

רב-השריון הגרמני הנודע, גודריאן, נפטר ב-שנת 1954 — ודומה היה שאת ה"אני מאמין" השריונאי שלו כולו אמר, ב-1950, בספר-זכרונותיו "זכרונות של חייל" (אשר נסקר בשער-תו במדור של "מערכות"). אולם תלמידיו מצאו לנחוץ להוציא לאור, לאחר מותו, ספר אשר כותרת-המשנה שלו אומרת: "מעזבונו של יוצר חיל-השריון הגרמני".

בהקדמת ההוצאה-לאור נאמר שהיה בתכניתו של הגנרל-בידימוס לפרסם ברבים, בצורת ספר-לימוד שימושי, את השקפתו על לוחמת-השריון, ובצדו — את לקחו האישי מסוגית לוחמה זו במלחמת-העולם השנייה. אלא שמותו, בגיל 66, מנעו מלהגשים תכנית זו. לכן הוטלה עריכת הספר, והכנתו לדפוס, על אחד ממקורביו גודריאן — גנרל-מיוז אוסקר מינ-צל, המוצג בפנינו בהקדמת המו"לים כמי-שהיה, לאחר מלחמת-העולם השנייה, היועץ-לענייני-שריון לממשלת מצרים שבקהיר (ונא-מרנא בפשטות, שרמת השריון המצרי כפי שהופגנה במלחמת-השחרור ובמערכת סיני אינה בגדר מיטב-הפרסומת לעורך!).

בפנינו חוברת בת 244 עמודים, המהוה תערובת משונה של דברי התפארות שחצנית על הישגי חיל-השריון הגרמני במלחמת-העולם השנייה, בכל החזיתות ובשטח הטכני, מזה — ושל פרקים מעולים, שמקומם בחוברת-הדרכה תורתית.

בגלל אופן העריכה אין לנו גם כל יכולת להבדיל בין מה שנכתב ע"י גודריאן עצמו, לבין מה שחובר ע"י העורך.

הפרקים, מלווה דיאגרמות ברורות המסייעות בהרבה להבנת תוכנו. באם ננפה מתוך הספר את דברי הרהב וההתנשנות, אות, שכבר הוזכרו לעיל, הרי מהוים קטעים רבים ממנו חוברת-הדרכה תורתית, ואפילו מקצועית-עניינית, מובהקת — בזכות בהירותם ובזכות העובדה כי הטיפול בעניינים הנדונים יורד בהם לפרטים ולפרטי-פרטים (טקטיים וטכניים כאחד). אכן, טוב היה אילו דאגו הדואגים למתן אפשרות העיון בחור-מר מאלף זה גם לאותם המפקדים אשר אין ביכולתם לקראו במקור.

הכליך נתישנה ההגנה הנגד-מטוסית ?

כידוע, נגשת בריטניה להחלפת חלק מכוחות-האוויר שלה בכוחות "טייליס", אך ההגנה הני"מ על המדינה, אף כי הפסידה כבר את מרבית הארטילריה הנ"מ שלה, הרי באויר עודה מושתתת על "פיקוד מטוסי-הקרוב". עורכו של השבועון השמרני רב-ההשפעה "ספקטייטור" מגיב על תרגיל-ההגנה השנתי שב-אוקטובר 1958 — הגבה שאין אולי לדעת עד כמה היא "פסק-הדין" המוסמך, אך ודאי שיש בו ענין לא-מועט.

...השנה דומה שניתן פרסום פחות מן הרגיל לתיאורי תרגיל-ההגנה השנתי "קרן-שמש", בו מנ"סים מטוסי "פיקוד-מטוסי-הקרוב" לירט מטוסי "אוי-יב". אך המעט שראיתי — רבתה בו הטפלות. כלשון הודעת מיניסטר-האוויריה: — "מסיבות-התרגיל הצי-גו במידה מתקבלת-על-הדעת את מצב-הדברים שאפ"שר לצפות לו בשלבי-הפתיחה של מלחמה-גרעינית עולמית". — כאילו הרוסים, בטרם יפתחו במלחמה-גרעינית עולמית, יודיעו לנו ברוב-נימוס על כונתם לעשות כן; כאילו הם יימנעו אז משימוש בטילים-מונחים; וכאילו יצוו אז על מפציצייהם הישנים לטוס מעלינו טיסה אטיית-למדי, על מנת לתת למטוסי ה"האנטר" ו"ג'אבלין" הרחימאים הישנים שלנו סיכוי לירטם. יכול-אוכל להבין את אי-רצונם של השלטונות להודות ש"פיקוד מטוסי-הקרוב", פרט לתפקידי שוליים" אחדים, אינו משמש עוד תכלית צבאית. אך מכל מקום דבר חסר-טעם הוא להמשיך ב"קרן-השמש" ובשאר תרגילים עולים-ביוקר שכאלה, כאשר הקשר-הממשי שבינם לבין בעיות הגנת-האוויר של הארץ אינו עולה על זה שבין המשחק הידוע ב"משמר-הספינות במצרי-דובר" לבין האסטרטגיה הציית של ימינו כמות-שהיא".

שייכים לחיל-השריון. הרצאת הנושאים הנה עניינית ומצטיינת בבירותה היוצאת מגדר הרגיל. הרעיון הבולט, המזדקר מכל חלקי הספר, הוא רעיון הגמישות במחשבה, בתפעול ובארגון של כוחות-משוריינים, שאינם כפותים בשום פנים ואופן לדי-פוסים נוקשים.

במיוחד בולט דבר זה בפרק הדין בתחזוקת שריון. פרק מצוין זה אינו דן בארגון-התחזוקה התקני בלבד, כפי שהיה קיים בחיל-השריון הגרמני, אלא מכיל בתוכו כבר את מיצוי נסיון הלקח של מלחמת-העולם השנייה, בכל הזיתותיה. פרק זה, ככל יתר

הד"ים

מה משמעות איסטרטגית לכושר-ההיטס האמריקאי

גנ-בריג. תומאס ר. פיליפס הוא אחד הנודעים שבמנתחי בעיות צבאיות באמריקה. לא-מזמן עמד הוא על הסיבות להעדר כושר-היטס (כלומר — מטוסי-תובלה ארוכי-טווח מספיקים, פשוטו כמשמעו) לרשות אותו "קורפוס איסטר-טיג" בן 4 הדיביזיות המוקם עתה להלכה בצבא ארה"ב — אך אשר טוענים לגביו כי למעשה מרותק הוא לאדמה בשל הסיבה הנ"ל:

- "לנוכח תביעות הצבא להבטחת מטוסים למבצע-הירום איסטרטגיים שלו, סבור חיל-האוויר כי תקציבו (שרק ממנו מותר להוציא כספים על בנין מטוסים גדולים) מוטב שיוצא לפרטים החשובים יותר בעיניו, כגון מפציצים-כבדים וטילים ארוכי-טוח. התוצאה: בתקופה האחרונה — רוב של שלושה לאחד בועדת-ראשי-המטות נגד הצבא (זה חמש שנים שיושב-הראש — הוא החבר הרביעי בועדה — היה אדמירל של הצי או גנרל של חיל-האוויר).
 - "מיניסטר-ההגנה (קודם — וילסון; עתה — מק-אלרוי) התחבאו מאחורי הטענה שמספקים לצי-בא כושר-היטס באותו היקף שועדת ראשי-המטות ראתה אותו כנחויץ". (נוסח-הדיבור הרגיל היה בנימה של דיביזיה או שתים כביכול — אם כי נציג הצבא בדיונים בפני ועדות-סנט כבר ציין שאין כושר-היטס אף לדיביזיה שלמה אחת. המנעד).
- "מזה שנים ידוע היטב — אם כי להלכה נועד הדבר להיות סוד — כי החלטת ראשי-המטות היתה להבטיח כושר-היטס לצות-קרבר-ריגיימנטלי (כחטיבתה-מוגברת) אחד; ז.א. לשליש בערך של דיביזיה".

זרקור על העזרה התיכון



עיראק בתהפוכותיה

(מכתבות בעיתונות בריטית)

א. גישושי כלכלה

תיקונייה הראשונים של המהפכה העיראקית — תכליתם היתה לתת מענה על הסוג הרגשני-יותר שבסוגי הביקורת, אשר נמתחה על ה"משטר שנחרב" ההרגשה היתה כי המחשת החזרות עם קע"מ — אין הכרה כי תדחה עד לשעת ההכרעה בין איחוד גמור, כרצון אנשי "בעת" לבין פדרציה, כרצון כל השאר. ביטולו — כיום השני למהפכה — של המשפט השבטי בתור מערכת חוקים נפרדת, היתה מהלומה ראשונה נגד ה"פאודליזם" של בעלי האחוות הגדולות. מהלומה שניה הנו החוק החדש לתיקון הבעלות על הקרקע. התיקונים שלהם תהיה ההשפעה המכרעת ביותר, הן לטוב ארוך והן לטוב קצר, יהיו התיקונים הכלכליים. כרגע משתרר בכנרד מצב-רוח של הרהור לעתיד, או שהמדינה תפתח בצעדים שיהיו גם אהודים על החמון וגם מביאי ברכה, ואשר יפחיו רוח-חיים בכלכלת הארץ הקופאת כעת על שמריה — או שצפויים גישושים והמשך הקפואה-על-השמרים, עם כל אותן הסכנות הנובעות מכך ל"תנועת ה-14 ביולי".

שאת הכוח החשמלי בעיראק ייצרו מהנפט שלה. "אנו רוצים למכור את הנפט שלנו, אם נוכל לקבל בעזרת המים את אותה כמות הכוח החשמלי. בכל, פילס" (פרוטה) שיתפנה יכולים אנו להשתמש במערכה נגד העני".

המשטר הישן לא טיפל בצורה נבונה בבעית האינפלציה, שבאה בעקבות מפעלים גדולים אלה. הכסף העודף "נספג" על ידי יבוא נעדר אחריות כלשהי של דברי מותרות.

ראשית כוונותיה של הממשלה החדשה היא לשמור על כל "פילס"; לא לטעון: "עשירים אנו, יש באפ-שרותנו לנהוג בפזרנות, כי אם לומר: את המזומנים, שאנו מקבלים, חייבים אנו — לפי שעה — להשקיע מתוך הקפדה מחמירה לקראת אותו יום בו הכנסות-נפט אלה אפשר ויפחתו או יחדלו. דברי מותרות יוגבלו בהדרגה ולבסוף יוטל עליהם איסור גמור. התכנית השניה של הממשלה היא לעודד את התע-שיה, את הקמת מפעלי הפיתוח ארוכי-הטוח יביאו לידי גמר; אך במקום להתחיל בחדשים, תרכזו הממשלה בהקמת בתי-חרושת, שלפי טענת מוחמד

המשטר-הישן לקה בפזרנות חמורה. חוזים כמעט ולא נבדקו, והם הוענקו תמורת שוחד. אחד המיני-סטרים, צדיק שנשל, סיפר שהגדולה בתגליות שהבי-אה לו המהפכה היתה, כי סוכני האימפריאליזם המקומיים היו גרועים בהרבה מהאימפריאליסטים עצמם: "שולחים הרבה יותר ידם בבצע. האמת היא, כי מצאנו, שחברות אנגליות אחדות סלדו מכך כיצד היו מעניקים חוזים רק לאלה, שפיזרו סכומים גדו-לים כדי לשחד את המיניסטרים המושחתים שלנו". לשכת הפיתוח השקיעה סכומים עצומים בתכניות לטוח ארוך, כגון סכרים, גשרים ודרכים, אשר לא הביאו תועלת מידית לפלחים המרוששים. תכניות אלו לטוח ארוך, אף כי בעלות-ערך לעתיד לבוא, השפיעו הרבה פחות השפעה-של-מש מכפי שצרי-כות היו להביא, שכן לא היו קשורות לכל תכנית של תיעוש. הסכרים, למשל, לא צוידו ליצור כוח חש-מלי, ואפילו לא נבנו באופן שיאפשר לציידם בציוד כזה בעתיד. מוחמד חדיד, מיניסטר הכספים ומיני-סטר בפועל של פיתוח, סבור שעובדה זו משקפת את איבת הזרים לתיעוש, ואת רצונה של חברת הנפט.

גובה המסים, בעיראק של נורי לא היה קיים אפילו מס־קרקות מאותו סוג מדומה, אשר נגבה במצרים הפארוקית.

אותו תכנון כלכלי, אשר מוחמד חדיד חושב לבצעו, אינו מקורי במיוחד: כבר שמענו על שאי־פוט דומות בארצות אחרות שלא מומן הפכו לעצמי־איות. אך מה שמיחד את עיראק הוא, שאין כאן צורך בנסים — אלא בשלום ובאחדות — כדי להביא שגשוג לארץ זו של 6 מיליון הנפש. קרקע בכמות בלתי מוגבלת (מכאן רוחב־הלב בו נקבעת חלקת האדמה המכסימלית המותרת להחזקה ע"י פרט, לפי חוק תיקוני בעיית הקרקע); חמשה נהרות שופעים; נפט, אשר יביא הכנסה־במזומנים במשך עוד עשרים שנה לפחות, ולאחר מכן יועיל לסיפוק צרכיה של עיראק־עצמה; עופרות גפרית אשר, לכשיפותחו, יתכן ויכניסו מדי שנה אותם רוחים שמכניס הנפט כיום; אוכלוסיה מעורבת שהכרומוזומים שלה קור שרים אותה עם אחדים מהעמים המוכשרים ביותר שבעולם־העתיק; כל אלה מהווים בצירופם יתרונות שקשה למצוא דומיהם. לדאבוננו, מזגם של העיראקים אינו מאלה העשויים ביותר לליכוד ולאחדות, ואין המאה העשרים נכללת בין התקופות שבהן קל להת־נבא לשלום. פרט לכך — שאר האותות מבשרי־העתיד הנם מצוינים.

חדיד אפשר להקימם בשלמות במשך שנה או שנתיים — ואז יוכלו להתחיל להעסיק פועלים ולייצר סחורות. אין כל תכנית לסוציאליזציה של התעשייה. "היינו מב־כרים שהתעשייה כולה תמומן ע"י חסכונות פרטיים, אך אין די באלה, ולכן תבצע הממשלה השקעות בתעשייה. לשיכים, שקרקעם העודף נלקח מהם תמורת פיצויים כספיים, יתן עידוד להשקיע בתעשייה". במלים אחרות: צפוי פיקוח בתחום הכספים. התופעה של גברים



שאינם יודעים קרוא וכתוב, עטורי עגל ועטופי כפיה, הנוהגים בקדילאקים במקומות נופש בלבנון, תהיה אולי שכיחה פחות.

מפתח שלישי לעתידה הכלכלי של עיראק טמון בבקורת שיטת המסים. בימים שלפני המהפכה הכ־ביד מאוד עול המסים על העניים מפאת מסי־העקיפין על צרכי המחיה; בעוד שהעשירים, וביחוד בעלי האחוזות, חמקו פחות או יותר מפגיעתו הרעה של

ב. במבוך המדיני

אך כסימן להשפעה הפרסית נודעת להם חשיבות: כי החלקים הדרומיים של עיראק (שהם החלקים העניים־ביותר בהם חזקות־ביותר הסיבות למהפכנות) הם שיעים מבחינה דתית. עיראקים רבים נוטשים בצדק הבדלי־דת — הן מפני שהשאלה אם עלי היה הכליף החוקי ואם לאו — אין לה שייכות רבה לבעיות זמננו; והן משום שפלוגתות אלו נוצלו בש־קידה ע"י גורמים מן החוץ. אך הפלוגתות, אם גם נוצלו — לא הומצאו. במשך מאות השנים הרבות של דיכוי עותומני נהגו בשיעים כבמינים ורדפום לסונים של הצפון היתה תחושת זהות עם הכליפות העותומנית, אשר כמותה לא היתה לשיעים של הדרום מעולם. ההיסטוריה אינה נשכחת בשבועים ימים. כשעיראק נתכוננה כמדינה ערבית עצמאית לקחו הערבים השונים לידיהם את המלוכה החדשה והיו שמרנים, בעוד שהשיעים נשאר מהפכנים. שוב

לעיראק, שלא כלמצרים, אין גבולות מפורשים ומבודדים וממש כפי שלשדות עיראק חסרה אותה הקצעה גאומטרית ערוכה־למשעי האופינית לשדות מצרים, מקום שם הפוריות השופעת ומדבר גמור משתרעים זה בצד זה — כן עיראק, בתור מדינה־אומה, תתקשה למצוא בגיאוגרפיה דוקא את הסמל־המאחד הבטוח. חלקים אחדים בארץ, כגון מוסול, דומים לדרום־תורכיה או לצפון־סוריה. זובאיר, שב־דרום, נתונה כבר בערבת נג'ד. ב"ליואות" ההרריות של ארביל וסולאימניה רב יותר המשותף עם המ־חוזות הפורדיים במערב פרס מאשר עם הביצות באיזור הפרת הדרומי. ושוב, בעוד שעיראק ארץ ער־בית היא, רבע מאוכלוסיתה דובר כורדית; ומיעוטים ניכרים הם דוברי ניבים אחרים, כשדים או תורכיים. בעיר הקודש קרבלה מדוברת הפרסית במדה מרובה, בתור קבוצה לשונית אין דוברי הפרסית בולטים.

הפורדים, שהם סונים ברובם, היו נכונים למרדנות אם גם מניעיהם לכך היו יותר לאומיים מאשר דתיים. העניות המריצה את אלה ואת אלה.

הרי שישנם בעיראק גורמים, הפועלים נגד האחדות ה"מונוליתית" נוסח-מצרים. אין כאן יאוש מן המפלגות; מצויה התלהבות לעתונות חופשית; ומפגלות אלו — ועתונות כזו — מן-ההכרח שהיו משקפות חברה מפוצלת.



לפני המהפכה בעיראק ייצגו שני גופים פוליטיים את פלגיה-המחשבה העיקריים: — מפלגת האיטית-קלאז", ("העצמאות") והמפלגה הדמוקרטית של צ'דרג'י (המפלגה הקומוניסטית הקטנה סבלה מאי-יעילותה-היא ומן האיסור עליה מטעם החוק; ואילו המפלגה הקונוסטיטוציונית של נורי אס-סעיד סבלה מזה שהיא לא יצגה איש אלא את עצמה. האיטית-קלאז מגמתה היתה לעבר-הימין והיתה לאומנית — על פי מושגו של מציני, בשמה את העצמאות הלאומית מעל לכל דבר אחר, ולא התענינה במיוחד בתיקונים חברתיים. מפלגה זו סיכנה את גורלה בתמכה במה-פכתו של ראשיד עלי ב-1941; היא היתה מוכנה לשותף פעולה עם גרמניה הנאצית. הדמוקרטים, הנרטים יותר לעבר שמאל (ואשר הואשמו בקומוניזם ע"י נורי אס-סעיד) רצו כמוזן בעצמאות; אך הדגש שלהם היה יותר על תיקונים חברתיים מרחיקי-לכת, על ביטול המשפט השבטי, ועל פירוק המשטר הפאודלי. שתי המפלגות שיתפו פעולה בהזדמנויות כגון המהומות נגד חוזה פורטסמאות.

הממשלה שהוקמה ב-14 ביולי ייצגה קואליציה לאומית אמיתית. בצד ה"פנים החדשות" — אנשי הצבא הבלתי מוכרים עדיין אם כי רבי הכוח — היה בתוכה גם אוסף של מהפכנים אורחיים, שייצגו את כל הגונים של דעות פוליטיות, פרט לאלה שדבקו בגלוי בהשקפות קומוניסטיות. חדש-מקרו-בא בעל-חשיבות היה "הבעת". מפלגה זו, ששרשיה בסוריה, ייצגה סוציאליזם פאן-ערבי; אך מאורעות השנים האחרונות, ההתקפות על מצרים, והקמת ק"מ הפכו אותה ליותר ערבית מאשר סוציאליסטית; היא הראתה כבר בסוריה, שלמען האיחוד הערבי מוכנה היא לחזות בביטול קיומה-היא כגוף בפני-עצמו.

אנשי "בעת" בזה, שהם מתופפים בתוף זה מתוך כוונתיהם הם: לשם הקמת איחוד שבו יוכלו, מבלי מאמץ מפלגתי נוסף, להגיע "אל פסגה". הודהותם של אנשי "בעת" עם סוריה הסונית אין בה כדי לחבנם על השיעים, התרכזותם על ה"קומיה הערבית" ("הלאומיות הערבית") אינה מוצאת חן בעיני הכורדים (נאצר מקובל מאד על הכורדים, כמשחרר לאומי, נושא דגל הנאוטרליזם, ואויב האימפריאליזם, אבל בתור לאומן ערבי אין לו כוח משיכה רב, ואין הפורדים מרגישים עצמם כערבים יותר מאשר האירים מרגישים עצמם כאנגלים). גם הקומוניסטים אף הם אינם מחבבים את ה"בעת", והם רואים בכל פיזור של המפלגות מעצור בפני התפתחותם-הם. הסטודנטים נוטים לעבר השמאל ולרוב שותפים ליחסם של הקומוניסטים אל שאלה זו.

שיווי המשקל שנקבע עתה — הרחיק יותר שמאלה מאשר בממשלה הראשונה. עד כה לא נתנו הקומוניסטים לאיש סיבה כלשהי להתלונן. אין הם רוצים אלא חופש להוציא דברים לאור ולהתארגן. הם מקור בלים מאוד על הקהל. הגושפנקא "שמאל" מספיקה בכדי שימכר — כפי שראיתי בעצמי בבית קפה של שכבות-עובדות — מספר רב מאוד של קונטרסים בעלי שמות משעממים. הנהגתם הנתונה לתהליך של התארגנות-מחדש, איננה מותחת ביקורת על היחס הסובלני שקאסים נוהג ב"חברת הנפט העיראקית". אחד הדברים המבטאים את זהירותו. הם היו מעדיפים תיקוני קרקע קיצוניים יותר, אך הדבר, שהם דרשו, היה חלוקת קרקעות ולא הלאמתם. הם היו רואים ברצון חיסול מחמיר יותר של "המשטר הישן"; אך הקומוניסטים, שאני מכירם, אינם דורשים פסקי-

הקואליציה צומקה עתה ע"י סילוק ה"בעת", אך בא — וכבר הלך. רב הרושם שבשינויים אלה היה הנמכת מעמדו של עבד-אס-סלים עריף, מי שהיה חברו-לנשק של גנרל קאסים, סגן ראש הממשלה.

הקואליציה צומקה עתה ע"י סילוק ה"בעת", אך בא — וכבר הלך. רב הרושם שבשינויים אלה היה הנמכת מעמדו של עבד-אס-סלים עריף, מי שהיה חברו-לנשק של גנרל קאסים, סגן ראש הממשלה.

הקואליציה צומקה עתה ע"י סילוק ה"בעת", אך בא — וכבר הלך. רב הרושם שבשינויים אלה היה הנמכת מעמדו של עבד-אס-סלים עריף, מי שהיה חברו-לנשק של גנרל קאסים, סגן ראש הממשלה.

כיצד מתרצים...

...במידה שמחשבת הבריטים בעיני המזרח-התיכון מגדירה אוטומטית את הזיון ה"מתניות" לפי אמת-המידה של אנטי-נצרות — וכאי ראש-הממשלה של עיראק להחשב למתון גדול. אך האמנם זוהי הגדרה מספקת והולמת את המסיבות? אם רוצה ממשלת עיראק לשמור על עצמאותה, עליה לנהוג בקומוניסטים לפחות באותה מידה של תוקף בה נהגה בעריף וב-אנשי-"בעת". הישנם לקאסים הן הרצון והן הכוח לעשות כן? במהלך האבקות עם עריף לא רצה הוא לטפל בבת-אחת אלא בסכנה אחת, והוא בירך על התמיכה שנתנו לו הקומוניסטים נגד אנשי-"בעת". המבחין הוא בסכנות שבמצבו? לאחר שיחתי עם קאסים, לא סברתי כי הנו פרו-קומוניסטי; אך חשבתי כי יש לו מושגים נאיביים על אורחי-הפעולה שלהם, במידה שלא תיתכן אצל שום סוציאליסט-דמוקרט מער-בי"...

* * *

...ניתן לשער כי יש יותר סיכויים לכך שעיראק תהפוך לקומוניסטית מאשר לכך כי תהפוך לנאצית". הריסת "בעת" יתכן וסילקה את הכוח הנגד-קומוניסטי הממשי ביותר שהיה במצא במדינה; והמגמה של בגדאד להתנגד לאיחוד עם מצרים תואמת לגמרי את הקו הסובייטי הנקוט עתה לגבי עניני המזרח-התיכון"...

* * *

...הדעה כי הדרך אל מוסקבה מדמשק או מבגדאד מוליכה על-פני קהיר — דעה מוטעית היא. הדרך הישירה הנה מהירה וקלה יותר, והיא מזיקה הרבה יותר לאינטרסים הבריטיים"...

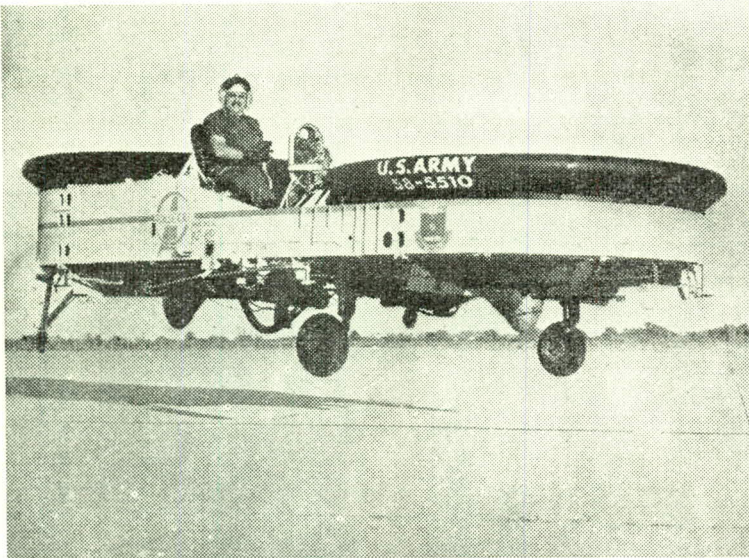
(מרשמי של הבר-פרלמנט שמרני בריטי, מהטוענים ל"סידור" עם עבד-אנאצר, לאחר ביקור בעיראק).

או נגדס? יכולים לקרוא למעמד החדש המושל בעיר-ראק "המעמד-הבינוני-התחתון"; האם מעמד זה של קצינים ושל פקידים קטנים יזהה את עצמו עם המון הכפריים לשעבר המרושעים, אשר ה"שְׂרִיפוֹת" שלהם, הבנויות בוץ וגפה, מקיפות את העיר? או שמא יתחילו להרגיש שמעמדם-הם בסכנה, ויגייסו את כוחם-הם וע"י כך יגבשו את המהפכה במבנה מעמדי חדש? רק החדשים הבאים יוכלו לתת מענה לשאלות אלו. כל המושל בעיראק יעמוד בפני מבחנים גדולי-ים. עליו לספק את השאיפה הלאומנית של הכור-דים (או להסתכן בכך, שיפסיד את כורדיסתו, על נכסיה המינרליים); עליו לפייס את השיעים (או להס-תכן ביחס-מרדנות מתמיד מצד המהפכנים המנוסטים ביותר בעיראק); עליו להשביע את רצון הסטודנטים (או להסתכן בהתנגשויות שבהן יצטרך או לותר או לעשות עצמו לנורי-אס-סעיד חדש); עליו לשכנע את הערבים בערביותו (או להסתכן בהתנגשות עם ה-ארטילריה-של-הרגשות רבת-המחץ של קע"ס). למושל הנוכחי יתרונות גדולים: — הפרסטיגיה של ה-14 ביולי, חברי-ועצים שקולים, וכוח מזוין שבו הוא יכול לבטוח. גם כסף יש לו — דבר שחסר היה לנאצר בבנותו מהפכתו-הוא. ואף-על-פי שמוטל עליו לשלוט בעם נסער ונוח להתפרץ, שאנשיו נודעו בשל פילור-גיהם ונטיותם לקשור-קשר, — גם נמצא בידו, לשעת המבחן הגדול, קלף אדיר — עבד-אנאצר עצמו — אשר הופעתו בבגדאד עשויה להוות חזיה רגשית שתמס את רוב המזימות ותאחד את כל המעמדות שבחברה. קלף זה יטילו על השולחן כמעט לבטח מתוך חשבון האינטרסים של עיראק, — ולא של מפלגה אחת או קבוצה אחת.



דין מות. שמחתם היתה רבה להורדת עריף מגדולתו. בהתנגשות אחת עם תומכי "בעת" בנג'ף, הקדושה בין עירי-הקודש, ניצחו הקומוניסטים ללא מאמץ. רבות השאלות העולולות לערער את האיזון הנוכחי. הישובו הסטודנטים אל אהבתם את הפעולה הפולי-טית, בבקשם מדי-יום אחרי תואנה לשביתות ולהפ-גנות? התותרנה שביתות כאלו? ואם כן — התושג ומסרתן בתמידות, והיעבור השלטון אל אלה המטיבים לארגן את הקולג'ים? התדוכאנה השביתות? ואם כן, התפרוצנה התנגשויות, כבימי המשטר הישן? והיכן יעמדו החיילים, בהינגשויות אלה, — עם קציניהם

חידושי רכב - באויר ובים



ה"גיפ השמימי"

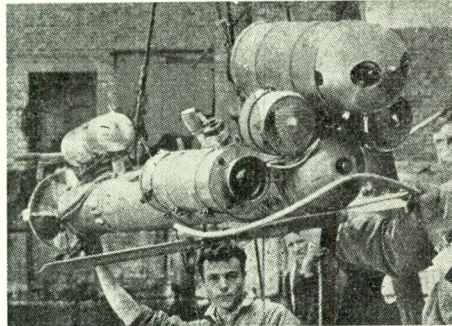
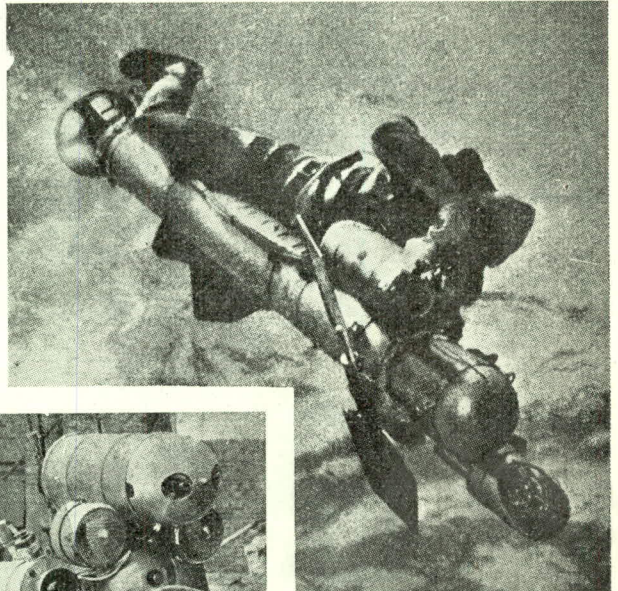
"רכב-אוויר" אשר רק לפני כשנתיים פרסמנו תמונותיו כיצור דמיון "לקראת מלחמת-המחר" — ובאביב ש.ה. (חובי ק"ב) הודענו על הזמנת אביטופוסים נסיוניים שלו, בלית תכניות — הנה הוא כבר קיים, וטס בפועל. ה"גיפ" המעופף, אשר פותח ע"י מפעלי פיאסקי בשביל צבא-ארה"ב מצוי למ כאן בטיסתו המוצלחת הראשונה. גיפ ה"גיפ בנוי שני עיגולים שבמרכזם כל אחד מהם רוטור מדהף אופקי קטן — ושני "עמודי-דיהאוויר" שמתחתם הם ה"נושאים" את ה"גיפ". הרבר מאפשר לו המראה אנכית וטיסה אופקית או אחרת. ה"גיפ" נועד לשמש: א. כלי-הובלה קל; ב. משטח תצפית; ג. "רכב" לסיוע-צמוד. צלליתו השטוחה תאפשר לו לטוס מתחת לגשרים ולקוי-חשמל; או,

"פריצה-לתוך-מחר" אמיתית בתחום טיפוחם של גיסות "אמפי" ביים" מסוג חדש לגמרי (קרקעיים-אוייריים). ומובן, שפיתוחו ושכלולו של הכלי החדש לא יתרחשו בין-לילה ויצריכו זמן.

באם נדרש מסתור, מאחורי עצמים לא-גבוהים; ובכך יתרונו הרב על-פני הליקופטר רגיל, בעל הרוטורים הגדולים שמעליו. מהירות מכסימום של טיסתו תהיה כ-240 ק"מ לשעה. זהו

ה"אופנוע-הימיני"

כך ניתן לכנות צוללת זערורית זו, שנועדה לא להכיל אדם כי אם לשמש לו "סוס-רכיבה" (או "אופנוע"), לתנועה בתוך המים. המציא — מהנדס צרפתי (כנראה ממוצא רוסי), אך הניסויים נערכו כבר בנמל דובר שבאנגליה. מעין-סנפירים, שמתחת לצוללת מאפשרים לכונה. הכלי מצויד בפנסית-אורה חזקים ובימצלמה תת-ימית, ועשוי לשמש לתכליות כגון פיקוח על הנחת כבל תת-ימי, תיקוניו וכיו"ב — אך כמובן גם לסיור תת-ימי, ואף למשימות אחרות. מובן מאליו שה"רוכב" זקוק לבגד-מחפה מיוחד וכן לה"קסדה" קלה המכילה את בית-הנשימה. אך ה"מעלה כאן היא, כי את מיכל-החמצן ניתן להר"כ"ב על ה"רכב".

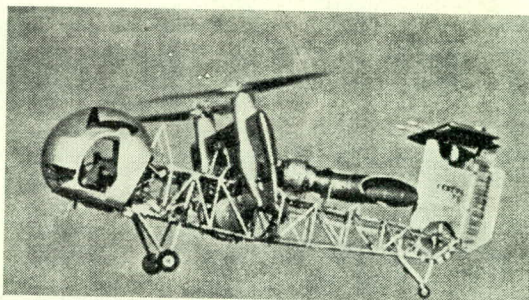


חידושי

מטוס-ממריא-אנכית ראשון בעל הכנף המוטה - עף!

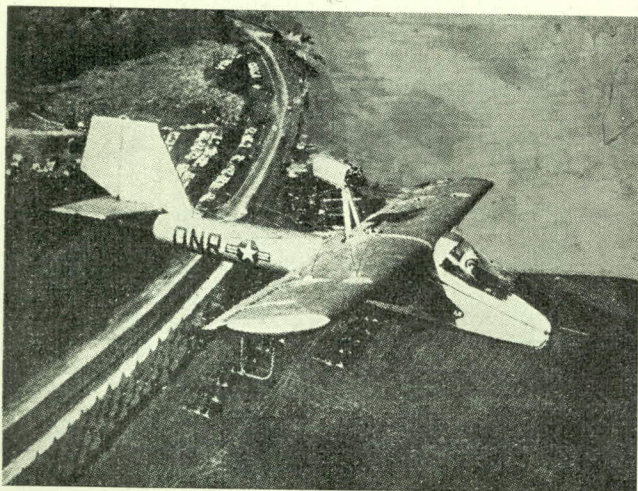
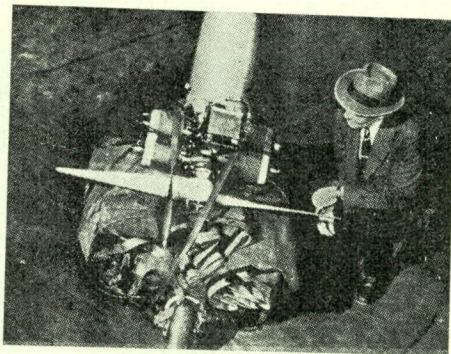
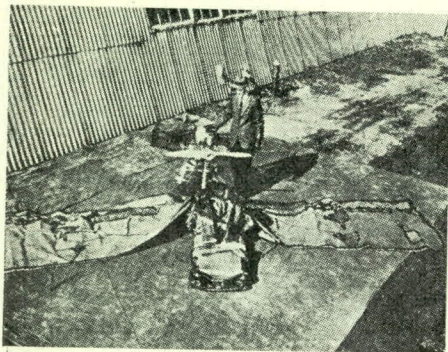
עומד ה"כנף" שלו, נושא שני הרוטורים, זקוף; משהמריא — מוטה הוא קדימה, עד להפכו ל"כנף-אמת" אופקי — ואותו המנוע היחיד מוסיף אז להפעילו לטיסת-קדימה. ולנתינתה — שוב מורם הכנף למצב אנכי. גם זחיפתו בדומה להליקופטר.

ה"הליקופטר-למחצה" הפך מתכנית לכלי-טיס הסטיבופעל! בטיסתו הראשונה המריא כלי-טיס זה "דגם 76" (שפותח בשביל צבא-ארה"ב ע"י מפעלי ורטול) כהליקופטר — טס קדימה כמטוס — ונחת שוב כהליקופטר. עד שימריא —



מימין: "דגם 76" בטוסו, ב"פרופיל". משמאל: מבט מלפנים.

"מטוס-של-כיס" מתקפל ומתנפח



שלב א (מימין למעלה) — ה"חבילה" הארוזה, כולל מנוע וגלגלים;

שלב ב (משמאל למעלה) — "מטוס-הניפוח" פרום על הקרקע, בטרם ינפח;

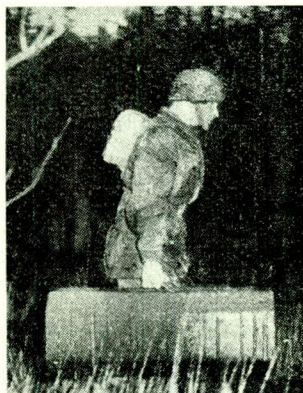
שלב ג (משמאל) — הריהו מוכן — וטס.

מטוס-פלא זה פותח בשביל לשכת-המחקר של צי-ארה"ב ובשביל פיקוד-החבורה-והמח"ק של צבא-ארה"ב ע"י מפעליה-המטוסים של "גודיאר", בשביל ל"זקר" אותו דרושה רק משאבת-אוויר, או מכונת "וקואום" לניקוי דירה. המטוס מופעל ע"י מנוע בן 45 כ"ס. בגלגלו הדומשבי המנוע הוא בן 65 כ"ס, וגם מימדיו של המטוס עצמו גדולים יותר. מהירות-טיסתו 115 עד 130 ק"מ לשעה. משך-טיסתו — עד 2½ שעות. משקלו אף של גלגול מוגדל זה אינו עולה (כשאינו מנופח) על 132 ק"ג.

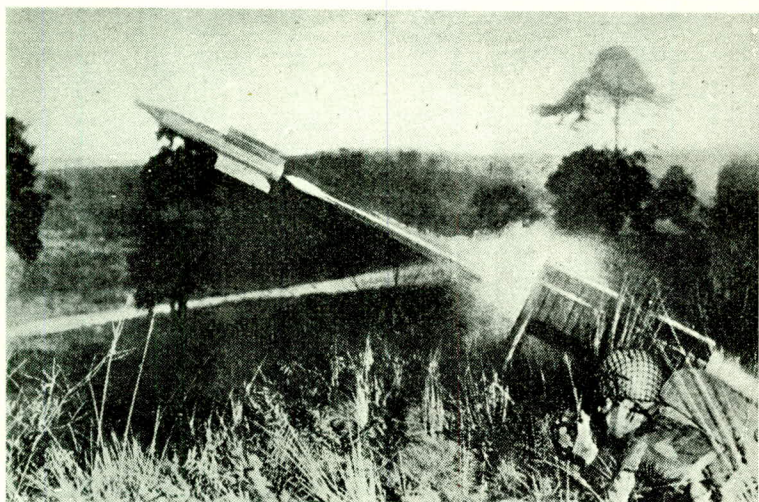
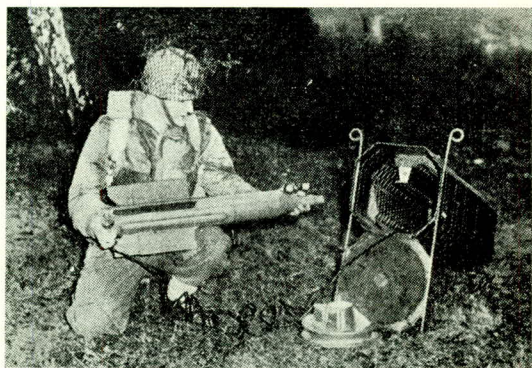
נשק וטכניקה

טיל מזודה נ"ט בריטי

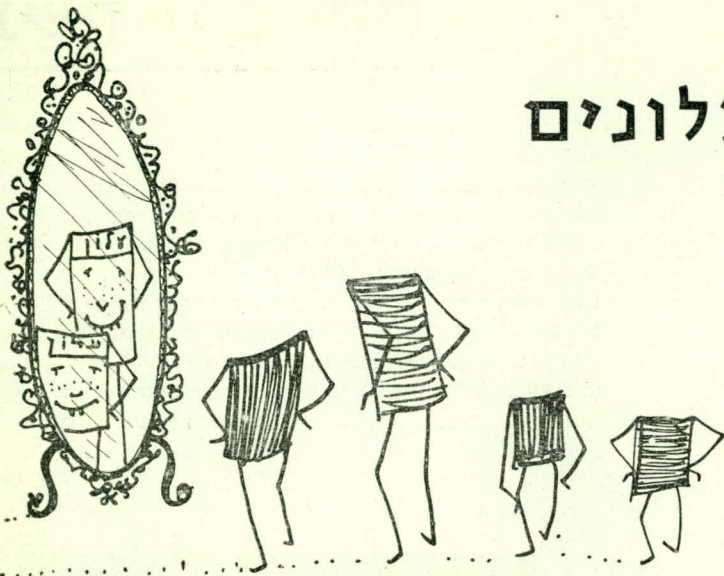
הטיל הנט. "ויקרט" 831 כבר הוצג פעם בפני קוראי "מערכות" (חוב' קט"ו, עמ' 82). כאן — מספר פרטים. הטיל "נורה" חשמלית, ומופעל ע"י מנוע דלק-מוצק. "צלבי" הסנפירים שלו נותן את ה"עילוי" האוירודינמי ומשמש לצורך הכונתו בש"ע תעופתו למען ידייק לפגוע במטרה, או אף "ירדוף" אחריה, באם היא נעה. משקלו, עם הזביל-המשגר — מקצת למעלה מ-20 ק"ג. אורכו — כ-84 ס"מ. איש אחד יכול לשאתו, להציבו ולשגר. מיצריו והצבא הבריטי טוענים כי למפעילו של הטיל אין צורך בשום כושר טכני מיוחד.



למעלה: — איש-רגלים, נושא בידו את הזביל-המשגר המכיל את הטיל, נע אל עמדת-הירי. מימין: — החייל עומד "לטעון" את הטיל לתוך הזביל, אשר כבר הוצב הצבת-שיגור, כשהמכסה-המתקפל, המשמש כמשען, מקנה לו את זווית השיגור הנדרשת. שימו לב לשרוך-התיל הדק ה"מרפד" בעיקוליו את פנים-הזביל, והמחובר אל זנב הטיל! דרך תיל זה נמסרות "פקודות" ההכונה למטתו: — "הירי" — הטיל שוגר! ביד ה"יורה" מכשיר-ההכונה הקטן, בצורת "אקדח" לחיצה, והא צופה אחר תעופת הטיל דרך שפופרת אופטית, המאפשרת לו דיוק-הכונה רב.



בראי העלונים



לחינוך הקצין

מתוך „עניינחרב“, עלון בית-הספר לקצינים

יותר או פחות, של מדריכיו האישיים והכלליים, הרואים את עבודתם, (ומצביעים על כך גם לחניי כיהם), בעבודת הדרכה: — כהדרכה להקניית חומר — ולא כחינוך, על דרך מתן הדוגמה, ושאר הדרישות המקובלות לגבי חינוך טוב. אילו הייתי משאיר את הדברים מתוארים וכתובים עד שלב זה בלבד, היה אזי הקורא מקבל את הרושם ומגיע למסקנה, שאכן כל אותה פעילות של ששה ירחים עלתה על פסים שאינם מסוגלים לספק את הדרישות החייבות להיות מוצגות כלפי הקצין במציאות. אך דומה כי הנחה כזו תהיה נמהרת במקצת, ואולי יצדק השואל: — מדוע לא מספיקה ידיעת חומר, בתוספת ההכרה כיצד לפעול? כלום לא מספיק מבוגר כל הגומר את ביה"ט כדי לשמש אח"כ דוגמה חינוכית, על פי העקרונות אותם הקנה לעצמו?

הרשו לי אפוא, כדי שלא נוציא מסקנות מופרכות, לנסות ולהבהיר לעצמנו מהם התנאים המיוחדים של מציאותנו, ולאורם — מה הדרישות העלולות לצמוח כלפי הקצין, ולאור זה להשיב אח"כ למקטרגים על טענותיהם.

איני רוצה להתגדר במונחי „ציונות“ ובכל זאת, הרי ברור לכולנו שהמציאות — עם הבונה את מולדתו — מולידה תפקידים שונים המוטלים על שכמי הבור

היתה זו שעת בין ערביים. שעה שחלפתי בצעד חפוז לאורכה של המרפסת בקומה העילית, היו „החברה“ מצטופפים חבורות חבורות סביב מקלטי הרדיו ומשיחים בנושאים שברומו של עולם. איני זוכר מי היה אותו צוער שניסה לסכם את הנלמד, מכל מקום, אל אזני נתגנב רק סופו של פסוק, שבא ודאי לסכם נאום ארוך ביותר על מגר-עותיו של בית-הספר. אשר נתגנב אל אזני היה בערך כך: „כאן לא מחנכים קצין, כאן מדריכים אותו“. האמת ניתנה להאמר שלא ייחסתי לדברים כל חשיבות, שהרי אילו היה ברצוננו להתייחס בכובד ראש לכל ביקורת הנשמעת מדי יום ביומו על אשר עבר עליך כאן, דומני כי לא היה נותר לך זמן פנוי לעיסוק אחר. מדוע אם-כן חוזר אני ומזכיר את הדברים? הסיבה נעוצה ברצון לנסות ולסכם לעצמי את שעברנו, וכששאלתי עצמי מה ואיך וכיצד להציג את הדברים על מנת לראותם נכוחה, צץ במוחי אותו משפט גנוב, המבטא כהלכה את אחת מן הבעיות היסודיות של הקורס: — האמנם אדם העושה כאן את ששת הירחים מתחנך להיות קצין — או שמא רק לומד הוא את כל החומר הרב הדרוש לקצין מבחינה מקצועית, משנן ומקנה לעצמו ערכים ודרכי פעולה, וכל זאת תוך הדרכה, טובה

נים. במסגרת זאת צ.ה.ל. אינו רק אמצעי בטחוני, הוא הרבה יותר מכך. אין כיום ספיקות בכך שצ.ה.ל. משמש אחד מכורי-ההיתוך האדירים לעיצוב דמותו המחודשת של העם המקבץ גליוותיו. לאור מסקנות עובדות ציוניות אלה, הרי מתבקשת מאליה המסקנה שמקום מפגש רב-עצמה זה — יכוון בפעולתו למיזוג גלויות. והרי כולנו מסכימים לכך — גם בהסתמך על אותו הנסיון הזעיר שישנו בידינו — שעצם עובדת הפגישה — של הגלויות השונות — עדיין אין בה כדי לעצב את הרצוי לנו. וכדי ליצור אחידות (או נקרא לכך בכל שם אחר), יש הכרח בחינוך מכוון.

עד הנה על טהרת קיצור-לשונן של הנחות ומסקנות המבהירות לנו את המציאות ודרישותיה. הבעיה מתערפלת שעה שעומדים אנו בפני השאלה היכן וכיצד תפעל אותה יד מחנכת? מה יהיו הגורמים שיעמדו לרשותה ומי יכונה, יגשימה בחיי היום-יום?! דומני שלבעיה זאת עדיין לא ניתנה התשובה המלאה. ואל תסיקו מכך שלא נעשה כלום. נהפוך הוא, המעשה הוא רב, דוקא משום שהוא קיים, איני רואה צורך לנגוע בו.

כדי להבהיר את התמונה — עוד הנחה-מוסכמת אחת, הנוגעת לדרכו של ה"מ"מ. שעה שניסינו לסכם, כל אחד לעצמו וכולנו יחד, את מהותה של מנהיגות ועיצובה של דמות המ"מ. היה ברור לכולם שהמ"מ הוא-הוא הבא ראשון במגע עם החייל-הטוראי הלוחם. בידו נתונה ההשפעה בעלת האפשרויות הרבות ביותר, כקצין, על אותם יוצאי-גלויות, המ"מ שמישים בצבא ללוחמים פשוטים, כטוראים. ודוקא הם הגוף הצריך את היד המכוננת, לאור המשימה שהעליתי בתחילתם של דברים.

הגענו, איפוא, למסקנה אליה שאפנו. הקצין, המ"מ, במסגרת משימותיו הצבאיות המקצועיות, כמוביל המחלקה לקרב ומאמנה בעתות שלום — מוטלת עליו משימה נוספת זאת שלכאורה אינה "צבאית" כל כך, אבל היא חשובה לנו כעם וכצבא, לא פחות מכל שאלה מקצועיות אחרת. (ודוגמאות מההיסטוריה, מה משמעותה של רוח הלחימה וההכרח שבהתבססותה על אחדות-רצונם של הלוחמים — אין צורך לתת). הנה כ"כ, ציינו את המ"מ במשימה נוספת. אך כיצד ימלאה? האמנם ספג הוא לתוכו במסגרת הקורס אותם ערכים להם הוא זקוק כדי למלא משימה זו בהצלחה. דומני שבשאלה זו נעוצים עיקרם של דברים הדורשים שינוי:

א. ראשית כל מבחינת שיטת העבודה. קצר המצע מלגתה מה פירושה של דוגמה אישית זו שביודעין או שלא-ביודעין, במסגרת ההדרכה; או מהם הקשיים העומדים בפני אדם, המבקש להפוך עצמו למחנך. אני מסתפק בהנחה, הנראית לי כאכסיומה, שבמידה והחדרת ערכים תיעשה בדרך החינוך, תוך דוגמה אישית של מחנך, היא תעלה לאין-ערוך על השיטה בה יבקשו להחזיר ערכים על ידי דיבורים תוך התכחשות לערכים, וחוסר מילויים, בחיי מעשה.

ב. יותר מזה. באם הגענו קודם למסקנה שרוח-לחימה מאוחדת היא הכרחית, ושכדי להשיגה, יש צורך בטיפוח ערכים משותפים (וערכים הרי אינם בגדר אידיאולוגיה בלבד, הם מתבטאים בחיי היום יום, במנהגים, בתרבות ובשאר פעולות המלוות את האדם בפעלו היום יומי) — יוצא שלמען השגת המטרה רצוי לחנך את האדם לקראת טיפוס-דמות אחיד.

וכאן, הקורא, אלנא תתפס בכונות שלא היו בדברים. יודע אני שהנטיה של מתנגדי רעיון זה היתה ודאי מביאתם לשלילתו על ידי הצבת השאלה: — אם כן — חושב אתה לאפשרי לחנך את כל אותו קיבוץ גלויות, או נניח את כל הקצינים שיהפכו בני-אדם מאותו טיפוס, בעלי אותו צביון ותכונות? השואף אתה להביאם ל"חובתיות" של תכונות ודרישות-פעולה? עלי לומר מראש: — לא לזאת הכוונה. ונסתפק בדוגמה מצבאות ועמים זרים, שנסיונם רב משלנו (ובשטח זה — המטרות זהות) והם עושים את כל שביכולתם לחנך את קציניהם לכך שתרבות חייהם, תרבותם היום-יומית תהיה בעלת אופי אחיד, משותף ומאוחד על פי העקרונות, אותם הם רואים כנכונים.

ג. בטרם נמשיך בנייתו הדברים החסרים — דומני שחובתנו להבהיר לפחות הנחה אחת מתוך ה"יש" שניתן, שקיצורה אומר כך: — אין ביכולתו של בית-הספר לדחוס בפרק-זמן מוקצב את כלל החומר, הידיעות, ההכרה ושאר הדברים הנדרשים לקצין, ולכן בהרבה שטחים בית-הספר מסתפק בהנחיות וקווי-מחשבה לביצוע. על פי הנחה זו יש בידינו קנה-מידה לבחון גם את החומר שניתן בקורס.

ניקה לדוגמה את שאלת החינוך לאהבת המולדת. האומנם הדגמה אחת ונסיון יחידי של העברת חומר ע"י חניכים בתוספת שני טיולונים — יש בהם כדי ללמד כיצד לפעול? וכי אין נושא עדין זה קשה להעברה דוקא בגלל סכנת השיעמום, ושאר סכנות האורבות בפתחו, פי כמה מנושא אחר? והרי כה רבות דובר על טיפוח "מורל", ומורל ללא אהבת מולדת, ואהבת מולדת ללא הכרתה — אי אפשר להם שיתקיימו.

ד. ובפרק ההדרכה לא נדבר כבר על תוכנו ותרגיליו של גביהם כולנו, כולל מדריכים, היינו זהים ביחס לצורך החדשו,

כדי להכיר את האדם, להבינו נכוחה — יש ללמוד. ואין כלל צורך להתעלם מעובדה זו, כי כדי לגבש רוח-ציות ממספר פרטים — יש לרדת לעומקם של מניעים המעצבים, או אשר עיצבו עד כה, את רוחם של הפרטים. ורק ידיעה, לפחות כללית, בנושאים אלה תאפשר עבודה נכונה עם האדם.

אין כונתי לומר שלא נעשו כלום בשטח זה. והרי היה תרגיל-משמעת. אך כלום כך מלמדים להבין את נפשו של אדם, להכירו כדי לפעול במשותף אתו, באמצעים העומדים לרשותך כדי להגיע לדרך הנכונה?

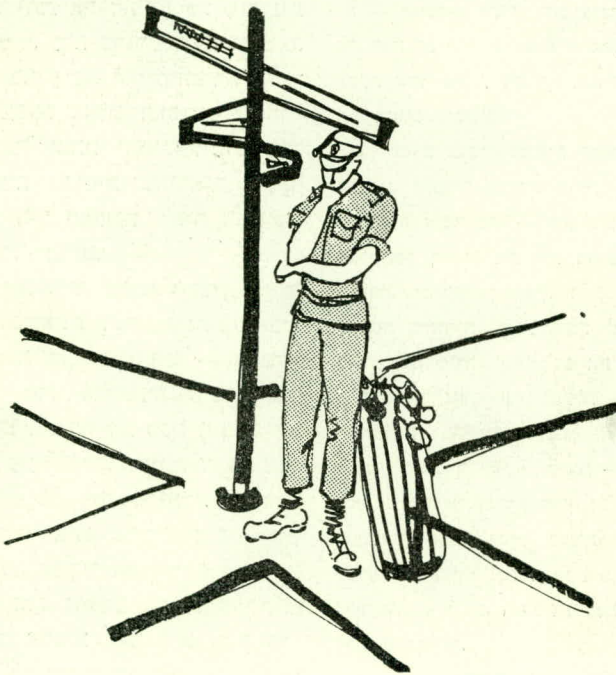
קצר המצע מלפרט, עד פרטי הפרטים, את אשר נאמר למעלה. ואיני מאמין שכמה משפטים אומללים על "הצורך בחינוך, הצורך בלימוד פסיכולוגיה, הצורך בהרצאות על דרכים בחינוך כלפי טיפוסים-בני-אדם שונים", או "על הצורך בסדרת חינוך" — יכולים לפתור את הבעיות ויש בהם כדי להוציא את כתב-טורים-אלה "חלק ונקי" כלפי בעיות אלה.

לא נתכונתי להציג פתרונות. אך דומני שצורת העלאת הדברים יש בה כדי לכוון מחשבה לכיוון רצוי. המרמז על דרך הפתרון.

צוער אמציה רייז

כלפי כל השטח המקצועי הצבאי: אך היכן ההדרכה בשטחים נוספים? כלום לה אין מקום? כלום היא מובנת כל כך מאליה, ואפשר לסמוך על גומרי בית-הספר שכאן ידעו הם לעשות נכוחה את דרכם? ייתכן שהדברים הם קטנים, ייתכן והם לכאורה זעירים בהרבה מחשיבותה הכללית של הדרכה מקצועית צבאית — מיכולת העברת שיעור למן הנק"ל ועד אימון מחלקה. אך דומה כי יש גם להם מקום ראולי צריך לומר חייב להיות להם מקום.

וכי לא הקצין יהיה זה האחראי לתרבות? (כן, לחיי תרבות של מחלקתו!) וכי לא הוא יהיה זה שיוזם, בגלוי או בהסתר, את ערבי-ההוי? איני יודע אם לכולם מחוור מה ערכו של ערבי-הוי במחלקה, או נהפוך — מה הקשיים שיערמו על דרכה של מחלקה, ודרכו של המ"מ, באם ערבי-התרבות, כאמצעי לגיבוש רוח יחידה לוחמת, ייכשלו וייהפכו למעמסה משעממת. מכל מקום דומני שארגונם של ערבים כאלה דורש לימוד. ולימוד זה, באם לא ינתן למ"מ כאן — לא ינתן לו בשום מקום אחר. ולא רק בכך אמורים דברים. כל אותם תפקידים ומשמעויות של מפקד טוב, דואג לאנשיו, מסור וכו' — כלום יוכלו להתבצע ללא הכרת האדם? שוב איננו נמצאים בתקופה בה שלטה היכולת הטבעית.



סי ומה בחוברת

בימים אלה שיתפה הוצאת „מערכות“ פעולה עם כמה-אחות, „במחנה“: בהצבת יד



לאחד מעובדיה המסורים של זו. יד זו הוקמה עם הוצאתו של הספר „לב“ מאחורי הדיסקית, שבו כונסו הכתבות של עמוס לב אשר נתפרסמו בגליונות „במחנה“ בארבע השנים 56–1952. עמוס לב, חייל-צה"ל 11280, שימש באותן שנים ככתב-צבאי — והוא נפל בזירת סיני. ואלה דברים שנכתבו בשער הספר: „פרי-עטו של עמוס לב ז"ל — אשר נפל במסע סיני — מעלה לעיני הקורא בעליל את חיי העומדים על משמר ישראל ומגינה: — חיילי צה"ל, הסדירים ואנשי המילואים, אנשי ישובי הספר וההאחוויות המעבדים אדמתם עד לגבול ממש... לב מאחורי הדיסקית מקפל בדפיו את הולם הימים הנסערים, בשנים שלפני מערכת סיני —“.

הופעתו בעברית של הספר „קחו אנשים אלה“ מאת הקול'סיריל ג'ולי, קצין-שריון

בריטי — היא תרומה רבת-ערך למדף-הספרים של השריונאי הישראלי. המחבר הוא אחד מאנשי „עכבריה-מדבר“ הנודעים — יחידות-השריון הב-ריטיות אשר לחמו במדבר המערבי מ-1943—1940 נגד כוחותיו של ה„ציר“. כדברי אלוף חיים בר-לב, מפקד גיסות-השריון, בהקדמתו: — „ספר זה שונה מרוב ספרי-השריון. שכן הבעיות אשר עמדו בפני המחנות הגדולים, ופתרונותיהן, ניתנים כאן כרקע כללי בלבד. על רקע כללי זה מתאר הסופר-השריונאי בצורה חיה ביותר את מנת-חלקן של יחידות טנקים קטנות ובינוניות במשך שנות המערכה במדבר... המחבר, אשר התנסה אישית בדברים עליהם הוא כותב, מתאר את ההוי, הלבטים, רגעי התרוממות-רוח ותקופות משבר של יחידות-שריון על מפקדיה וחיליה. תיאוריו נאמנים, והקרוב לעיני שריון ירגיש כי אמת הם“.



„שירות-האוויר-המיוחד“, שקם ופעל בזירת צפון-אפריקה בשנות ההאבקות עם



צבא-רומל — לא היה בגדר יחידה סדירה; היתה זו יחידה שנולדה בסערת הימים, כפרי יוזמתו של קצין צעיר, דינמי ויוצא-דופן בהליכותיו. הקורא את עלילותיהם של אנשי הש.א.מ. (שירות-אוויר-מיוחד) של סטירלינג יחוש מיד את חותם אישיותו של מפקדם, הן על פעולותיה של יחידה מיוחדת-במינה זו והן על אנשיה עצמם. אלה הם דברים מתוך הקדמתו של סא"ל ישראל כרמי, מאנשי „פלוגת הלילה“ של וינגייט בשעתו, ששירת עצמו ביחידת-ה„קומנדו“ הבריטיות שבמזרח-התיכון (אשר מתוכן נשאבו בעיקרם גם אנשי „שירות-האוויר-המיוחד“) ואשר הדברים היו מוכרים לו מכלי-ראשון. אכן, מעלליו של „הרגימנט-הראשון לשירות-האוויר-המיוחד“, אשר פגע וחיל בשדות-תעופה גרמניים ואיטלקיים רבים בעורף העמוק והיה משמיד מטוסי אויב לעשרות רבות — סיכומם

(המשך בעמוד 98)

מי ומה בחוברת

(סוף מעמוד 97)

מהוה את אחד הדפים הבולטים שבקורות מלחמת העשניה בזירת המזה"ת. המעשים המתוארים בספר עוסקים לרוב בפועלם של עשרות בחורים ספורות, ולעתים אף של חוליות בנות קומץ אנשים בלבד. אך היו למעשים אלה הד ותוצאות שחרגו הרחק מעבר למסגרתה של פעולת "קומנדו" זעירה — והם השפיעו ברגעים מסוימים על כל מהלכה של המלחמה בצפון-אפריקה. זאת הסיבה לדבריו של סא"ל י. כרמי, בסיימו את הקדמתו: — "הקריאה בספר זה תעשיר את מושגיו של הקורא באשר לאפשרויות הגנוזות בשעת מלחמה בכוחות מסוג בלתי-שגרת זה".

בשנים האחרונות רבו בצבאות השונים ההצעות להפחתת מספרם של סוגי כלי-

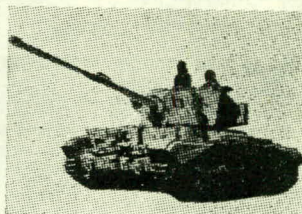


הזיין השונים, בהם חמושות יחידות-הרגלים, (וזאת — מטעמי קלות ומהירות, ולשם תפעול-טקטי פחות מורכב). קו מעניין בהצעות אלו הוא כי אף אחת מן הגירסאות השונות לא הציעה את היותור על המרגמות. הרי זה סימן לחיוניותו הרבה של נשק זה, לא רק בתפקידו הראשוני מאז (מלחמה נגד קניי-מקלעים, ופגיעה ביריב-מתגונן שמאחורי מחפה) אלא אף בתפקידים הגנתיים, בשבירת הסתערויות אויב וכיו"ב. אכן, רבות הן ההצעות להקלת משקלן, ולתיקונים בתחמושתן. הגירסה הצרפתית החדשה, המוצגת במדור "כלי-קרב" (עמ' 80), ודאי שהנה מענינת ביותר: — הן בויתורה

על המרגמה בת 60 המ"מ, ובהפיכת המרגמה ה"בינונית" לפלוגתית, ואילו זו ה"כבדה" — כנראה לגודולית; והן בחידוש הטכני הגדול שבמרגמה בת 120 המ"מ החדשה. הידיעות שנתפרסמו בעתונות לעת-עתה עודן, בחלקן, בגדר רמזים. משתופענה מפורטות יותר — תנתנה בהקדם גם מעל דפי "מערכות".

"סייג מועיל לשכנות — היכרות". לאחר שנתבשרנו מהעתונות הבריטית כי הטנק

הבריטי "צ'ירויטר" ניתן ל"לגיון הערבי" — ודאי שיש תוספת-ענין ב"עשיית-היכרות" בין ציבור-הקוראים שלנו לבין נתוניו של טנק זה ומראהו. המתבונן בנתונים ובתצלומים (שניתנו בעמ' 82) ידע ללמוד מהם את הטעון לימוד.



מאז קום מדינת-ישראל התרחשו, בהקבלה פרדוכסלית-במקצת, שני תהליכים

סותרים-לכאורה אך מותנים זה ע"י זה: — גברה מידת-החיוניות שביחסי הגומלין שבינה (כהמשך הישוב-המאורגן שהיה קיים בארץ גם מקודם) ובין מדינות ערב; ולעומת זאת — פחתו המגע ומקורות-הידיעה על המתרחש שבו. בסדרת חוברות "מערכות" (מס' ק"ט, ק"י, ק"ב) ניתנו אשתקד פרקים מאלפים מפי איש-עתונות בריטי (פול ג'ונסון, מה"ניו סטייטסמן") על המצבים דאו בעיראק, סוריה ולבנון, ירדן וסעודיה, ובנסיכויות המפרץ-הפרסי. אולי רק כיום, בראותנו כל אשר התרחש באיזורים אלה בינתיים, ניתן להיוכח עד כמה מאלפים היו פרקים אלה — על אף דעות מוטעות שונות שהובעו אִי-הן ע"י מחברים. עתה, ביתר-קיצור, ניתנת ב"מערכות" סקירה מפרי-עטו של עתונאי בריטי אחר על המתרחש בעיראק שלאחר ההפיכה (עמ' 86). והמעייין בה ידע ודאי לקרוא לא מעט, בשיטין ובין-השיטין, בסקירה זו (ומשהו יתחוויר לו גם מתוך דעותיו של חבר-פרלמנט בריטי אחד, מהמתארחים בעיראק, אשר צורפו בשוליה). ודי לחכימא ברמזיה.



לצה"ל

ש א ב ר כ ה
ל ח ג ה מ כ ב י ם

ה ד א ר צ י

חברה ישראלית לתעשיית תקליטים בע"מ
רמת גן, רחוב חלזון 4
טלפון 7-3605

יצרני תקליטים:

ארוכי-נגון $33\frac{1}{3}$ LP
ארוכי-נגון EP 45
רגילים 78 ו-45

ש י ר י צ ב א
שירי להקות (נח"ל פקודה-מרכז)
שירי-עם ישראלים
מוסיקה קלה וקלסית מהקלטות חו"ל
שירי יידיש, חזנות וכו'.

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח!

סוכנות סטימוצקי

ירושלים - תל-אביב

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח!

תנובה אקספורט בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח!

מפעלי זכוכית ישראליים

"פניציה" בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

רדיו בן-גל
כל-חשמל בע"מ

אחים רובינשטיין ועות' בע"מ

קבלנים כלליים

תל-אביב, רחוב מקוה ישראל

לצה"ל

שא ברכתנו לחג האורים

עלה והצלח!

חברת „קרגל" בע"מ

טבת תשי"ט

לצבא הגנה לישראל

תוצרת ש מ ן חיפה

תמיד לשרותך!

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה
לחג האורים

עלה והצלח!

מפעלי אלקטרודות

„זיקה“ בע"מ

מפרץ - חיפה

טבת תשי"ט

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכה

לחג המכבים

כרז

יצרני כלי שולחן מכסף
ומצופי כסף בע"מ

„פזגז“ מקודם „שלגז“

חלוץ השרות הצועד בראש

לצה"ל

שאו ברכת

קבלני ירושלים בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה
לחג גבורת ישראל

"כור"

חברה לחרושת ומלאכה בע"מ

לצה"ל

שא ברכת

מפעלי „חמת” בע"מ
אזור

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא ברכת

שכון עובדים בע"מ

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא ברכתנו
לחג האורים

עלה והצלח!

מרכז "תנובה" בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה
לחג החשמונאים

עלה והצלח!

מפעלי "אבן וסיד" בע"מ

לצה"ל

שא ברכה

עלה והצלח!

יבנין יפה

מפעלים כימיים — יצרני חומר חטוי

תל-אביב, ת.ד. 5068

בית חרושת למכונות

המניע-משאבות

בע"מ

„נירוסטה“ בע"מ

בית-מסחר

א. קולודני חמרי בנין

דרך יפו-ת"א 73

„ניר“ בע"מ

יבולן בע"מ

חברה ליצור זבל אורגני (קומפוסט)

משרדי האחים וינוגרד

תל-אביב, רחוב לבונטין 2

לצה"ל
למשרד הבטחון

שאו ברכה לחג הגבורה

מפעלי גביש
"תדיר" בע"מ

מפעל ליצור גבישים והרכבת ציוד אלקטרוני

איזור התעשייה אזור

לצה"ל

שאו ברכה
לחג המכבים

עלה והצלח!

"שמשון"

חברה לצמיגים ולגומי בע"מ

תל-אביב, ת. ד. 2581

רעיון
 לצמיחה
 היבול
 חסכון
 לצמיחה
 הרוך

חסוך ב־
 • חסכון עממי
 • תגמולים לעצמאים
 • „אגודת דן חסכון”

בנק הפועלים

ארס"פ

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכה

ל. פרולין ובניו בע"מ

בית חרושת לביסקביטים וופלים

תל-אביב

ירושלים

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכה

"סיקו"

חברה דרום-אפריקה-ישראל לקונסטרוקציה

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכתנו
לחג המכבים

עלה והצלח!

"מטע" ביח"ר לצרכי מזון

יצרני מרגרינה, מיונג, חרדל ופודינג

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכתנו
לחג המכבים

עלה והצלח!

טחינת שומשמין

מתוצרת פורת - חיפה

הסדנא 3 טל. 71084

להשיג בחנויות

במחיות (סגירה הרמטית) זין חרשם זיא סירחום סירחום

לצה"ל

שא ברכה
לחג הגבורה

"טנא" בע"מ

(שוק סימונאי ת"א)

בנק למלאכה בע"מ

פלקרמיק בע"מ

הארגז בע"מ

"כיתן" בע"מ

יצרני בדים והלבשה מעולה

ספקים מוכרים של משרד הבטחון

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

זאנשי'ס קונה אסצ'ז
והמסכה זושמ'ז

שא ברכה
לחג הגבורה

עלה והצלח!

חברה ישראלית לזכויות בטחון בע"מ

חיפה ת.ד. 192

מפרץ חיפה

לצבא הגנה לישראל

שא ברכתנו
לחג המכבים

עלה והצלח!

חברה למכירת
חומצת פחמן בע"מ

מרכז החמצן
בע"מ

תל-אביב, רחוב מרחביה

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכה
לחג החשמונאים

בית חרושת למוצרי מתכת

„שושנה”

יצרני סלמות אלומיניום וריהוט אלומיניום

דפוס אריאלי

„חריש” בע”מ

קלת אפיקים

תעשית עץ לבוד פורנרים ופנלים

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכה לחג המכבים

עלה והצלח!

קופל-טורס

קבלנים כלליים לתיור והובלה

נסיעות מיוחדות - טיולים מאורגנים בהדרכת מומחים

טלפונים 3106, 3356

תל-אביב, רח' צ'רניחובסקי, 4

רדיו "אמרסון"

האחים ברנשטיין בע"מ

ציוד ומכשירים למוסכים ולתעשייה

תל-אביב

דרך פ"ת 13

"אניה"

בית חרושת לניר פחם

ד"ר אינג' ו. ריזה ובנו בע"מ

ת.ד. 1700 תל-אביב

ביח"ר גחלת יצחק

לצה"ל

ש א ב ר כ ה
ל ח ג ה מ כ כ ב י ם

מוזכירות הקיבוץ המאוחד

לצה"ל

ש א ב ר כ ת נ ו ל ח ג ה א ו ר י ם

עלה והצלח!

הלל פפרמן ובנו

קבלני בנין - ירושלים

לצבא הגנה לישראל

ש א ב ר כ ה
ל ח ג ה ח ש מ ו נ א י ם

עלה והצלח!

"מסדה" בע"מ

האנציקלופדיה העברית

לצה"ל

שא ברכת

"לפיד" תעשיה קרמית בע"מ

יצרני קרמיקה סניטרית ואמנותית

לצבא הגנה לישראל

שא ברכת

"המגפר"

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

ח. א. מלצ'ו

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

"מסד" בע"מ

המוסד הכספי של הסתדרות המורים בישראל

לצבא הגנה לישראל

שא ב ר כ ה
ל ח ג המכבים

„DAHAR” „ד ה ר”

תעשית אופנים ומוצרי מתכת בע"מ

תל-אביב — טלפון 62456 — ת.ד. 4254

אוי רודינמיקה

מאת

ד"ר אינג' דוד אביר

מרצה ראשי ב.טכניון — חיפה

המחבר, שהנו בעל השכלה ונסיון מדעי-מקצועי רב בהנדסה אוירונוטית, הנדסה מכונאית ומכניקה שימושית, דן בספר זה בזירמת האויר סביב גופים שונים ובתנועת מטוסים, קליעים וכו' באטמוספירה. המחבר מסביר בלשון פשוטה ובלווית תמונות ושרטוטים רבים את היסודות של האוי רודינמיקה התת-קולית והעל-קולית. הספר כולל למעלה מ-300 עמוד, מילון עברי-אנגלי על מונחי אוירודינמיקה ומודפס על נייר משובח.

המחיר: — 4 ל"י

להשיג בכל בתי המסחר ובסניפי „מערכות”

לצה"ל

שא ברכה
לחג האורים

„הסנה" בע"מ

לצה"ל

שא ברכה
לחג המכבים

מפעלי „וולקו" בע"מ
מפרץ חיפה

דואר ליטני



שרות הגז המקיף
והסדיר ביותר בארץ


אמישראל

טל. 052-2432